གནམ་ས་གོ་འབྱེད། ཞོགས་དུང་།

——ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ལ་བྲིས་པ།

བདེ་སྐྱིད་ནི་རང་དབང་གི་འབྲས་བུ་ཡིན་ལ། རང་དབང་ནི་དཔའ་སྤོབས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཡིན་ནོ།།

——གནའ་བོའི་ཀེ་རི་སེའི་དམངས་གཙོའི་ཆབ་སྲིད་མཁན་ཕེ་རི་ཁི་ལེས།

2008ལོའི་བོད་ཀྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིར་དབང་སྒྱུར་པས“3 ·14དོན་རྐྱེན”དང་། “ལྷ་སའི་དོན་རྐྱེན” “ལྷ་སའི3 ·14དོན་རྐྱེན” “3 ·14ལྷ་སའི་ཟིང་ཆ” “ལྷ་སའི3 ·14རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྲེག་དོན་རྐྱེན”སོགས་བཏགས་འདུག་པ་དང་། བོད་ཀྱི་གསར་ལམ་ཁག་དང་རྩོམ་པ་པོའི་ཁྲོད་དུ། “ཞི་རྒོལ་ལས་འགྲུལ་ཆེན་མོ”དང“ས་བྱི་ཞི་རྒོལ་ཆེན་མོ” “ཞི་བའི་འོས་ལངས” “སྐེར་ལངས” “སྡེབ་ལངས”ཞེས་སོགས་བཏགས་མིང་གང་མང་འདུག་མོད། ཁོ་བོས་མིང་དེ་ལྟར་འདོགས་དོན་ནི། དབང་སྒྱུར་པའི་བཏགས་མིང་རྣམས་ཁྱབ་ཆུང་བ་དང་། ངོས་བཟུང་མེད་པ། ཕྱོགས་རེ་བའི་སྐྱོན་འདུག་ཅིང་། ཕལ་ཆེ་བ་ཕྱོགས་རིས་འཐེན་འཁྱེར་དང་གླེང་ཕྱོགས་ངན་དམོད་ཀྱིས་བཏགས་ཕྱིར། བཏགས་མིང་དོན་ལ་མི་གནས་པས་དབྱུགས། བོད་མིས་བཏགས་པ་ལྟར་ན། ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིར“རྩ་འཛུགས་ཡོད་པ་དང་། དམིགས་ཡུལ་ཡོད་པའི”དོན་ཅན་གྱི་ལས་འགྲུལ་གྱི་ཁྱད་ཆོས་མེད་པ་དང་། “གཉའ་གནོན་པ་ལ་ངོ་རྒོལ”བྱས་པ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་གྱེན་ལོག་གི་ཁྱད་ཆོས་འདུག་པ་དང་། “ལོག་སྤྱོད་དབང་སྒྱུར་ལ་རྒོལ་ཕྱིར་ཐུན་མོང་གིས་

དྲག་པོས་སྦྱོར་བ་བརྩམས”པའི་དོན་ཅན་གྱི་འོས་ལངས་མ་ཡིན་པར་ཞི་བའི་ཁྱད་ཆོས་འདུག་ཕྱིར། བཏགས་མིང་དེ་རྣམས་ཀྱང་དོར། ཁོ་བོས་དུས་ས་བྱི་དང་རྣམ་པ་ཞི་བ། ངོ་བོ་གསར་བརྗེ་སྟེ། “རང་བྱུང་ཁམས་བཅོས་སྒྱུར་དང་སྤྱི་ཚོགས་བཅོས་སྒྱུར་ཁྲོད་གསར་བཅོས་ཆེན་པོ་བྱས་པ”དང་། “སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་རྙིང་པ་གཏོར་ཏེ་སྤྱི་ཚོགས་ལམ་ལུགས་གསར་པ་གཞི་ཚུགས་པར་བྱེད་པ་དང་། སྤྱི་ཚོགས་མདུན་སྐྱོད་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བ་ཡིན”ཞེས་པའི་ཐ་སྙད་ཀྱི་མཚན་ཉིད་ལྟར་དང་། བོད་ཀྱི་གདགས་སྟངས་ལྟར་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་ཡོངས་གྲགས་ཁྱབ་སྤྱོད་ཀྱི་བརྗོད་པ་དང་ཡང་བསྟུན་ཏེ“ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ”ཞེས་བཏགས་པ་ཡིན།

གཏམ་གྱི་འགོ་མ།

ད་ལོར། ཁོ་བོར་ཚོར་ཤེས་ཆེན་པོ་གསུམ་བྱུང་ཡོད་པ་ཡིན། དེ་ཡང་དགའ་བའི་ཚོར་པ་དང་། སྐྱོ་བའི་ཚོར་པ་དང་། འཇིགས་པའི་ཚོར་པ་བཅས་སོ།། ཁོ་བོས་ཐོག་མར་འདི་གསུམ་བཤད་པའི་རྗེས་ལ། དེ་འབྲེལ་རང་བཞིན་གྱིས་བཤད་དགོས་བྱུང་བའི་བསླབ་པ་འཚེ་མེད་ཞི་བའང་བཤད་རྒྱུ་ཡིན།

སྤྱིར་ཚོར་ཤེས་ཞེས་པ་ནི་ཇི་མ་ཇི་བཞིན་བརྡ་སྤྲོད་ནུས་པ་ཞིག་མ་རེད། རྒྱུ་མཚན་གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་ནི་མི་རྣམས་ལ་རྗོད་བྱེད་ཀྱིས་ཁེགས་པས་དང་། གཉིས་ནི་མི་རྣམས་ལ་ཉམས་མྱོང་གིས་ཁེགས་པས་སོ།། དེ་ཡང་ཚོར་ཤེས་གང་རུང་བརྗོད་མཁན་ལ་ཐ་སྙད་ཀྱིས་སྟོངས་པར་གྱུར་པ་དང་། ཚོར་ཤེས་གང་རུང་ཉན་མཁན་ལ་ཉམས་མྱོང་དང་བྲལ་བར་གྱུར་པ་ན། ཚོར་ཤེས་གང་ཡང་དཔྱོད་ཤེས་ཀྱིས་བཤད་ནུས་པ་ཞིག་མ་རེད། མི་རྣམས་ཀྱིས་ཚོར་ཤེས་གོ་བྱེད་དུ་མིང་བརྡ་ཐ་སྙད་གང་ཇི་སྙེད་ཅིག་བཟོས་ཤིང་། གདོང་གི་ཉམས་འགྱུར་དང་། ལག་གི་ཕྱག་རྒྱ། སྐད་ཆའི་གདངས་དབྱངས་དང་བཅས་ཏེ་བརྡ་སྤྲོད་པར་བྱེད་མོད། བརྡ་སྤྲད་པ་ཇི་བཞིན་འཕྲོད་པར་འགྱུར་བ་ནི་དཔེ་མི་སྲིད་པ་ཞིག་རེད། དེ་ལྟ་ནའང་། ཚད་འདི་ནས་བཤད་ན། འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཤེས་བྱ་ཡོད་རྒྱ་དཔྱོད་ཤེས་ཀྱིས་བཤད་ཁྱལ་བྱས་པ་ཙམ་མམ་རྗོད་པ་ཙམ་པོ་བའི་ངོས་

ནས་མ་དར་བ་མེད་པ་འདྲ་བས། ཁོ་བོས་ཀྱང་འདི་ཉིད་ཆོས་ཉིད་ཅིག་ལ་ཆ་བཞག་སྟེ་ཚོར་ཤེས་གང་རུང་ཡུ་ཚུགས་ཀྱིས་བཤད་འདོད་པ་ཡིན།

ངག་རྒྱུན་དུ། སྔོན་གྱི་དུས་སུ་བོད་དུ་ཉི་མ་གཅིག་ལ་སྐྱིད་སྡུག་ཐེངས་གསུམ་བྱུང་མྱོང་བའི་བཤད་སྲོལ་ཞིག་འདུག དེ་ཡང་། རྒྱལ་དབང་ལྔ་པའི་དུས་ཏེ། ཉིན་ཞིག་རྒྱལ་དབང་ལྔ་པ་སྐུ་མྱ་ངན་ལས་འདས་པའི་གཏམ་ངན་ཐོས་པས་མི་རྣམས་སྐྱོ་སྡུག་གིས་ནོན་ཏེ་ཡོད་པ་ལ། ཡང་སྲིད་བཙལ་རྙེད་བྱུང་ཡོད་ཅེས་པའི་གཏམ་བཟང་དེ་མུར་ཐོས་པས་དགའ་བ་རྒྱས་པ་དང་། ཡང་ཡུད་ཙམ་དུ་ཁྲི་འདོན་མཛད་སྒོ་གྲུབ་པའི་བརྡ་ཡང་ཐོས་པས་ཐམས་ཅད་སྤྲོ་བ་བརྟས་སོང་ཟེར་བའི་བཤད་རྒྱུན་ཞིག་དམངས་ཁྲོད་དུ་འདུག བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་བཤད་རྒྱུན་ལ་མ་གཞི་ནས་ལྷ་སྒྲུང་དང་རྟོག་བཏགས་འདྲེས་ཕྱིར་ཡིད་ཆེས་དཀའ་ནའང་། རྒྱལ་དབང་ལྔ་པ་འདས་དུས་ཕྱི་ནང་རྒྱ་རྒྱེན་དུ་མའི་དབང་གིས་སྡེ་སྲིད་སངས་རྒྱས་རྒྱ་མཚོས་ལོ་ངོ་བཅུ་ཕྲག་ལྷག་ལ་གསང་རྒྱ་བསྡམས་ཞེས་ལོ་རྒྱུས་ལ་འཁོད་འདུག་པ་ལྟར་ན། དམིགས་བསལ་གྱི་དུས་སྐབས་དེ་དག་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་བྱུང་བ་དེ་འདྲ་མ་བྱུང་བའི་ངེས་པའང་མེད་པས་འདིར་དགོས་དབང་གིས་རྩོམ་གྱི་རྒྱ་ཆར་བཏུས་ནས། བོད་དུ་ཉི་མ་གཅིག་གི་ནང་ལ་སྐྱིད་སྡུག་ཐེངས་གསུམ་བྱུང་བ་ནང་བཞིན། ང་ལ་ད་ལོ་ལོ་གཅིག་གི་ནང་ལ་དགའ་སྐྱོ་འཇིགས་གསུམ་གྱི་དམིགས་བསལ་ཚོར་པ་བྱུང་བ་རེ་རེ་བཞིན་བཤད་ན།

དང་པོ། དགའ་བ་སྙིང་སྟོབས་ས་བོན་དགུ་འགྱུར།

ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མཐོ་ས་ནས་བལྟས་ན། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་དུས་མགོར་སླེབས་པ་ན། བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་ད་གཟོད་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་གཙོ། དད་མོས་སོགས་སོ་སོའི་ཐོབ་ཐང་རྣམས་གཞི་རྒྱ་ཆེན་པོ་དང་། ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད་དང་། བློ་ཐག་རྒད་ཆོད་ཀྱིས་བརྩད་བྱུང་བ་ནི་དངོས་གནས་དགའ་འོས་པ་ཞིག་རེད། ཐོབ་ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་བསླངས་པ་འདིས་ཆེ་ས་ནས་བཤད་ན་མི་བུ་སྐེར་གྱི་ཐོབ་ཐང་བརྩད་པ་དང་། ཆུང་ས་ནས་བཤད་ན་མི་རིགས་ཀྱི་ཁོག་དཔུང་ལ་རྒྱ་

བཙུད་ཟླུང་བས། ཆེ་ས་ཆུང་ས་ཀང་ནས་བས་མས་ཀྱང་བསྲུབ་ཏུ་མེད་པའི་བོད་མིའི་ལོ་
རྒྱས་ཀྱི་རྩོ་རིང་ལྟར་སོང་འདུག་ཕྱིར། ཐེར་གཙོད་པའི་ལག་རོགས་ཤིག་མིན་ཚེ་ཐམས་
ཅད་དགའ་བོས་པའི་དོན་དག་གལ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་ཅི་ལ་མི་རུང།
ཕྱིར་ཏན་ཞིག་བྱས་ན། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་མཐུག་རྩོགས་པ་ནས་བཟུང་། བོད་མི་
ཚོའི་ཤེས་རབ་དང་བློ་ཁྲོས། འཇོན་ཐུས་མཐའ་དག་ནང་སེམས་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་ཧྲུགས་ཕུལ་
ཏེ་སེམས་ཀྱི་དེ་ཉིད་བཙལ་ཅིང་ཚོས་དང་ཚོས་ལུགས་མཐའ་གཅིག་ཏུ་བསྒྲུབས་ཏེ་མི་
ལོ་སྟོང་ཕྲག་ཡས་མས་འགོར། དུས་ཡུན་རིང་པོ་དེ་འདྲའི་ནང་ལ། ཁོང་ཚོས་དེ་སྔའི་
བཙན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ས་ཁོངས་འདུ་ཤེས་དང་རིགས་རྒྱུད་འདུ་ཤེས། ཁྱིམ་གྱིད་འདུ་
ཤེས། དཔའ་བོའི་འདུ་ཤེས་རྣམས་རིང་དུ་གྲངས་ཏེ། མར་ཐུར་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་
ཀྱི་ཕྱིར་དུ་འཚང་རྒྱ་བའི་གདམས་པ་གཅིག་ཕུ་དེ་གཞི་རྒྱ་ཆེན་པོ་དང་། ཁ་ཞེ་གཉིས
མེད་དང་། བློ་ཐག་ཆད་ཚོད་ཀྱིས་ལྟར་བློ་ལྡན་པ་ལྟེ། བློ་སྟོང་ཞེན་པ་བཞི་བྱུལ་གྱིས
བདེན་པ་བཞི་དང་ལྟ་བ་བཀར་བཏགས་ཀྱི་ཕྱག་རྒྱ་བཞི་སོགས་བཀད་ཅིང་བསྒྲུབས་ཏེ་
འོངས་པ་དེ་འདྲ་རེད། དེ་ཡང་མི་ཚོས་རིག་གནས་དང་ལྟ་ཚོས་རིག་གནས་གཉིས
དང་། འཇིག་རྟེན་རིག་གནས་དང་འཇིག་རྟེན་ལས་འདས་པའི་རིག་གནས་གཉིས།
སྒྲིབ་པའི་རིག་གནས་དང་ཞི་བའི་རིག་གནས་གཉིས། མངོན་ཐུར་རིག་གནས་དང་
སྐོག་ཐུར་རིག་གནས་གཉིས་བཅས་ལས་སྔ་མ་རྣམས་ཟླུང་ཏེ་ཕྱི་མ་རྣམས་ཟླུང་པ
དང་། མ་མཐར་ཡང་ཕྱི་མ་གཙོ་ལ་སྔ་མ་ཕལ་བར་བསྒྲུར་བཞག་པ་རེད། དེ་བས།
ས་ངས་རྒྱས་དང་ཚོས་དང་དགེ་འདུན་ཞེས་ཡང་ཡང་བླུས་ཤིང་བསྐོས་ཏེ་ཚོས
ལུགས་བསྒྲུབས་པ་མ་གཏོགས། རང་དབང་དང་འདུ་མཁན་དང་ཐོབ་ཐང་དང
དམངས་གཙོ་ཞེས་སྒྲིད་ཀྱི་དོན་བྱས་མི་འདུག ཁྱིམ་སྒྲིད་བཟློག་མི་རྒྱང་ཞེས་པའི
བཙན་པོའི་སྐབས་ཀྱི་ཁྱིམ་སྒྲིད་འདུ་ཤེས་ཀྱི་རྒྱུན་ཞིག་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང
ནའང་། ཕྱི་ཕྱིར་སྒེབས་དུས“ཚོས་སྒྲིད་ཟུང་འཇུག”ཞེས་ཕལ་བའི་གནས་སྐུ་དེད་སོང
བས། མི་རྣམས་ལ་མཚོན་ན་རང་དབང་ཞེས་པ་དང་འདུ་མཁན་ཞེས་པ་དང་ཐོབ་ཐང
ཞེས་པ་དང་དམངས་གཙོ་ཞེས་པའི་ཁྱིམ་སྒྲིད་ཀྱི་དོན་རྣམས་ནི་ཟ་རྒྱ་ཞིག་གམ་འཕྲང

རྒྱུ་ཞིག་ཡིན་མིན་ཡང་ཧ་གོ་མེད་པའི་ཚོད་རེད།
རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་གཙོ་སོགས་ནི་གཞི་རྩའི་ཆ་ནས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བརྡ་ཆད་ཅིག་ཡིན་ནའང་། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་། ས་ཁོངས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དབེན་པའི་ཡུལ་དུས་སུ་བརྡ་ཆད་དེ་དག་ལ་ཤེས་རྟོགས་འབྱུང་བ་ནི་དཔེ་མི་སྲིད་པ་ཞིག་རེད། འདུ་ཤེས་དེ་དག་ཡོད་མ་མྱོང་བའི་རྟགས་ནི་ལོ་ཚིགས་སྐོར་ཞིག་གཞན་དང་བསྡུར་བས་ཀྱང་ཤེས་ཏེ།
སྤྱི་ལོ1215ལོར་དབྱིན་ཇི་པ་རྣམས་ཀྱིས 《རང་དབང་རྩ་འཛིན་ཆེན་མོ》བཟོས་ཤིང་། དེར་རང་དབང་དང་ཐོབ་ཐང་གི་གོ་དོན་རྩ་འཛིན་དུ་ཕབ་པའི་དུས་རབས་སུ། བོད་རྣམས་སིལ་བུར་ཐོར་ཏེ་སིལ་བུར་གནས་ཤིང་སོ་སོའི་ས་ནས་ཡོན་རྒྱལ་པོ་དང་རྒྱལ་སྲས་ལ་མགོ་བཏགས་ཞུས་ཞོར་ཆོས་སྡེ་གསར་རྒྱག་ལ་བྲེལ་བའི་གནས་སྐབས་སུ་ལུས་སོང་།
དེ་ནས་མི་ལོ་མང་པོ་ཕྱིན་པ་སྟེ་མུན་ནག་ལྟ་བུའི་དུས་རབས་བར་མ་མཇུག་རྫོགས་ནས་ཡུན་རིང་མ་ལོན་པའི་སྤྱི་ལོ1689ལོར། དབྱིན་ཇི་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཡང་བསྐྱར 《ཐོབ་ཐང་ཁྲིམས་འཆར》 བཟོས་ཏེ་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་དག་ཁྲིམས་ཀྱི་འཆར་ཟིན་དུ་བཅས་དུས་སུ། བོད་རྣམས་ཀྱིས་རང་ཉིད་སིལ་བུ་ནས་སིལ་བུར་འཐོར་བྱེད་ཀྱི་ལྟ་བའི་ནང་རྐྱེན་ཏེ། ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་རྩོད་པའི་སྐང་རེད། ཧམ་པ་སྟག་རྐྱང་གིས་ཟ་སེམས་ཆེ་བའི་གཞན་རིགས་ཀྱིས་ཚུལ་དེ་ལ་གནས་དུས་ཚོད་རྩིས་ཀྱིས་སྲིད་དབང་གཡོ་འཛིན་བྱེད་པའི་སྦྱོར་བ་མངོན་ལྐོག་ཀུན་ནས་བསྟར་ནའང་། བོད་རྣམས་ཀྱིས་ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་ཙམ་བརྩད་དེ་རྩོད་ཉོག་གི་རྒྱལ་ཕམ་ཤན་མ་ཕྱེད་པར་ཡོད་ཚུལ་ནི་འཇམ་དབྱངས་བཞད་པའི་རྡོ་རྗེས 《གྲུབ་མཐའ་ཆེན་མོའི་རྩ་བ》མཛད་པའི་དུས་ལ་ཁེལ་འདུག་པས་ཤེས་འོང་།
དེ་ནས་མི་ལོ་ཆིག་བརྒྱ་མ་ལོན་པའི་དུས་ཏེ་སྤྱི་ལོ1776ལོར་ཨ་རི་པ་རྣམས་ཀྱིས 《རང་བཙན་གསལ་བསྒྲགས》སྤེལ་ཅིང་། མི་བུའི་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་གྱི་ཐོབ་ཐང་རྣམས་ཟིན་ཐོར་བཀོད་དེ་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ལ་གསལ་བསྒྲགས་བྱས་དུས་ནི། སྐབས་

དེར་མཚན་སྐྱན་མཛོ་བའི་བཅུ་ཆེན་སྐུ་ལྷོང་རྒྱ་པ་དབལ་ལྡན་ཡེ་ཤེས་ཆིང་ཚན་ལྱང་
གིས་རྒྱ་ནག་པེ་ཅིང་དུ་གདན་ཞུའི་ཡི་གེ་འབྱོར་བའི་ལོ་ལ་ཁེལ་འདུག་ཅིང། མ
འགྲངས་པར(1779ལོ)ཕེབས་འབྱོར་ཐུང་ནས་གསུང་ཆོས་མང་པོ་བསྟལ་པའི་དུས
རེད། བོད་གཞུང་དབང་ཆ་ཆོད་འཛིན་དང་བོད་ལྗོངས་ཡམ་བན་ཀྱི་དབང་ཆ་གྲ་བཅུན
བཏང་བའི 《ཆུ་གླང་རྩ་ཆོག》ངོན་ཚན་ཉིར་དགུ་ཅན་གཏན་འབེབས་བྱེད་མཁན
ནམ། སྲིད་དོན་མཚོ་མཐུག་གོ་ལྟོག་བྱེད་མཁན་དེ་རིགས་ལ་བོད་རྒྱལ་ཁྲིས“གོང
མ”ཞེས་འབོད་ཅིང། འཇམ་པའི་དབྱངས་ཀྱི་སྐུལ་པ་ཡིན་རྟེར་ནས་བྱ་སྟོར་མ་ལ
དྲངས་པ་བཞིན་ཞབས་ལ་མཚོ་བོས་ཕྱག་བྱེད་དུ་ས་ངོ་།། འབྱོན་དོན་མི“མཆོད་ཡོན
འབྲེལ་བ”རེར་བའི་བླ་མེད་ཀྱི་འབྲེལ་བར་ཆོས་པ་དེའི་ཐུགས་ཏུ་བྱོན་པ་ཡིན་རེར
ལས་ཆེ་མོད། དོན་དངོས་སྲུ་ས་ས་བའི་བདག་པོས་འབངས་ལ་བསྟལ་པའི་ཐམ་ག་དང་།
འཇའ་ས། ཀོ་ཀནས། ཐུ་ཆོར་ས་ཀས་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་རེད། གདན་ཞུས་ཕེབས་འབྱོར་དེ་ལྷ་བྱ
མི“མཆོད་ཡོན་འབྲེལ་བ”ཡི་ཐུང་བ་བཏུ་ལས་དགེ་མཚོན་གཅིག་སྟེ། དེས་ཀོང་མ་དང
འོག་མ། སྟེང་མ་དང་འགན་མའི་འབྲེལ་བ་མཚོན་པ་མ་ཀོགས། འདུ་མཁྱམ་དང་རང
དབང་མཚོན་མེད་པ་མངོན་གསལ་རེད།
ཡང་མི་ལོ་མང་པོ་མ་ཕྱིན་པའི་ཐོ་ལོ1789ལོར། ཐུ་བན་གོ་པ་རྒྱལ་ཀྱིས་མི་བྱའི་ཐོབ
ཐང་དེ་དག་ཁོ་ཚོའི 《མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས》སྒུ་གསལ་བོར་བཀོད་དུས
སྒུ། བོད་རྒྱལ་ཀྱིས་རང་དབང་དང་འབྲ་མཁྱམ་ཞེས་པ་གོ་ཐོས་ཡོད་པ་ལྟ་ཞོག འཇམ
ཕྲིང་ཞེས་པའང་ག་འབྲ་ཞིག་ཡིན་པ་ཅ་གོ་མེད་པའི་ཚོད་རེད། ཐུ་མཚན་གྱི། འཇམ
ཕྲིང་ཞེས་པ་ངོ་སྐྱོད་རགས་རིམ་མཐད་མཁན་གྱི་བཅན་པོ་ནོ་མིན་ཅན་འཇམ་དབལ
ཆོས་ཀྱི་བསྟན་འཛིན་འཕྲིན་ལས་འཕྲུངས་མ་ཐག་པའི་ལོ་རེད། ཁོང་གིས་ཕྱིས་སུ 《
འཇམ་ཕྲིང་ཐུས་བཤད》(1830ལོ)བཙུམས་གནང་ནའང། འཇམ་ཕྲིང་ཏྲི་ལ་པོ་མ
ཡིན་པའི་ཡུལ་གྱི་ཤོར་ཞིག་གི་ལྷོད་བཅུད་དག་ལྟ་ཐུང་དང་གནའ་ཐོས། མཚར་གཅམ
གྱིས་བཅིངས་ཏེ་ལྟ་ཆོས་ཀྱི་ཕྱག་མཛོད་གཡོས་པ་ཅམ་ལས་མི་ཆོས་ཀྱི་བློ་མིག་ཐུང་ཕྲད
མེད་པ་འདུ། དེ་འདུ་ཡིན་ཕྱིན། འཇམ་ཕྲིང་ཡུལ་གྱི་གཞན་ན་ཆེས་ཀལ་ཆེན་གཅོགས

ཆེན་དུ་བརྩི་ཞིང་སྲིད་ཆོས་སུ་གྱུར་པའི་མི་བུའི་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་སོགས་ནི་
བོད་རྣམས་ཀྱིས་སྣང་ལ་ཅི་ལྟར་ངེས་ཏེ་ངེས་སྲིད་པ་མ་རེད།
སྲིད་ཆོས་རྩྭ་བཞིན་དོར་ལ་ལྟ་ཆོས་གསེར་བཞིན་བླངས་ཏེ་ལྟོད་གཡེང་འཐུས་ཤོར་གྱིས་
མི་ལོ་སྟོང་ཕྲག་སོང་བ་སྟེ། སྤྱི་ལོ1948ལོར་སླེབས་པ་ན། འཛམ་གླིང་སྒང་དུ་མཉམ་
འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་བཙུགས་ཏེ། རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་གང་ཡང་བཙན་གཉོམ་དང་
དབུལ་ཕྱུག་ལ་མ་ལྟོས་པར་སོ་སོའི་གོ་ཐང་ཉེ་སྟོམས་བབ་འབྲེལ་འབྱུང་བའི 《འཛམ་
གླིང་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས》 བྲིས་ཏེ་འདྲ་མཉམ་དང་རང་དབང་གི་རྩ་
དོན་སྐྱེ་འགྲོ་ཡོངས་ལ་བསྒྲགས་དུས་སུ། མར་གྱུར་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་
འཚང་རྒྱ་བར་འདོད་པའི་བོད་མི་ནི་དེ་དུས་ད་གཟོད་གཉིད་ལས་ས་མ་སད་དུ་འཛམ་
གླིང་ཞེས་པ་ངོས་འཛིན་དུ་ཕྱི་རོལ་ལ་ལྟ་སྐོར་དུ་འགྲོ་ཁུལ་བྱས་པ་སྟེ། རལ་པོར་ལྟན་
པའི་སྐྱོ་རོགས་ཀྱི་དཔེ་བཞིན་ཨ་རི་དང་དབྱིན་ཇིའི་རྒྱབ་སྐྱོར་འོག་ཚོང་དོན་སྐུ་ཚབ་
ཚོགས་པ་ཞེས་པ་ཞིག་རྩ་འཛུགས་ཀྱིས་ཨ་རི་སོགས་ཕྱི་རྒྱལ་ཁག་ལ་བཏང་སོང་བ་དེ་
ཙམ་རེད། བོད་ཀྱི་བརྟན་གཡོ་རྣམས་དེ་ལྟའི་མུར་ཅི་མིན་འདི་མིན་དུ་སྟག་གི་སྟེང་ལ་
ལྷ་མོ་བསྣན་པ་ལྟ་བུའི་གཞན་རིགས་ཀྱིས་རྡོག་བརྗིས་བྱེད་ས་ཞིག་ཏུ་གྱུར་ཅིང་། ད་
ལྟའི་བར་དུ་ཅི་ཡིན་འདི་ཡིན་མེད་པར་ཕ་བསད་པ་ལ་རྒྱལ་ཇ་བརྡུངས་ནས་སོས་དལ་
བག་ཕེབས་སུ་བསྡད་སོང་བ་དེ་འདྲ་རེད། (གོང་གི་བོད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་རྣམས 《བོད་
རྒྱ་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ》 ཡི 《བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འདས་པའི་ལོ་ཚིགས་དང་སྦྱར་ཏེ་
བསྒྲིགས་པའི་རེའུ་མིག》 དང 《དུང་དཀར་ཚིག་མཛོད་ཆེན་མོ》 ཡི 《ལོ་ཚིགས་
དྭངས་ཤེལ་མེ་ལོང》 དག་གཞིར་བཟུང་ནས་བྲིས་པ་ཡིན།)
ང་ཚོས་གོང་གི་ལོ་ཚིགས་འདི་ཙམ་གཤིབ་བསྡུར་བྱས་པས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་
གནད་འགའ་ཟིན་ཡོད་སྙམ་སྟེ། བོད་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ནི་མགོ་འདོགས་རིང་ལུགས་དང་།
གྲུབ་མཐས་འཐེན་འཁྱེར། མཆོད་ཡོན་འབྲེལ་བ། ཁ་རུབ་སྒོ་བསྡམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ལས་མ་
འདས་པའི་ཚུལ་དེ་རེད།
དེ་ནི་འཛམ་གླིང་ཡུལ་གྲུ་གཞན་དུ་མི་བུའི་མི་ངོ་ཤེས་ཏེ་སོ་སོའི་བདེ་སྡུག་གི་ཕྱིར་དུ་

རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་ལ་སོགས་གྲོལ་དུ་བཞུགས་ཤིང་ཁྱིམས་རྩར་བཅས་པའི་ཚོ་
རབས་སུ། བོད་རྒྱལ་རིས་ཐེ་ལུར་བཞིན་ཚོས་ཀྱི་ཐར་ལམ་བགྲོད་ཀྱང་ལམ་སྟེ་མ་རྟོད་པ་
དང་གྲོད་ཀྱི་མཚོན་སྒྲབས་བཙལ་ཀྱང་གྲོད་དོན་མ་འཚོངས་པའི་ཚེ་རྒྱས་གནས་སྡངས་
ཏེ། འདི་ཙམ་གྱིས་ཀྱང་བོད་ཀྱི་ཚེ་རྒྱས་ཕྱོགས་བསྟོམས་བྱེད་ཀྱས་པ་འདུ།
ཡིན་ནའང་། སྒྲ་ཚོ་དུས་རབས་ཅེར་གཅིག་པའི་དུས་མཚོར་སྐྱེས་པ་ན། མི་བྱ་སྐོར་གྱི་
ཐོབ་ཐང་གི་གོ་རྟོགས་སད་པའི་རྒྱགས་སུ་མཐོང་དཀའ་ནའང་། མི་རིགས་དང་རིག་
གནས། ས་ཁོངས་སོགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་རྟེད་པའི་དན་རྒྱགས་སུ། དེ་ལྟའི་ལྟ་ས་ཁོ་ན་ཙམ་
མ་ཡིན་པར་མདོ་དབྱས་ཁམས་གསུམ་དུ་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་གྱི་སྐད་གས་
མཐོན་པོར་བསྒྲགས་པའི་ཞི་བའི་གསར་བཟླ་གཞི་ཁྱོན་ཆེན་པོ་ཞིག་བློ་ཐག་ཐར་ཚོད་
དང་ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད་ཀྱིས་འཕྲུར་བ་དང་། ལྟ་སར་གསུམ་བཞའི་དུས་བྱས་དབྱ་
བཙམས་པའི་གསར་བཟླ་དེ་མི་ཟླིང་ལ་རྟོ་བ་དགྱུགས་པ་བཞིན་ཕྱོགས་བཞར་མཆེད་
ཅིང་། དགོན་གྲོང་དང་ཞོ་མེའི་དཔྱ་བ་མེད་པར་སྟོད་མངའ་རིས་ནས་སྨད་མདོ་ཁམས་
བར་དུ་འབྲོག་གི་རྩ་ཐང་དང་རོང་གི་གྲང་ལམ་གང་ལའང་གནམ་ལ་རྐར་འོད་འཚེར་
བ་བཞིན། ས་ལ་མེ་ཏོག་གང་པ་བཞིན་ཧིན་ཏུ་རབ་ཏུ་རྩམ་པར་གཡོས་སོ།།
བྲག་དང་སྐོ་ང། ཁྱ་དང་ཕྱེའུ། ར་དང་སྦྱང་ཀིའི་ངང་ཚུལ་ཡིན་པ་ཤེས་བཞིན་དུ། ལྟག་
དམར་ཡག་ཆུ་རྩོང་ནགས་དང་འབྲོང་བྱེ་སེར་ཁ་ཡག་རྩ་ལ་འཇུག་པ་ལྟ་བུའི་རྟོགས་
ས་འདི། མ་གཞི་དུས་ཡུན་རིང་པོར་ཡིད་མཁར་བརྩགས་པའི་རེ་བའི་འདོད་པ་སྐར་
མདའ་བཞིན་གནམ་ནས་ལྟུང་བ་དང་། མི་ཚོ་མང་པོར་སེམས་ལ་བཅངས་པའི་བདེན་
པའི་ཆ་ཟུག་ཚུ་མིག་བཞིན་ས་ནས་བརྩོལ་བ་ཡིན་ནའང་། སྟོག་ཐུན་འཕྲལ་གསུམ་གྱིས་
སྟ་ནས་ཁྱིད་ཅིང་གཡོ་ལྟུ་ཁྱམ་གསུམ་གྱིས་ཆོད་ནས་བསྟོར་ལ། ཀཏྲམ་བྱ་བཅན་
གསུམ་གྱིས་རྩེས་ནས་བཤད་བའི་མི་ཡུལ་ཆེར་གཅོད་ཀྱི་གཤིན་རྗེའི་འཁོར་ཚོ་དེས།
རྒྱང་འཚེར་གཤོན་གསུམ་ནམ་ལངས་པ་འདུ་བ་ཞིག་དང་ཐོ་ཁུར་ཚད་གསུམ་ས་རྒྱབ་
པ་ལྟ་བུའི་ལས་ཀྱིས། ཤད་ཅིག་ཏིད་ལ་ཚ་དང་ཚ་བ་ཡང་སོས་དང་ཏང་དང་ཏང་བ་
པད་ཆེན་ལྟར་གས་པའི་གནས་ལ་ཁྲེལ་བག་མེད་པར་མངོན་སུམ་གྱིས་བརྩངས་སོང་།

འོན་ཀྱང་། རྒྱག་པ་ལེའུ་རྩང་བྱས་ཀྱང་དངོས་མ་སྒྲག་ བཀར་པོ་རྩས་ཆུང་གཏོར་ཡང་
འཇིགས་མ་ཡིར། དམར་པོ་ཁྲག་ལ་བརྗེས་ཀྱང་དཔའ་མ་ཞུམ། རྟོ་ལྷགས་ངར་མ་དང་
ལྷགས་སྐྱོག་ཁོལ་མ། མདའ་མདེའུའི་ཚ་དབལ་ལ་བྱང་ཁོང་དང་གདོང་པ་གཏོད་ཀྱས་
པའི་སྟེང་སྡོབས་འདིས། རང་ས་མ་མོའི་བྱང་མགོ་འདྲ་བོ་རང་གིས་སྲུང་ཞིང་། རང་
ཐང་གས་ཀྱི་ཐུ་ལྲུམ་འདྲ་བོ་རང་གིས་འཚོས་པ་ཡིན་ཕྱིར། མི་ཡུལ་འཇིག་རྟེན་འདིའི་
སྟེང་སྡོབས་གང་གིས་ཀྱང་འདི་ཡི་ཁྱི་ཆའི་ཆར་ཡང་ག་ལ་འོང་། སྡུག་གཟུག་དོམ་ཏྲེད་
དཔའ་བ་གཟན་ལ་དཔའ་བ་ཅམ་དང་། ལྷགས་ཀྱི་མི་བྱ་དཔའ་བ་འཕྲལ་ལ་དཔའ་བ་
ཅམ་རེད། ཟླ་འཕྲོམ་མདངས་ཀྱོལ་ཞིང་འདྲེ་ཞེད་སྣང་ལངས་ལ། མི་བྱས་སྐོན་པ་ཧོར་
པའི་སྟེང་སྡོབས་འདི་ལྟ་ཡི་ཁྱིན་རྒྱབས་དང་འདྲེ་ཡི་ཆོ་འཕྲལ་མིན་ལ། མི་བྱས་བཏུག་
ཐྲོད་ཀྱང་མ་ཡིན་པར། ལ་རྒན་གྱི་ལྷེ་རྣམ་གསུངས་ཧིང་མ་རྒན་གྱི་ལག་རྟེ་རྣམ་སོན་
པས། ཐུན་རས་གཟིགས་དབང་གཟིགས་ནས་སྡོད་རི་རབ་ཀྱི་རྩེ་མོ་ནས་འཕྲལ་ཆོག་ཅིང་
སྣང་བ་མཐའ་ཡས་ཕོས་ནས་རྒྱ་མཚོའི་གཏིང་རིམ་ནས་བཞད་ཆོག་ཡང་། “བདག་
བློའི་ཏེ་སེའི་རི་བོར་བག་ལ་ཉལ་བའི་གངས་སེང་དཀར་མོས་གནམ་ས་གཡོ་བའི་གཡུ
རལ་གསོག”པའི་སྐད་དག་པའི་བཟོད་པ་དེ། བ་ལྭ“བདག་བློའི་ཏེ་སེའི་རི་བོར་མཁའ
ལ་འཕྱོ་བའི་གངས་སེང་དཀར་མོས་གནམ་ས་གཡོ་བའི་གཡུ་རལ་གསོག”ཏུ་ངང་
ཀྱགས་ཀྱིས་བཙོས་པ་མ་ཡིན་ནམ།
འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་ཏྲིག་ཏྲིག་པོ་དང་འཛམ་གླིང་ཏྲི་ལ་པོ་ཡེར་ཡེར་བོར་བཟོས་པའི་
མི་ཡུལ་གཟི་བརྗིད་ཡོད་ཚད་ཀྱི་དྭངས་མ་འདིའི་རྒྱ་རྐྱེན་མེ། ལ་ལས་དབང་ཕྱུར
འགོངས་པོའི་ཁྲིད་ཐུས་མ་རྩངས་པ་ཡིན་པར་བཞེད་པ་ལྟར་ན། གནོན་ཀྱགས་གང
ཞིག་ཐེགས་པར་དཀའ་བས་ཞབས་ནས་ཀྱེན་ལ་ལྷོག་པར་རྩོམ་པའི་སྟེང་སྡོབས་ལ
བསམ་ན་དེ་ལ་རྒྱ་མཚན་ཞིག་ཁོས་ཡོད་སྐྱམ་ཞིང་། འགའ་ཤས་ཅམ་པ་ཅན་ཀྱིས་རྒྱ
ནོར་བགོ་ཤལ་ཕྱོགས་པས་ཡིན་པར་བཞེད་པ་ལྟར་ན། ཞིང་གི་རྩལ་སྟེད་རང་ལ་དབང
བས་རྒྱན་ཐག་ཚོགས་ལ་ཆོལ་བར་རྩོམ་པའི་ཉ་ཕྱག་ལ་བསམ་ན་དེ་ལའང་གཏན
ཚོགས་ཤིག་ཁོས་ཡོད་སྐྱམ་བྱུང་། ཁ་ཅིག་གིས་དངོས་གཙོ་སྒྲ་བ་སེམས་གཙོ་སྒྲ་བ་ལས

ཕམ་པའི་འབྲས་རྒྱས་སྡུ་བཞེད་པ་ལྟར་ན། ཤིན་ཏོག་རིག་གནས་ཀྱི་ལྟ་གྲུབ་ལ་དཔྱད་
མི་བཟོད་པས་དང་པའི་སྟོབས་ནི་སྟོབས་ཤུགས་ཀྱང་ལས་ཀྱང་ལྟག་པར་བསམ་ན་དེ་
ལའང་གནས་ལུགས་ཤིག་མི་འདུག་བསམ་གྱི་མེད། དེ་ལྟར། ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཚ་གནས་
གནོན་སྟོམ་དང་། དཔལ་འབྱོར་གྱི་ཉམ་ལེན་བཅན་འཕྲོག རིག་གནས་ཀྱི་སིམ་ཟོས་
འདུ་སྐྱར་བཅས་ཟུར་གང་ནས་བལྟས་ནའང་ཞི་བའི་གསར་བཟེ་འདི་འདུ་སྒོང་བའི་རྒྱ་
རྒྱན་དུ་མ་སོང་བ་འགའ་ཡང་མེད་པ་འདུ། ཡིན་ནའང་། ཁོ་བོས་དེའི་ཕན་ཆད་ནས་
མཐོང་བ་ནི། བཅན་པོའི་རྒྱབས་ཀྱི་བག་ཆགས་ཏེ་བག་ལ་ཉལ་བའི་ཁྱིམ་སྲིད་འདུ་ཤེས་
གཏིང་ནས་ས་བ་དེ། རིགས་རྒྱུད་དང་ས་ཁོངས་ཀྱི་"བདག"འཆོལ་བའི་སྟོང་སྟོབས་དེ་
ཡིན་སོང་། རྒྱ་མཚན་ནི། སྲོ་ལྡོག་ནས་བལྟས་ན། བོད་རྒྱལ་ལ་ད་ལྟའི་དུས་ནའང་སྲིད་
འཛིན་རིག་གསུམ་གྱི་རྟོགས་པ་ཆེར་རྒྱས་མེད་པ་དང་གཅིག ད་པ་ཅན་དུ་ཁས་
འཆེས་པའི་མི་འབོར་མང་ཤོས་གསར་བཟེ་རྣ་མ་ཞུགས་པ་དང་གཏིས། ལས་ཞུགས་མི་
སྣ་གཙོ་བོ་ན་གཞོན་ཡིན་པ་དང་གསུམ་བཅས་ལ་དཔག་ན། གསར་བཟེ་འདིའི་རྒྱ་རྒྱན་
གཙོ་བོ་ནི་དང་པ་ལས་གཞན་སོ་སོའི་བག་ཆགས་ཕུགས་ལྷུབས་ཀྱི་སྟོང་སྟོབས་སོས་པ་
ཡིན་པར་ཐག་བཅད་ཆོག་པ་འདུ། ལྟོས་བཅས་ཀྱིས་བཤད་ན། ལས་ཞུགས་ཀྱི་མི་ཏྲ
དཔའ་བོ་དཔའ་མོ་ཕལ་ཆེ་བ་ནི་ཁྱིམ་གྱི་འཚོ་ཆོས་ཀྱི་ཁྲིར་ཆེན་པོ་མེད་པ་དང་། བར
འཕྲིན་དང་དུས་ཆད་དུས་ཐོག་ཏུ་ཐོས་པ། ལྷོབས་པ་ཆེ་ཞིང་མིག་རྒྱང་རིང་བ། རིགས
ཞེན་གྱི་ཁོག་དཔྱང་དང་ལ་རྒྱས་ལྷུག་པ་བཅས་ཀྱི་ཕྱིར། ནམ་ཞིག་སྟོང་སྟོབས་ཀྱི་བག
ཆགས་སད་ཚེ་ཡུལ་དུས་དང་འཚམ་པའི་རང་དབང་དང་འདུ་མཉམ་གྱི་ཤུད་བརྒྱབ
ཅིང་གསར་བཟེ་དེ་འདུ་མི་འཐུང་རང་འཐུང་ཆགས་པ་རེད་སྐྱམ།
ལོ་རྒྱུས་ཤེ་ཅས་ཅན་རྒྱ་འབྲས་ཀྱི་ཚོས་ཅན་ཡིན་ནམ་ཡང་ན་ཅས་མེད་སྟེས་དབང་གི
ཚོས་ཅན་ཡིན་ཞེས་པ་ཤེ་འཛམ་གླིང་ལོ་རྒྱུས་སྣ་བ་དག་གི་བཟོད་གཞི་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན
ཤུད་དེ་ཁོ་བོས་དེ་ལ་དཔྱད་པ་བཟོད་མི ་འདོད། ཇར་ཀྱིས་བལྟས་ན། གསར་བཟེ་འདི
ཤེ་ཅས་མེད་སྟེས་དབང་གིས་ཐུང་བའི་དོན་རྒྱུ་ཕྲོ་ཏུར་བ་ཞིག་ཡིན་པ་འདུ་ཡང་།
དོན་དམ་དུ་ཏུས་ཏང་དང་ཐུང་ས་ཐུག་ལ་བརྒྱད་པ་ཟམ་མ་ཆད་པའི་བཙན་པོའི་

སྐབས་ཀྱི་རིགས་རྒྱུད་འདུ་ཤེས་དང་དཔའ་བོའི་སྙིང་སྟོབས་ཀྱི་བག་ཆགས་སད་པ་ཡིན་པར་འདོད། གསར་བརྗེའི་འབྱུང་རྐྱེན་ནི་དད་སྟོབས་ཁོ་ན་ལ་རག་ལས་པ་ཡིན་ཟེར་ན། དད་ལྡན་ཡོད་དོ་ཅོག་འདི་ལ་ཞུགས་མ་སོང་བས་ཁས་ལེན་དཀའ་བའི་ཚོད་དུ་སྣང་ཕྱིར། ཁོ་བོས་དད་པ་ལས་ལྷག་སྙིང་སྟོབས་རྒྱས་པའི་འབྲས་བུར་ཁ་ཚོན་གཅོད་དོ།། ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ནི་ཁ་དོག་གསར་བརྗེ་ཡི་རྒྱུན་མཐུད་པའི་གསར་བརྗེ་ཞིག་རེད་ཅེས་འཛམ་གླིང་མཐོང་བའི་སྤྱན་མིག་ཅན་དག་གིས་བཞེད། འཛམ་གླིང་གཞི་ཁྱོན་གྱི་ངོས་ནས་བལྟས་ན་དེ་ལ་རྒྱུ་མཚན་ངེས་ཅན་འདུག་པ་བསྟོན་མེད་རེད་དེ། 1989ལོར། ཅེ་ཁེ་སི་ལོ་ལྷ་ཁེ་རུ་རྣམ་པ་ངང་པའི་ཁུལ་ལྟར་འཇམ་པའམ་རྣམ་པ་དར་ཟབ་ལྟར་འཇམ་པའི་ཆ་ནས་བཏགས་པའི“ངང་ཁུལ་གསར་བརྗེ”འམ“དར་ཟབ་གསར་བརྗེ”བྱུང་བ་སྟེ། འཚེ་མེད་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་གྱིས་གུང་ཁྲན་ཏང་ངམ་ཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་ཚོགས་པའི་དབང་སྒྱུར་ལ་ངོ་རྒོལ་གྱིས་དམངས་གཙོར་ཕྱིན་པའི་གསར་བརྗེ་བྱུང་བའི་རྗེས་སུ། དུས་རབས21པའི་དུས་མགོར་སླེབས་པ་ན། ཡོ་རོབ་ཤར་མ་དང་ཨེ་ཤ་ཡ་དབུས་མའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་ལ་ཁ་དོག་གསར་བརྗེ་བསྟུད་མར་བྱུང་བ་དཔེར་ན། 2004ལོར་ཀེར་རྗེ་ཡ(Georgia)ཡི་མེ་ཏོག་རྒྱ་སེའི་གསར་བརྗེ་སྟེ། ཁོ་ཚོའི་གསར་བརྗེ་ནི་མེ་ཏོག་རྒྱ་སེ་ཡིས་མཚོན་ཞིང་། ཁ་དོག་ཟིང་དམར་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་ཁ་དོག་གསར་བརྗེ་རུ་བཏགས་པ་དང་། ཡང2004ལོའི་ཡོ་ཁི་རན(Ukraine)གྱི་མེ་ཏོག་ཨ་འབྲུམ་གྱི་གསར་བརྗེ་སྟེ། ཁོ་ཚོའི་གསར་བརྗེ་ནི་མེ་ཏོག་ཨ་འབྲུམ་གྱིས་མཚོན་ཞིང་། ཁ་དོག་ཁམ་ནག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་ཁ་དོག་གསར་བརྗེ་རུ་བཏགས་པ་དང་། 2005ལོའི་ཁེར་རྗེ་སི་སི་ཐན(Kyrgyz)གྱི་མེ་ཏོག་ཡུལ་རྒྱན་གསར་བརྗེ་སྟེ། ཁོ་ཚོའི་གསར་བརྗེ་ནི་མེ་ཏོག་ཡུལ་རྒྱན་གྱིས་མཚོན་ཞིང་། ཁ་དོག་སེར་པོ་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་ཁ་དོག་གསར་བརྗེ་རུ་བཏགས་པ་དང་། 2007ལོའི་འབར་མའི་ཆོས་གོས་གསར་བརྗེ་སྟེ། འབར་མའི་དམག་གཞུང་ལ་རྒོལ་བའི་གཙོ་ཤུགས་གྲྭ་པ་ཡིན་ཞིང་། ཆོས་གོས་ཀྱི་ཁ་དོག་དུར་སྨྲིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་ཁ་དོག་གསར་བརྗེ་རུ་བཏགས་པ་ལྟ་བུས་མཚོན་ཏེ། ཉེ་བའི་ལོ་འདི་འགར་བྱུང་བའི་ཁ་དོག་གསར་བརྗེ་ནི་སྐེར་གཅོད་དང་དམངས་གཙོ་མ་ཡིན་པའི་སྲིད་དབང་བརྗེ་སྤོར་

བྱེད་པའི་གསར་བརྗེའི་ལས་འགྲུལ་ཤ་སྟག་དང་། དེ་ཡང་གསར་བརྗེ་ལ་ཞུགས་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་མེ་ཏོག་འཆང་ཞིང་། འཚེ་མེད་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་ལ་བརྟེན་ནས་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་ནན་སྦྱང་དང་དོན་གཉེར་བྱས་པའི་ཞི་བདེའི་རིམ་འགྱུར་ཞིག་རེད།

ང་ཚོས་བོད་ཀྱི་ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདི་འཛམ་གླིང་གཞི་ཁྱོན་གྱི་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོར་བགྲོད་པའི་ཞི་བདེའི་རིམ་འགྱུར་གྱི་གྲས་སུ་བཞག་སྟེ་བལྟས་པ་ཡིན་ན། གསར་བརྗེ་འདིའི་རྒོལ་ས་སྐེར་གཅོད་རིང་ལུགས་པ་ཡིན་པ་དང་། ཐབས་ལམ་འཚེ་མེད་ཞི་བ་ཡིན་པ། དམིགས་ཡུལ་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་ཡིན་པ་བཅས་ཀྱི་ཕྱིར། ཁ་དོག་གསར་བརྗེའི་རྗེས་སུ་སོང་ཞིང་ཁ་དོག་གསར་བརྗེའི་གྲས་སུ་བགྲང་རུང་བ་སྟེ། སྐེར་གཅོད་དྲག་དཔུང་ལ་ཁ་གཏད་བཅག་པའི་གསར་བརྗེ་ཡི་གཙོ་ཤུགས་གྲྭ་པ་ཡིན་པ་དང་། ཆོས་གོས་ཀྱི་ཁ་དོག་དུར་སྨྲིག་ཡིན་པས་བོད་ཀྱི་ཆོས་གོས་གསར་བརྗེའམ་བོད་ཀྱི་དུར་སྨྲིག་གསར་བརྗེ་ཞེས་གདགས་འོས་འདུག ཁོ་བོས་བཏགས་པའི་བོད་ཀྱི་དུར་སྨྲིག་གསར་བརྗེའམ་ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདི་ཕྱི་གླིང་གསར་ལམ་དག་ཏུ2008ལོའི་དོན་ཆེན་གཅིག་ཏུ་བགྲང་གི་འདུག་ཅིང་། བགྲངས་པ་གང་ལ་གནས་ལུགས་ཆེན་པོ་འདུག་པ་དེ་དེ་བཞིན་དུ་འཛམ་གླིང་ལོ་རྒྱུས་སུ་ཐེབས་པ་ཡིན་ན། གསར་བརྗེ་ལ་རེ་ཞིག་འབྲས་བུ་མ་ལོན་ཀྱང་། གསར་བརྗེ་ལ་རེ་ཞིག་རྒྱལ་ཁ་མ་ཐོབ་ཀྱང་། གྲུབ་པར་གྱུར་ན་ལྟ་ཅི་སྨོས།། མ་གྲུབ་ན་ཡང་མཛེས་པའི་རྒྱུ།། ཞེས་པ་ལྟར། བོད་རྣམས་ཀྱིས་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་དང་ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་གཙོ་དང་ཞི་བདེ་ཡི་ལོ་རྒྱུས་སུ་ཁ་བཤད་ཙམ་མིན་པ་དང་། སྨོན་ལམ་ཙམ་མིན་པ་དང་། སྔ་ན་མེད་པ་དང་། བསུབ་ཏུ་མེད་པའི་བྱས་རྗེས་བཞག་སོང་ཞེས་ཁོ་བོས་ཁ་ཚོན་བཅད་དེ་སྨྲ།

བོད་རྣམས་ཀྱིས་དུས་ཡུན་རིང་པོར་གཞི་ཁྱོན་ཆེན་པོའི་ཆབ་སྲིད་གྱེན་ལོག་བྱས་མྱོང་མེད་ཅིང་། དེ་བཞིན་དུ་ཆབ་སྲིད་འོས་ལངས་དང་། ཆབ་སྲིད་འཐབ་རྩོད། ཆབ་སྲིད་གསར་བརྗེ་གང་ཡང་བྱས་མྱོང་ཡོད་པ་མ་རེད། ཁོ་བོས་བསམ་ན་དེ་ལ་རྒྱ་རྐྱེན་གསུམ་

ཡོད་དེ། གཅིག་ཏུ་ས་ཁོངས་དང་མངའ་དབང་གི་ཆབ་སྲིད་འདྲ་ཅེས་མེད་པ་དང་། གཉིས་ཏུ་ཆོས་དང་ཆོས་ལུགས་མ་གཏོགས་དོན་གཉིས་མེད་པ། གསུམ་ཏུ་སྟེ་བ་དང་ཚོ་བའི་ཁ་ཐོར་སྒྲོ་ཚོགས་ཆུང་ངུ་མ་གཏོགས་འདྲས་སྟོང་ཀྱི་སྒྲོ་ཚོགས་ཆེན་པོ་ཆགས་མ་ཐུང་བ་བཅས་ཀྱིས་རེད་འདོད། བ་ལྦའི་མི་རྒྱལས་ཀྱིས་ཕྱིན་ལོག་དང་། འོས་ལངས། འཐབ་ཚོད། གསར་བརྗེ་སོགས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བརྒྱ་ཆད་ཅུ་སོང་བའི་མིང་འདི་དག་ཐོས་ཚེ། ཁ་སྐེར་སྐ་སྐེར་བྱེད་ཅིང་འཇིགས་སྐྱག་དང་ངས་སྐྱག་ཏུ་འགྱོ་བ་ཅི་དམར་པོའི་གསར་བརྗེ་ཞེས་པའི་མཐུག་འབྲས་ཏེ། དམར་པོའི་གསར་བརྗེའི་སྐད་ལ་མི་རྒྱལས་གསར་བརྗེའི་ངོ་ལོག་པ་དང་ཧག་པར་བཏགས་ནས་འཐབ་ཚོད་དང་། རྒྱང་རྟགས་འཆོར་གཅོན། ཉམ་ཉེས། ཚ་གཏོར། ཆེག་མེད། ཁ་བཏགས་པར་བྱས་སོང་བས། བ་ཏུང་ཡང་འཇིགས་སྣང་གི་རྒྱུན་མ་ཡལ་བར་ཡོད་པས་རེད། དེ་ལྟ་བུའི་འཐབ་ཚོད་ལ་འཐབ་ཚོད་དང་དེ་ལྟ་བུའི་གསར་བརྗེ་ལ་གསར་བརྗེ་ཏུ་འདོད་ནའང། དེ་ཅི་བྱ་བ་པོའི་འཐབ་ཚོད་དང་བྱ་བ་པོའི་གསར་བརྗེ་སྟེ་བྱ་བ་པོའི་འཐབ་ཚོད་དང་བྱ་བ་པོའི་གསར་བརྗེ་ཡིས་རྒྱལ་ཁ་ལོན་པའི་དབང་བཏང་ཏུང། ལྷར་ཡང་བྱ་བ་པོའི་དབང་སྒྲུར་བྱེད་པ་ཆོས་ཉིད་རེད། ས་ཕྱི་ལོའི་গসর་བརྗེ་ཅི་ཞེ་བའི་গসর་བརྗེ་དང་། ཞེ་བའི་འཐབ་ཚོད། ཞེ་བའི་གྲྭན་ལོག་ཡིན་ཞིང་། མི་བློའི་ཀུན་ལུགས་དང་མ་འགལ་བའི་গসর་བརྗེ་ཞིག་སྟེ། འདི་འདྲའི་গসর་བརྗེ་ཅི་བདང་སྟེམ་སྐེར་གཅོད་རིང་ལུགས(集权专制主义)པ་ཞིག་མིན་ཚེ། རྒྱབས་ཆེ་ལ་གཟི་བརྗིད་ལྡན་པའི་গসর་བརྗེ་ཞིག་ཏུ་འཐམ་ཟིང་ཀར་ཏྲབ་ཀྱན་ཀྱིས་ཁས་ལེན་སྲིད་པ་རེད།

དེ་ལྟར་ཞིབ་ཏུ་བས་མ་ནི། ཁོ་བོ་དགའ་བའི་ཚོར་པ་སྐྱེས་པ་ལ་རྒྱུ་མཚན་བཞི་ཡོད་དེ། གཅིག་ཅི་གསར་བརྗེའི་དོན་སྟེང་དང་། གཉིས་ཅི་གསར་བརྗེའི་ཀྱགས་རྒྱུན། གསུམ་ཅི་གསར་བརྗེའི་དམིགས་ཡུལ། བཞི་ཅི་བདེན་མཐའ་གསལ་རྒྱུའི་ཏྲགས་མཐོང་བ་བཅས་སོ།།

གཅིག ཀསར་བརྟེའི་དོན་སྒྲིང་ལ་སྒྲིང་སྡོམས་དང་། རྟོགས་ས་དེ། ཀུན་ལོག ཟིན་ཐོ། ཏྲི་ལ་བསྒོགས་བཅས་ལྟ་ཡོད་དེ།

1.སྒྲིང་སྡོམས་ཞེས་པ་ནི་ཀསར་བརྟེ་འདིར་དབའ་བཞི་སྒྲིང་སྡོམས་མ་ཉམས་པའི་དགེ་མཚན་དོན་སྒྲིང་ཡོད་པ་ལ་གོ་བ་ཡིན། བཅན་པོའི་རྒྱལས་ཀྱི་སྡུག་འབྲ་གཟིག་འབྲའི་དབའ་བཞི་སྒྲིང་སྡོམས་བག་ལ་ཞ་བ་དེ་རྒྱུན་བྱད་པས་དགྱང་དུ་འཕྱོ་ཞིང་། རྒོད་ཀྱི་སྡོང་སྡེ་བྱ་ཐུ་ཆུ་གཅིག་གི་སྦྱལ་པ་དང་ཡང་སྦྱལ་ལྟ་བྱར་སོང་བའི་ཀསར་བརྟེའི་ནང་ཞུགས་ཀྱི་ཤི་ཀསོན་བཙོན་བཞུགས་ཀནང་མྱས་ཀྱི་མི་བྱ་རྣམས་ཅི་དཔའ་བོ་དང་དཔའ་མོར་མ་ཕྱིར་པ་མེད་པ་དང་། དཔའ་བོའི་སྒྲིང་སྡོམས་ཀཟུགས་ཡིན་ན། ས་གཞི་འདིའང་སྐོད་དུ་ཆུང་བའི་ཆུལ་འདི་ཅི། མི་ལོ་སྡོང་ཕྱག་ཡུན་ཀྱི་བདག་མེད་དང་སྡོང་ཉིད་བཤད་པའི་ཆོས་ཀྱི་ཞི་བས་མ་ཐྲོན་ཅིང་། མི་ལོ་ལྔ་བཅུའི་རིང་གི་བཙན་གཙོན་དང་ཚ་གཅུན་ཁོད་པའི་ཁྲིད་ཀྱི་ཏྲག་པོས་མ་ཐྲལ་བར། བྲག་རི་ཆད་ཀྱིས་ཉལ་བའི་ཐམ་བརྟེད་དང་། འབྱུག་སྡོང་ཅིག་ཅར་ཁྲིད་པའི་ཟླ་ཤུགས། ཆབ་ཚུ་བྲག་ཏུ་རྒྱུག་པའི་འཁྱོམ་སྒྲ། རིམ་པ་དགྱ་རྒ་ཡོ་བའི་ས་འགྱལ་གྱི་ཤུགས་ཀྱིས་སྡོད་ནས་སྒད་ལ་ཐྲར་ཞིང་སྒད་ནས་སྡོད་ལ་མཆེད། གནམ་ནས་ས་ལ་བབས་ཧིང་ས་ནས་གནམ་ལ་འཕྱོ། རི་རབ་བཞིན་ཕྱི་བའི་གནོན་ཤུགས་དང་། ཡང་སོས་བཞིན་གཟིར་བའི་མནར་གཙོད། ཡི་དྭགས་བཞིན་གདུང་བའི་བཀྲེས་སྐོམ་ཡོད་པ་ཅེས་བཞིན་དུ། དོན་སྒྲིང་ལྟོག་ལྟོག་དང་། ཁྲག་དམར་འཇར་འཇར། བདུང་རྡང་ཧིག་ཧིག་གིས་འཕྲུར་བའི་སྒྲིང་སྡོམས་ས་བོན་བཀྱ་འཕྱར་འདི་རི་བཙན་པོའི་སྒྲིང་སྡོམས་ཀྱི་བག་ཆགས་ཆང་ནས་ས་བ་ཡིན་ཏེ། ཁྱག་གི་ཐྲོལ་པོ་ཕྱེ། འོག་རྒ་གཡུལ་དུ་བས། གདོང་ཁྲག་གིས་ཐྲུགས་ཏེ་ཟླར་མི་ལྟོག་པའི་ཚིས་སྲུ་ཐུས་པའི་སྡོད་ཀྱི་བདག་ཆན་དང་། རལ་གྲི་ལ་རི་མོ་བྲིས། དུར་ཆུགས་ལྟོར་ཐོས། ཆེ་ལྷོག་ཆུབ་ཏུ་གོན་ཏེ་ཕྱིར་མི་ལྟོག་པའི་ཚིས་སྲུ་ཐུས་པའི་བར་ཀྱི་བདའ་ཆན་དང་། རལ་གྲིའི་ཕྲེས་བཅན་ཀ་ཆེམས་ཏེ་བ་ལ་ཕོག ཏུ་ལྷད་ཏེ་ཐྲུང་ལ་བཅོལ་ནས་ཕྱིར་མི་ལྟོག་པའི་ཚིས་སྲུ་ཐུས་པའི་ལྷད་ཀྱི་བདའ་ཆན་ཇི་བཞིན། ཆེ་ལྷོག་གཏའ་མ་ལ་བཞག མི་ཆེ་རིན་དོད་དུ་ཕུལ། བདེ་ལྡུག་ལ་ཅི་ལྷམ་པར་རང་བདང་དང་ཐོབ་ཐང་གི་

རྒྱལ་སས་དམིགས་པའི་ཕྱིར་མི་ལྷོག་པའི་ལམ་ལ་རྩ་བརྟན་ཐད་ཚོད་ཀྱིས་འཇུག་པའི་
དབྱ་བཙམས་པ་ཡིན་ཞིང་། འདི་ལ་ཡོ་བ་དང་ལྷོ་བ་འབྱངས་པ་ཅམ་གྱིས་ཡིད་ཆེམ་དུ་
སྡོད་པའི་ཕྱི་ནའམ་རྒྱ་ནག་པས་བསྒྲུན་དུ་མེད་ཅིང་། འབྱོར་པ་དང་ཁེ་ཕན་རག་པ་
ཅམ་གྱིས་གནས་ལུགས་དགྱུགས་བཞག་པའི“སྐུ་སེར་ལྷེའུས”ཀྱང་དོ་བ་མིན། ལོ་རྒྱུས་
མཁན་དག་གིས་དཔའ་བོ་དཔའ་མོ་རྣམས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་གནས་ཚུལ་དང་ཐ་ན་རྒྱས་མིང་
ཅམ་ཡང་ཟིན་ཐོར་འགོད་པ་བཟོད་མི་རྒྱང་བའི་གས་བ་ཟོའི་ནང་ཞུགས་ཀྱི་སྟེང་
སྡོབས་ཅན་ཁོང་ཚོས་སྟེ་ཏང་པ་ནས་བཟུང་། བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཤོག་ལྷེ་གས་པ་
ཞིག་གི་མཚོད་བཟོད་བཙམས་སོང་བ་དང་། བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྩ་རིང་གས་པ་ཞིག་
གི་ཆང་གཞི་བཏིངས་སོང་བས་ན། སྟེང་སྡོབས་ཐོག་ཏུ་བྱས་པའི་མི་རིགས་ཤིག་དང་
སྟེང་སྡོབས་ཐོག་གིས་བཟུང་བའི་མི་བྱ་ཞིག འཛམ་གླིང་འདིར་སྲུ་དང་གང་གིས་ཀྱང་
གཞོམ་གཞིག་མེད་པའི་ཚོས་ཉིད་བདེན་པ་བྱན་པས་དཔའ་བོའི་སྟེང་སྡོབས་མ་ཉམས་
པའི་རོན་སྟེང་འདི་ཡིས་མི་དགའ་གང་གིས་དགའ།

2.རྩོག་ས་བད་ཅེས་པ་ཅི་གས་བ་ཟེ་འདིར་ཆྱིམ་ཁྲིད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་གང་རྒྱང་རྟེད་ཅིང་
ཆྱིམ་ཁྲིད་ཀྱི་གོ་རྩོག་གང་རྒྱང་ས་བའི་དགེ་མཚན་དོན་སྟེང་ཡོད་པ་ལ་གོ་བ་སྟེ།
རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་། མངའ་དབང་གི་འདུ་ཤེས། ཆབ་ཁྲིད་ཀྱི་འདུ་ཤེས། ས
ཁོངས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། མི་བྱའི་འདུ་ཤེས་སོགས་རྟེད་པ་དང་། རང
དབང་གི་གོ་རྩོག་དང་། འདྲ་མཉམ་གྱི་གོ་རྩོག་ཐོབ་ཐང་གི་གོ་རྩོག་བདག་ཉིད
ཀྱི་གོ་རྩོག་ལ། དམངས་གཙོའི་གོ་རྩོག་སོགས་ས་བད་པའི་འགོ་བཙམས་པ་ཡིན་ཞིང་།
བོད་རྒམས་ལ་འདུ་ཤེས་དང་གོ་རྩོག་དེ་དག་ས་བ་ཅི་ཕྱི་ཕྱིར་ཟེས་ལ་འོངས་པ་ཞིག
ཡོ། ད་ལྟ་ལ་ཐུག་གི་བར་དུ་ཁོ་ཚོར་ས་ངས་རྒྱས་བྱང་སེམས་དང་། སེམས་ཅན་ཐམས
ཅད། བསྐལ་པ་འཇིག་རྟེན། སྐྱབས་འགྲོ་ཕྱག་འཚལ། རྒྱལ་པོ་གོང་མ། ལྷ་ཚོས་འདྲ་ཚོས
སོགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་གོ་རྩོག་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། གོང་གསལ་ཆྱིམ་ཁྲིད་ཀྱི་འདུ
ཤེས་དང་གོ་རྩོག་དེ་རིགས་ཡོད་པ་མ་རེད། བརྒྱ་ལ་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནས་
རེ་འགའ་ཅམ་ལས་མེད། དལ་ཅིང་འགོར་བའི་ངང་ལ་ཕྱིན་པའི་འདུ་ཤེས་དང་གོ

རྒོགས་རྒྱས་བ་ནི་ཚང་མ་དང། ཕྱི་ལ་པོ་དང། ཡོད་ཚད་དང། ཡོངས་རྫོགས་དང། ཀུན་ཁྱབ་ཀྱི་ཚུལ་གྱིས་བོད་དུ་ཆེད་དང་ཆེད་བཞིན་ལ། ག་ལེ་ག་ལེར་འབྱོར་བའི་འདུ་ཤེས་དང་གོ་རྒྱས་འདི་དག་ཀ་ལས་པ་སྟེ། འདི་ཡི་དབང་གིས་དུས་རྒྱས་ཀྱིས་ཀུན་ཏུ་ཟིན་གཡོག་ལྟར་འདོད་བའི་ཤེས་ཡོན་ཁ་ཅིག་ཡོད་པ་ཡིན། འདི་ཡི་དབང་གིས་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་རྟེས་ལུས་ཡིན་པར་སྒྲོག་པའི་ཕྱི་གྲོལ་གི་མཁས་པ་དེ་ཚོར་བསམ་ཞིབ་ཡང་བསྐུར་གཏོང་བའི་གསལ་བཏབ་ཡོད་པ་ཡིན། འདི་ཡི་དབང་གིས་ཁོ་ཚོ་རང་དབང་དང་བམངས་གཙོར་ཕྱིན་ཀྱང་གཞན་གྱི་བདེ་ལྡན་ལ་ཁ་ཡ་མི་ཕྱེད་པའི་ཕྱི་གྲོལ་གི“མི་འི་རིགས་ཀྱི་ཕུ་ཐུ”དེ་ཚོ་ཁ་སྐྱེངས་ངོ་སྐྱེངས་བཟོས་ཡོད་ལ། འདི་ཡི་དབང་གིས་སྐོར་གཙོད་དབང་སྐུར་འདོམ་བྱེད་ཀྱི་ལེར་འཆི་བ་ལས་ལྷ་ཆ་མ་ཤལ་ལེར་གསོན་ན་དགའ་ཟེར་བའི་ཅི་བདེ་རིགས་རྒྱས་ཤ་ལས་ཤང་ས་ང་བཏང་བ་དང། འདི་ཡི་དབང་གིས་འཁོར་པ་མེད་པར་སྒྲོག་པའི་རང་རེའི་སྐུལ་སྐ་དང“རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་རིགས་གཞུང་ལས་གཞི”སྒྲོག་པར་བརྩོན་པའི་རང་རེའི་མཁས་པ་དེ་ཚོ་དགོས་མེད་དོན་མེད་དུ་བྱས་སོང་བ་དང། འདི་ཡི་དབང་གིས་སྐོར་གཙོད་དབང་སྐུར་པའི་བྱད་ཀ་ཡོད་རྒྱ་ཆེ་ཆེ་ཅིག་ཡོད་ལ། ཡ་མཚར་རྒྱས་ས་ད་གཅིག་གི་དོན་སྟེང་གིས་ཏེ། འདི་ཡིས་མི་དགའ་གང་གིས་དགའ།ཞ

3.བྱིན་ལོག་ཅེས་པ་ནི་གསར་བཟོ་འདིར་དབང་སྟེམ་སྐོར་གཙོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་དབང་སྐུར་ལ་འདོད་མོས་མེད་པ་དང་ཁས་ལེན་མེད་པའི་བྱིན་ལོག་གི་དགེ་མཚན་དོན་སྟེང་ཡོད་པ་ལ་གོ། འདི་ལ་དེང་དུས་ཀྱི་ཡིག་ཆའི་རྣད་དུ་ན་ཇོ་ལ་ཞེས་འཕྲི་བ་རྒྱས་ཆེ་ཡང་དོན་ལ་བསམ་ན་གནའ་རྣད་དུ་ཡོད་པ་དེ་སྐད་བས་འཚམ། དུས་དང་རྒྱམ་པ་ཀུན་ཏུ་ཁོ་ཚོའི་དབང་ཆ་དང་ཁེ་ཕན་བསམ་པ་མ་གཏོགས་མང་ཚོགས་ཀྱི་རང་དབང་

དང་ཐོབ་ཐང་ལ་ཅི་མི་སྐྱེས་པ་ནི་དབང་སྡེམ་སྐོར་གཙོད་རིང་ལུགས་དང་དབང་

མཐའ་སྐོར་གཙོད་རིང་ལུགས (极权专制主义)ཀྱི་ཁྱད་གཏིས་རེད། ཁོ་ཚོས་མི་

རྣམས་རྒན་ཏུ་བསྟུ་བྱེད་དང་། མགོ་སྐོར། ཆོང་བཙན་ཀྱིས་འཚོ་བར་བྱེད་པ་དང་།

སྡུ་དང་གང་ཞིག་ཁོ་ཚོའི་དབང་སྒྲུར་ལ་འདོད་མོས་མེད་པ་དང་ཁས་ལེན་མེད་པ་ཡིན་

ན། གང་དེ་ཏྲག་གིས་ན་དང་བཅན་ཀྱགས། འཇིགས་སྐྱལ་གྱིས་ཚར་གཙོད་པ་རེད། ཁོ་

བོས་བསྡུས་ན། སྐོར་གཙོད་དེ་དག་གི་དབང་སྒྲུར་མཐུག་ཐྲེལ་བ་ལ་ཐབས་ལམ་རྣམ་པ་

གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་རི་དབང་སྒྲུར་འཕྲལ་འཁོར་ཁོ་ལས་ཆེ་བའི་ལྷོབས་ཀྱགས་ཅན་

དང་ཕྱད་པས་ཏྲག་པོས་ཏྲག་པོ་འདུལ་བའི་ཚུལ་གྱིས་ཕམ་བར་ཐྱར་པ་དབེར་ན། ཆ་ཅི་

དབང་མཐའ་སྐོར་གཙོད་རིང་ལུགས་དང་། ཐྱ་ཡི་སི་དབང་མཐའ་སྐོར་གཙོད་རིང་

ལུགས་ལྟ་བུ་དང་། ཅིག་ཤོས་རི་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་གོ་རྒྱགས་སད་པའི་

མང་ཚོགས་ཀྱི་ལྷོབས་ཀྱགས་ཆིག་ཐྲེལ་གྱིས་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་ལ་བརྟེན་ནས་སྐོར་

གཙོད་དབང་སྒྲུར་མཐུག་ཐྲེལ་བར་བྱེད་པ་དེས་ན། གོང་དུ་སོང་བའི་ཁ་དོག་གསར་

བཟློའི་རྒྱལ་ཁ་ལྟ་བུ་རེད། དེ་དག་ལས་གཞན་པའི་ཐབས་ལམ་གསུམ་པ་ཞིག་མཐོང་

དགོན་ཏེ། རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་ལ་མོས་པའི་རྒྱ་ནག་གི་མཁས་པ་ཡིའུ་ཞའོ་ཡོ་

སོགས་ཀྱིས་དཔོར 《08རྩ་འཛིན》ཞེས། རྒྱ་ནག་དེ་རྒྱལ་ཕྱན་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཁབ་

ཅིག་ཆགས་རྒྱུའི་དམངས་གཙོའི་རྩ་འཛིན་དོན་ཚན་བཞུ་དགུ་ཅན་ལྷེལ་བར་བྱ་ཐོག་

མིང་རྒྱགས་འགོད་མཁན་མི་གྲངས་ཁྲི་ལ་ཉེ་བ་ཡོད་ནའང། བདང་སྡེམ་སྐོར་གཙོད་

པས་འབྲེལ་ཡོད་མི་སྣ་འཛིན་བཟང་བཀག་ཉར་དང་འགྲིག་འདོད་འདྲི་གཙོད་བྱས་

དང་བྱེད་བཞིན་པས་རེ་བ་འཆང་རྒྱུ་ཡོད་པ་མ་རེད། རྒྱ་ནག་འདི་ཞི་བའི་ལུགས་

འགྱུར(和平转型)དང་དམངས་གཙོའི་ལུགས་འགྱུར(民主转型) གྱི་དུས་སྐབས་སྡུ་

ཡོད་ཟེར། ཚུལ་དེ་དོན་ལ་གནས་པ་བདེན་དུ་ཆུགས་ཀྱང་། མང་ཚོགས་ཀྱི་ཆབ་ཁྲིད་

འདུ་ཤེས་དང་ཐོབ་ཐང་གོ་རྒྱགས་མ་སད་ཚེ། ཤེས་ཡོན་ཅན་ཉུང་ཤོས་ཀྱི་རེ་ཞུས་ཅམ་

གྱིས་རྩ་ཅི་ཡང་མི་ཐོགས་པ་བདེན་རྒྱབ་ར་འཕྲོད་ཡོད། སྐོར་གཙོད་དབང་སྒྲུར་པས་མི་

བྱ་མི་བྱར་མི་བརྩི་ཞིང་ཚེ་ལྷོག་ཚེ་ལྷོག་ཏུ་མི་མཐོང་གཤིས། མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་རྣམས་

འདོད་མོས་བཞིན་རང་བས་མ་ཀྱིས་ཐྲོད་མི་གྲོད་པས་ན། ཁོ་ཚོའི་དབང་ཐྲུར་མཐུག་ཐྲེལ་མིན་ཏེ་མང་ཚོགས་ཀྱི་གོ་རྟོགས་སད་མིན་ལ་རག་ལས་འདུག ས་ཕྱི་ཞི་བའི་གས་བཟླ་ཏེ་ཐབས་ལམ་ལ་ཕྱི་གཉིས་ལས་ཕྱི་མར་གཏོགས་ཤིང་། མང་ཚོགས་ཀྱི་ཆབ་གྲོད་འདུ་ཤེས་དང་ཐོབ་ཐང་གོ་རྟོགས་སད་པའི་འཕྲས་རྒྱས་སྒྲ་མཐོང་འོས་ལ། འཕྲས་རྒྱས་ཡོད་པ་དེ་བཞིན་གས་བཟླ་ལ་རྒྱལ་ཁའི་འཕྲས་བྱ་རེ་ཞིག་མ་ལོན་ནའང་དོན་ཐྲེང་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་མིག་མཐོང་ལག་ཟིན་རེད། བོད་རྒྱས་ཀྱིས་དུས་ཡུན་རིང་པོའི་ནང་ལ་གྲེན་ལོག་བྱས་ཐྲོང་མེད་པ་སྟེ། བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་མཐུག་ཟོགས་པ་ན་འབངས་གྲེན་ལོག་ཐྲུང་བའི་ལོ་རྒྱས་ཤིག་འདུག་པ་མ་ཀྱོགས། དཔྱ་ལ་ཕྱག་གི་བར་དུ་ཆབ་གྲེན་ལོག་བྱས་མེད་ཅིང་། ཁྱད་པར་དུ། རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་ནང་དམངས་ཀཱོ་ཞེས་པའི་དེང་རབས་རང་བཞིན་གྱི་གྲེན་ལོག་དེ་བས་ཀྱང་བྱས་ཡོད་པ་མ་རེད། 2008ལོར་སྒྲིབས་དུས། ཤེར་ཀཱོད་དབང་ཐྲུར་ལ་འདོད་མོས་མེད་པའི་གྲེན་ལོག་བྱས་པར་མ་ཟད། རང་དབང་ནང་དམངས་ཀཱོར་བཏོད་པའི་ཀས་བཟླ་བྱས་ས་ལ་འདི་ཤིན་ཏུ་རབ་ཏུ་ཚ་ཆེ་བའི་དོན་ཐྲེང་ལྟེ་འདི་ལས་དཀའ་བ་གཞན་ཡོད་དམ།

4.ཟིན་ཐོ་ཞེས་པ་ཅི་ཀས་བཟླ་འདི་རྒྱལ་ཐྲིའི་འཁོར་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་ནང་དམངས་ཀཱོའི་ལོ་རྒྱས་ཟིན་ཐོ་ལ་ཕེབས་པའི་དགེ་མཚན་དོན་ཐྲེང་ཡོད་པ་ལ་ཟེར། བོད་རྒྱས་ཀྱིས་འཛམ་གླིང་ལོ་རྒྱས་འཕེལ་རྒྱས་དང་། ཆབ་ཐྲེད། དཔལ་འབྱོར། རིག་གནས་སོགས་མདོར་ན་མིའི་རིགས་ཀྱི་དཔལ་ཡོན་ཡར་རྒྱས་ལ་ཕན་པའི་དགེ་མཚན་དོན་ཐྲེང་ཅན་ཀྱི་ལས་ཤིག་ད་ལྟའི་བར་དུ་བྱས་ཡོད་པ་མ་རེད་ལ། གཞན་ཀྱི་གྲྭབ་འབྲས་ལ་ཐྲོད་རྒྱང་གིས་ཆོ་རབས་ནས་མི་རབས་རྟོགས་པ་ཅི་ཀས་ཚུལ་ངོ་མ་རེད། བཏུ་ལ་དགེ་མཚན་དོན་ཐྲེང་ཅན་གཅིག་ཕྱི་བའི་དབང་དུ་བཏང་ནའང་། རང་ཉིད་ཀྱི་བཙན་པོའི་རྒྱལ་རབས་ཙ་བ་ནས་འཛིག་པར་བྱས་ཤིང་སོག་པོའི་བཙན་རྒྱལ་ཤེད་པ་ནས་ཆད་པར་བྱས་པའི་སར་རས་ཆོས་ལུགས་སམ་ནང་ཆོས་མ་ཀྱོགས་ཡོད་པ་མ་རེད། ད་ལྟའི་དུས་སུ། བོད་རྒྱས་ཀྱིས་སར་ཆོས་ལུགས་ཆོས་ལུགས་ཤེས་པ་རྒྱ་མཚན་དུ་

བྱས་ནས། བོད་ལ“འོད་སྲུང་ལྡན་པའི་རིག་གནས་ཡོད” “རིན་ཆེན་བྱལ་བའི་ཆོས་ལུགས་ཡོད” “འཇམ་གླིང་ཞེ་བདེར་ལན་པ་ཡོད”སོགས་རྒྱར་ནས་རང་སེམས་གསོ་བྱེད་ཀྱི་ཚོག་ཁ་ལ་མ་ཅི་བཞིན་བླུ་ཞིང་ཞོག་བྱར་རི་མོ་བཞིན་འཕྲི་ནའང། ཁོ་བོས་བལྟས་ན་དཀའ་བསྟན་ཆོག་ཁ་ཚོན་གཅོད་སྤ་བར་ཡོད། དེ་ལ་སྟོས་པས་ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིས་འཇམ་གླིང་གི་མིའི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ལོ་རྒྱས་སྤུ་འོད་སྲུང་ལ་རིན་ཐང་བྱལ་བའི་ཞོག་ལྷེ་གསར་པ་ཞིག་སྟོན་པ་བརྒྱབ་ཡོད་སྟམ། བོད་རྒྱམས་མི་ལོ་ལྷ་བཅུའི་ཡུན་ལ་རང་དབང་དང་འབྲ་མཉམ་དང་དམངས་གཙོ་དང་ཐོབ་ཐང་སོགས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང (普世价值)མི་འདོད་པ་བང་མི་མཁོ་བ་དང་མི་དགོས་པ་ལྟར་བསྟད་པ་ནི། དོན་གྱིས་ཁོ་ཚོས་དེ་དག་གི་རིན་ཐང་མ་རྟོགས་པ་དང་དེ་དག་གི་རྟོགས་པ་མ་སད་པ་ཙམ་མ་གཏོགས། “གལ་ཏེ་མི་རིགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་གྱིས་དབང་དུ་བསྟས་ཀྱང། གང་ལ་ངན་ལྟང་ཟྭང་མེད་པ་ཡིན་ན། དེའི་གནས་སྟངས་ཡེགས་བཅོས་འཚྭང་བའི་སྒྲིད་པ་ཡོད་ཅིང། ལམ་འགྲོ་རྒྱག་པའི་གོ་སྐབས་ཀར་ཙམ་གྱིས་གང་དེས་གོ་སྐབས་དེ་རིགས་ཚུད་ཟོས་ས་ཁོ་ཡིན།……” (《古代人的自由与现代人的自由》［法］贡斯当贡斯当著商雾印书馆出版 1999年12月第1版 P294)ཅེས་པ་ལྟར་རྒྱ་ཆེན་དང་དུས་མཉེན་ཆེ་འདོད་པ་གང་གི་ཕྱིར་དུ་གཅེས་པའི་སྒོ་ཀྱང་ཕངས་མེད་དུ་སྨྲིན་པའི་ཐོབས་གདེང་ཡོད་པ་འདི་བཞིན། ཐོན་ཆད་ཆོས་ལུགས་ལ་གཞོལ་ཆེ་བས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་ཡང་ལྷོངས་པར་བྱས་ཤོང་བ་ལྟ་རེད། རང་དབང་དང་འབྲ་མཉམ་འཐོབ་རེ་བྱེད་པ་དང། ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་གཙོ་དོན་གཉིར་བྱེད་པའི་མི་དམངས་དང་མི་རིགས་དང་མི་བྱ་གང་ཡང་རྒྱབས་ཆེན་གྱི་མི་དམངས་དང་མི་རིགས་དང་མི་བྱར་བཏང་འོང་རབ་ཅེས། དེ་ཤད་དུ་ཞིབ་འཇུག་ཆེད་མཁས་པ་དག་གིས་གསུངས་ནི་ཟླ་འགྲུག་གི་ཤོན་འཚྭང་བ་མ་གཏོགས། ཁོ་བོའི་ངག་ལ་ཡིད་ཆེས་མཁན་དུ་ཡོད། ངས་ཀེས་པ་ནི། བོད་འདིས་བསམ་དོན་མ་གྲུབ་པར་ནམ་ཞིག་འཇིག་པར་ལྷུར་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནའང། མིའི་རིགས་ཀྱི་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ལོ་རྒྱས་སྤུ། དེ་དུས་བོད་ཅེས་

བའི་རི་སྲལ་གྱི་མི་རིགས་ཤིག་གིས་ཀྱང་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་སོགས་འགྲོ་བ་
མིའི་རིགས་ཀྱི་གལ་འགངས་ཆེ་བའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་དཀའ་ལས་
བརྒྱབ། བཙོན་པ་བསྒྲེད། སྒོག་ལ་བསྡོས་ཐྱོང་ཕྱིར། མིའི་རིགས་ཀྱི་དབལ་ཡོན་ཡར་སྒྲེད་
ཀྱི་རྒྱུ་རྫུར་ཡོད་ཅེས་པ་ལྟ་བུའི་ཚོག་འཐུང་གྲོད་པས་དགེ་མཚན་དང་དོན་སྙིང་ཆེ་
བར་སྣོམ་སྟེ་དགའ་འོས་པ་དང་། ཡང་གཅིག་བཤད་ན། དེང་དུས་རང་དབང་དང་
དམངས་གཙོར་བཏོད་པའི་ལམ་རྟེ་ཆེ་དང་། ཁོད་རྟེ་ཡངས། ཕབས་རྟེ་མང་། ཡུན་རྟེ་
རིང་ཡིན་ལ། རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་དེ་རྒྱགས་ཆེ་བའི་ཆབ་གྲོད་ལམ་ལུགས་སྒྲ
ཆགས་འདྲག་ཕྱིར། ཕྱིར་མི་ལྷོག་པའི་ལམ་དུ་ཞུགས་པའི་བོད་མི་རེ་རེས་ཁ་ཏོན་མ་ཏིའི
ཞར་ལ་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་བཟླ་བ་ཡིན་ན། ཁ་ཏོན་མ་ཏིའི་ཕན་ཡོན་མི་ཤེས
པ་དེ་བཞིན་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ཕན་ཡོན་མི་ཤེས་ཀྱང་ནམ་ཞིག་བདེན
བོན་མཐའ་གས་ལ་འོང་བར་ཁོ་བོར་ཡིད་ཆེས་བརྟན་པོ་ཡོད་པ་ཡིན། རྒྱ་མཚན་མེ། ཡ
ཏྲ་བ་པ་ཆོས་ཀྱིས་མི་ལོ་ཉིས་སྟོང་གི་རིང་ལ་གསོད་གཏུབ་བང་། མནར་གཙོད། ཐྲང
འཁྱམས། ཁ་ཐོར། ཆགས་འཇིག་ཕྱིར་མཐར། 1948ལོ་ལ་ཟླེས་དུས། ཤར་བཏུས་སྒ
ཋང་ཚུགས་ཤིང་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ས་ཟིན་ཏེ་འདུག་པས་སོ།།
5.ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྩེ་མེ་ཏོལ་བསྒྲགས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཆེན་པོ་ལོན་པའི་དགེ་མཚན
དོན་སྙིང་ཅན་གྱི་གསར་བརྩེ་ཞིག་རེད། ཐོག་མ་གསུམ་བཅའི་དུས་ཏན་ནས་བཟུང
དུས་ཡུན་རིང་པོའི་ནང་ལ། འཛམ་གླིང་གསར་འགྱུར་བརྒྱུད་ལམ་ཆེ་མ་ཆུང་གསུམ
ཀྱན་ཏུ“བོད”དང་། “བོད་ཀྱི་གནས་བབ” “3·14དོན་རྒྱན” “ཌུ་ལའི་ཟླ་མ”སོགས་ཞི
བའི་གསར་བརྩེའི་གནས་ཚུལ་བཙོད་པའི་གསར་འགྱུར་གྱིས་ཁེངས་ཤིང་། གསར་ལམ
ཁ་ཤས་སྒ་གསར་བརྩེའི་འབྲུང་རྒྱན་དང་། ཁྱབ་རྒྱ། དུས་རིམ། རྣམ་པ་སོགས་བཙོད
པའི་གསར་འགྱུར་གྱིས་བརྒྱ་ཆའི་ལྷ་བཅུ་ཡན་ཟིན་སོང་བ་དང་། དུས་མཚུངས་སྒ
བོད་དང་བོད་ཀྱི་ས་བྱི་གསར་བརྩེར་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་གཏམ་བཙོད་དང་། སྐྱན་ཁ
བབྱད་བཙོད། ངོ་སྐྱོད་ཀྱི་རྩོམ་ཡིག་དང་པར་རིས་ལྟ་བས་བྱངས་མི་ཟིན་པ་བཀོད་པ
མཐོང་། དེ་ལ་བདེན་རྫུན་གཏིས་དང་། བྱང་ལྷོག་གཏིས། བདོས་མིན་གཏིས་ཅི་རིགས་

སྣང་ནའང། སྒྲ་ཐུག་ནས་བཟླས་ཀ་བོད་ཏིལ་བསྒྲགས་ཤུགས་ཆེན་བྱས་སོང་བ་དང། བོད་ཅེས་པ་མ་མཐོང་བ་དང། མ་ཐོས་པ་དང། དོ་སྣང་མ་བྱས་པ་རྣམས་ལ་དོ་སྣང་དང་མཐོང་ཐོས་ཤེས་རྒྱ་བསྐྱེད་སོང་བའི་དགེ་མཚན་དོན་སྙིང་འདྲག ཁྱད་པར་དུ། ཤེར་གཙོད་གྲོད་གཞུང་གིས་ཆུང་འཕྲིན་དང་བརྟན་འཕྲིན། ཚགས་པར། དུས་དེབ་སོགས་“ཚོགས་པའི་མཏིན་ངག”ཟེར་བའི་གསར་ལམ་བཙུད་དེ། དང་པོ་བོད་ཀྱི་དམྱལ་བ་མྱན་ནག་གི་ཐན་གཡོག་སྒྲ་ཚོགས་ཟེར་བ་ནས་དེང་དུས་བོད་ཀྱི་འོད་ཟེར་སྟོང་ལྡན་ཏྲི་སྒྲ་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཟེར་བའི་བར་དང། ཌུ་ལའི་ཟླ་མའི་ནག་ཉེས་སྒྲོད་པ་ཟེར་བ་ནས་རྒྱལ་སྒྲའི་རྒྱ་ཆོལ་སྟོབས་ཤུགས་ཟེར་བའི་བར་དང། བཙན་བྱོལ་གྱིད་གཞུང་གི་གྲིས་ཁྱིད་གཞི་ཁྱིད་འཛིན་སྒྲིག་གཞིའི་གནས་སྟངས་ནས་གཞུང་འབྲེལ་མ་ཡིན་པའི་ཚོགས་པ་ལྷའི་གནས་ཚུལ་བར་ལ་གསར་འགྱུར་ཏྲི་ཚུལ་དང། བདོས་བཤུས་ཀྱི་ཚུལ་དང། ཟླུན་ཁྲའི་ཚུལ་དུ་བསྟན་སོང་བར་མ་ཟད། རྒྱ་བོད་སོག་གསུམ་གྱི་མཁས་པ་དང། ཆེད་མཁས། ཞིབ་འཇུག་པ། དཔོན་པོ། ཟླ་ཐུལ། མི་ས་ཁ་སོགས་ཆེད་དམིགས་ཚགས་བཙུགས་ཀྱིས་བོས་ཏེ། བོད་ཀྱི་ལྷར་སོང“བྱན་གཡོག་སྒྲ་ཚོགས”ལ་དགག་རྒྱ་དང། མཚང་འབྲ། ལུན་འབྱིན། ཕེར་འདོན། དམའ་འབེབས། ཐོན་ཟོད་བྱེད་ཕྱབ་ཚོད་ཅིག་བྱས་ཤིང། བོད་ཀྱི་ང་ལྷའི“སྒྲ་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྒྲ་ཚོགས”ལ་གཟེངས་བསྟོད་དང། བསྡགས་བཟོད། ཡིན་འཛིག་བྱེད་ཕྱབ་ཚོད་ཅིག་བྱས་ཏེ་བོད་རྣམས་ལེགས་པ་ཆེན་པོའི་དུས་རབས་ལུ་གནས་ཡོད་པར་ཐོག་པ་དང། ལྷག་དོན་ཌུ་ལའི་ཟླ་མ་ཟེར་བ་ཅི“མི་གདོང་གཅན་གཟན་གྱི་ལེམས་ཅན་ཡིན་པ”དང། “ཚོས་གོས་ཀྱོན་པའི་སྒྲང་ཀི་ཡིན་པ”སོགས་ལྟ་ཆེད་པའི་ཐོག་ཁྲིར་དང་མཚན་ཐོད་བྱས་པ་ན། ཏ་འབྱ་མགོ་ལྷོང་ཁྲད་མེད་དག་གིས་ཌུ་ལའི་ཟླ་མ་ཟེར་བ་དེར་བཤད་ཐུའི་ཡིག་འབྲ་གསུམ(རྒྱ་ཡིག)ཡོད། དེ་ཅི“ཁོ་བས་ཞོག”ཅེས་པ་དེ་ཡིན་ཟེར་བ་ཏ་བར་བཀོད་པ་མཐོང་བ་དང། དཔོན་ཕྱོགས་ཀྱིས་ད་དུང་འཐབ་ཆོད་འདི་ཅི“རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་ཐུར་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཁ་ཕྱལ་བར་ཀྱི་འཐབ་ཆོད་ཡིན་པ”དང། “དགེ་དང་རང་ཕྱོགས་བར་ཀྱི་ཁྲོད་ཀི་ང་གསོན་ཀྱི་འཐབ་ཆོད་ཡིན་པ” “རྒྱ་བོད་གཉིས་ལག་ཕྱག་མ་ཐྱོང་བ་མིན། ལག་ཕྱག་པའི་འབྲས་བུ

ག་འདྲ་ཡིན་པ་སུ་ལའང་གསལ”སོགས་དགྲ་བོ་ཤ་སྟག་ཏུ་བལྟས་ནས་འཇིགས་སྐུལ་
དང་བཅས་ལངས་ཕྱོགས་སྟོན་པ་བཅས། དཔྱོད་ཤེས་དང་ཚོར་ཤེས་གང་དུ་གྱུར་ཀྱང་
གཞུང་སྐེར་ཀུན་གྱིས་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་པ་གང་ཡང་བོད་ཀྱི་གནས་སྟངས་དྲིལ་བསྒྲགས་
སུ་མ་སོང་བ་མེད་པའི་བོད་ནང་གི་གནས་ཚུལ་དང་། དེ་ག་ནང་བཞིན་ཕྱི་གླིང་གི་ཡུལ་
གྲུ་སོ་སོར་བོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཞི་བའི་གོམ་བགྲོད་སོང་བ་ནས་རྔམ་སྟོན་ཁྲོམ་སྐོར་བྱས་
པའི་བར་དང་། ཁ་གཡང་སྐད་འབོད་བརྒྱབ་པ་ནས་སྙན་ཞུ་རེ་ཞུ་ཕུལ་བའི་བར། དེ་
བས་ཀྱང་། ཨོ་ལིམ་པིག་གི་དཔལ་འབར་ལག་བརྒྱུད་སྐབས་སུ། རང་དབང་ལུང་པར་
སྡོད་པའི་བོད་མི་མང་པོས་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་དང་འདོད་མོས་གང་ཡིན་དཔལ་འབར་
དེ་དང་འགྲོགས་ཏེ་འཛམ་གླིང་སྐང་ལ་ཚ་ཚ་འུར་འུར་གྱིས་བརྒྱུད་སྒྲོག་བྱས་པ་ཧ་ལས་
པའི་ཚད་དུ་སླེབས་པ་བཅས། མདོར་ན། ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ཡིས་བོད་འདི་རང་དབང་
དང་དམངས་གཙོར་མོས་པ་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ལ་ངོ་ཤེས་སུ་བཅུག་པ་དང་། ཕྱི་ནང་
ཀུན་གྱི་དྲང་ལྡོག་གཉིས་དང་། བདེན་རྫུན་གཉིས། དངོས་དང་དངོས་མིན་གཉིས་ཀྱི་
ཡིག་རིས་དང་པར་རིས་དང་བརྙན་རིས་དང་བརྡ་འཕྲིན་གང་ཡང་བོད་ཀྱི་གནས་བབ་
དྲིལ་བསྒྲགས་ཀྱི་རྒྱུ་རུ་མ་སོང་བ་མེད་གཤིས། ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིར་དྲིལ་
བསྒྲགས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁ་ཆེན་པོ་ལོན་པའི་དགེ་མཚན་དོན་སྙིང་འདུག་པ་བསྙོན་དུ་མེད་
པས། འདི་ཡིས་མི་དགའ་གང་གིས་དགའ།

གཉིས། གསར་བརྗེའི་ཤུགས་རྐྱེན་ལ་བཞི་ཡོད་དེ། དཔེ་བརྗོད་དང་། ཐ་ཚིག
གསལ་འདེབས། སྐུལ་མ་བཅས་སོ།།
1.དཔེ་བརྗོད་ཅེས་པ་ནི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིས“སྒྲོམ་གཞི་གཅིག”གམ“ཁྱིམ་ཚང་
གཅིག”ཏུ་ཆབ་སྲིད་འཚོ་བ་རོལ་བའི་མི་རྣམས་ལ་དེང་རབས་ཀྱི་གསར་བརྗེ་ཞེས་པའི་
དཔེ་བརྗོད་གསོན་པོ་ཞིག་བསྟན་ཏེ་གསར་བརྗེ་བྱེད་པའི་ཤུགས་རྐྱེན་བག་ཆགས་
བཞག་པ་ལ་ཟེར། འདི་ལྟ་སྟེ། ལྷ་ཇ་མ་ཤལ་ལེར་གསོན་པ་ལས།། སྟག་འཛུམ་དྲུག་ཉིལ་
ལེར་ཤི་ན་དགའ།། ཞེས་པ་ནི་བོད་ཀྱི་བཤད་སྟངས་ཤིག་རེད། རྒྱ་ལའང་དེ་མཚུངས་ཀྱི་

བཤད་སྟངས་ཤིག་ཡོད་པ་བོད་སྐད་དུ་དོན་བསྒྱུར་བྱས་ན། སྟག་འཛུམ་དྲུག་ཉིལ་ལེར་ཤི་བ་ལས།། ལྷ་ཇ་མ་ཤལ་ལེར་གསོན་ན་དགའ།། ཞེས་པའོ།། བཤད་ཚུལ་འདི་ལས་བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་རིན་ཐང་ལྟ་ཚུལ་དང་ཤི་གསོན་ལྟ་ཚུལ་མཐོང་ཐུབ་ལ་དེ་དག་ལྡོག་ཟླ་རྐྱང་རྐྱང་ཡིན་ཚུལ་ཀྱང་རྟོགས་ནུས། ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ཡིས་བོད་མི་རྣམས་ཀྱི་བཤད་ཚུལ་དེ་དཔང་རྟགས་ཁྱངས་འཕེར་ཡོད་པ་བསྟན་ཅིང་ཁ་མིན་དོན་ལ་གནས་པ་ར་འཕྲོད་པར་བྱས། སྒྲོམ་གཞི་གཅིག་ཏུ་ཡོད་པའི་མི་རྣམས་སྐེར་གཅོད་དབང་སྒྱུར་གྱི་འོག་ཏུ་སྡོད་པ་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་ནའང་། ལྷ་ཇ་མ་ཤལ་ལེར་གསོན་འདོད་ཀྱི་མི་རྣམས་ནི་བཙན་དྲག་གཏུམ་སྤྱོད་ཀྱི་འགབ་ཏུ་སྲོག་མགོ་གང་ཐོན་གྱིས་འཚོ། དཔོན་ཕྱོགས་ཀྱི་ནང་ཁྱལ་རྒྱུ་ཆ་ལྟར་ན། ཙོག་འདུག་རེ་ཞུ་དང་། མཇལ་གཏུག ཐ་ན་དྲག་རྩུབ་རྩོད་པའང་འདུས་པའི་ཐོབ་ཐང་རྩོད་ལེན་གྱི་དོན་རྐྱེན་གྲངས་ཀ་ལོ་རེ་བཞིན་བརྒྱད་ཁྲི་ནས་བཅུ་ཁྲིའི་བར་འབྱུང་གི་འདུག་རབས་བཀོད་པ་གཞན་རྩོམ་དུ་མཐོང་མོད། ད་ལོའི་བོད་ནང་བཞིན་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ཕྱིར་དུ་གཞི་ཁྱོན་ཆེན་པོའི་སྐད་འབོད་དང་། ཁྲོམ་སྐོར། གྱེན་ལོག་སོགས་གསར་བརྗེ་བྱེད་པའི་སྙིང་སྟོབས་ཡོད་མི་འདུག ཁོ་ཚོས་མི་ལོ89སྔོན་གྱི“ལྔ་བཞི་ལས་འགྱུལ”ཡས་མས་སུ་དམངས་གཙོའི་ཁ་གཡང་ཙམ་བསྒྲགས་མྱོང་ཡོད་ནའང་། དེའི་རྗེས་ཀྱི་མི་ལོ་མང་པོའི་ནང་ལ་སྐེར་གཅོད་དང་སྐེར་གཅོད་པའི་བར་ལ་སྡིག་པ་མིག་བཙུམ་གྱི་འཐབ་རྩོད་ནང་འདུམས་མ་བྱུང་བར་ལུས་ཤིང་། མཇུག་མཐར་དམར་པོ་ཁྲག་གི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་པའི་དྲག་པོའི་གསར་བརྗེ་ལ་རྒྱལ་ཁ་ཐོབ་པ་ན། སྔར་ལས་ཀྱང་འཇིགས་སུ་རུང་བའི་དབང་མཐའ་སྐེར་གཅོད་ཀྱི་ལམ་དུ་ཞུགས་ཏེ། འཐབ་རྩོད་ཀྱི་རྗེས་ལ་འཐབ་རྩོད་མཐུད་ཅིང་དྲག་སྤྱོད་ཀྱི་ཁ་ལ་དྲག་སྤྱོད་བསྣན་པའི་འཆར་གཞི་དང་རྩ་འཛུགས། དམིགས་ཡུལ་ཡོད་པའི་ལས་འགྱུལ་བསྟུད་མར་སྤེལ་ནས་མི་རྣམས་འཕྲུལ་ཆས་བཞིན་བཟོས་ཏེ། ཉེས་ཉེས་མེད་ཀྱི་མི་བུ་བྱེ་བ་མང་པོ་ལྔ་ལམ་དུ་བརྗངས་དུས། རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ལྟ་བ་ཡོད་མཁན་ལྟ་ཞོག་ཁ་ལ་འཁྱེར་མཁན་ཡང་ཡོད་མ་མྱོང་ལ། ལྡོག་སྟེ་ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད་དུ་བསམ་ཞིང་སྒྲོག་པ་ནི་སྐེར་གཅོད་པ་ཁྲི་ལོར་ཤོག་དང་སྐེར་གཅོད་སྲིད་གཞུང་ཁྲི་ལོར་

ཞོག་ཅེས་པ་དེ་རེད། དེ་ལྟར་དུས་ཡུན་རིང་པོ་འདས་ཤིང“བཅོས་སྒྲར་སྐོ་འབྱེད”རྟེས་ཀྱི་ཟླ11པ་སྟེ། 1989ལོའི“ཐུག་བཞི་དོན་རྒྱུན”དུས་སྒེ་ཁར་དང་ཞོར་ལ་རང་དབང་དང་ དམངས་གཙོའི་ཁ་གཡང་བསྒྲགས་པ་ཡོད་ཀྱང། སྐོར་གཙོད་སྲིད་གཞུང་གི་འཛིམ་བག་ཐུལ་བའི་ཐུག་གཙོན་ལས་ད་ལོའི་བོད་ཀྱི་ཞི་བའི་གསར་བཟོ་ཅང་བཞིན་སྒྲམ་མ་ མངལ་ཧོར་ལྟར་སོང་ཞིང། ད་ལྟའི་བར་དུ་རྒྱ་ནག་རང་དབང་རིང་ལུགས་ཀྱི་མཁས་པ་ རྣམས་མ་གཏོགས་རྒྱ་རྒྱ་མཁན་ཙམ་ཡང་བྱུང་ཐྱོང་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་དང་བསྟུར་ བས་བོད་ཀྱི་ས་ཕྱི་ཞི་བའི་གསར་བཟོ་རི་གཞི་ཁྱོན་ཆེན་པོ་དང། སྟྲིང་སྟོབས་རྩོགས་ ས་དག ཟླ་ཐག་ཆད་ཆོད། ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད་ཡིན་ཕྱིར། ལྷ་ཆ་མ་ཧལ་ལེར་གསོན་ན་དགའ་ བའི“པ་མ་གཅིག་གི་བྱ་ལྷན”རྣམས་ལ་དཔེ་བསྟན་པ་འདི་ལྟ་སྟེ། སྐོར་གཙོད་པས་དུས་ དང་རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ། ཐོབ་ཐང་སོགས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ ཐང་རྣམས་མི་བྱ་སོ་སོར་གང་དགར་སྒྲོད་པ་དཔེ་མི་སྲིད་པས། དེ་དག་ཚོད་ཅིང་བཙོན་ པ་ལ་ཞི་བའི་གསར་བཟོའི་ཐབས་ལམ་ལས་གཞན་མེད་པ་དང། དེང་རབས་ཀྱི་ཞི་བའི་ གསར་བཟོ་ཇི་ལྟར་བྱ་ཚུལ་གསལ་བོར་བསྟན་པར་མ་ཟད། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་རིན་ ཚོད་འོས་པ་ཞིག་དང། ཚོད་དགོས་པ་ཞིག ཚོད་རྒྱང་བ་ཞིག་ཡིན་པའི་དེང་རབས་ཀྱི་ ཞི་བའི་གསར་བཟོའི་དཔེ་གསོན་པོ་ཞིག་བསྟན་སོང། དུས་མཚུངས་སུ། བོད་རྣམས་རིན་ སྐོར་གཙོད་དབང་སྒྲུབ་པའི་ཐྲོག་ཀྱིས་བག་ཆགས་བཞག་པ་ལྟར་ཁ་ཁྱོད་དང། ཚོངས་རྒྱལ། བསྟན་རྩོད། ཅི་དང་གང་ཡང་མི་ཤེས་པའི་ཐྲེན་ཐྲུན་དེ་འདྲ་མ་ཡིན་པར། རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ། ཐོབ་ཐང་གི་གོ་རྟོགས་སད་ཅིང། སྐོར་གཙོད་དབང་ སྒྲུབ་འོག་གཡུང་མོ་ལྷག་བཞིན་དང་ཤི་མ་གསོན་དུ་ཐྲོད་མི་འདོད་པའི་རིགས་ཤིག་ ཡིན་པ་ཁོ་ཚོར་ཇོར་ཤེས་ཤེས་འདྲོང་བའི་ཕྱོགས་རྒྱན་བག་ཆགས་ཀྱང་བཞག་སོང་བ་སྟེ། འདི་ཡང་ཁོ་བོ་དགའ་བའི་རྒྱ་རྒྱན་གཅིག་ཡིན།

2.ཐ་ཚོག་ཅེས་པ་ནི་སྐོར་གཙོད་དབང་སྒྲུབ་པའི་དབང་སྒྲུབ་ནག་ཉེས་དང་དབང་སྒྲུབ་ ཤྲིད་ཐུས་ལ་ཐ་ཚོག་ཅིག་བསྒྲགས་ཏེ། ལྟ་ཐྲོད་ཡོད་ཚད་ལ་འགྲུར་བ་གཏོང་དགོས་པའི་ ཕྱོགས་རྒྱན་བག་ཆགས་བཞག་སོང་བ་དེ་རེད། བོད་རྣམས་ལ་དུས་ཡུན་རིང་པོའི་བར་

དུ་མངའ་དབང་གི་འདུ་ཤེས་དང་རང་དབང་གི་གོ་རྒྱགས་སོགས་འཕྲུངས་མ་ཐྱོང་བའི་
རྒྱན་ལས་སྐེད་གཙོད་པའི་དབང་འོག་ཏུ་ཚུད་པ་ནས་བཟུང། 1959ལོའི་འོས་ལངས་
དང་། 1989ལོའི་ལྷ་སའི་ཐིང་ཆ་ཟེར་བ་མ་གཏོགས་གཞི་ཁྱོན་ཆེན་པོས་ངོ་རྩོལ་དང་
ཀུན་ལོག་བྱས་པ་མེད་ཅིང་གསར་བཙུ་དེ་བས་ཀྱང་བྱས་ཐྱོང་ཡོད་པ་མ་རེད། ཕྱོག་ལྷ
ཟན་གཡོག་ཡར་ལངས་ཀྱི་ཐྲོ་དགས་བཏང་བའི་ཟླ་གཞས་ལ་གསན་བཞིན་སྣང་བ་སྐྱིད
པ་གཅིག་གཏེས་གསུམ་བཞི་ལ་བཅིབས་ཏེ་ཐྲི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་བྱར“བྱ
འཕྱར་བ་ལྷར་ཚུག”པ་ཟེར་མོད། ཡིན་རབང། ཟླིང་ཡོངས་དང་རྒྱགས་སད་ལས་ཆུང
བའི2008ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བཙུ་འདིས། སྐེད་གཙོད་པའི་དབང་ཐུང་ཐུང་ཁྱད་ལ་ཐ་ཚེ་ག་ནན་མོ་ཞིག་བསྒྲགས་སོང་བ་མངོན་སུམ་རེད།
སྐེད་གཙོད་པས་བོད་མི་རྣམས་ནི་ཁ་ལ་ཐལ་བ་བཏབ་ཀྱང་ཕྱུ་འདེབས་མི་ཤེས་པ་དང་།
རྩམ་ལ་མེ་ལྟར་ཕྱིགས་ཀྱང་ཚ་ཟེར་མི་ཤེས་པ། ཆུབ་ལ་སྐ་ཆས་བསྟད་ཀྱང་འདྲོགས
ལངས་མི་ཤེས་པའི་ཁ་ལོ་རུ་ལ་ཐྱོར་བ་དང་། ལྷ་ལོ་གཡག་ལ་འདུལ་བ་ལྷ་ཏྲའི་ཐོག་ནང
བཞིན་ཅི་འདོད་གང་འདོད་དུ་དབང་ཐྱོར་རྩང་བའི་ས་མཐས་ཅན་རིགས་ཤིག་ཏུ་མཐོང
བ་ཡིན་ཀྱི་མ་རེད་མོད། བོད་རྣམས་ས་ཁོངས་དང་མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཆུང་བ་ཆུ
མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ཀྱི་རེད་དེ། ཞིང་ལྗོངས་ལྷ་རྩ་བགོས་ཏེ་ཁ་ཕྱལ་དབང་ཐྱོར་བྱས
འདུག་པ་དང་། ཡང་བོད་རྣམས་མི་ཆོས་དང་མི་ཆུལ་རིག་གནས་ལ་མི་དད་པ་ཆུ
མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ཀྱི་རེད་དེ། ཟློབ་གྲ་ཐམས་ཅད་དགོན་པ་ལྷར་འཕྱར་བ་དང
དགོན་པ་ཐམས་ཅད་ཐྱལ་ཤུས་ཁེངས་པའི་མཐུན་རྒྱན་ཐྱོར་འདུག་པ་དང་། ཡང་བོད
རྣམས་རྐང་བརྩ་དང་ཡིག་རིགས་ལ་མི་མོས་པ་ཆུ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ཀྱི་རེད་དེ།
རང་གི་རྐང་དང་ཡི་ཀེ་གཏིང་བཟོད་དུ་འགྲོ་བའི་ཟློབ་གསོའི་མ་ལག་བཙུགས་འདུག
པ་དང་། ཡང་བོད་རྣམས་ལྷོང་ཏིད་བདག་མེད་ལྟ་བ་དང་མཐོན་བསྡུ་འཕྲལ་བར
དགའ་བ་ཆུ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ཀྱི་རེད་དེ། མི་འབོར་ཕོན་ཆེ་སྐོང་བས་གས་ཀྱིས
བོད་ཡུལ“གསར་ཐེལ”ཕྱིར་དུ་གནས་ཐྲོ་བྱེད་པའི་འཚར་གཞི་བཟོས་འདུག་པ་དང་།
ཡང་བོད་རྣམས་ཕོབ་དང་གོ་ས་མི་འདོད་པ་ཆུ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་ཀྱི་རེད་དེ། རང

སྐྱོང་རྒྱར་ཡང་མཐོ་དཔོན་དབང་ཡོད་ཀྱི་ཁྱི་སྡེ་ཀས་ཅི་ཀས་བོད་མིར་མི་དབང་བའི་
ལུགས་སྲོལ་བཙུགས་འདུག་པ་དང་། ཡང་བོད་རྒྱལ་ཁབ་པ་ཁོག་བཙོས་ཡིད་ཆེས་
མི་ཏང་བ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་རེད་དེ། ལས་སྐོ་ཀལ་ཀནད་ཆེ་རིགས་བོད་མི་
འཇུལ་བའི་སྐོ་བསྡམས་འདུག་པ་དང་། ཡང་བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཆུང་ཚོག་ཤེས་ལེ་ཚེ་
སྒྲིད་ལུག་ཆེ་བ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་རེད་དེ། ཐོན་ཁྲངས་ཀཀེར་ཁྲངས་ལྷོག་
བཞིན་དབྱལ་སྐྱོར་ལྷག་སྐྱོབ་ཀྱི་ས་ཕར་སྣའི་ཀནང་སྒྲིན་ལྷོལ་བཞིན་པ་དང་། ཡང་བོད་
རྒྱལ་དམྱ་ཤོད་ཚོས་ཅན་ཟླ་ཟླའི་ངང་ཚུལ་འདུག་པ་རྒྱུ་མཚན་དུ་བྱས་པ་ཡིན་གྱི་རེད་
དེ། བྱག་ཡོའི་ཀོ་མཆོན་དང་འཇིགས་སྲུལ་ཞེད་སྡེར་གྱི་ཆ་ཀཆན་མངོན་དུ་བསྡར་བ་སྡེ།
དེ་དང་དེ་ལ་ས་ཀགས་པ་ཅི་སྐེར་ཀཅོད་པའི་དབང་སྐྱར་བྱེད་ཕྱོགས་དང་དབང་སྐྱར་
སྒྲིད་ཇུས་རེད། དོན་དམ་དུ་ཐབས་ཞི་བྱག་དང་། ཡུན་རིང་ཕྱང་། རྒྱམ་པ་མངོན་ཟློག་
ཀཀྱིས་ལས་མཐོང་བའི་བྱེད་ཕྱོགས་དང་སྒྲིད་ཇུས་དེ་ས་ཀགས་ཅི་བོད་ཀྱི་ཕྱན་མིན་ཁྲད་
ཚོས་ལ་དམིགས་རས་བཟོས་པ་ཀ་ལ་ཡིན་ཏེ། རྒྱ་བཀྲན་ཀྱི་དབང་སྐྱར་ཞིང་ས་ལེབ་
ལེབ་ཅིག་བཟོ་འདོད་ཀྱིས་ཡིན་པ་སྲུས་མི་ཤེས།
ཁོ་ཚོས་ལྷོ་བ་ཁོ་ན་མ་ཀཏོགས་བས་མ་པ་འདྲན་པ་གཞན་མེད་པའི་ཁོ་ཚོའི་ཅིགས་ལ་
དབང་སྐྱར་བའི་ཅིགས་ལམ་གྱིས་བོད་རྒྱལ་ཀྱང་བ་ལྷའི་བར་དབང་བསྐྱར་པ་རེད་ལ།
མི་ཝོ་ལྡ་བཙུའི་ཅིང་ལ་རྒྱན་བསྐྱངས་པའི་དབང་སྐྱར་བྱེད་ཕྱོགས་དང་སྒྲིད་ཇུས་ཅི་
ཅིགས་རང་དབང་དང་འབྲ་མཉམ་དང་ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་
དང་རྩ་བ་ནས་འགལ་འདུག་ཕྱིར། བོད་མི་རྒྱལ་ཀྱིས་ཟླ་ཐོབས་དང་དཔའ་ངར་ཆེན་
པོས་གསར་བཟོ་བྱས་བྱུང་ལ། གསར་བཟོའི་འབྲས་བུ་ཅི་འབྱུང་ཆ་མི་འཚལ་ནའང་།
དབང་སྐྱར་པ་ལ་ཏན་ཏན་བསམ་རྒྱུ་ཞིག་དང་སྐོམ་རྒྱུ་ཞིག ཀོ་རྒྱ་ཞིག་ལྷད་ཡོད་ཅིང་།
བོད་ལ་ལྟ་ཤེར་དང་། བྱེད་ཕྱོགས། སྒྲིད་ཇུས་ས་ཀགས་ལ་འཛིན་པ་མི་ཀཏོང་རང་
ཀཏོང་ཆགས་ཡོད། ཁོ་བོས་བལྟས་ན། དབང་སྐྱར་པས་ད་རག་བར་དུ་བོད་འདི་རྒྱལ་
ཡོན་མི་འདུག་ལ་ཤེས་རྟོགས་ཀྱང་མི་འདུག ཅིང་ནས་བཟུང་། གལ་ཏེ་དབང་སྐྱར་པའི་
ནང་དུ་བོད་འདི་རྒྱལ་ཡོན་དང་ཤེས་རྟོགས་ཡོད་པ་དང་། ཆབ་སྒྲིད་ཟླ་གཅིག་ཆེ་ཞིང་

ཆབ་སྲིད་མིག་རྒྱང་རིང་བའི་ཁ་ཆེན་དབང་ཆེན་རེ་བྱུང་བ་ཡིན་ན། གཉིས་ཕན་འགྲོ་སྐྱོབ་ཀྱི་དམངས་གཙོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལམ་དུ་འབྱོན་ལས་ཆེ་མོད། རྒྱ་འབྲས་ཁྲེལ་བག་མེད་པའི་ཁོ་ཚོའི་སྲོལ་རྒྱུན་ལ་བསམ་ན། དབང་སྒྱུར་བྱེད་ཕྱོགས་དང་སྲིད་ཇུས་གང་ཡང་སྔར་ལས་རྩུབ་ཅིང་དྲག་པོ་དང་། གཉན་ཞིང་བཙན་པ། དོག་ཅིང་འཕྲང་བ། གཏུམ་ཞིང་རྒོད་པར་འགྱུར་བའི་སྲིད་པ་ལོས་ཆེ་ཡང་སྙམ་པ་འདུག གང་ལྟར། ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིས་སྒེར་གཅོད་དབང་སྒྱུར་པའི་ནག་ཉེས་བསམ་སྤྱོད་ལ་ཐ་ཚིག་ནན་མོ་བསྒྲགས་ཤིང་། ལྟ་སྤྱོད་ཡོད་ཚད་ལ་འགྱུར་བ་གང་རུང་ངེས་ཅན་དུ་གཏོང་དགོས་པའི་ཤུགས་རྐྱེན་བག་ཆགས་བཞག་སོང་ཕྱིར། འདི་ཡང་ཁོ་བོ་དགའ་བའི་ཚོར་པ་སྐྱེས་པའི་རྒྱ་རྐྱེན་དུ་བགྲང་འོས་པ་ཡིན།

3.གསལ་འདེབས་ཞེས་པ་ནི་བོད་རྣམས་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་ལ་མོས་པའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས། བོད་དུ་གནད་དོན་ལྟགས་འདུག་ཅིང་གནད་དོན་དེ་ཡང་ཛ་དྲག་ཚབས་ཆེན་གྱི་ངང་ལ་ཡོད་པ་འཛམ་གླིང་ཀུན་ལ་གསལ་འདེབས་བྱས་ཏེ། གནད་དོན་ངེས་པར་དུ་ཐག་གཅོད་བྱེད་དགོས་སུ་ཡོད་པའི་ཤུགས་རྐྱེན་བག་ཆགས་བཞག་པ་ལ་ཟེར། སྤྱིར་བཤད་ན། བོད་ཀྱི་དཀའ་ཉོག་གམ་གནད་དོན་སེལ་མིན་ནི་བོད་རང་ཉིད་མ་གཏོགས་རེ་བ་རྒྱག་ས་གཞན་མེད་མོད། འོན་ཀྱང་ཕྱི་རྐྱེན་དང་ནང་རྐྱེན་གྱི་དབང་དུ་བཏང་ནས་བཤད་ན། ནང་རྐྱེན་དུ་གྱུར་པའི་བོད་ཕུད། ཕྱི་རྐྱེན་དུ་སོང་བའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ལའང་རག་ལས་འདུག་པ་བསྟོན་མེད་རེད། ཁོ་བོས་རྒྱུན་དུ་འདི་ལྟར་སེམས་ཏེ། མི་བུ་གཉིས་བར་ལ་འགལ་བ་ཡོད་པར་ཆ་བཞག་ན། ཁ་འཛིང་ཙམ་གྱིས་ནི་གྱོད་དོན་དུ་མི་ཆགས་ལ་གྱོད་དོན་མེད་ཚེ་གཟུ་བཤད་རྒྱ་ཡོད་པ་མ་རེད། ནམ་ཞིག་རྨས་སྐྱོན་ཁྲག་སྦྱོར་གྱི་འཐབ་འཛིང་བྱུང་ན་དེ་དུས་གྱོད་དོན་དུ་སོང་ཞིང་ད་གཟོད་གཟུ་པ་ཞེས་པའམ་དཔང་པོ་ཞེས་པའི་གྱོད་འདུམ་མཁན་ཞིག་འབྱུང་སྟེ། བརླ་མི་རྒྱལ་བ་དང་དཔྱི་མི་ཁིས་པའི་གཟུ་བཤད་ངེས་ནའང་། བོད་རྣམས་ཀྱིས་གྱོད་དོན་མ་བཟོས་དོན་རྐྱེན་མ་བསླངས་པས། སྔ་དྲོ་གྱོད་པའི་གྱོད་ཡིན། ཕྱི་དྲོ་གཟུ་པའི་གྱོད་ཡིན་ཞེས་དམེ་ཤོར་འཁྲུག་པ་སྡུམ་པའི་གཟུ་པའམ་དཔང་པོ་ཞིག་ཅི་ལྟར་རྙེད། དེས་ན་བོད་དོན་

བདེན་མཐའ་གསལ་ངེས་དང་བསམ་བོན་ལྷུན་སྒྲུབ་སྒྲ་སོགས་ཀྱི་རང་སེམས་གསོ་
བྱེད་ཀྱི་སྨོན་ལམ་ཞིག་མིན་ན་ཁ་སྟོང་ནང་གི་ཚིག་སྟོང་ཞིག་ཡིན་པར་སེམས་ཀྱི་ཡོད།
ང་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བརྩེ་ཤི་ཏ་ཏ་ཀྱོད་བོན་བཟོས་པའི་ཚད་དུ་སོན་ཞིང་། གལ་
སྲིད་འཇམ་ཕྲིན་སྣང་འདིར་རྒྱ་འབྲས་བྱང་སྨོས་ཀྱི་གཟུ་པ་ཞིག་བཞུགས་ན། བོད་
བོན་འདི་བཞིན་ཐུགས་ཁུར་བོ་སྣང་བང་ཀྱོས་རིམ་ཉིན་ཐོར་འགོད་པའི་དུས་སུ་ཁེལ་
འདུག
ཡིན་ནའང་། རྒྱལ་སྲིའི་སྲི་ཚོགས་ཤི་བོད་ཀྱི་ཚོས་ལུགས་རིག་གནས་ཀྱི་སྲོག་ཤིང་ཡིན་
པའི་བྱམས་སྙིང་རྗེ་བང་། བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའ། སྟོང་ཉིད་བདག་མེད། བདག་གཞན་
མཉམ་བརྗེ་ཡི་ཉམས་ལེན་མཁན་མ་ཡིན་ལ། ཁོ་ཚོའི་རིག་གནས་སྲུའང་གདུང་སེམས་
མཉམ་སྐྱེད་བང་ནང་མི་ཕུ་ནུ་སོགས་ཀྱི་བསམ་བློ་ལ་འདུག་ནའང་། “བདག”ལ་ཅི་
ཞན་མེད་ཚོ་གཞན་ལ་རོགས་བྱོགས་མི་བྱེད་ཅིང་། རྒག་ཏུ་རང་དབང་དང་འདུ་མཉམ་
བང་ཐོབ་ཐང་བང་བམངས་གཙོ་སོགས་ཡི་གེར་བྲིས་ཤིང་ཁ་ལ་ཁྱེར་ཏེ་རྒྱུག་ནའང་།
ལྷན་འགྲོ་རྣམ“བདག”གི་ཅི་ཞན་ཁོ་ན་ལས་མ་འདས། བོད་ནང་བཞིན་རང་གི་མངའ་
དབང་བང་ས་ཁོངས། མི་རིགས་ཀྱང་མི་སེམས་པར་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་རོན་
བྱེད་མཁན་རྣམ་ཁོ་ཚོའི་ཀྱས་སྲུ་ལྷར་ཐུ་ལས་ལ་ཕྱིས་ཀྱང་འཕྲུང་མི་སྲིད། “བདག”ལ་
ཅི་ཞན་འདུག་ན་ཡ་རབ་འཇིག་རྟེན་ཕྱི་ལ་ཏོ་ཁོང་ཁྲོས་ལྷོས་ཀྱང་རྒྱལ་ཕྱིའི་ཕྱི་ཚོགས་
ཀྱིས་བཏྱི་རག་བང་ཡབ་ལྷན་ཀྱི་སྐེར་གཙོད་སྲིད་གཞུང་མཚོ་རྩི་བཟློགས་ཏེ་བམངས་
གཙོར་ཁྲིད་སོང་ལ། “བདག”ལ་ཅི་ཞན་མེད་ན་རྡུ་ལྦང་ཏ་རྡུ་རིགས་རྒྱུད་གཙང་སེལ་
བཟོ་ཕྱིས་ཀྱིས་མི་མཚོ་ས་ཡར་ཁོངས་པ་བམར་གསོད་བྱས་ནའང་རྒྱལ་ཕྱིའི་ཕྱི་ཚོགས་
ཀྱིས་ཁ་ཡ་བྱས་ཐྱོང་མེད། “བདག”གི་ཅི་ཞན་སྲོག་ཏུ་བྱས་ཏེ་གཞན་བོགས་བྱེད་མཁན་
ལྷར་ཐུང་ཐྱོང་ལ་མ་འོངས་པ་ནའང་ལྷུང་སྲིད་པ་རེད་མོད། འོན་ཀྱང་ང་ལྷའི་བོད་དུ་
མེད་ན་སེམས་ཅན་ཀྱི་འཚོ་གནས་སྐྱིད་ལྷག་ཉམས་པར་འགྱུར་བའི་འབྲོར་པའི་ཐོན་
ཤུངས་ཀྱུས་ཤུངས་རོ་ལྷམ་ཥོན་ཆེ་ལྷ་ཏུ་ཐོག་ཆེད་མ་ཐུང་བས་བྱོགས་དན་མཐད་མི་
དགོན་ཞིང་། འཕགས་ཏོན་སྐྱིང་ཆེ་ཟླར་ཡང་ཕྱོག་རྒྱལ་དུས་རབས་སྲུ་ཤོམ་ས་ལས་ཀུ་

མཆོ་དང་མཁའ་བཏྲིས་ཀྱི་བོད་རྒྱས་ཆེ་བས་རོགས་པ་མདར་རྒྱུག་པའི་ཀློགས་པོ་ག་
ལ་ཡོད། ནམ་ཞིག་བོད་མིས་བཞེད་པ་ལྟར། ས་འོག་ཐམས་ཅད་གཉིས་མཇོད་དང་། ས་
སྟེང་ཐམས་ཅད་ལྷན་མཇོད་ཡིན་པའི་བདེན་ཐག་ཆོད་ཆེ། “རྒྱ་སེར་ལྷ་ཎའི”རིགས་ཀྱི་
ལྷལ་བའི་ལྟ་བམག་བགྱ་འབྱམ་བགྱ་ཁྲི་འབྱོན་ལས་ཆེ་ཡང་། དེ་དུས་ཁོ་ཚོས་ལྷར་བཞིན་
བོད་ཡུལ་འདི་ཚོང་གི་མ་རྩ་དང་གཏའ་མར་འཇོག་གིས་དེ། ལྷོན་ཆང་ཚོང་གི་མ་རྩ་
དང་གཏའ་མར་བཞག་ཐྱོང་བ་དེ་བཞིན་རེ།། བོད་དོན་བདེན་མཐའ་གསལ་མིན་རྒྱ་
ནམ་ཡང་བོད་མི་རང་ཉིད་ལ་རག་ལས་པ་དང་། བོད་མིའི་སེམས་རྩ་བརྟན་ན། 《
གདུགས་དཀར》གྱི་ཚབ་ཏུ《མདོ》བློག་པ་ལྟ་བྱ་དང་། ཡ་ལགས་ས་ཡིས་མ་ལེགས་
ས་མནན་པ། འཇིག་ལོ་ཡི་རྟེས་སྲུ་བཤིག་ལོ་འབྲངས་པ་ལྟ་བྱ་འདི་ཚོས་ཉིད་བདེན་པ་
དང་བཀའ་ལུང་ཚད་མ་མ་ཡིན་ལ། བོད་མིའི་སེམས་རྩ་བརྟན་ན། བདུད་སྟེའི་དབྱུང་
ཚོགས་ལ་ཞི་བའི་སེམས་ངོ་ཟིན་པའི་དུས་ཡོད་ཅིང་རྒྱལ་སྲིའི་སྲི་ཚོགས་ལ་རྒྱུ་འབྲས་བྱོ་
མིག་སར་པའི་ཉིན་ཡོད་པ་ཁོ་བོས་རྟེས་དཔག་རིགས་འདེད་ཀྱིས་ཤེས། གང་ལྟར། ཞི་
བའི་གསར་བརྟེ་འདིས་རྒྱལ་སྲིའི་སྲི་ཚོགས་ལ་བོད་དོན་ཇ་ཏྲ་ཚབས་ཆེན་ཡིན་པ་
བསྟན་ཅིང་། ཀྱོད་དོན་གཟུ་བས་བཤད་རྒྱ་ཡོད་པ་དང་གནད་དོན་ཐག་གིས་གཙོད་རྒྱ་
ཡོད་པའི་ཚུལ་གསལ་འདེབས་བྱས་སོང་ཕྱིར། ཁོ་བོ་དེར་ཡང་དགའ་ནས་ཡོད།
4.རྒྱལ་མ་ཞེས་པ་ཤི་རང་རིགས་ཁྲེར་གཞུང་གཉིས་དང་མི་རབས་ཕྱི་མ་རྣམས་ལ་རང་
དབང་དང་དམངས་གཙོའི་ཕྱིར་དུ་འཐབ་ཆོད་བྱེད་དགོས་ཀྱི་རྒྱལ་མའི་ཤུགས་རྩེན་
བག་ཆགས་བཞག་སོང་བ་ལ་ཟེར། གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར། བོད་རྣམས་ཀྱིས་ཁྱིམ་ཁྱིད་
ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཐང་ས་ཀ་རྡབ་ཁྲོ་བསྟན་ཀྱི་ངང་ལ་བསྟད་ཅིང་། རང་ངོ་དང་གཞན་
ངོ་གང་ཡང་མ་ཤེས་པར་དུས་ཡུན་རིང་པོ་འགོར། ཁོ་ཚོས་ཁྱིམ་ཁྱིད་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་འཐབ་
ཆོད་བྱས་པའི་ཐུང་རབས་མེད་ཅིང་ཡུལ་ཕྱུང་གི་ཆེད་དུ་ཏྲུར་བཙོན་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་
ཀྱང་མེད། གང་ཞིག་གི་ཕྱིར་དུ་འཐབ་ཆོད་བྱས་པའི་ཐུང་རབས་དང་ཅི་ཞིག་གི་ཆེད་དུ་
ཏྲུར་བཙོན་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་བཙོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། དེ་རིས་གྲྭ་མཐའ་བཙུད་
པའི་འཐབ་ཆོད་ཀྱི་ཐུང་རབས་ཡོད་པ་དང་ཆོས་གཞིས་བཙུད་པའི་ཏྲུར་བཙོན་གྱི་ལོ་

རྒྱུས་ཡོད་པ་ཙམ་རེད། བརྩད་པས་མ་གྲུབ་པ་ནི་འཚང་རྒྱ་བའི་གནད་དོན་དང་ཐག་གིས་མ་ཆོད་པའང་འཚང་རྒྱ་བའི་གནད་དོན་རེད། ཁོ་ཚོ་སྔར་བཞིན་ལས་ངན་ཏེ་བོད་ཡུལ་དུ་སྐྱེས་ཤིང་ཁོ་ཚོ་སྔར་བཞིན་བསོད་ཟད་དེ་འཁོར་པ་རུ་འཁྱམས། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་བདེ་བ་དང་བདེ་བའི་རྒྱུ་དང་ལྡན་པར་གྱུར་ཅིག སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་དང་སྡུག་བསྔལ་གྱི་རྒྱུ་དང་བྲལ་བར་གྱུར་ཅིག སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་མེད་པའི་བདེ་བ་དང་མི་འབྲལ་བར་གྱུར་ཅིག སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཉེ་རིང་ཆགས་སྡང་གཉིས་དང་བྲལ་བའི་བཏང་སྙོམས་ལ་གནས་པར་གྱུར་ཅིག་ཅེས་སྨོན་ལམ་རླབས་པོ་ཆེ་བརྒྱབ་ནའང་། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྔར་བཞིན་བདེ་སྡུག་འདྲེས་མར་ཡོད་ཅིང་ཉེ་རིང་ཆགས་སྡང་གི་ངང་ལ་འདུག སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བསམ་བློ་ཡོད་མཁན་ནི་སྡུག་བསྔལ་མེད་པའི་བདེ་བ་དང་ལྡན་པར་ཡོད་པ་ལྟར་ཡང་། བདག་ཉིད་རང་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཡོད་མཁན་རྣམས་ནི་བདེ་བ་མེད་པའི་སྡུག་བསྔལ་དང་ལྡན་པར་ཡོད། སྟོང་ཉིད་བདག་མེད་ཀྱིས་དགའ་བ་སྒོམ་མཁན་རྣམས་ནི་སེམས་པ་ལྷོད་གྱིལ་ལེར་འདུག་ནའང་། སྟོང་མིན་བདག་ཡོད་ཀྱི་ཉེ་རིང་ཆགས་སྡང་ཅན་རྣམས་ནི་སེམས་པ་གྲིམས་རིལ་ལེར་ཡོད། འཐབ་རྩོད་ལ་ཉེས་པ་ཡོད། འཐབ་རྩོད་ལ་སྡིག་པ་ཡོད། འཐབ་རྩོད་ལ་རྒྱུ་མཚན་མེད། འཐབ་རྩོད་ལ་སྙིང་པོ་མེད། ཅི་དང་གང་ལའང་འཐབ་རྩོད་མེད་པས་དགའ། རང་དབང་གི་ཕྱིར་དུའང་འཐབ་རྩོད་མེད་པས་དགའ་བའི་བསམ་བློ་ཡིས། སེང་གེ་དཀར་མོའི་ཁོག་པ་དེ། ནང་ནས་སྐྱེས་པའི་འབུ་ཡིས་ཟོས་ཟོས་མཐར། ཡོད་ཚད་གཞན་ལག་ཏུ་བརྗངས་ཤིང་ཉེས་མེད་ཀྱི་ཚེ་སྲོག་ཁྲི་སྟོང་མང་པོ་ཤི་འདས་སུ་ཕྱིན་པ་དང་ད་ལྟའང་དེ་དང་དེ་ལྟ་བུའི་རྒྱུན་མཐུད་དེ་འགྲོ། གལ་ཏེ་ཉེས་མེད་ཀྱི་མི་རྣམས་དོན་མེད་དུ་ཤི་བ་ལ་འགན་འཁྱར་མཁན་ཞིག་བཙལ་དགོས་ཚེ། དེ་ནི་འཐབ་རྩོད་ལ་མི་མོས་པའི་བསམ་བློ་བག་ཆགས་དེ་ལས་གཞན་ལ་བཙལ་དུ་མེད། ཉེ་རིང་ཆགས་སྡང་བྲལ་བའི་རིག་གནས་བསམ་བློ་དེས་གཞི་ནས་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་འགན་འཁྱར་དགོས་པར་འདོད།

ཡིན་ནའང་། བསམ་བློ་དེ་དང་དེ་ལྟ་བུས་ཆེས་མཐའ་མཇུག་གི་མཐའ་ལ་དེད་པའི་བོད་

མི་ཉམ་ཐག་རྒྱས་པ་ལྟ་སྟེང་སྡོད་བས་རྒྱས་ཏེ་གོ་རྒོག་སར་བཏེ་བང་བབང་ཀི་ས་ལ་སྐྱོང་
འགོ་བཙམས་པ་འདིས། བསམ་བློ་དེ་རིགས་ཆེས་མེད་དུ་བཏང་བ་ཡིན་ཞིང་། ཁ
བཤད་རིག་གནས་ཆོས་ལུགས་བང་བམིགས་ཡུལ་རང་བབང་བམངས་གཙོ་ཡིན་འོས
པ་འདིས་དོན་ལ་བདག་དོན་འཆོངས་པའི་གཟི་བརྗིད་ཀྱི་ལས་ཁྱེད་པ་བང། ལུས་ཕུང
འབེན་ལ་བཞག་ བོན་སྟེང་གཏད་མར་བཞག ཆེ་ཐོག་རིན་དོད་དུ་ཕུལ་ཏེ། བློ་སྡོབས
ཆེན་པོས། འགྱུར་མེད་བརྟན་པོས། ཕྱིར་མི་ལྷོག་པའི་ཚུལ་གྱིས་བྱས་པའི་གསར་བརྗེ
ཡིས་བོད་མི་གཞིས་ཁྱེས་གཏིས་བང། ཐེར་གཞུང་གཏིས། ཁྱད་པར་དུ་ཕྱི་རབས་པ
རྒྱས་ལ་ཕྱིས་འཕྲུང་འཕབ་ཙོད་ཀྱི་བམིགས་ཡུལ་བང་ཁ་ཕྱོགས་བསྟན་པར་མ་ཟད།
རང་བབང་བང་བམངས་གཙོའི་ལམ་དུ་འཇུག་པའི་ཡར་སྐྱལ་གྱི་ཤུགས་རྒྱེན་བག
ཆགས་ཟབ་མོ་ཞོག་ས་ཕྱིར། ཁོ་བོ་དགའ་བ་བང་སྨོ་བ་ལྟར་དུ་རྒྱས།
གསུམ། གསར་བརྗེའི་བམིགས་ཡུལ་ནི། རང་བབང་བང་འབྱ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་བང་
བམངས་གཙོ་ས་གས་འགྲོ་མིའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་རྒྱས་ཡིན་འོས། དེ་ནི་བམིགས
ཡུལ་བང་པོ་ཡིན་ལ་གཏིས་པ་བང་གསུམ་པ་ཡིན་པར་མ་ཟད་ཆེས་མཐར་ཕྱག་གི
བམིགས་ཡུལ་ཀྱང་ཡིན་བགོས། འཇམ་གྲིང་འདིའི་བཤད་བར་ཀྱི་རྩ་ལ་ཞོན་པའི་མི
བམངས་བང། ཤུར་བཙོན་གྱི་ཀྱོགས་ལ་འགྲོགས་པའི་མི་རིགས། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཕྱ་ཕུང
རྒྱས་པའི་མི་བྱ་ཀུན་གྱིས་མི་ལོ་བརྒྱ་ཕྱག་དུ་མའི་སྟོན་ནས་བཟུང། མཐར་ཕྱག་གི
བམིགས་ཡུལ་དེའི་ཕྱིར་དུ། ཆེ་ཐོག་འབེན་ལ་བཞག ཟླ་ལ་ཁྲག་ས་ལ་གཏོར། བདེ་སྐྱིད
གཏད་མར་བཞག་སྟེ་བཙོན་པ་བརྒྱ་ཕྱག་དང་འལ་བ་སྟོང་ཕྱག ངཱད་བ་འབྱམ་ཕྱག
བརྒྱབ་པ་ནང་བཞིན། ཉ་ཆོས་ཀྱང་ད་ལོ་ནས་བཟུང་མཐར་ཕྱག་གི་བམིགས་ཡུལ་དེར
བཀྲོད་པའི་དབྱ་སྐོ་བཙམས་པ་རེད།
རང་བབང་བང་འབྱ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་བང་བམངས་གཙོ། ཐ་ལྟར་སྟེང་དུ་ཐུག་པ་འདི
ཌག་རི་ཡུལ་དུས་གནས་བབ་གང་དུ་ཕྱིན་ཀྱང། རྟེང་པ་བང་རྒལ་བ་བང་ཟག་པ་བང
ཟང་པ་བང་ཉམས་པ་བང་ཕྱད་པ་བང་ཞིག་པ་བང་བྱལ་བ་བང་ཡལ་བ་བང་ཀྱབ་པ
མེད་ཅིང། འཚར་ཀྱབ་བང་བྱི་གང་བང་འཕེལ་འཕྲིན་བང་སྐྱེ་འཇིག་བང་ཡོད་མེད

མེད་པའི་ཆོས་ཉིད་ལྷར་བང་། རང་དབང་དང་འཇུ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་དང་དམངས་གཙོ། མིང་ཆོག་ཡིད་དུ་འོངས་པ་འདི་དག་ནི་ཡུལ་དུས་གནས་བབ་གང་དུ་ཕྱིན་ཀྱང། གནས་ལུགས་ཡོད་པ་དང་། རྒྱ་མཚན་ཡོད་པ། ཁས་འཆེས་ཡོད་པ། ཀུན་ལ་ཁྱབ་ཅིང་ཡོངས་ལ་འཚམ་པའི་རིན་ཐང་རྩེ་ཆེན་པོ་སྟེ། བདེན་པ་དང་ཚད་མ་རྟེར་བ་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། འདི་ལས་གཞན་ཡོད་ཕྱིད་པ་མ་རེད། འཇིག་རྟེན་གྱི་གནས་ལུགས་དང་། མི་ཚུལ་གྱི་དགོངས་བཞེས། མི་བྱའི་རྒྱ་འཕྲས་དང་ཡང་འགལ་བ་དང་ལྡོག་པ་དང་མི་མཐུན་མེད་པའི་མཐར་ཐུག་གི“ལྷོ་ལྷང་རྩ་ཐང”དེ་རི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིའི་དམིགས་ཡུལ་ཅག་གཅིག་ཡིན་དགོས་པར་འདོད།

དེ་ལྟ་མ་ཡིན་པར། ཆོས་ལུགས་དང་རིག་གནས། དད་པ་དང་དག་སྣང་གི་ཕྱིར་དུ་ཡིན་ནའི། གསར་བརྗེ་འདིའི་གཟི་བརྗིད་བང་རིན་ཐང་དང་དོན་སྙིང་ཆུང་དུ་འགྱོ་ཕྱིར་ཅིང་། མགོ་ཐ་དང་དུས་ཡུན་དང་མུ་རྒྱུན་ཡང་ཁྱད་དུ་འགྱུར་ཕྱིད་པ་རེད། རྒྱ་མཚན་རྣམ། ཆོས་ལུགས་དང་རིག་གནས་ཀྱི་འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་རེད། དད་པ་དང་དག་སྣང་ཡང་འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་རེད། འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་ལ་ཤུ་ཐག་མེད་ཅིང་འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་ལ་མཐུག་མ་མེད། འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་ལ་ཡིད་ཆེས་ཀྱང་ཡོད་མི་ཕྱིད་པས། འགྱུར་བའི་ཆོས་ཅན་དེ་དག་གི་ཕྱིར་དུ་ཡིན་ཞེ་ན་རི་གསར་བརྗེ་འདི་ལ་རྒྱུན་དང་ཡུན་དང་མུ་ག་འཕྲ་ཡོད་མེད་རྟོགས་དཀའ་ཞིང་། དེ་བཞིན་གཟི་བརྗིད་བང་རིན་ཐང་དང་དོན་སྙིང་ཡང་ཆེན་པོ་ཡོད་མེད་བཤད་དཀའ་ཚོད་རེད།

དེའི་ཕྱིར། བོད་མི་སྒྲ་ས་ཥ་མཱ་དང་ཏན་དར་གཞོན་གསུམ་ཀྱན་གྱིས་ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེའི་དམིགས་ཡུལ་རྩི་མི་བྱའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་མངོན་འགྱུར་གྱི་ཕྱིར་དུ་ཡིན་པ་བརྗོད་འོས་ལ། དེ་ལྟར་བརྗོད་པས་ཥ་རོལ་ཕོས་གོ་བ་བདེ་བླག་ཏུ་ལོན་ཞིང་གསལ་བཤད་མཆན་འགྲེལ་མི་དགོས་པ་དང་། དེ་ལྟར་བརྗོད་པས་ནམ་ཞིག་དེ་འཕྲའི་དཔལ་ལ་སྨོད་པའི་བསྐལ་པ་འཆར་གྱིད་ཕྱིར། མ་འོངས་བློས་བསྟར་བསྟངས་འདིས་ཀྱང་ཁོ་བོར་དགའ་བའི་ཚོར་པ་བསྐྱེད་ཡོད།

བཞི། བདེན་མཐའ་གསལ་རྒྱའི་རྟགས་མཐོང་བ་ནི།ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ལས་བོད་

མིའི་བདེན་མཐའ་རིས་པར་དུ་གསལ་རྒྱ་ཡིན་པ་དང་བོད་མིའི་བསམ་དོན་རིས་པར་
དུ་འགྲུབ་རྒྱ་ཡིན་པའི་རྒྱགས་མཐོང་ཡོད་པ་ཡིན། ཞར་དང་ཞོར་ལ་ཁོ་བོའི་བསམ་དོན་
འགྲུབ་པའི་རྒྱགས་ཀྱང་མཐོང་སོང་བ་ཡིན། རྒྱགས་འདི་མཐོང་བ་ལས2008ལོ་ཏི་བོད་
མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཀྱོགས་མཚམས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་ཐྱར་སོང་བ་ཤེས་ཐུབ་ཅིང། དཀྱོགས་
མཚམས་ཀྱན་ལས་དགེ་མཚན་དོན་སྟིང་ཆེ་བ་དང་བཟླ་ལ་པ་ཡར་འགྲོའི་ཚོས་ཅན་གྱི་
དཀྱོགས་མཚམས་ཧིག་ཡིན་པ་ཤེས་ཐུབ། མི་ལོ་སྟོང་ཕྲག་གི་རིང་ལ། བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་
བཟང་ངན་གང་ཡང་ཚོས་དང་ཚོས་ལུགས་དང། ཟླ་མ་དང་སྦྱལ་སྒྲས་མ་བཟོས་པ་མེད་
ཅིང། འདི་ལྟར་རང་དབང་བྱལ་བའི་ངང་ལ་ཆོ་ས྅ོག་གྲངས་མེད་ཧོར་ཀྱ་དཀའ་ལས་
ཚད་མེད་ཐྱོང་དགོས་ཐུང་བའང་རིག་གནས་དེ་དང་སྐྱེས་བུ་དེ་དག་གིས་བཟོས་པ་
རེད། བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་རྒྱུ་མཚན་ཁྱིད་ཀྱི་འབྲས་བུ་ཁོང་ཚོས་ཐྱོང་དགོས་ལ་བོད་མིའི་ལོ་
རྒྱུས་ཀྱི་འགན་འཛིན་ཁོང་ཚོས་འཁུར་དགོས། དེའི་ཕྱིར། ཁ་བོས་དེ་དག་ལ་འཕགས
འཚགས་དང། དོང་སྦྱོ་ དོགས་སྟོང། དགག་སྒྲུབ། ལུས་འབྱིན་ཁྱེད་པའང་རྒྱ་མཚན་དེ
ལ་ཕྱོགས་ཡོད་ཅིང། འབྲས་བུ་མཐོང་བས་རྒྱ་ལ་དམིགས་པ་ཡིན།
བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་དཀྱོགས་མཚམས་འཕྲུང་མིན་དང་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་འཕྱར
འགྱོས་འཕྲུང་མིན་ཨི་རིག་གནས་དེ་དང་དེ་འཛིན་ཀྱི་སྐྱེས་བུ་ལ་རག་ལས་འདུག་པ་མ
གཏོགས་གཞན་གང་གིས་ཀྱང་མི་ཐུས། ཁོ་བོ་ཡི་གེ་རྩོམ་པ་པོ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས། ཡི
གེ་ཡིས་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ལ་རྩ་གང་ཡང་མི་ཐོགས་པ་ཤེས་ཡོད་ཅིང། ཡི་གེ་ཡིས་བོད
མིའི་ལྷོ་ཁྱབ་ལ་གོ་ཅི་ཡང་མི་ཚད་པ་ཤེས་ཡོད། མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་འཕེལ་ཁྱས་ལ
ཕན་ཐོགས་པའི་ཡི་གེ་ཨི་བཏྲིན་ཇའི་ཐའོ་མ་སི་ཕའི་ནི་ཀྱི 《རྒྱུན་ཤེས》ལྟ་བུ་ཁ་ཤས
ལས་མེད་པའང་ཤེས་ཡོད།
དེ་ལྟ་མོད་ཀྱི་མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲུན་མཁན་སུ་ཡིན་ཞེས་པ་ཨི་རྩོད་གཞི་ཅན་ཞིག
ལྟེ། མི་སྣའམ་སྐྱེས་བུ་གང་ཟུང་གིས་བསྒྲུན་པ་ཡིན་ནམ་མི་དམངས་ཀྱིས་བསྒྲུན་པ་ཡིན།
ཡང་ན་རིག་གནས་ཀྱིས་བསྒྲུན་པ་ཡིན་ཞེས་པ་ཨི་གཞི་གཅིག་ཏུ་འདའ་ཐབས་བྱས་
བའི་བརྗོད་གཞི་ཞིག་རེད། ཁོ་བོ་རིག་གནས་ཞེས་པ་བཤད་མཁན་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་

ནས། ཕྱོགས་ལྷུང་ཞེན་ཁོག་ཡིན་ཀྱང་རྒྱང་ཚོག་རྟོག་འཁྲུལ་ཤེས་ཡིན་ཀྱང་བྱ། མིའི་
རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་སྒྲུན་མཁན་མི་རིག་གནས་རེད་ཅེས་བརྗོད་པར་མོས་པ་ཡིན། རྒྱ་
མཚན་མི། རྣམས་འདིར་བརྗོད་པའི་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་སོགས་ཡོངས་ཁྱབ་
རིན་ཐང་གི་ངོས་ནས་བཤད་ནའང། མི་སྣ་གང་ཞིག་དང་མི་དམངས་གང་ཞིག་ལ་རང་
དབང་དང་དམངས་གཙོའི་རིག་གནས་བསམ་བློ་ངོས་ཅན་ལྟན་ཚེ། རང་དབང་དང་
དམངས་གཙོར་བཏོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་བསྒྲུན་ངོས་པ་རེད། ཁོ་བོས་རིག་གནས་བཤད་
ཁྱལ་ཀྱིས་རིག་གནས་བསམ་བློའི་མིག་གིས་བལྟས་ན། བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དགོོས་
མཚམས་འདི་ཡང་རིག་གནས་བསམ་བློ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པར་འདོད་དེ། མི་སྣ་གང་
རུང་ལ་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོ་སོགས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ཤེས་རབ་མཁྱེན་
རྟོགས་མཐོ་བས་མི་དམངས་ལའང་སྟོང་སྟོབས་དང་གོ་རྟོགས་རྒྱས་ཏེ་རང་དབང་དང་
དམངས་གཙོའི་ལམ་ལ་བཏོད་པའི་དབྱ་ཕྱེ་བཙམས་པ་རེད། དེ་ལས་ཟོག་ནི་འདྲའི་
ལོ་རྒྱུས་མི་འཐྱང་བ་སྟོས་མ་དགོས། དེས་མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱན་ལ་རིགས་འགྲེ།
མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བཟོ་སྒྲུན་དེར་ཆེ་ས་དང་མཐོ་ས་ནས་བསམ་བློ་གཏོང་བ་མ་
གཏོགས་སྔོན་ཚུལ་གང་རུང་དང་དང་དོན་རྒྱུན་གང་རུང་ལ་ཆུང་འཛིགས་རྒྱ་མེད། རྒྱ་ཆེ་ས་
དང་དགྱུང་མཐོ་ས་ནས་བསམ་ན་མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་བཟོ་སྒྲུན་གང་ཡང་རིག་
གནས་བསམ་བློ་ལ་མ་འཐྲེལ་བ་མེད་པར་འདོད།
བོད་མིའི་དམིགས་བསལ་ལ་བསམ་ན། རང་དབང་ལ་ཕྱི་ཐོབ་ཐང་གི་རང་དབང་དང་
ནང་བསམ་བློའི་རང་དབང་གཉིས་སུ་དབྱེ་རུང་བ་འདུ། དེ་བཞིན་འདུ་མཉམ་སོགས་
ཀྱང་ཕྱི་ནང་གཉིས་སུ་དབྱེ་དགོས་འདུག ཁོ་བོ་སྟོང་སྟོབས་དང་དབའ་ངར་ཞན་པས་
ལག་ལེན་གསེར་ཀྱི་ཐིགས་པ་ལེན་མཁན་མ་ཡིན་པར་ཁ་བཤད་ཆུ་ཡི་ཕྱུ་བ་སྟོར་མཁན་
ཡིན་ཞིང། ཏོན་ལོག་ཁ་ལྟ་དང་བྱ་ཆད་ཀྱི་ལ་ཚུལ་ཀྱིས་ཕྱི་ཆབ་ཤིད་དང་སྒྲ་
དམངས་ཀྱི་ཆ་ཡི་རང་དབང་ལ་བརྩོན་པ་བསྒྲར་བཞག་སྟེ་ནང་བསམ་བློ་དང་འདུ་
ཤེས་ཀྱི་ཆ་ཡི་རང་དབང་བཤད་དེ་མི་རྣམས་སྲུན་པོ་བཟོས་སོང། ཁོ་བོས་ད་ཚོ་ད
ཏེའང་རིག་གནས་ཀྱི་ཆེ་ས་ནས་དང་བསམ་བློ་ཡི་ཟབ་ས་ནས། འདུ་ཤེས་ཀྱི་གཏིང་ས་

རས་འཕགས་འཚགས་དང་། དོང་སྦྱོག ཧོས་ལངས། གསར་བརྩེ་བྱས་དང་བྱེད་བཞིན་གྱིས་
མི་རྣམས་སྲུན་པོ་དང་། ཁོང་ཁྲོ། བཟོད་མེད་བཟོས་པ་འདི་འཕྲུགས་ས་ཁོང་བ་དང་། ཆོར་
ས་ཁོང་བ། འཁྲུལ་ས་ཁོང་བར་བས་མ་གྱི་མེད། ཐོག་མར་ནང་བས་མ་བློ་ལ་རང་དབང་དང་
འདྲ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་གི་རྟོགས་པ་ས་ལང་རྒྱ་ཤི་ཏུས་ཁྱམ་པ་ཀུན་ཏུ་ལས་དོན་ཡོངས་
ཀྱི་སྟོན་ལ་འགྲོ་དགོས་པར་འདོད་ཅིང་། རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཐོབ་ཐང་ཀུན་གྱི་
ཆར་འདིང་བ་ཡིན་ཕྱིར་གལ་ཆེན་ནང་གི་དོན་ཆེན་རེད་འདོད། ནང་གི་ཐོབ་ཐང་
བཙོན་པའི་ཞི་བའི་གསར་བརྩེ་འདི་ཕྱི་ཡི་ཐོབ་ཐང་བཙོན་པའི་ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་
བརྩེ་དང་བསྟར་ནས་བཀྲག་དང་འོད་མེད་ཅིང་། མདོག་དང་མདངས་མེད་ལ། ཟླངས་
དང་བཞད་མེད་པ་ལྟར་འདུག་མོད། ནམ་རྩ་ཡྱན་རིང་ལ་འདི་ངེས་པར་དུ་བཤད་
དགོས་ཤིང་། ནམ་ཞིག་ཕྱི་རང་དབང་གི་རྒྱལ་ས་ཟིན་ཀྱང་ནང་རང་དབང་གི་རྒྱལ་ས
ཟིན་མེད་ཚོ་ལྟར་བཞིན་སྐེར་གཅོད་ཡིན་པ་གཅིག་མཚངས་ཡིན་ཕྱིར། ནམ་དུས་ཡིན
ཀྱང་འདི་ཉིད་མི་བཤད་རང་བཤད་ཆགས་ཡོད་པ་བོད་མིའི་ཐུན་ཚོགས་དང་བོད་མིའི
སེམས་ཁམས་ཀྱིས་ཐག་བཅད་འདུག ཨ་འོངས་ཡྱན་རིང་ལ་བསམ་གཞིག་གཏོང
མཁན་ཞིག་ཡིན་ན། ཕྱི་ནང་གི་གསར་བརྩེ་གཉིས་ལ་འགལ་བ་ཁྱོན་ནས་མེད་ཅིང་། ཕྱི
ཡི་གསར་བརྩེ་དང་ནང་གི་གསར་བརྩེ་གཉིས་གཅིག་གི་བྱ་ལ་གཅིག་ཕྱིན་ཏེ་གཞོག་པ
ཡ་མ་བྱལ་བར་འཕྲུར་སྒྲོད་བྱས་པ་ཡིན་ན། ཐག་རིང་རང་དབང་གི་དག་ཞིང་དེར་ཏན
ཏན་བསྐེབ་རེས་ཡིན་ཞེས་བཤད་ཁྲིད་པ་རེད། རང་དབང་ཕྱི་ནང་ཡ་མ་བྱལ་བ་དེ་དུས
རྒྱ་ད་གཟོད་མི་བྱ་འཕྲས་སྒོ་ཚང་བ་ཞིག་དང་། མི་བྱ་སྒལ་ཆོགས་ཡོད་པ་ཞིག ཨ་ཏ
མཚན་ཉིད་ཚང་བ་ཞིག་བྱོན་ས་ཁོང་བ་རེད་དེ། ཁོ་བོས་ནམ་རྒྱུན་དེ་འདྲ་ཞིག་ལ་རེ་བ
རྒྱ་གི་ཡོད།

གང་ལྟར། ཁོ་བོས“བོད་ལ་སྒྲིང་པའི་ཉི་མ་ཕྱང་ཟད་ཧོར”བ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་བོད་ལ
སྒྲིང་པའི་ཉི་མ་ཁྱོན་ཡོངས་དང་རྒྱ་གཅན་དུ་འཚར་རྒྱ་ཡིན་པའི་རྒྱགས་མཐོང་ས་ཁོ
ལ། བོད་མིའི་བཞད་ཚུལ་ལྟར་ན། ལས་ངན་ཁྲོད་ཀྱི་ལས་ཅན་ཞིག་ཡིན་ས་ཁོ་བས་ཕྱིར
མི་ལྟོག་པའི་ཆིས་ཀྱིས་ཕྱི་ལག་ལེན་དང་ནང་བསམ་བློ་ཉིས་ཚ་ནས་རང་དབང་དང་

ཐོབ་ཐང་བཙོན་པའི་དབྱ་སྐོ་བཙམས་སོང། དེ་ཤི་ལོ་རྒྱས་ཀྱི་སྒྲོ་ལྷོག་ནས་བལྟས་ན། ཞོགས་པ་ཉེ་རྩེ་ཡར་ཧར་གྱི་དུས་ཉེ་ཡོད་ཚད་གསོན་ཟླགས་རྒྱས་པའི་དབྱ་བཙམས་པས་ན་ཁོ་བོ་དགའ་བ་བརྟས་པའི་རྒྱ་མཚན་ཡོད་པ་གཅིག་དང། གཞན་ཡང། ཁོ་བོས་བྱིས་པའི་ཡི་གེ་མཐའ་དག་དེང་གི་བོད་མིས་བོད་མི་མགོ་སྐོར་གཉོང་ཁྱད་ཀྱི་གཡོ་ཐུན་འཕྲལ་གསུམ་གྱིས་བསྒད་པའི་རྣམ་ཐར་དང་རྟོགས་བཤད། ཚེས་འཕྲང་གི་ཡི་གེ་དེ་འདྲ་མ་ཡིན་པ་དང། དེང་གི་བོད་མིས་བོད་མི་ལྟག་ལ་སྒོར་ཁྱད་ཀྱི་རྟེད་ཀྱིས་བཏོ་ཐུ་ཁ"ཞིབ་འཇུག་བྱ་གཞི"དང"ལས་གཞི་རྣམ་གྲངས"བསྒྲིགས་པའི་ཡི་གེ་དེ་འདྲའང་མ་ཡིན་ལ། དེང་གི་བོད་མིས་བོད་མི་བཟི་སྒྲིད་གཏོང་བའི་ངག་ཚོག་གསོག་གསོབ་སྒྲངས་པའི་ལྟགས་རྩོམ་དང་བཙམས་ཚེས་ཀྱི་ཡི་གེ་དེ་འདྲའང་མ་ཡིན་པ་ཏན་པས། ལྟག་ཏུ་དགའ་བའི་ཚོར་པ་རྒྱས་པ་བཅས་སོ།།

གཉིས་པ། སྐྱོ་བ་དམ་ཏག་ལྷགས་ཐག་དགྱ་སྐྲོག

རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། ཁེ་དབང་དང་དམངས་གཙོ་སོགས་འདྲས་པའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་ཅི་ལྟར་འཛམ་གླིང་སྐད་ཆེན་རྒྱལ་ཁབ་དང་ས་ཁྲལ། མི་རིགས་ཀྱན་གྱི་གཞི་རྩའི་ལྟ་གྲྭབ་ཅིག་དང་མཐར་ཕྱག་དམིགས་ཡུལ་ཞིག་ཏུ་ཆགས་འདྲག གཞི་རྩའི་ལྟ་གྲྭབ་དེ་སྐྱེ་བོ་ཀྱན་ལ་མི་འཚམ་པ་མེད་པ་དང་མཚོག་ཏུ་ཐུར་ཅིང་ཟླ་ན་མེད་པའི་རིན་ཐང་ཞིག་ཏུ་ལྟ་བས་དེ་ལ་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་ངམ་ཀྱན་འཚམ་རིན་ཐང་ཞེས་སྨྲ་འབོད། མི་ཡུལ་གྱི་མངོན་མཐོ་ངེས་ལེགས་དང་ལྡན་འདས་ཞི་བ་ལྟ་བྱའི་མཐར་ཕྱག་གི་དམིགས་ཡུལ་དེར་བཏོད་ཕྱིར། ཁྱིམ་ཁྱིད་ཀྱི་གོ་རྟོགས་ས་བ་དང་མི་ཚུལ་གྱི་ཟླ་རིག་རྒྱས་པའི་མི་རྣམས་ཀྱིས། མི་སྐེར་གྱི་ངོས་ནས་ས་མ་ཕྱན་མོང་གི་ངོས་ནས་ས་མ་ཧོག་སྟེའི་ངོས་ནས་ས་མ་སྒྱི་གཞུང་གི་ངོས་བཅས་གང་རུང་ནས་རིན་ཐང་དེ་རྣམས་དོན་གཏན་བདང་འཛིན་ནས་ཏན་ཏན་ལ་ཆེ་ཆུང་ཟེད་ཅིང། ཐ་ན་ཤི་གསོན་གྱི་འཐབ་རྩོད་ཀྱང་མི་རབས་ནས་མི་རབས་བར་ཟེད་པ་རེད།

དེ་ཡང་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་དེ་རྒྱལས་མཆོག་ལྷར་དུ་རྒྱུ་བའི་ལམ་ལུགས་ལ་དམངས་
གཙོའི་ལམ་ལུགས་རྟེར་བ་དང་། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་དེ་རྒྱལས་སྦྱང་སྒྲུབ་བྱེད་པའི་
སྒྲིད་གཞུང་ལ་དམངས་གཙོའི་སྒྲིད་གཞུང་དུ་འབོད། ཁོང་ཚོས་ཁྱིམས་ཀྱི་མདུན་དུ་མི་
བྱ་ཐམས་ཅད་འདྲ་མཉམ་ཡིན་པ་དང་། མངའ་དབང་དམངས་ལ་བདག་པ། ཐུ་སྟོམས་
རིས་མེད་ཀྱི་འོས་བསྡུ། དབང་དབྱེ་ཚད་སྟོམས། མང་མོས་ཁྱེད་གིས་བརྒྱ་ཞིང་ཁྱེད་མོས་
མང་གིས་སྦྱང་བ། མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོད་སོགས་དམངས་གཙོའི་རྩ་དོན་ལས་
འདའ་བ་མེད་པར་མི་ལུས་རང་དབང་དང་། སྐྱ་བཟོད་རང་དབང་། བད་མོས་རང་
དབང་། འདུ་འཛོམས་རང་དབང་། ཞོག་སྒྲིལ་རང་དབང་། བདུལ་ཞོངས་ཆྱོང་མི་
བཞིས་པའི་རང་དབང་། འཇིགས་སྐྱག་ཆྱོང་མི་དགོས་པའི་རང་དབང་སོགས་རང་
དབང་གི་རིགས་དང་། མི་བྱའི་ཆོ་ག་འདྲ་མཉམ་དང་། མི་བྱའི་རྒྱས་ཐང་འདྲ་མཉམ།
མི་བྱའི་མི་གཞི་འདྲ་མཉམ། རྒྱ་ནོར་ཐོབ་ཐང་འདྲ་མཉམ་སོགས་འདྲ་མཉམ་གྱི་རིགས་
རྒྱལས་ཀ་ཅམ་དང་ཡི་ཀེ་ཅམ་མ་ཡིན་པར་བརྒྱི་འཛིག་བདང་ལྷག་བསྟར་གནང་དང་
གནང་བཞིན་པ་དང་། དམངས་གཙོ་དམངས་གཙོ་རྟེར་བའང་ལམ་ལུགས་དང་སྒྲིད་
ལུགས་དེ་འདྲའི་སྒང་ནས་མི་བྱ་སོ་སོའི་ཐོབ་ཐང་འདི་རྒྱལས་སྦྱང་སྒྲུབ་དང་ཁག་ཕེག་
བྱེད་པ་ལས་མ་འདས། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་དུ་སོང་བའི་ཐོབ་ཐང་དེ་རྒྱལས་ཀྱི་མི་
རྒྱལས་ལ་ལྟོས་སྒྲེས་སུ་མངའ་བ་ཞིག་དང་། ཕན་ཚུན་གནོད་འཚེ་དང་བཏུག་ཐྲོད་མི་
དུང་བ་ཞིག་ཡིན་ཕྱིར། དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་ཕྱིན་པའི་ཡུལ་གྱུ་ཁག་ཏུ་དེ་
རྒྱལས་མིག་འབྲས་བཞིན་སྦྱང་ཞིང་ཞི་བའི་མཐུན་འབྲེག་གི་དཔལ་ལ་སྐྱོང་པ་རེད།
ཡང་ལྟོས་ས་ལྟོས་འཛོག་གིས་བཤད་ན། ཁྱིམ་སྒྲིད་འཛིག་རྟེན་གཅིག་པའི་མི་རྒྱལས་ལ་
ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་གོ་རྟོགས་སད་དེ། ས་སོས་རིན་ཐང་དེ་རྒྱལས་འཛོབ་སྐྱེ་དང་
བཙོན་ལེན་བྱས་པའི་འབྲས་བུར། ས་སོའི་སྒྲིད་གཞུང་དང་རྒྱལ་ཁབ་གང་ཡང“ངན་པ་
ཀ་སྟག་མ་ཡིན་པའི་ལམ་ལུགས”(ཆུར་ཆིལ་ཀྱི་གསུང་།ཆུར་ཆིལ (W·L·S·Churchill,
丘吉尔, 1874-1965) 1940-1945བར་དང་། 1951-1955བར་ཀྱི་དབྱིན་ཇིའི་སྒྲིད་
ཟློན)ཏེ་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་ཕྱིན་པ་དང་། དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་དེས་

སྒར་ཡང་སྒྲ་དམངས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་མཐའ་དག་འགན་ལེན་ཁང་འཛིན་བྱེད་པ་རེད། དེ་འད
་ལ་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་དེའི་མགོ་ཁྱངས་ཀྱི་སྒྲ་ལོ་ཐུན་གྱི་གནའ་བོའི་ཀེ་རི་ས་ཝའི་རྒྱ་གཏུགས་ཀྱི་འདུག་ མིའི་རིགས་ལ་མཚོན་ནི་དེ་ཅི་དམངས་གཙོའི་ས་བོན་ཅམ་ལས་ཡོངས་ལ་མ་ཁྱབ་པས་ན། ཡིན་ངོ་མ་ཅི་མི་ལོ་ཉིས་སྟོང་ལྔ་གི་རྗེས་ཏེ། སྒྲ་ལོའི་དུས་རབས17པའི་ནང་བྱུང་བའི《ཐོབ་ཐང་ཁྲིམས་འཛིན》(དབྱིན་རྒྱ། 1689ལོ)བཀོད་ཁྱབ་བཏང་བ་ལས་དང་། སྒྲ་ལོའི་དུས་རབས18པའི་ནང་བྱུང་བའི《ར་ཚན་གསལ་བསྒྲགས》(ཡ་རི། 1776ལོ)བཀོད་ཁྱབ་བྱུང་བ་ལས་དང་། ཡང་དུས་རབས་དེར་བྱུང་བའི《མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས》(ཐྭ་རན་སི། 1789ལོ)བཀོད་ཁྱབ་བྱུང་བ་སོགས་ལས་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་སྐྱང་བའི་སྲོལ་དེའི་རྩ་བ་ཚུགས་ཧིང་ཡན་ལག་རྒྱས་ཏེ། སྒྲ་ལོའི་དུས་རབས20པར་སྐྱེས་པ་ན། མཁས་འཇུལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི《འཇམ་གླིང་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས》 (1948ལོའི་རྒྱ12པའི་ཚེས10ཉིན)སྒེལ་པར། འདུ་མཁས་དང་རང་དབང་སོགས་མི་བྱའི་གཞི་རྩའི་ཐོབ་ཐང་རྣམས་སྐྱང་བའི“……འཇམ་གླིང་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས་ནི། མི་དམངས་ཡོངས་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཡོངས་ཀྱིས་རྩུར་བཙོན་དོན་འཛིལ་བ་རྒྱུའི་སྒྲ་མཐུན་ཚད་གཞི་ཡིན། མི་བྱ་སོ་སོ་དང་སྒྲ་ཚོགས་སྒྲིག་གཞི་སོ་སོས་གསལ་བསྒྲགས་ཀྱི་དོན་རྣམས་རྩ་ཀ་ཏུ་ཡིད་ལ་བཅགས་པ། བསྒབ་བྱ་དང་སློབ་གསོའི་ལམ་ནས་ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་ལ་བཙོ་བཀར་བྱ་བའི་རེ་བ་ཡོད་ཅིང་། རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་སྒྲའི་བྱེད་ཐབས་རིམ་ཅན་བྱ་སྒྲུབ་པ་ལ་བརྟེན་ནས། ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་འདི་དག་ཚོགས་ཞུགས་རྒྱལ་ཁབ་གང་ཡིན་ཀྱི་མི་དམངས་དང་གང་དེའི་བདག་སྐྱོང་དོ་དམ་བྱ་གནས་པའི་མི་དམངས་ཀྱི་ཁྲོད་བྱ་ཡོངས་ཁྱབ་བཙོ་འཛིན་ཁས་འཁོད་ཕྱག་བསྟར་བྱ་བའོ”ཞེས་སོགས་སྐྱེ་བོ་ཀུན་ཀྱི་མི་ཚེའི་འདོད་མོས་གཞི་གཅིག་ཏུ་བཞས་པའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་གནད་གང་མང་ཞིག་རྒྱལ་སྒྲའི་ཁྱང་ལ་ཁད་དང་ཡུན་ཀྱིས་སྐྲོག་ས་སྦྱངས་བྱས་པ་ལས་དང་། ལྷག་པར་བྱ། 《འཇམ་གླིང་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས》ཀྱི་བསམ་མི་ཁྱབ་པའི་ཐུགས་རྟེ་ལས། མི་རྣམས་ལ་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ཀོ་རྟོགས་ཡོངས་ཁྱབ་ཏུ་སད་ནི་

ཡིན་གྱི་རེད། དེའི་རྒྱུན་ལས་འཇམ་གླིང་སྒང་འདིའི་སྒྲ་བོ་གང་ཇི་སྙེད་ཙིག་དང་ཆོ་ཐོག་
གང་ཇི་སྙེད་ཙིག་དབྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ལྷག་བསྡལ་དང་། འཇིགས་སྐྱག་གི་ལྷག་བསྡལ། ཏུས་
མིན་འཆི་བའི་ལྷག་བསྡལ་བཅས་ལས་བསྐྱབས་ཡོད་པ་རྟེས་སུ་དཔག་པས་ཤེས་ཀྱས།
འཇམ་གླིང་སྒང་འདིར་ད་ལྟ་ལ་ཕྱུག་གི་བར་དུ། རིན་ཐང་དེ་དག་བཙོ་འཇོག་དང་ཕྱག་
བསྟར་གནང་མྱས་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་རྣི119ཡོད་པར་བཞད་དེ། ཨ་རིའི་ཕྱི་ཕྱོགས་སྲིད་
རྒྱས་ཀྱི་ཆེད་མ་ཁས་མན་ཏེལ་ཌོམ(M.Mandelbaum)གྱིས། 1900ལོར། དམངས་
གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ཚུ་ཙེ་རྩང་བ10ཙམ་ལས་མེད་ཅིང་། ཏུས་རབས20པའི་དུས་དགྱེལ་དུ།
དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁ་གྲངས30ལ་འཕར་ཡོད། དེའི་རྗེས་ཀྱི་མི་ལོ25རིང་ལ་
གྲངས་ཀ་དེར་འགྱུར་བ་ཐུང་མེད། འོན་ཀྱང2005ལོར་སྒྲིབས་ཆོ། འཇམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱི་
རྒྱལ་ཁབ190ལས་རྒྱལ་ཁབ119རི་དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གྲལ་ཏུ་ཕྱིན་ཡོད་པ་
རེད། ཅེས་གསུངས་པ་ནང་བཞིན་དང་། དེར་ད་ཏུང2006ལོར་དམངས་གཙོའི་ལམ་
ནས་རང་བཙན་བྱས་ཤིང་དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་ཆགས་པའི་མོང་ཌེ་ནེ་ཀེ་ཥ
(Montenegro,རྒྱ་ནག་རྒྱང་ཏུ黑山国རྒྱ་འབྲོད་པ)དང་། ད་ལོ་སྟེ2008ལོར་རང་
བཙན་བྱུང་བའི་དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁོ་སོ་ཝ(Kosova)དང་། ཡང་ད་ལོར་བཀས་
བཀོད་རྒྱུད་འཛིན་གྱི་རྒྱལ་པོས་སྟེ་ཁྱིད་དེ་དམངས་གཙོར་ཕྱིན་པའི་རང་རིའི་ཁྱིམ་
མཆོས་དང་རིག་གནས་བསམ་བློ་རྒྱུད་གཅིག་པ་སྟེ་འབྲེག་རྒྱལ་ཁབ་སོགས་བྱས་ཀ་
དེའི་ནང་ལ་ཚུད་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་དག་བགྱིས་ཏེ་བཙོས་ན་ད་ལྟའི་འཇམ་གླིང་
འདིར་དམངས་གཙོར་ཕྱིན་པའི་རྒྱལ་ཁབ་རྣི62%ལྷག་ཡོད་འདུག་ དེའི་ཕྱིར། ཡོངས་
ཁྱབ་རིན་ཐང་བཙོ་བའི་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་དེ་རྣི་ཕྱིར་མི་ཡྱོག་པའི་ལམ་ལུགས་
ཤིག་དང་། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་བཙོ་བའི་དམངས་གཙོའི་སྲིད་ལུགས་དེ་རྣི་རྒྱུགས་ཆེ་
བའི་སྲིད་ལུགས་ཤིག་ཡིན་པ་སྲུ་ལའང་ནམ་ལངས་ཏེ་ཧར་རེད།
གང་ལྟར། གོང་དུ་སོང་བའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་སྲུང་བའི་གསལ་བཟྲགས་དེ་དང་དེ་
ལྟ་བུ་ལ་རྒྱལ་ཁབ་གང་རུང་ཞིག་གི་ཁྱིམས་ནང་བཞིན་གྱི་བཙན་ཕྱིད་དང་དབང་
བྱགས་མེད་ནའང་། ཐོབ་ཐང་དེ་སོགས་རྣི་མི་བྱ་སོ་སོར་ཀུན་ཁྱབ་ཡོངས་ཐུད་ཙིག་

དང་རེ་དོགས་ཐོབ་ཧོར་མེད་པའི་གདོད་མ་ལྟར་སྒྲིས་ཀྱི་ཆོས་སྲུ་ས་ཧིས། “མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་རྒྱ་ཆུལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་ལས་མཐོ”(ཏ་ཝེལ་གྱི་གསུང་། ཏ་ཝེལ(Vaclav Havel,瓦茨拉夫·哈维尔,1936-)1993- 2002བར་གྱི་ཅེ་ཀེ་སྒྲི་མཐུན་ཆུལ་ཁབ་ཀྱི་སྲིད་འཛིན།) བའི་ལྷ་བ་ཆགས་ཧིང་། མི་ཆེའི་གོ་རྟོགས་སད་པའི་མི་སྣོར་རྣམས་དང་གནས་ལུགས་རྒྱ་འབྲས་བརྩི་བའི་སྲིད་གཞུང་ཀུན་གྱིས་ས་སོའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་དེ་རྣམས་ཆེ་སྲོག་དང་ལྟན་དུ་མིག་འབྲས་བཞིན་སྲུང་བར་མ་ཟད། ཡུལ་གྱ་གཞན་དང་གཞན་ལའང་སྐྱོགས་སྲུངས་དང་རྒྱལ་ཕྱི་ལྷོ་བ་རེད། དེ་སོགས་ལས་ང་ཚོས་ཤེས་ཐུབ་པ་ཨིན། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་དེ་ད་ལྟའི་ཆ་ལ་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་སྒྲོ་ཚོགས་ཀྱི་ཆེས་གཞི་ཆུ་དང་ཆེས་ཆུ་དོན་དུ་ཐུར་བའི་རིན་ཐང་ཞིག་ཏུ་ཆགས་འདུག་པ་དེ་རེད། ཡིན་ནའང་། འཐམ་ཏྲིང་གླང་འདིར་ད་ལྟའི་དུས་ནའང་འགྲོ་བ་མིའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་རྣམས་སྔོང་ཚུང་རྗོག་བཟློས་དང་ཕྱིས་མེད་རྗོག་རོལ་གཏོང་བའི་སྲིད་གཞུང་དང་སྲིད་ཚོགས(སྲིད་དོན་ཚོགས་པ་བསྡུས་པ)ཡོད་པ་དང་། མི་རིགས་གང་རུང་ཞིག་གིས་ མི་རིགས་གཞན་གང་རུང་ཞིག་གི་ས་ཁོངས་བཙན་འཛིལ་དང་མི་རྣམས་བསམ་བཞིན་སྡུག་ལ་སྐྱོར་བའང་ཡོད་པ་རེད། ཡང་ཁ་ལ་དམངས་གཙོ(མི་དམངས་དམངས་གཙོའི་ སྲིད་དབང་སྐོར་འཛིན་རྩིར་བ་སོགས)ཐོགས་ཏེ་དོན་ལ་རང་རིགས་མ་ཡིན་པའི་ གཞན་རིགས་ཚར་གཅོད་དང་། བཏང་འཛིན། དབང་དུ་སྐྱར་བའི་དབང་ལྷོམ་སྐོར་ གཅོད་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་དང་སྲིད་ཚོགས་ཀྱང་མི་ཁྱང་བ་ཞིག་འདུག ཁྱད་པར་དུ་རྒྱ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་རྒྱ་ཆུ་ཐོབ་ལས་ཀྱང་རྒྱས་ཆེ་བར་ཐུབ་མཁན། རྒྱ་ཁབ་ཀྱི་ མངའ་དབང་གི་ཕྱིར་དུ་འགྲོ་མིའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་ལ་ཅི་མི་སྐྱམ་ཞིང་། དེ་དག་ ཚོད་མཁན་དང་སྐྱོག་མཁན་རྣམས་རེ་རེ་བཞིན་དམར་གསོད་དང་རྒྱུ་ཀེ་མེད་བཟོ་ མཁན་གྱི་སྲིད་གཞུང་དང་སྲིད་ཚོགས་ཀྱང་གང་སར་མཐོང་ཐོས་འཐུང་། བོད་རྣམས་ ཀྱི་ཏ་ཏ་དེ་འད�འི་གཞན་དབང་གནས་བབ་ཏུ་ཡོད་ཅིང་། ཁྱིམ་སྲིད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ ལྷངས་ཏེ་ཡུན་རིང་ཕྱིན་པ་དང་། ས་ཁོངས་དང་མི་རིགས། མངའ་དབང་གི་འདུ་ཤེས་ མེད་པར་མ་ཟད། རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་སོགས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ལྷ་ཚུལ་

དེ་བས་ཀྱང་ཡོད་མ་ཐུང་ཕྱིར། དེ་འདྲའི་ཤེས་གཙོད་གྲོད་ལྟགས་ཀྱི་དབང་སྐྱར་འོག་ཚུད་དེ་དུས་རབས་ཕྱེད་ཅིག་ཕྱིན་ཡོད་པ་རེད།

སྐྱེར་བཀད་ན། འཇམ་གྲྭང་འདིར་ས་ཁོངས་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་བརྩད་དེ་ཚེ་གྲོག་ཁྲི་སྟོང་མང་པོ་གོང་ཆག་ཏུ་ཕྱིན་པ་ཡོད་ཅིང། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་བརྩད་དེ་ཁྱོད་ཀྱི་ང་གསོན་ཀྱི་འཐབ་རྩོད་བྱས་པའང་ཡོད་འདུག ཐོབ་ཐང་དང་རིན་ཐང་དེ་སོགས་བརྩོན་ལེན་བྱ་ཕྱིར། མི་རིགས་མང་པོ་ཞིག་གིས་སྟོན་ཆད་འཐབ་རྩོད་ཡུན་རིང་བྱས་མཐར་རང་དབང་གི་རྒྱལ་ས་ཟིན་པའི་རྒྱལ་ཁ་ཁོན་པ་ཡོད་པ་ནང་བཞིན། ད་ལྟར་ལྷ་མཐྱད་འཐབ་རྩོད་བྱེད་ཀྱིན་པའི་མི་རིགས་ཀྱང་གང་མང་ཡོད་པ་རེད། མི་རིགས་སོ་སོར་རང་དབང་འཐོབ་སྟེག་གི་སྒྲིད་ཀྱི་གོ་རྟོགས་སད་པའི་ཐུང་རབས་ཀྱི་ངོས་ནས་བལྟས་ན། བོད་རྒྱལས་རྒྱ་རྟོགས་སད་ཆེས་དལ་ཞིང་ཇེས་ཤེས་ཆེས་འཕྱིས་ལ་སྐབ་ཐུར་ཆེས་ལྷི་བ། ཤིན་ཏུ་ཇེས་ལ་ཕྱིན་པའི་རིགས་ཤིག་སྟེ། སྒྲིད་ཀྱི་གོ་རྟོགས་སད་ལྡན་པའི་མི་ཏའི་རིགས་དང་བསྡུར་ན། བོད་རྒྱལས་རྒྱ་ཏུ་ཀླུ་ལ་ཀྱི་ཤེན་ཟླས་ཀྱི་ཤར་ཕྱོགས་ཇི་བཞིན་སོང་འདུག

དེ་ལྟ་ནའང། ཕྱི་སྨིན་ལ་ནང་མ་སྨིན་པ་ལྟ་ཏའི་མི་རིགས་སམ། ཁྱོན་ཡོངས་ནས་རྒྱ་ཏུ་དང་རང་ཐྲུང་གི་མི་ཏུ་ནས་སྨྱོ་ཚོགས་ཀྱི་མི་ཏུ་ལ་ཆགས་མེད་པའི་མི་རིགས་འདིས། དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་དུས་མགོར་སྒེའས་ཚེ་ད་གཟོད་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་སོགས་ཀྱི་ངོས་ཀྱིས་རྟེད་དེ་ཐོབ་ཐང་དང་མངའ་དབང་ཚོད་ཀྱིས་ཐུང་བ་རྣོ་དགའ་བར་གཉིད་ལས་མ་སད་པའི་ཚུལ་དང། དེ་བས་ཀྱང་སད་འཕྱིས་པའི་དུས་ཤེས་འདིར། ཡོད་ཚད་གཏམ་དབང་ཚད་མེད་ཆབ་སྲིད(僭主政治)ཀྱི་གཞན་དབང་དུ་ཐུར་ཅིང། དེ་ཚོའི་ཤེས་གཙོད་གཏམ་ཏྲ་ད་ཀ་ཏད་བཅག་སྟེ་མངའ་དབང་དང་ཐོབ་ཐང་ཚོད་དུས། སྟོད་བཅུད་ཚེ་སྒྲིག་ཁྲི་མ་འབྱམ་ཀྱི་རིན་དོད་མི་འདོད་བཞིན་འབྱལ་དགོས་འདུག་པ་འདི་ཡིན་ཏུ་རབ་ཏུ་ཆེས་ཆེར་ཡིད་སྐྱོ་བའི་གནས་རེད།

ང་ཅི་ཏུ་ཆོས་ལྡ་མ་རྒྱས་ཀྱིས་ཤེས་མ་འདོད་པའི་རྒྱུན་ཤེས་གང་མང་ཞིག་ངེས་པར་དུ་ཤེས་དགོས་པའི་དུས་ལ་བབས་འདུག་སྟེ། ལོ་རྒྱས་ཕྱིར་རྟོག་བང། རིག་གནས་དགག་སྒྲུབ། ཆབ་སྲིད་ངེས་ཤེས། འཚོ་གནས་ཐབས་རྩལ་སོགས་ལ་བསམ་གཞིག་བང་ཤེས་རྟོགས་བྱ་བ་གལ་ཆེན་པོ་རེད། དེ་ལས་རྒྱབས་སུ་བབས་པ་ཅི་ཆབ་སྲིད་ངེས་ཤེས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཡིག་སྟེ། བབང་མཐའ་རིང་ལུགས་བང་སྒེར་གཙོ་རིང་ལུགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་གང་རུང་ཞིག་ཤེས་དགོས་པ་དེ་རེད། སྔ་མ་རྒྱས་ཀྱིས“གོང་མ”ཞེས་འདོད་པ་བང་མང་ཚོགས་ཐལ་གྱིས“གོང་མ་ཆང”ཞེས་འདོད་པ་ཅི་བོད་གྱིས་གཅིག་ཆོད་སྒེར་གཙོད (独裁专制)དང་བབང་མཐའ་སྒེར་གཙོད་རེད་དེ། འདིར་གནད་སྟོན་ཕྱིར་རྒྱང་ཟད་བཤད་ན།

བབང་མཐའ་སྒེར་གཙོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས།

བབང་མཐའ་སྒེར་གཙོད་རིང་ལུགས་ཅི་རྒྱ་ཡིན།

极权专制主义ཞེས་པའི་འགྲུར་ཏེ། དེ་ཅི་བབང་མཐའ་རིང་ལུགས་བང་སྒེར་གཙོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསྡུས་ཚོག་ཡིན། འགྲུར་གཞན་དུ་བབང་སྟེམ་རིང་ལུགས་སྤེའུ་མཐོང་བའི་བབང་མཐའ་རིང་ལུགས་ཞེས་པ་ཅི་བབང་ཆ་ཐམས་ཅད་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་ཤིང་བཟློས་ཏེ་བསྟོས་ནས་མི་བྱ་གཅིག་བང་ཚོགས་པ་གཅིག་གང་རུང་གིས་སྒེར་གཙོད་ཕྱིད་པའི་བསམ་བློ་བང་ལྷུ་གྱུབ་བམ་རིང་ལུགས་བང་ལྷན་པའི་དེང་རབས་སྲིད་ལུགས་རིགས་ཤིག་རེད། སྲིད་ལུགས་གང་དེ་ལ་ཅི་གཅིག་ཏུ་བསྡུས་པའི་བབང་ཆ་གང་དེས་མི་རྣམས་ཀྱི་ལུས་ངག་ཡིད་གསུམ་ཐམས་ཅད་བསྟོས་ཤིང་ཐོག་ཚོགས་ཏེལ་པོར་མ་ཁྱབ་པ་མེད་པ་ཞིག་རེད། བབང་མཐའ་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་གིས་ཆབ་སྲིད་བང་བཅས་ལའོ། རིག་གནས་ཀྱི་ལས་ཁོ་ཀྱན་ལ་སྒེར་གཙོད་བཏང་འཛིན་ཕྱིད་པར་མ་ཟད། བ་ཏང་མི་རྣམས་ཀྱི་ཐྲོ་ཐོས་བང་བང་པ་ལའང་བཏང་འཛིན་ཕྱིད་ཡིང། དེ་ཡང་ཏྲག་ཀྱལ་ལ་བརྟེན་ནས་བཙན་བབང་སྐྱར་བའི་བབང་མཐར་ལྷུང་བ་ཞིག་གི། སྒེར་གཙོད་རིང་ལུགས་ཞེས་པ་ཅི་བབང་སྐྱར་པ་རང་ཁོ་ནའི་འདོད་པ་ལྷར་བཏུ་ཁ་གཅིག་གཙོད་ཀྱིས་ཡོད་ཚད་ཁ་ལོ་སྐྱར་བའི་ལྷ་གྱུབ་བབང་བཙན་པ་ཞིག་སྟེ་དེ་གཉིས་བསྡུས་པས་བབང་མཐའ་སྒེར་

གཙོ་ད་གྲྭ་བོ།།

དེ་ལ་རྒྱ་རིགས་གི་མཁས་པ་ཆེན་པོ་ཀུན་ཏྲེས་ཁྱད་ཆོས་ཀྱི་ཕྱོགས་པ་མི།

1. རྒྱལ་ཁབ་རིང་ལུགས་ཀྱི་བློ་སྣང་གྱ་དོག་པོ་གང་དེ་ཆོས་ལུགས་དང་བའི་ཚད་དུ་བསྟོན་པ།

2. དམག་དཔུང་བཞིན་ཚ་གཞན་ཆེ་བའི་སྒོང་ཚོགས་ཤིག་གིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྒོང་དབང་འཛིན་པ།

3. སྒོང་གཞུང་ལ་མི་མཐུན་སྐྱོག་པའི་བསམ་འཆར་ཡོད་རྒྱ་བཙན་སྟོམ་གཏན་འགོག་བྱེད་པ།

4. ཆོས་ལུགས་དང་པ་མི་རྒྱལ་ཁབ་རིང་ལུགས་ཀྱི་དད་པ་ལས་དམན་པ་བཟོ་བ།

5. “གཙོ་འཛིན”ལྟ་ཏུ་བཀུར་བ་དང་། དེ་ཉིད་དང་ཡུལ་ཀུན་ལས་མཆོག་ཏུ་རྟོམ་པ།

6.དབྱོད་ཤེས་དང་ཤེས་བྱ་ལ་ཐོལ་བའི་ལས་ཐེལ་བ་དང་། ཤེས་དམན་ཀྱི་མང་ཚོགས་ལ་ཁ་གསག་དང་མཚོ་སྐོར་གཏོང་བ། ཐོལ་མེད་ཏང་གཞག་གི་བསམ་བློ་ལ་ཉེས་ཆད་ཏག་པོ་གཙོད་པ།

7.དཔེ་ཆ་མེད་བརྒྱ་བཟོ་བ་དང་། ལོ་རྒྱས་དང་ཚན་རིག་ལས་ཐྲུང་བའི་བདེན་པ་ལ་ལོག་འགྲེལ་བྱེད་པ།

8. བདེན་པ་ཁོ་ན་འཚོལ་བའི་ཚན་རིག་དང་ཤེས་རིག་རྩིས་མེད་གཏོང་བ།

9. རྩོད་ཟློང་ཙད་བསྡུར་ཀྱི་ཚབ་དེ་ཅམ་ཤེད་བཙན་ཆོད་ཀྱིས་བྱེད་པ་དང་། སྒོང་ཚོགས་ཀྱིས་གསར་འགྱུར་ལ་བཏང་འཛིན་བྱེད་པ།

10.མི་དམངས་རྒྱམས་རིག་གནས་དང་བཅུ་འཕྲིན་ཐོས་མེད་ཁེར་རྒྱང་དུ་འཕྱད་པ་དང་། ཕྱི་ཕྱོགས་ཀྱི་ངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་ཤེས་རྟོགས་མེད་པའི་རྒྱ་འདེབས་པ།

11. སྒོང་ཚོགས་ཀྱིས་སྡུ་ཙལ་དང་རིག་གནས་ཡོད་རྒྱ་ལ་དབང་སྡུར་བ།

12. ཚབ་སྒོང་ཀྱི་འདུན་མོས་གཏོར་བཀྲག་བྱེད་ཅིང་། ཐོལ་སྟོར་དང་རྩུ་བཟང་གིས་མི་དམངས་མགོ་ཆོངས་པར་བྱེད་པ།

13. སྒོང་གཞུང་གིས་འཆར་གཞི་དང་བཅས་རྒྱ་ཉེས་མངོན་བསྟར་སྟོར་བ།

14.མི་དམངས་སྒྲལ་སྲོང་གིས“མི་དམངས་སྨྱོ་བཏ”རྒྱ་བཏགས་པ་དག་ལ་མ་ཏེས་ཁག་གཡོགས་དང་མནར་གཅོད་སྤྱག་ཏོ་གཏོང་བ།

15.དམྱ་ཆོད་ཆོས་ཅན་ཀྱི་ལྷགས་ཐག་ལག་སྟེལ་ཁྱིམས་ལུགས་སྒར་གསོ་ཆུས་ཏེ“མི་དམངས་སྨྱོ་བཏ”རྒྱ་བཏགས་པ་གང་གི་ཁེ་དུ་དང་བཅས་པར་ལྷ་ཕྱོགས་འཛིན་བ།

16.ནམ་ཞག་རྒྱུན་གཏན་གྱི་དམག་འཐུག་བྱ་སྒོག་ག ིས་མི་དམངས་ཐམས་ཅད་དམག་དོན་ཅན་དུ་བཟོ་བ།

17. ཐབས་ངན་སྣ་དགུ་སྦྱང་དེ་མི་གྲངས་ཟེ་མང་དུ་གཏོང་བ།

18. ལས་བཟོ་བྱལ་རིམ་གྱིས་མ་རུ་རིང་ལུགས་ལ་གསར་བཟོ་བྱས་པ་གང་སར་ཐུང་རྒྱལ་དུ་སྦྱོང་པ།

19. བཟོ་པས་བཟོ་མཚམས་འཛིག་པ་དང་ཆོལ་གཏམ་གཏོང་བ་གཏན་འགོག་དང་། ངལ་རྩོལ་ལས་འགྲུལ་གང་ཡང་རུ་གཏོར་གཏོང་བ།

20.བཟོ་ཞིང་ཚོང་ལས་བཅས་ལས་རིགས་ཀྱན་ལ་དབང་སྐྱར་ཚོགས་པའི་གཙོ་འཛིན་གྱིས་ཁ་ལོ་སྐྱར་བ་བཅས་སོ།།

དེབཅུ་ཧྲིས་ཡ་རིའི་ཆབ་སྲིད་རིག་པ་མཁན་ཞིག་གི་ལྷ་བ་ཕྱོགས་བསྡུས་ཀྱིས་དབང་མཐའ་ས་ཁོར་གཙོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་ཏེ་ཀུ་རྒྱ་བཏང་ས་འདི་ཨི།

1941ལོར་ཡ་རིའི་སྲོབ་ཆེན་ཞིག་ཏུ་གཏམ་བཤད་གནང་ཤེས་གསུངས་པ་དང་། དེས་དེ་ཙ་ན་འཛམ་གླིང་ཤར་གི་དབང་མཐའ་ས་ཁོར་གཙོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་རྣམས་དེ་ལྷར་དུ་ཡོད་ཚོད་རེད་ལ། ཡུལ་དུས་ཀྱི་དབང་གིས་ཁྱད་ཆོས་འགའ་རེ་འཐུར་བ་བྱུང་བའང་ཡོད་དེ། དཔེར་ན“ཐབས་ངན་སྣ་དགུ་སྦྱང་དེ་མི་གྲངས་ཟེ་མང་དུ་གཏོང་བ”ལྟ་བུ་ཕྱི་ཕྱིར“ཐབས་ངན་སྣ་དགུ་སྦྱང་དེ་མི་གྲངས་ཚོད་འཛིན་བྱེད་པ”སྟེ་འཆར་ལྟན་བྱེད་ཁྱིམས་བཟོས་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་རེད། གང་ལྟར་ཤེར་གཙོད་སྲིད་ལུགས་གང་ལའང་ཁྱད་ཆོས་དེ་དག་ཇལ་ཚམ་ཚང་བ་ཞིག་ཡིན་ཚོད་དོ།།

དེ་བཞིན་དུ་དབང་མཐའ་ཤེར་གཙོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་དབང་སྐྱར་ཁྱད་ཆོས་བྱུག་ཏུ་བསྡུ་བའང་ཡོད་དེ།

1.མི་བྱ་རེ་རེ་ཇི་བར་དུ་ཀྱས་རྟེས་འབྲང་དགོས་པའི་དཔོན་སའི་འདུ་ཤེས་འཛིན་སྡུར་ཤིག་ཡོད་པ།

2. མང་ཚོགས་རང་བཞིན་གྱི་སྒྲིང་ཚོགས་གཅིག་ལས་མེད་པ།

3. སྒྲིང་ཚོགས་སམ་གསང་བའི་ཉེན་རྩོག་པས་འཇིགས་རུང་དབང་སྒྱུར་བྱེད་པ།

4.མང་ཚོགས་ཀྱི་གསར་འགྱུར་བརྒྱུད་ལམ་སྐེར་སྟེམ་བྱེད་པ།

5. དེང་རབས་ཀྱི་མི་བྱའི་ལུས་སེམས་བཀག་སྟོམ་བྱེད་པའི་ཐབས་རྩལ་མང་བ།

6. དཔལ་འབྱོར་ཧྲིལ་པོ་དབྱས་གཞུང་གིས་བཏང་འཛིན་དང་ཁ་ལོ་སྒྱུར་བ་བཅས་སོ།། གོང་གསལ་ཁྱད་ཚོས་རྒྱས་བསྡུས་དག་མི་ཎ་ཚོར་སྒོང་བ་ཟབ་པས་འགྲེལ་བཤད་མི་དགོས་པའི་ཚོད་རེད། དབང་མཐའ་སྐེར་གཙོད་རིང་ལུགས་ལ་ཁྱད་ཚོས་དེ་ཙམ་ལས་མེད་པ་ཡིན་ནམ་ཟེར་ན། ཅི་ལ་ཡིན་ཏེ་སྐེར་གཙོད་ཆབ་སྲིད་ལ་དོ་སྣང་དང་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་མཁན་རྣམས་ལ་མི་རེར་དབྱེ་བསྡུ་བྱེད་སྡུར་རེ་ཡོད་ཀྱང་སྲིད། ཁོ་ཚོས་མ་གཞི་ནས“ཕྱུགས་རྒྱང་རིང་པོའི་དམིགས་འབེན་ལ་དོ་སྣང་མི་བྱེད་པར་འཕྲལ་སེལ་ཙམ་ལ་དོ་སྣང་བྱེད་པ་དང་། ནད་རྩགས་བཙོས་པ་ཙམ་ལས་ན་རྒྱུན་ཅོ་མ་མི་བཙོས་པ། གས་འགྱུར་ཡག་བྱས་སྒེལ་བ་ལས་ངན་པ་མི་སྒེལ་བར་མ་ཟད། ཕ་ན་དོན་དངོས་ལ་འཆོག་བཟོད་དང་ཐུན་གཏམ་ཡོད་པ། མི་དམངས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་ཁ་ལ་ཁྱེར་ནས་སྐེར་ཀྱི་ཁེ་ཕན་གཉེར་བ”(འབའ་པ་ཕྱན་ཚོགས་དབང་རྒྱལ་གྱི 《བོད་མི་གསར་བཟོ་པ་ཞིག》ལས་བྱང་ས)དང་། ཁོ་ཚོ“ཟང་ཟིང་ལ་དགའ་བ། ཟླ་འཚོས་ལ་དགའ་བ། བསྟོད་བསྡགས་ལ་དགའ་བ། ཟླན་ཀ་འཚོལ་བར་དགའ་བ། རྩོག་བྱ་བཟོ་བར་དགའ་བ། གང་ལྟང་རྡུང་རྡེག་ལ་དགའ་བ་བཅས”(《ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་བདུན་གྱི་ལྷན་ཁུ》ལས་བྱང་ས) ཀྱི་ཕྱིར་ཁྱད་ཚོས་ཐམས་ཅད་རྒྱས་ཅི་རིགས་སྲུ་བསྡུ་བ་དཀའ་མོད། ངས་འདི་ནས་ཉུ་ཚེའི་ཐྱོང་བའི་ངོས་ནས་ཁྱད་ཚོས་གཉིས་སྟོན་པ་རྒྱག་འདོད་དེ། གཅིག་མི་སྐེར་གཙོད་དབང་སྒྱུར་པས་མི་བྱ་སྐེར་གྱི་མགོ་གཙོན་པ་དང་། ཅིག་ཅོས་མི་དབང་སྒྱུར་པ་རང་རིགས་མ་ཡིན་པའི་རིགས་རྒྱུད་གཞན་དག་ཚར་གཙོད་གཏོང་བ་དེའོ།། སྒྲུག་འཛིན་པས་ཐྱོང་བ་ཟབ་པ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ནས། དབང་མཐའ་སྐེར་གཙོད་རིང་

ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆོས་དག་རྣམ་གྲངས་ལྟ་ལ་བསྟན་ཏེ་འདི་ལྟར་ཡིད་ལ་འཛིན་བདེ་བར་
བྱེད་ཀྱི་ཡིན་ཏེ། གཅིག་མི་ཚོགས་གཅིག་ལུགས་གཅིག་གི་རྩ་དོན་ཅན་ཡིན་པ་དང་།
གཉིས་མི་མི་སྣེར་མགོ་གཙོན་གྱི་རང་བཞིན་ཅན་ཡིན་པ། གསུམ་མི་ངག་རྒྱ་དམངས་
འཛོམས་ཀྱི་སྒྲིང་ཐུས་ཅན་ཡིན་པ། བཞི་མི་ཏྲ་ཥ་ལས་དབང་སྒྱུར་གྱི་ཁྱད་ཆོས་ཅན་
ཡིན་པ། ལྔ་མི་གཞན་རིགས་ཚར་གཅོད་ཀྱི་ཉམ་པ་ཅན་ཡིན་པ་བཅས་སོ།།
དེ་ལས་དང་པོ་མི། ཚོགས་པ་དང་ཤོག་སྡེ་གཞན་དག་སྒྲིང་དབང་བདག་སྐྱོང་ལ་འཐུག་
པའི་གོ་ཐོབ་མི་སྟེར་ཞིང་ཚོགས་པ་གང་རུང་གཅིག་གིས་ཆབ་སྒྲིང་སྣེར་གཙོད་བྱེད་པ་
དང་། དེས་ཀྱང་མི་བྱ་སོ་སོས་ཀྱས་བཙུ་དང་རྟེས་འབྲང་མི་བྱེད་ཕྱོ་མེད་ཀྱི་འདུ་ཤེས་
འཛིན་སྟངས་སམ་གཞུང་ལུགས་སྣ་གཅིག་རྒྱལ་མཚན་དུ་འཕྱར་བའམ། ཚོགས་པ་དེ་
ཉིད་མ་གཏོགས་ཚོགས་པ་གཞན་རྒྱ་ལྟོམ་པ་དང་ལྡན་གཞན་རྒྱ་ལྟོམ་པ་སྟེ། ཚོགས་
པ་གཅིག་དང་རིང་ལུགས་གཅིག་གིས་དབང་ཆ་ཐམས་ཅད་སྣེར་ལྟོམ་བྱེད་པའི་རྩ་དོན་
ཅན་ལ་རྟེར། དཔེར་ན། ཚོགས་པའི་དབང་དུ་བཏང་བས་ནི་ཕྱི་ཚོགས་པ་དང་། ཐུ་ཥི་
སི་ཚོགས་པ་དང་། ཐུན་མོང་ཐོན་སྣེད་ཚོགས་པ་ལྟ་བུ་དང་། འདུ་ཤེས་འཛིན་སྟངས་
སམ་ལྟ་གྲུབ་ཀྱི་དབང་དུ་བཏང་བས་ནི་ཕྱི་རིང་ལུགས་དང་། ཐུ་ཥི་སི་རིང་ལུགས་དང་།
མར་ལེ་རིང་ལུགས་སོགས་རྩ་དོན་དུ་བྱེད་པ་སྟེ་དེ་དག་གིས་རང་དབང་རིང་ལུགས་
དང་མི་སྣེར་རིང་ལུགས་སོགས་ལྟ་གྲུབ་གང་ཡང་འབྲུར་འཛིན་པ་ལས་ནི་ལྟ་
བྱའོ།།
གཉིས་པ་ནི། མི་བྱ་སྣེར་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་ཁེ་དབང་རྣམས་སྟང་མེད་རྟོག་བཟློས་བྱེད་
ཅིང་། མི་བྱ་རང་མཚན་པ་རྣམས་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས། ཀུལ་རིམ་སོགས་ཐྱི་མཚན་
གྱི་བྱན་ལྟ་བྱ་དང་འཕྱལ་འཁོར་ལྟ་བྱ་ཐྱོད་པའི་རང་བཞིན་ཅན་ཡིན་པ་སྟེ། དེ་ལྟར་
བྱེད་བོན་ནི་ཁ་ཚོའི་ཕྱིད་དབང་ལ་གཙོད་དོགས་པས་རེད། དཔེར་ན། ཀུང་ཏུ་མི་
རིགས་རྟེར་བ་དང་། འབྱོར་མེད་ཀྱལ་རིམ་རྟེར་བ་དང་། མི་དམངས་རྟེར་བ་དང་།
ཐུན་མོང་རྟེར་བ་ལ་སོགས་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་མི་བྱའི་ཚེ་ཐོག་ཀྱང་ལུད་བཞིན་འདོར་དགོས་
པར་ཉེད་ཐྱོག་ཅིང་། མི་བྱ་སྣེར་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཁྱོས་མེད་དང་རང་དབང་ཁ་བརྒྱ་གདོང་

ང་།།

གསུམ་པ་མི། མི་རྒྱལ་ཀྱི་བསམ་བློ་སྟོན་པ་དང་འདྲ་ཡིས་བཙོད་པའི་རང་དབང་མེད་
པར་བཟོ་བ་སྟེ་ངག་རྒྱ་ལྟོམ་པ་དང་། གསར་འགྱུར་དང་བཏང་འཕྲིན། ཡིག་རིགས་
སོགས་ཀྱི་ལམ་ནས་དབང་སྒྱུར་ཚོགས་པ་གང་དེའི་ཡོན་ཏན་དང་གྲྭབ་འབྲས་བཙོད་
པ་མ་གཏོགས། ཕྱི་རོལ་གྱི་དངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་མང་ཚོགས་ཀྱིས་ཡིས་ཐབས་མེད་
པའི་སྐེར་སྟེམ་དང་གཏན་འགོག་བྱེད་ཅིང་། ཆུང་བཏུན་འཕྲིན་དང་ཚགས་པར་
སོགས་གསར་ལམ་ཁག་ཕྱེ་བའི་གཏམ་བཙོད་ཟློང་ཕྱོགས་ཀྱན་ཏུ་ཐུན་གཏམ་ཕྱེང་བར་
བསྒྲིགས་ཏེ་མི་རྒྱལ་མཚོ་འཛིམས་ཡིང་ཟོངས་པར་བྱེད་པའི་ཕྱིད་ཐུས་མངོན་
བསྒྲགས་གཏོང་བ་ལ་གོ བདེར་ན། ཕྱི་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཟེར་བ་བང་། ཌྲན་མོང་ཐོན་
སྐྱེད་རིང་ལུགས་ཟེར་བ་བང་། འབྱོར་མེད་ཀྱལ་རིམ་གྱིད་དབང་སྐེར་འཛིན་ཟེར་བ་
བང་། མིའི་རིགས་ཡོངས་རྫོགས་བཅིངས་པ་ལས་འགྲོལ་ཟེར་བ་སོགས་བསྟུ་བྱིད་ཆེ་
བའི་སྟོང་བསམ་བང་སྟོང་གཏམ་མང་བ་ལྟ་བུའོ།།

བཞི་པ་མི། བདང་སྒྱུར་ཞེས་པ་སྐེར་གཙོད་པ་བང་སྐེར་གཙོད་གྱིད་གཞུང་ཁོ་ན་ལ་སྒྲོད་
པ་མ་གཏོགས་བམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ལ་མི་སྒྲོད་པའི་ཐ་སྙད་ཅིག་རེད། ཁོ་ཚོའི་
གྲོལ་རྒྱུན་རྣ་ཐུག་སྒྲོད་ལ་ཚོངས་བང་བྱེད་ཅིང་། འཐབ་ཟོད་མཆན་ཏེད་རིག་པའི་
བསམ་བློས་ཁོག་བརྒྱམས་ཏེ་གཤེད་གཏམ་ལ་བརྟེན་ནས་བཅན་ཀྱིས་བདང་སྒྱུར་བ་སྟེ།
མང་ཚོགས་རྒྱམས་ཆབ་ཀྱིད་རྡེར་བའི་བདང་ཀྱགས་ཀྱི་མངའ་བོག་ཏུ་འཇིགས་ཤུག་
གིས་འཚོ་བར་བྱེད་པ་བང་། ཏུག་པོ་སྒྲོད་པས་མི་རྒྱལ་ཟིང་ཟིང་བཟོ་ཞིང་ཡར་ལ་
གཏོད་པའི་འཇིགས་ཤུལ་རིང་ལུགས་བང་རྒྱལ་ཁབ་འཇིགས་ཤུལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་
མཚན་གཞིར་ཐུར་པའི་ཁྱོད་ཚོས་ཅན་ལ་རྡེར། སྐེར་གཙོད་བདང་སྒྱུར་པས་ར་བས་ད
ན་ལུག་འདར་བའི་དཔེ་ལྟར་བཟོས་པ་དཔེར་ན། ས་ཞིང་བཙོས་སྒྲུར་ལས་འགྲུལ་བང་།
བཟོ་ཚོང་བཙོས་སྒྲུར་ལས་འགྲུལ། ཚོས་ལུགས་བཙོས་སྒྲུར་ལས་འགྲུལ། གཡས་ཀོལ་
ལས་འགྲུལ། མཚོང་སྒྲོད་ཆེན་མོའི་ལས་འགྲུལ། རིག་གནས་གསར་བརྗེ་ཆེན་མོའི་ལས་
འགྲུལ་སོགས་ལས་འགྲུལ་རབ་བང་རིམ་པའི་ནང་ལ་དམར་གསོད་བང་། རྒྱེན་འདས།

རང་ཧི་རྒྱ་བའི་མཐའ་ལ་དེད་པའི་མི་འབོར་བྱེ་བ་མང་པོ་ཡོད་པར་བศད་པ་ལྟ་
བུའོ།།

ལྷ་པ་མི། སྐེར་གཙོད་པས་རིགས་རྒྱུད་ཁྱད་འཕགས་སྣ་བ་དང་རང་ལྟ་མཚོག་འཛིན་
བཅངས་ནས་དམག་དཔུང་དང་། གསང་སྒྲུལ། ཏྲ་ཚས་ཀྱིན་རྟོག་པའི་མཚོན་ཆ་སྣོད་
དེ་རང་མ་ཡིན་པའི་རིགས་རྒྱུད་གཞན་དག་ཏྲ་ཡོའི་ལམ་ནས་ཆུ་བཏྲག་དང་མྱེག་
མེད་བཟོ་བར་མ་ཟད། རིག་གནས་དང་། ཟློབ་གསོ། སྐྱེ་འགོག ངན་ལ་སྐྱོར། ལུག་སྐྱོབ།
དབྱིན་དཀྱག་སོགས་ཞི་བའི་ལམ་ནས་ཀྱང་གཞི་མེད་ཙུ་ཐལ་གདོང་བའི་གཡོ་ཐབས་
མངོན་དུ་བསྟར་བ་རེད། ཁོ་ཚོའི་དབང་སྐྱར་ཀྱི་ཉམ་པ་དེར་ཚད་མེད་ཕྱིར། ཐབས་ཞི་
ཏྲ་གཉིས་དང་། ཡུན་རིང་ཐུང་གཉིས། རྒྱམ་པ་མངོན་ཕྱོགས་གཉིས་ལས་གཞན་རིགས་
རྒྱམས་ཁ་ཐོར་གདོར་བཤིག་དང་ཚར་གཙོད་ཙུ་ལྷོངས་བཟོས་པ་དབེར་ན། འཇར་
མན་ནི་ཅོ་པས་ཡ་ཀུ་ཎ་པ་ཁྱི་ཏྲག་བརྒྱ་ལོག་ཐོག་བཏང་བ་དང་། འཇར་པན་ཐ་ཧི་ས་
པས་རྒྱ་ནག་པ་ཁྱི་ཕྲག་མང་པོ་དམར་གསོད་བཏང་བ། ལྷའུ་ལེན་ཐུན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་
ཚོགས་པས་མི་རིགས་གཞན་དག་ཁྱི་མ་འབྱུམ་ལྷ་ལམ་དུ་བརྩར་པ། རྒྱ་ནག་ཐུན་མོང་
ཐོན་སྐྱེད་ཚོགས་པས་བོད་དང་བཅས་པའི(བོད་གཅིག་ཏུ་ཁྱི་བརྒྱ་གྲངས་བཤལ་བ་
ལོངས་སྐད)མི་རིགས་བས་བས་བགྲང་ལས་འདས་པ་དང་། ཐབས་ངན་སྣ་དགྲས་
རང་འདུར་བསྡུར་པའང་གྲངས་མེད་ཡོད་པ་ལྟ་བུའོ།།

དབང་མཐའ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་ཆགས་ཅི་རྒྱམ་གྲངས་ལྷ་ལ་ཆ་བ་ནས་བསྡུ་མི་ཀྱས་
མོད། ཁོ་བོས་ཞོང་གི་ཆབ་ཁྲིད་ཞིབ་འཇུག་པ་དག་གི་དབྱེ་བསྡུ་ལ་ཟླར་ལྟ་བྱས་པ་ལས་
བསྡུ་ཏུང་བ་རྒྱམས་གཙིག་ཏུ་བསྡུས་ཏེ་རྒྱམ་གྲངས་གསུམ(དང་པོ་དང་གསུམ་པ། བཞི་
པ་བཅས)སོར་བཞག་དང་། ཁྱད་པར་དུ་ཐྱོང་བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ནས་དབང་མཐའ་
སྐེར་གཙོད་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཐུན་མོང་རང་བཞིན་ལ་གཞིགས་ཏེ། རྒྱམ་གྲངས་
གཉིས(གཉིས་པ་དང་ལྔ་པ)སྟོན་པ་བཀྲབ་པར་བསྟོམས་པས་རྒྱམ་གྲངས་ལྔ་དུ་བསྡུས་
ཏེ་བསྟན་པ་མི་ཡིད་ལ་འཇིན་བདེ་ཕྱིར་ཙམ་ཡིན། གང་ལྟར་མི་བས་ཁྲག་ཁྲོར་ལ་
འཇིམ་བག་བྱལ་ཞིང་གཡིན་ཟེ་གཡེད་མའི་ཐྲལ་པ་བཀྲོས་པ་ལྟ་བུས་མཚོན་པའི་ཁྱད་

ཆོས་དེ་རྒྱས་ཏེ་དབང་མཐའ་སྐོར་གཙོ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁྱད་གཏོས་སྲུ་ས་ོང་འདུག་པ་
དང་། ཁོ་ཆོས་དེང་རབས་སྨྲི་ཆོགས་ནས་ཀྱང་འབྲོ་མེའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་ལ་ཅི་མི་
སྣོམ་པར་དེ་འད
འི་སྒྲི་གཡའ་བའི་བས་མ་སྨོར་རྒྱབ་པ་ལ་བག་མི་ཆ་བ་ཏི་ཕྱུགས་
དེད་ན་དབང་སྒྲར་རྒྱ་ཆོགས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་ཟེར་བ་དག་
ལས་མ་འདས།

དེའི་ཕྱིར། འདྲོ་བ་མི་རྒྱས་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་
ལམ་དུ་སྒྲོད་འགོ་ཚུགས་ནས་མི་ཁོ་བརྒྱ་ཕྲག་རེ་གཉིས་ཕྱིན་པ་དང་། དབང་མཐའ་སྐོར་
གཙོ་རིང་ལུགས་པ་ནི་ཅི་དང་ཐ་ཡི་སེ་ལས་རྒྱལ་ཏེ་མི་ཁོ་ཏྲག་ཆགས་ཟིན་པ་དང་།
ལྷག་པར་དུ་འདྲོ་མེའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་བཙོ་འཛིན་ལྟར་ཕྱི་ཕྱིར《
འཛམ་གླིང་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས》སྒེལ་ཏེ་མི་ཁོ60ཕྱིན་ནའང་། ཕྱིན་མོང་
ཐོན་སྒྲོད་སྐོར་གཙོ་པས《དཔལ་འབྱོར་དང་སྨྲི་ཆོགས། རིག་གནས་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་
ཐང་ཐད་ཀྱི་རྒྱལ་སྨྲིའི་སྨྲི་ཆིར》དང་། 《སྨྲི་དམངས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་
ཐོབ་ཐང་ཐད་ཀྱི་རྒྱལ་སྨྲིའི་སྨྲི་ཆིར》 《རིགས་རྒྱུད་མཐོང་ཆུང་གི་རྒྱམ་པ་ཡོད་རྒྱ-
ཐོང་བའི་རྒྱལ་སྨྲིའི་སྨྲི་ཆིར》 སོགས་རྒྱལ་སྨྲིའི་སྨྲི་ཆིར་གང་མང་ལ་མིང་རྟགས་
བཀོད་བཞིན་དུ། ཁ་ཏན་ཆོག་ལ་མི་གནས་པར་ཆིར་འགལ་བརྗལ་བཤིག་བཏང་སྟེ-
ཁོ་རེ་བཞིན་རྒྱལ་སྨྲིའི་སྨྲི་ཆོགས་རྒྱས་གཡོ་རྒྱས་ཡང་དང་ཡང་དུ་བསྒྲས་ཤིང་མཀོ-
ཤོར་ཡང་དང་ཡང་དུ་བཏང་བ་ཕྱིས་ཕྱིས་ཀྱང་ས་ོང་ཏེ་ལ། ངེ་དང་མཚུངས་པར་དུས-
རབས21པའི་དུས་མཀོ་འདི་ལ། ཉམ་ཆུང་གི་བོད་རྒྱས་ཀྱིས་རང་དབང་དང་འདྲ-
མ་ཉམ་ས་ོགས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་རྩོད་ལེན་བྱེད་པའི་ཞི་བའི་ལས་འགྲུལ་བརྩམས་པ-
ན། མ་གཞི་ནས་ཏྲ་གློད་དབང་སྒྲར་ལ་གོམས་པ་ཁོ་ཆོས་དམག་དཔུང་དང་ཉེན་རྩོག-
ཏྲ་ཆས་དང་མཆོན་ཆའི་དབང་སྒྲར་འཕྲལ་ཆས་སྒྲད་དེ། བཙན་ཚོད་མེད་རྩོ་ཐོག-
ཕུར་བའི་ཚུལ་ཀྱིས་དམར་གསོད་དང་གཅར་རྒྱང་། ཚ་གཞན་དང་བཙོན་འཛིན-
སོགས་ལུས་ཀྱིས་ཐྱོང་བ་ལྟ་ཞོག་རྩ་བས་ཐོས་པ་ཙམ་ཀྱིས་ཀྱང་ཏ་ཟུག་མི་བཟོད་པའི-
ནག་ཉེས་གནམ་ཀྱིས་མི་ཁེབས་པ་བཟོས་སོང་།

བོད་མིས་ཀྱི་སྲོན་བསྟ�་ཆོས་བྱས་པ་ལྟར་ན། ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདིའི་ནང་ལ་
དབང་མཐའ་སྐོར་གཙོད་པས་བོད་མི་བརྒྱ་དང་ཀྱི་ཤུ་ལྟག་དམར་གསོད་བྱས་སོང་བ་
དང་། ཆིག་སྟོང་ལྟག་གར་སོང་ཆ་མེད་དུ་ཐུར་སོང་བ། བརྒྱ་དང་དགུ་བཅུ་ལྟག་ཀྱས་
མེད་ཁྱིམས་ཐག་བཅད་སོང་བ། ཏྲག་སྟོང་ལྔ་བརྒྱ་ལྟག་འཛིན་བཟུང་བྱས་སོང་ཡོད་
ཅེས་པའི་བསྟོམས་ཆོག་བྱས་ཀ་མཐོང་སོང་ལ། དེ་ཡི་རྟེས་སུ་དེ་ལས་མང་བའི་གྲངས་
འབོར་མཐོང་སོང་སྟེ། བོད་མི219རྒྱན་འདས་སུ་སོང་བ་དང་། 1294ལ་ཆས་སྐྱོན་
ཕེབས་པ། 6705འཛིན་བཟུང་བྱས་པ། 286ལ་ཁྱིམས་བཅད་བྱས་སོང་བའི་ཚུལ་ཀྱང་
མཐོང་། དེ་ཡང་རགས་ཆོས་བྱས་པ་ཅམ་ལས་གྲངས་ཀ་འགས་ཀཱི་ཡིན་མིན་བཤད་
དཀའ་རྒྱ་རེད་ལྟམ། དེ་ཅི་བོད་མི953འཛིན་བཟུང་བྱས་ལ། 76ལ་ཀྱས་ཆད་བཅད་ཟིར་
བའི་དབང་མཐའ་སྐོར་གཙོད་པའི་ཀྱེ་སྲོན་གྱི་གྲངས་ཀ་དང་ཀྱེ་བག་ཆེན་པོ་འདུག་ལ།
གྲངས་ཀའི་ཀྱེ་བག་དེ་ད་ཕྱིར་ཅམ་མ་ཡིན་པར་སྲོན་མ་ནས་ཡོད་པའི་ཀྱེ་བག་དང་
མཚུངས་ཏེ། བོད་མིས་བཤད་ན། དེ་སྔར་དབང་མཐའ་སྐོར་གཙོད་པས་བོད་མི་དམར་
གསོད་དང་། བཙོན་འཛུག ཁྱིམས་བཅད། ཀར་སོང་ཆ་མེད་བཟོས་པའི་གྲངས་ཀ་ས་ཡ
གཅིག་དང་ཉིས་འབྱམ་ལྟག་ཡོད་པར་བཤད་པ་དང་། སྐོར་གཙོད་དགོན་ཕྱོགས་ཀྱི
གས་བའི་ཡིག་ཆ་ལྟར་ན། བོད་མི་བས་གྲངས་ཆིག་འབྱམ་མ་ལོངས་ཅམ་ཡོད་ཅེས
རྒྱ་མི་མ་ཁས་པ་ལ་ལས་ཚོམ་ལ་བཀོད་པ་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་རེད། སྲོན་དང་ད་ལྟའི
གྲངས་ཀའི་ཀྱེ་བག་དེ་ཁོ་བོ་ལྟ་བུས་ཤུ་བདེན་ཤུ་ཐུན་བཤད་དཀའ་ནས་།། སྲོན
ཆད“མི་འབྱམ་ཕྱག་མང་པོ་རྒྱན་ལམ་དུ་ཞོར་ནས། བཙོན་པའི་ཕྱང་པོ་ཐུས་མི་ཆར
བའི་གནས་ཚུལ་ཐོན” (《ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་བདུན་གྱི་སྐྱེན་ཞུ》ལས་བྱང)ཅེས་དང་།
“ཆུང་ཆབས་ཆེ་བའི་ས་གནས་ཀྱི་མི་ས་ཝར་ལ་གཅིག་བལྟས་ན། ཏུད་མེད་དང་ཐུན
ཅམ་ལས་ལྟག་མེད་པ་གས་ལ་བོར་མཐོང་ཐུབ” (《ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་བདུན་གྱི་སྐྱེན་ཞུ》
ལས་བྱང)ཅེས་དང་། ཡང“རགས་ཆོས་བྱས་ན་ཆུ་མོ་དམར་མོ་ནས་ཨཱབས་དེར་བོད
མི་ཁྱི་གཉིས་ལྟག་བས་ཡོད་པ་འདུ། ཀྱེ་ཕུར་ནས་གསོན་པོར་ཆ་ཚུར་ལྷེབས་པ་གྲངས
མ་ཟིན། གང་ལྟར་ཐྲི་སྲོམ་ཁྱི་ཀ་ཧས་མེད་པར་སོང་ཡོད་པ་ཐག་གིས་ཆོད” (བྱ་མདོ

རིན་བཟང་གི《ངའི་ལ་ཡུལ་དང་ཞི་བའི་བཅིངས་གྲོལ》ལས་བྱངས།) ཅེས་པ་སོགས་
ལ་བལྟས་ན། བོད་མིས་བཤད་པའི་རགས་ཚིས་ཀྱི་བྱངས་ཀ་དེ་ལོས་གཅིགས་སྐྱམ་སྟེ་མ་
མཐར་ཉེ་བྱངས་ཡིན་རྒྱུ་རེད། གང་ཡང་མི་བས་ཁྱག་ཟླག་ཕྱོར་ཀྱི་འཁོར་ལོ་བསྐོར་ཏེ་བོད་
ཡུལ་གཤིན་རྗེའི་བཤས་ར་ལྟ་བྱ་དང་། བདུད་ཀྱི་བཙོན་ར་ལྟ་བྱ། བཙན་བའི་ཁྲིམས་ར་
ལྟ་བྱ། འཇིགས་སྐྱལ་འཐབ་ར་ལྟ་བྱར་བསྟར་ཡོད་པ་ནི་ས་ལ་གསང་ནས་གནམ་ལ་མི་
གསོངས་པ་ཆགས་ཡོད་པ་རེད། དེས་ན། འདིར་རེ་རེ་བཞིན་བཤད་ན།
བོད་ཡུལ་གཤིན་རྗེའི་བཤས་རར་བསྟར་ཚུལ་ནི།ཁོ་ཚོས་ད་ཕེངས་ཀྱང་ལྷར་གྲོལ་བཞིན་
གཡོ་ཐབས་སྒྲུབ་དེ་ཤེས་དམན་ཀྱི་མང་ཚོགས་ཆོངས་འཛོམས་བཟོས་པ་བྱུབ་རྗེས་
དང་། རྒྱལ་སྲིའི་གསར་འགོད་པ་རྣམས་སོ་སོའི་གནས་སྟུ་བསྒྲད་དེ་འཇམ་ཁྱིང་ཏྲི་ལ
པའི་མཐོང་ཐོས་བསྒྲིགས་རྗེས་སྤ། ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་དེ་ཉིད་ལ་ཐོག་མ་ཉིད་ནས“རྒྱང
གཙོག་འགྲོག་སྒྲིག”ཟེར་བའི་དཀར་ས་ནག་འདེད་ཀྱི་ཉེས་མིང་བཏགས་ནས་བྱ་
གནོན་གཏམ་སྒྲོད་ལ་ཁ་གཡར་ས་དང་ཁག་དཀྱི་ས་ཆགས་ཏེ། གསོད་གཏུབ་འཇོམས
གསུམ་དང་རྒྱང་འཛིར་གནོན་གསུམ་གྱི་ཕྱིག་སྒྲོད་ལས་སྐོ་རྒྱ་ཆེར་ཕྱེ། གསུམ་བཞི
དུས་བྱན་ནས་བཙུམས་པའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་འདི་བོད་ཡུལ་ཡོངས་སུ་མེ་ཏོག་ལྟར
གཅིག་ཏུ་ས་ཀྱིས་མཐུད་དུ་བཞད་དེ། ས་ས་ས་དང་མས་དང་རང་དབང་གི་ཕྱིར་དུ
ཤད་རྒྱག་མཁན་དང་། དར་འཕྱར་མཁན། ཁྲིམ་ཤོར་དུ་བཞུད་མཁན་ལས། ཟླིང་ཕྱོ་བས
བལྟས་པས་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་པ་དང་ལྷན་ས་རེག་རྒྱ་ཡོད་པའི་དཔའ་བོ་དང་དཔའ
མོ་ལྟག་གི་ཚོས་ཅན་རྣམས། རྒྱལ་བཞིན་དཀྱིགས་པའི་གཤེད་མའི་དབྱུང་ཚོགས་ཀྱི་མེ
མདའ་རིང་ཐུང་ཇི་ལྟེང་ཀྱིས་ཉེས་མེད་རི་དྭགས་གསོད་གསོད་དང་། གཡག་ལྲག་ར
ཕག་བཤའ་བཤའ། ལྷན་མའི་ཕུང་པོ་གཏོར་གཏོར་ཀྱིས་གོ་མཚོན་ཁབ་ཙམ་མེད་པའི
མི་ས་ར་རྣམས་དམར་པོ་ཁྲག་ལ་བསྒེས་ཤིང་། ཤྭ་ཁན་བན་དེ་ཟེར་ཞིང་ཡ་ལན་མེད་པ
དང་། ཏྲ་ཚུང་ཕ་མ་ཟེར་ཞིང་བོས་ལན་མེད་པ། ཕ་མས་ཏྲ་ཕྱུག་ཟེར་ཞིང་བརྡ་ལན་མེད
པར་བཟོས་པ་ན། ཀྱལ་ཀྱི་མི་རྣམས་བྱང་ཁོང་ཆལ་བར་གཤགས་ཀྱང་ཆ་ལྟང་མེད་པའི
ཏྲད་ཏྲད་དང་། འཇིག་རྟེན་ཤད་ཅིག་འཇིག་ཀྱང་མཆར་ལྟང་མེད་པའི་ཅན་ལོ། བོན་

སྐྱེང་རྟེན་པར་བཀོག་ཀྱང་གཟིར་སྣང་མེད་པའི་ཡང་ཡུད་དུ་སོང་ལ། ཁོ་ཚོས་བོམ་ཏོ་
རྣམས་ཁྱི་རོ་བཞིན་སྡོར། ལུག་རོ་བཞིན་ཐྲུད། འབྲུ་རོ་བཞིན་ཕྱེད་ལ་བོར་བ་ལས། མི་
ལུས་རིན་ཆེན་ཟེར་ཡང་ཐུན་གཏམ་ཉིད་དུ་བྱས།མི་ཡུལ་གསང་ཁྲོག་གི་འཇིག་རྟེན། ཇོ་
མཆར་བྱེ་བའི་བསྡུས་གཟུགས། ཆེས་མཐའ་མཐུག་གི་གཙང་སར་འབོད་པའི་བོད་ཡུལ་
འདི་དུས་རབས་ཉེར་གཅིག་པའི་གཤིན་རྟེའི་བཤས་རར་བསྡུར་པ་ན། འཇིག་རྟེན་མི་
བྱའི་ཀྱོགས་དན་ར་མདའ་ལྡ་ཞོག བོད་མི་རང་གིས་བསྟེན་པའི་ཆོས་སྐྱོང་དང་སྲུང་མ།
ཡུལ་ལྷ་དང་གཞི་བདག བདའ་བོ་དང་མཁའ་འགྲོ་ཀུན་གྱིས་ཀྱང་ཆག་ཆེ་ཅམ་ང
བཟློག་པའི་འཕྲིན་ལས་མི་མཐང་པ་ལ་ཁོ་བོ་ནང་བཞིན་གྱི་མི་བྱ་དུ་ཐྲངས་ཀྱིས་དོགས
སྐོང་དགག་སྐྱབ་བྱས་ཡོད་དམ། བཤད་ཚུལ་ཅམ་གྱི་གཤིན་རྟེའི་བཤས་ར་ཟེར་བའང
བོད་ཁམས་ཏྲི་ལ་པོའི་རྒྱ་ཁྱོན་ལས་ཆེ་བ་ག་ལ་ཡོད། མ་ཤི་མ་འདས་པར་གསོན་བཞིན
འཚོ་བཞིན་གཤིན་རྟེའི་བཤས་ར་མངོན་སུམ་ཐྱོང་དགོས་ཐུང་བ་འདི་ཇི་ལས་དབང
ཞེས་པའི་བོད་མིའི་ཐབས་ཟུང་ཏུ་ཕྱག་གི་ཆོག་གིས་མ་གཏོགས་ཅི་ལྟར་འགྲེལ། དཀར
པའི་ཉིན་ལ་ཆོ་ཏེ་མེད། ནག་པའི་མཚན་ལ་འོ་དོད་མེད། ཡོད་པ་ཅག་གཅིག་ཇི་འདས
པའི་ཉེ་མི་དག་གི་ཅི་བྱ་གཏོལ་བྱ་ལ་གྱིས་སྐྱབས་འཇུག་ཞུ་བ་ཁོ་ན་རེད།
དེ་ཇི་མི་ལོ་ལྟ་བཞུའི་ཐོན་ལ་མདོ་དབྱས་ཁམས་གསུམ་དུ་དམར་གསོད་ཀྱི་འཁོར་ལོ
བསྐོར་པ་དང་ཅི་ཁྱད་དེ། ང་ཚོས་གཤམ་གྱི་བྱེ་བྲག་ཟིན་ཐོ་འདི་དག་གི་རྒྱར་ལས་ཀྱང
ཐོན་ཆད་བོད་ཡུལ་གཤིན་རྟེའི་བཤས་རར་བསྡུར་ཚུལ་རྟོགས་ཀྱས་ཏེ། འབབ་པ་ཕྱན
ཚོགས་དབང་རྒྱལ་གྱི་མི་ཆེའི་ལོ་རྒྱུས《བོད་མི་གསར་བཟོ་པ་ཞིག》ལས། “ང་བཅོན
འཇུག་བྱས་པ་མ་ཟད། ང་དུང་ངའི་གནད་དོན་ལ་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་མིའི་ནང་ངའི་གཙང
པོ་ཕྱབ་བསྟན་དབང་ཕྱུག་ལོ་བཅུ་བཞིར་བཅོན་འཇུག་བྱས་པ་དང་། ངའི་བཟའ་ཟླ
མཇོས་ལེགས་ལགས་ལའང་གཙོ་བཅོ་ལཆེ་བཏང་སྟེ་བཀྲོངས་པ་དང་ཕྱུ་ཀུ་ཚོ་ཡང་བཅོན
འཇུག་དང་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་ངལ་ཙོ་ལ་ཐྱུར་བཀོད་ལོ་མང་བྱེད་དུ་བཅུག(བྱ་ཁན་པ
ཕྱན་ཁམས་ལོ་བྱུག་ལ་བཅོན་འཇུག་བྱས)དེར་བཉེན་ངེད་ཀྱི་ཕ་ཏྲིན་ཆེན་སྐོ་ར་ནང་པ
ཡ་ཤེས་ཁོང་སྐྱོ་ལྡང་མ་ཅམ་སྟེབ་ཀྱིས་མནར་མཐར་ཡ་ང་བའི་ངང་ཀྱོངས་པ་དང་ལྡན་

མཆེད་ཀྱི་དུ་བཞུ་ཐུག་ཁ་ཤས་ཀྱང་དོན་དེ་དང་འ། ཕྲེལ་བའི་དབང་གིས་བཙོན་འཇུག་ཏུས་འདུག ངེད་ཀྱི་འཕབ་ཀྱོགས་ཟླ་མཐུན་སྟོབས་ལྡན་སོགས་ལའང་གནོད་འཚེ་བཏང་ནས་སྐུ་བཀྲོངས་པ་དང་ཟླ་མཐུན་དག་དབང་སྐལ་བ་ཟང་བཙོན་འཇུག་དང་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་ངལ་རྩོལ་སྣུར་བཀོད་ཡོ་ངོ་བཞུ་ཏུག་རིང་ཏུས་པ་རེད།”ཅེས་དང། ཏ་མདོ་རིན་བཟང་གི་མུ་འབྲེལ་ཐིན་ཐོ《ངའི་ཕ་ཡུལ་དང་གཟབ་ཅན》ལས་ཡ་ཁུ་ཡར་འཕེལ་གྱིས། “……ང་བཙོན་ནས་ཐོན་དུས་ངའི་སྒྲན་ཆེ་བ་ཟླ་འབྲུམ་ལྷག ངའི་ཚུང་བ་སྟག་ལྡ། ངའི་ཚུང་བ་ས་ངས་ཆུས་སྐྱབས། ཁྱིང་མོ་འབྲུག་ཤྱིད། ཆུ་མོ་ཤྱིད་འདི་ཚོ་ཚང་མ་ཀོས་ནན་ཞན(ཟླ་ང)ལོ་ཀེ(ངལ་རྩོལ་སྣུར་བཀོད)ནང་ནས་ཤེ་སོང་ཐིག ལྷན་དགེ་ཁྲ་ཐེར་ཁི་ཞིག་ཡོད་པ་དེ་ཀྱི་ཕུར་ནས་བོན་ཤོག་ས་གསོལ་ཁྱེད་ཏུས་བས་ནང་ནང་ཁི་རེད། ད་ཕྱལ་ན་ཡ་མ་ངང་ཁྱིང་མོ་ལྡ་མོ་ཐར་ཀ་ཁ་ཀ་ཏོགས་མེད་ཀི”ཞེས་པ་ངག་ལ་ནཱ་ཞིགས་ན་མང་པོ་བཀང་ངགོས་མི་འདུག་སྟེ། ཁྱེ་ཐུག་ནཱ་ཅིག་ཀིས་ཁྱོན་ཡོངས་ཀཱཧ་ལ་ཁྱར། ངེ་ལྡ་ཏྲའི་ཏ་ཤི་ཁྲིམ་ཁྱི་སྟོང་མང་ཕོས་ཀཱཥ་ཁྲེའི་བཀས་རའི་ལྷག་བསྟལ་མངོན་སུམ་ཐུབ་ས་ཡོད་པ་དེ་བཞིན་ནོ།།

བོད་ཡུལ་བདུད་ཀྱི་བཙོན་རར་བསྡུར་ཚུལ་ནི། མི་འབོར་སྟོང་ཕྲག་མང་པོ་ཐོག་ལུག་བཞིན་བཙོན་ལ་བསྡུས་པ་སྟེ། ཁེས་མེད་ཀྱི་མི་རྣམས་རྩ་འབྲེག་འབྲེག་དང་ཧོག་ཐྲེལ་ཐྲེལ། པགས་པ་མཁྱེད་མཁྱེད་ཀྱིས་ཁྱི་ཟུན་བཙོན་ལ་མདའ་གས་ཏ་ཏ་ཀ་ལ་ཁ་བརྟངས་ཤིང་། ལག་ཐྲོག་དང་ཏང་ཐྲོག་ཇོགས་པ་ན་ཆོ་ཀུད་དང་ཡུགས་ཀུད་ཀྱིས་ཚབ་ཏུས་ཏེ་བསྐགས། ཏང་གི་ལྷམ་འབོབ་ཕྱོགས། ཤེད་ཀྱི་ཤ་རགས་ཕྱོགས། རས་ལྷབ་ནག་པོས་མཐོང་བ་བཐྲེབས་ཇེས། ཤིང་བཟུག་དང་ལྷགས་བཟུག ཐྲོག་དང་འཕྱལ་ཀྱི་ཁྲིམས་ཆས་ཕྱུང་དེ་བཙལ་བ་མནར་མེད་མ་ཀོགས་དེ་འཏའི་ལྷག་བསྟལ་ཡོད་མི་ཁྱིད་པའི་ཚང་ཏ་ཐྲོར་ཞིང་། ཀན་ཏུལ་ཏ་ནམ་ལངས་པ་ལྷ་ཏ་དང་ཁ་ལྷབ་ཏུ་ས་ཏ་ལྷ་ཏའི་ཏུང་རྡོག་ནི་ཅི་ཡང་མ་ཡིན་ཏེ། ཐུང་ཕྱི་མ་ཐྲེད་མ་ཁན་ཀྱི་ཁྱོང་པ་དག་གི་འདོམས་ལ་ཀཱཁ་ནས་བསྟན་ཅིང་། ཐུང་ཕྱི་མ་མི་ཐྲེད་པའི་ཀ་པ་དག་གི་ཐྲོག་ལ་ཀཱཁ་ནས་བསྟན་པའི་ཞེ་ཀནག་ཁོག་བཅངས་ཆེ་བར་མ་ཟད། “……མེ་མདའ་འདི་ཁྱོད་ཚོ་བོད་པ་ཚོ་ཀསོད་

པར་ཆེད་དུ་བཟོས་པ་རེད། ཁྱོད་ཀོམ་པ་གང་བྱོས་ནས་མེ་མདའ་བཏྲོལ་ནས་ཀོང་
རེས་ཡིན། ད་བསད་པའི་རྟེས་སུ་རོ་གད་སྐྱེགས་ཁྲོད་དུ་གཡུག་ཐུ་ཡིན།……”(ཟླ་བྱང་
ཧྭ་པ་འཇིགས་མེད་ཀྱི་ཤད་ཆ་སྟེ་ཡ་རིའི་ཐུང་འཕྲིན་ཁང་གི་བོད་ཤད་ཏ་བ་ལས་
ཏངས།)ཟིར་ཞིང་གཤིན་རྟེའི་ལས་མཁན་གྱི་འཇིགས་སྐུལ་ཁག་སྐྱུག་རྩུག་སྐྱུག་བྱེད།
མགོ་བང་སྲུག་པའི་གོ་ལྷོག་སྟེ་གནམ་ལ་དཔྱངས་ཤིང་ཐོད་དང་དཔལ་བར་ཀང་པས
བཅགས་ཏེ་ཆིས་ཐང་འཇོམས་ཚུལ་མི་ཐུ་ཤི་སི་དང་ན་ཅིའི་ནག་ཏེས་བཟོད་པའི་ཐོག
བརྒྱན་ལས་མ་ཀཏོགས་མཐོང་དུ་མེད། བཙོན་ཁང་དུ“ཆུ་མིའི་བཙོན་མ་ཆོས་ཡི་ཀེ
འབྲི་སྒྲོང་བྱས་ཆོག་ཅིང་། བོད་པ་ཆོས་དེ་ལྟར་བྱེད་མི་ཆོག”(འཇམ་དབྱངས་སྒྲིང་ཀྱི 《
མནར་གཅོད་ཀྱི་ཀོ་རིམ་ཞིག》ལས་བྱང)ལ། “བོད་པ་ཕན་ཚུན་བར་ཆུ་ཤད་ལས
བོད་ཤད་ལབ་ཆོག་གི་མེད་པ་རེད་ལ……རང་ཤད་རང་གིས་ལབ་མི་ཆོག་པ་དང་།
རང་རིགས་རང་གིས་ཟླེང་མི་ཆོག་པ”(འཇམ་དབྱངས་སྒྲིང་ཀྱི 《མནར་གཅོད་ཀྱི་ཀོ
རིམ་ཞིག》ལས་བྱང)ལ། ལྷ་ཞོག ཉིན་མཚན་བསྡད་མར་གཉིད་ཀྱི་ཀོ་ཤེས་ལས་ཕྱོགས
པའི་འདྲི་གཅོད་ཀྱིས་ཟླ་ཡི་དཔའ་ལྷོས་ཐོར་ཞིག་བཟོ་བས་ན། ལུས་ཀྱི་རྩང་རྟེག
བྱས་གསུམ་རྒྱ་ཏེ་ཡི་ཁྲི་ཆར་ཡང་མི་ངོ་བར་བཤད་ཅིང་། “ཆེས་བཟོད་པར་དཀའ
བའི་ལྷག་བསལ་རྒྱ་ལུས་པོར་མནར་གཅོད་བཏང་བ་ཏེ་མ་ཡིན་པར་འདུ་ཤེས་ཀྱི་སྟེང
ལ་བཙན་འཛུལ་བྱས་པ་ཏེ་རེད” (ཕེའུ་རང་གི《ཁྲག་ཡིག》ལས་བྱང།)ཅེས་དང་།
ཐ་ན། “ཉིན་ཞིག་འདྲི་གཅོད་བྱེད་ཆར་ལ། ས་མས་སྲུ་ཟླ་བྱར་དུ་འདི་ལྟར་བྱེད་པ་ལས
མདའ་ཐུ་གཅིག་གིས་བཏྲོལ་བས་ན་དགའ། ཁྱིམ་མི་དང་ལྷན་ཟླས་ས་མས་ལྷག་བྱེད
ཤྱེད་ཀྱང། ང་ལ་མཚོན་ན་ཚ་ཁོལ་ན་ཁོལ་ལན་གཅིག་རེད” (འཇམ་དབྱངས་སྒྲིང་ཀྱི《
མནར་གཅོད་ཀྱི་ཀོ་རིམ་ཞིག》ལས་བྱང) ཅེས་གསོན་པ་ལས་ཤི་བ་དགའ་བར་ལྷམ
པའི་དགའ་ལྷག་ཏུ་ལྷོར་ཞིང་། ཏག་ཏག་ཟླ་ཡུལ་ལས་འགོངས་པའི་མནར་གཅོད་ཀྱིས
བཙན་པོའི་ཐྲིང་ལྷོབས་མི་ཟད་པའི་དཔའ་ཏོ་རྣམས་དབང་ཅམས་ཞ་ཆག་བཟོས་ཤིང
མང་པོ་མང་པོ་ཞིག་གི་ཆེ་ཡི་འཚེན་པའང་ཐོས་པར་བྱས།ཡོད་ཚད་ཡི་དྭགས་ལྷ་བྱར
བྱེད་འདོད་ཀྱི་ཟས་སྐོམ་བཙད་པའི་མནར་གཅོད་དེས་མི་རྣམས་ཤེ་གསོན་གཉིས་ཀྱི་ལྷ

མཐར་དེད་ཅིང། ལྷོགས་བས་མི་སྐྱོན་ཏེ་སྐོམ་བའི་གདུང་བ་མ་བཟོད་པ་ནི“མི་བྱག་ཆུ་ལྷག་གི་གཅིན་དེ་འཕྲང་མཁན་ཡང་ཆྱང་སོང།” (《བཅན་ཕོའི་སྒྲིང་སྟོབས》དེའི་དང་ཕོ་ལས་ཏྲངས།)

ལྷོགས་སྐོམ་ཀྱིས་ཆེག་མེད་བཟོ་འདོད་ཀྱི་བཙེ་བྱལ་མནར་གཅོད་ཁྱེད་སྡངས་དེ་ཡང་ཐོན་ཀྱི་དུས་དང་ཁྱད་པར་མེད་དེ། མི་བྱ་ཀྱངས་མེད་ལྷོགས་ཤི་ཕེབས་པ་ལྷ་ཞོག འཇིག་རྟེན་མི་ཡུལ་དུ་གསོན་པའི“མི་རྣམས་ལ་བཀྲིས་ཤིང་ལྷོགས་པའི་ཐུག་བསྐལ་ཀྱི་མེ་ལྷེ་འབར་སྡབས། ཐོན་ཆང་ང་ཚོའི་བོད་ཁུལ་དུ་ཅོ་བོང་དང་འབྲི་གཡག བ་ཐང་ས་གས་ལ་ཐུང་ཁྱའི་འབབ་ཆ(སྟོམ་རིགས་བཅག་འཕྲོས་ཀྱི་སྒྲིགས་རོ།——བསྒྲུར་མཆན།)དང་ཕུག་མ(ཐུན་པའམ་ཐུན་པ་སྟེ། འབྲུ་རིགས་ཀྱི་ཕྱི་ཤུན།——བསྒྲུར་མཆན།)སོགས་ཀྱང་ཐོབ་དཀའ་ཞིང་ཕྱོ་བཅུད་ལྡན་པའི་བཟའ་ཆས་སྲུ་ཐུར་འདུག ཏེ་ཡང་ཟ་ཁང་གི་འགན་ཁུར་བས་མཐོང་སྟང་དུ་ཟ་མ་མང་ཙམ་ཡོང་བ་དང། ཉིན་གཅིག་གི་བཀྲིས་ཀྱི་ཐུག་བསྐལ་སེལ་ཆེད། ཟ་ཤུང་བའི་རྩྭའི་རིགས་སྨོས་མེད་ཁར། ཟ་མི་ཤུང་བའི་ཤིང་ཤུན་དང་ཤིང་ཟོ། རྩྭའི་ཙ་བ་དང་རྩྭ་འབྲས་སོགས་མང་ཙམ་བཀོག་སྟེ་ལས་སྨོན་བྱས་ཟེས་འབྲུ་རིགས་ཁྱང་ཏུ་དེ་བསྲེས་ནས་ཕག་ལྷོ་ནང་བཞིན་ཟླ་ཆོབ་ཆོབ་བཟོས་ཏེ་མི་རྣམས་ལ་ཟ་ཏུ་འཇུག་གི་ཡོད་ཅིང། ཐ་ན་འདི་ལ་ཡང་ཆོད་འཛིན་བྱས་ཏེ་ཁྲོད་ཁོག་ཆུགས་ཐག་ཆོད་ཅིག་ཟ་ཐུ་ཡོད་པ་མ་རེད།” (《ཡིག་འབྲུ་ཁྲི་བདུན་ཀྱི་སྐྱན་ཁ》ལས་ཏྲངས།)དེ་ལྟར་བཟོད་དཀའི་བཀྲིས་སྐོམ་ཀྱི་མནར་གཅོད་ཆད་མེད་བྱས་མཐར་བཅོན་དུ་ཡོད་པ་རྣམས་ལ“ཏ་མ་ཐེས” (ཆོ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི《ཆུང་དམར་ཌར་ཌར》ལས་ཀྱི་ཚོག)ཡིན། དེ་ལས་ཀྱང་ཡ་ང་བའི་གནས་ཚུལ་ཆྱང་ཐོང་བ་དབེར་ན། “ལྷ་བཅུ་ང་བཆུད་ལོའི་ཐུ་གེའི་སྐབས་སྲུ་ཁོང་མི་ཞུ་གོན་ཡིན་ལ། ཆུན་དུ་རོ་འཁར་དུ་འགྲོ་དགོས་ཟེར། ཏེན་ཞིག་ཁོང་གི་ཁྱིགས་ཕོ་ཐུ་ཡི་ལས་འཆི་ལ་ཏེ་བ་ཞིག་གིས་ཁྱོད་རོ་འཕེན་དུ་འགྲོ་ན་ལ་མི་ཀ་ཞིག་ཁྲེར་ཡོག་ཟེར། ཕེངས་གཅིག་ཀ་ཏིས་ལ་སོང་ཡང་མི་ཀ་ཁྲེར་ཡོང་ཆུ་མ་ཆེད། ཡི་ཏོ་དེ་ཚོ་ཡང་ཐུ་ཡི་ལས་ཡི་བ་ཡིན་བས་ཁུས་ཐེང་དུ་ཐྱི་ཐུགས་ལས་ཀ་ཐུང་ཙམ་ཡང་མི་འདུག ཏེན་ཞིག་ཀ་ཐུང་ཙམ་ཡོད་པའི་ཡི་ཏོ་ཞིག་དང་ཐྲད་

བས་ངས་ཁོ་ལ་མི་ཀ་ཆུང་ཙམ་ཁྱེར་ནས་འོངས་ཏེ་བྱིན། ཕྱི་ཏིན་མི་དེས་ཁོང་ལ་ཁ་སང་
གི་ཀ་དེ་ལྷང་མ་དྲམ་བྱ་ཞིག་དང་ལྷན་དུ་གདུ་རྒྱ་བཆག་རྩེས་ཁྱེ་བ་འཕྲང་བས་མདང་
དགོང་ང་ལ་གཏིང་སྒྲིང་པོ་བྱད་ཡོང” (《བཙན་པའི་སྨྲིང་སྙོབས》ནི་བང་པོ་ལས
ཏྲངས།)ཞེས་པ་ལྷར་བང། “བཙོན་མ་ལ་ལ་བཀྲེས་ལྷོགས་ཀྱིས་མ་བཟོད་པར་མི་རོའི
ཐོག་ནས་ཀ་ཁྱེར་ཡོང་སྟེ་ཟ་ཡི་འདུག” (བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི《ངའི་ཕ་ཡུལ་དང་ཞི
བའི་བཅིངས་ཀྱོལ》ལས་ཏྲངས།) ཅེས་པ་ལྷར་ཀྱི་ཟས་སྐོམ་བཙད་པས་མི་རོ་མི་ཁྲག
ཟ་བའང་མི་འཇོམ་པའི་ཚད་དུ་བསྒལ་པའི་ལོ་བླུར་སྣར་ཡང་ཕྱིན་པ་དང་ཁྱད་ཅི་ཡོད།
འདས་ས་ཅོང་བོད་མིའི་ལོ་རྒྱུས་སུ། མི་གཅིན་འཕྲང་ཤིང་མི་ཀ་ཟོས་པའི་ལོ་རྒྱུས་ཡོད་པ
ལྷ་ཞོག ཐ་ན་ལྷོགས་སྐོམ་ཀྱིས་ཤི་བའི་ཚུལ་ཀྱང་མཐོང་ཐོས་མེད་མོད། དེང་རབས་ལོ
རྒྱུས་སུ་དེ་ལྷའི་ཏ་ལས་ཤིང་ཡ་ང་བའི་ཐྲུང་བ་ཡོད་པ་ནི། ཏཱ་ཏཱ“མི་དམངས་ལ
ཞབས་འདེགས་ཞུ”ཟེར་མཁན་ཆོས་བཞག་པའི“བྱས་ཟོས”རེད།囍
བོད་ཡུལ་དམྱལ་བའི་ཁྱིམས་རར་བསྡུར་ཚུལ་ནི།དབང་མཐའ་སྐེར་གཙོ་བས་ད་ལྟ་ལ
ཕྱག་ཀི་བར་དུ། བོད་མི་སྣྲན་ཀྱགས་ཅན་དང་། ཤེས་ཆུ་ཅན། འཇོན་ཐུས་ཅན། སྨྲིང
ས་ཐོ་ལས་ཅན། དཔའ་ངར་ཅན། མི་ཀ་ཆུང་ཅན་སོགས་མ་ཉེས་ཁག་གཡོགས་ཀྱིས་སྐོར
དང་སྐོར་བྱས་ནས་ཁྱིམས་ཐག་བཙད་དེ་རང་དབང་ཐོགས་པ་དཔེར་ན་པཊ་ཆེན་སྒྲ
ཕྲེང་བཞུ་པས། “བོད་ལྷོར་རང་སྟེང་ལ་ཆ་བཞག་ན། དེ་ཅི་རྒྱུད་པ་ནས་གསར་པ
དང་། ལྷན་ནག་ནས་འོད་ས་ལྷན་པ། ལྷག་བསལ་ནས་བདེ་སྒྲིད། བཀྲ་གཞོག་ནས
འབྲ་མཉམ། དབྱལ་ཡོངས་ནས་དར་ཆུས་ལུ་བསྒྲོད་པའི་འཚུར་མཆམས་ཤིག་དང་། ལོ
རྒྱུས་ཐོག་གཟི་འོད་འཕྲོ་བའི་དུས་རབས་གསར་པ་ཞིག་འགོ་ཚུགས་པ་རེད།” (《ཡིག
འབྲུ་ཁྱི་བདུན་ཀྱི་སྣྲན་ཞུ》ལས་ཏྲངས།) ཅེས་སོགས་དཔང་བསྟོད་དང་ངོ་དགའ་ཚད
ལས་འདས་པ་བཟོད་ནའང་། ཁོང་ཏིད་མི་ལོ་བཞི་མ་ལོངས་ཙམ་ལ་ཁྱི་ལྷན་བཙོན་དུ
བཞུག་པས་མཆོན། ཤུ་བོ་ཀྱངས་མེད་ལྱགས་མིན་ཁྱིམས་བཙད་བཙོན་འཇུག་བྱས་པ
དང་མཚུངས་པར། ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བཟེ་འདིའི་ནང་ལའང་ཏེ་ལྷོད་བར་དུ་མི
འབོར་ཏིས་བཆུ་ལྷག་ལ་ཁྱིམས་ཐག་བཙད་ཟིན་ཞེས་བྱ་ཚོগས་གསར་འཛིན་ལས

མཐོང་། དེ་ནི་སྐེར་གཙོད་པས་དབང་སྒྲར་དམིགས་ཡུལ་ཁོ་ནའི་ཕྱིར་དུ་བཅས་པའི་
ཁྱིམས་དང་འགལ་བ་ཙམ་ཡིན་ཕྱིར། རྒྱ་འབྲས་མེད་པའི་ལུགས་འགལ་ཁྱིམས་བཅད་
ཀྱི་སྒོལ་དེའི་རྒྱུན་མཐུད་པ་ཁོ་ན་རེད། སྐེར་གཙོད་རིང་ལུགས་པས་རང་ཉིད་ཀྱི་དབང་
སྒྲར་གྱ་བཅུན་འོང་ཕྱིར་རྐབས་དང་རྐབས་སུ་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་དང་འགལ་བའི་
ཁྱིམས་ཡིག་སྣ་མ་སྣ་ཚོགས་བཅའ་བ་དང་། ཁོ་ཚོའི་གྲོག་འཛིན་ལྟ་བུའི་ཁྱིམས་ཡིག་དེ་
རིགས་ནི་ཉ་ཉ་རང་དབང་དང་འབྲ་མཉམ། དམངས་གཙོ་ལ་མོས་པའི་མི་རྒྱལ་
ཀྱི་དམྱལ་བའི་ཁྱིམས་ཡིག་ཏུ་ཐུར་འདུག ཁོ་ཚོས་ཞི་བའི་གསར་བཟློའི་ཁོད་འཛིན་
བཟུང་ཐེབས་པ་རྒྱལ་ཁམས་ཀྱི་ལུས་ཤེལ་ལས་འདས་པའི་ཚ་གཟུན་བོར་
བོར་དང་འཇིགས་སྣང་ཡོར་ཡོར་བསྒྲལ་པ་དང་སྒྲགས། ཆ་འཛིགས་གང་ཡིན་དང་
འཆར་གཞི་ཅི་ཡོད་འདུ་ཞིང་། རྒྱབ་ཀྱི་མི་སྲུ་ཡིན་དང་ཚོགས་པའི་ཁྲོགས་གང་ཡིན་གྱི་
ཆུ་བཅད་པ་རེ་རེར་འབྲས་བུ་ཅི་ཡང་མ་ལོན་པ་ན། དམྱལ་བའི་ཁྱིམས་ཡིག་གང་རུང་
ཞིག་ལས་དོན་ཚན་གང་རུང་ཞིག་ཏྲངས་ཏེ་ཏེས་མེད་རྒྱམས་ལ་གསང་སྦྱབས་ཀྱིས་
ཏེས་ཆད་ཁྱིམས་ཐག་བཅད་དང་གཙོད་བཞིན་པ་རེད། ཏེས་མིང་ནི་ཐོག་མཐའ་བར་
གསུམ་དུ་འདི་ཙམ་ལས་མེད་དེ། “རྒྱལ་ཁབ་ཁ་ཕྱལ་གྱི་ནག་ཏེས”ཞེར་བ་དང་། “རྒྱལ་
ཁབ་ཀྱི་སྲིད་བབང་ཆ་སྒོག་གི་ནག་ཏེས”ཞེར་བ་དང་། “རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གསང་དོན་ཕྱིར་
བསྒྲགས་ཀྱི་ནག་ཏེས”ཞེར་བ་སོགས་སོ།། རྒྱལ་ཁབ་ཞེར་བ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་
བདག་ཞེར་བ་དེར་ཁོ་ཚོ་ནམ་ཡང་ཇི་གསང་དོད་པོར་འདུག་ཅིང་སྒོག་ལ་ཐུག་པ་ལྟར་
ལྟ། ཁོ་ཚོས་སུ་ཞིག་རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་བདག་ཞེར་བ་དེར་འགལ་བའི་ཁ་
ཚོན་བཅད་པ་ཡིན་ན། གང་དེས་ཁྱི་ལྷན་དུ་མི་ལོ་འགའ་ནས་ཆེ་སྒོག་མ་སྟོངས་ཀྱི་བར་
དུ་བཙོན་སྡུག་མནར་གཙོད་ཐྱོང་བགོས། དེ་ནི་མགོ་བསྡམས་ན་ལུས་འདར་བའི་དབེ་
ལྟར་ཕྱེད་འདོད་པ་རེད། བབང་མཐའ་སྐེར་གཙོད་པས་དྲས་དང་རྒྱམ་པ་ཀུན་ཏུ་བང་
གི་ཚོགས་པ་གཅིག་ཏུའི་སྐེར་དོན་ཀེ་ཕན་དེ་རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་བདག་
ཞེར་བའི་ཕག་ཏུ་ཐེད་ཅིང་། ཏུག་པར་རྒྱལ་ཁབ་ཞེར་བ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་བདག་
ཞེར་བའི་ཁ་གཡང་གིས་མི་རྒྱལ་བདག་འོག་ཏུ་འཇུག་དོ།། དཔེའི་ཞེ་བའི་གསར་

བཟླ་འདིའི་གཞི་རྩ་ནི་“མི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་དང་། ཆོས་ལུགས་ཀྱི་གནད་དོན། མི་
བྱའི་ཐོབ་ཐང་གི་གནད་དོན་སོགས་གང་ཡང་མ་ཡིན་པར་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་
གི་གནད་དོན་ལ་ཕྱག་ཡོད”ཅེས་སྐོར་གཅོད་པས་རྟེར་བ་དང་། མངའ་དབང་གིས་
མཆོན་པའི་ཁོ་ཆོའི་དབང་སྒྲར་རྩ་དོན་ཀྱི་འགལ་ཟླར་ལངས་པར་བསྟད་བཏགས་ཆེ་དེ་
ལ་ཆབ་སྲིད་བཅོན་མ་རྟེར་བ་རེད། རྒྱལ་ཁབ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་ལ་གཅོད་
པ་བྱས་སོང་རྟེར་བ་ནི་ཁ་གཡར་བ་ཅམ་མ་གཏོགས་དོན་དམ་དུ་སྐོར་གཅོད་པའི་ཅེ་
ཕན་ལ་གཅོད་དོགས་ཀྱིས་རེད། སྐོར་གཅོད་རྒྱལ་ཁབ་ཏུ་འཇིག་རྟེན་ནང་པའི་མི་སྲིད་
པའི་ནག་ཅེས་ཀྱི་དཔེ་མང་པོ་ཡོད་པ་དཔེར་ན། ཆབ་སྲིད་བཅོན་མ་རྟེར་བ་བྱིས་པ་
བས་མ་མེད་ལོ་ངོ5ཅན་ནས་ཆན་པོ་བཏེས་སོང་ལོ་ངོ81ཅན་བར་ཡོད་པ་སྟེ། ལོ་འགའི་
ཐོན་ལ་པཊ་ཆེན་སྐུ་ཕྲེང་བཙུ་གཅིག་པ་ལོ་ངོ5ཅན་ཁོང་ཆབ་སྲིད་བཟང་བཅོན་དུ་
བཙུག་སོང་བ་དང་། ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བཟླ་ལས་དགྱེ་ལོ81ལ་སོན་པའི་ཆན་ཀ་ཀ
དཔལ་འབྱོར་ཆོར་བྱ་ལོ7ཀྱི་ཁྲིམས་བཅད་བཅོན་འཇུག་བྱས་སོང་བ་ལྟ་བྱ་རེད། མི་
ཚེའི་སྒྲིད་ལྡན་གྱི་ཐོ་བ་ཐྱོང་འགོ་བཙུམས་པའི་གཞོན་ངར་ངག་གི་རང་ངབང་གི་
ལོངས་ཐྱོད་ཕྱོགས་པ་རྒྱམས་ལྷོས་ཅི་ལ་དགོས། ཆན་པ་ཆས་འཁོགས་ཡིན་ཀྱང་ཐར་བ་
མི་གཏོང་བའི་དམྱ་ཆོད་ཀྱི་བཅའ་སྒོལ་ཏེ་ཐུ་འབྲས་དང་གནས་ལུགས། མི་ཆོས་དང་མི་
ཚུལ་ཀུན་ལས་འདས་པ་ཏེ་འཕྲ་མི་སྐོར་གཅོད་སྲིད་གཞུང་ནས་མ་གཏོགས་གང་ནས་
མཐོང་། འཐམ་ཕྱིང་སྐང་འདིའི་ཆབ་སྲིད་བཅོན་མ་ཆེས་ཆུང་ཞོས་བོད་དུ་ཡོད་ཅིང་།
འཐམ་ཕྱིང་སྐང་འདིའི་ཆབ་སྲིད་བཅོན་མ་ཆེས་ཆན་ཞོས་ཀྱང་བོད་དུ་ཡོད། བོད་ཀྱི་མི་
འདི་ཐོག་མི་ཡིན་ཕྱིར་སྲུན་བཅོན་རྒྱབ་ཁལ་དེ་འདྲ་ཕེག་དགོས་སོང་བ་དང་། བོད་ཀྱི་
མགོ་འདི་རྩོ་མགོ་ཡིན་ཕྱིར་མ་ཅེས་ཅེས་མིང་དེ་འདྲའང་འཁྱར་དགོས་སོང་།囍
བོད་ཡུལ་འཇིགས་སྐྱལ་འཕབ་རར་བསྡུར་ཚུལ་མི། ཞི་བའི་ལས་འགྱལ་ཐུང་བ་ནས་
བཟུང་། གནད་ས་འགག་འཕྲང་ཕམས་ཅད་དུ་མདའ་ར་བཅོས། ཐོག་ནང་མེ་མདའ་
བསྟར། ལྷ་ཐིང་ཐིང་། སྐུ་ཞོགས་ཞོགས། དགོན་གྲོང་འདུས་མདོ་ཕལ་ཆེར་ཅེན་རྩོག་པ་
གཞན། གསང་ལྷལ་ཀྱིས་ཁེངས། འཇིགས་ཡེར་ཡེར། དངངས་འདར་འདར། ཁང་ཐོག་

དང་གྲང་ལམ་གཙོ་ནར་ཁོག་མདའ་པ་སྐྱང། ས་པས་ཐུག་ ཀ་ཀྱིམ་ཀྱིམ། རྒས་གཟེར་
གཟེར། ལྷ་ཁོར་མཐལ་ཁོར་གང་ཡང་མདེའུའི་ཁ་ནས་ཐོག་བཤེར་དང། འདྲི་ཚད། ཐོ་
འགོད་མི་བྱེད་ཕྱ་མེད་ཡིན་པས། འཁྱག་སིན་སིན། ཀྱང་ཧིག་ཧིག ཀླ་པ་ཕལ་ཆེར་ཁྲོད་
ལ་ཐུགས། ཁྲོད་པ་ཕལ་ཆེར་ནང་ལ་བཀག འཕྲིན་ཡིག་དང་ཁ་པར། ཚིས་འཁོར་དང་ཏ་
ཀྱ། ཏ་ཁང་དང་ཆང་ཁང་ཀུན་ལ་ཁོག་ལྷ་ཁོག་ཅན་བྱེད། ཅེ་ཀྱང་ཡོད་ཀྱ་ཅི་བྱ་གཏོལ་
བྱལ་དང་ཐབས་ཟད་ཅུ་ཕྱག་བཟོས། ཅིན་ལ་འཕར་ཐུང་བཞིན་ཀྱུག མཆན་ལ་རྒྱན་
ཏག་བཞིན་འཏབ། དགོན་ཀྱི་ལྷ་ཁང་འདུ་ཁང་དང་ཁྲོད་ཀི་ཁང་ཁྱིམ་མི་ཁྱིམ་ལ་ཟླ་བྱད་
ཟླ་བྱད་དུ་འཏབ་ཆོལ་བྱེད་ཅིང། ཁང་ཁྱིམ་ཀྱི་མདོ་ནས་ཕུ་ལ་ཟླ་བ། ཕུ་ནས་མདོ་ལ་ཐོག
ཀྱལ་བའི་ཤུ་པར་འཆོལ། ཐུས་པའི་མཆོན་ཆ་འཆོལ། ཞོར་ལ་ཁོར་མོ་འཆོལ། ཀྱ་ཅོར་
འཆོལ། ཤུ་པར་ས་ལ་རྟེན་ཅིང་ཏོང་པས་འགོམ། མི་གདོང་གཅན་གཟན་ཀྱི་ས་མས་ཅན་
དང་གླ་ཆས་ཀྱོན་པའི་ཐུང་ཀི་ཟེར། ཐྱོ་ཏགས་གཟའ་ཏགས་གཏིས་ཀ་ཐྲོན། (མགོ་བོ་
ཡོད་ཀྱང་ཁྱད་པ་མེད་པའི་དམར་ཕོའི་དམག་ཆུམས་ལ“མེས་ཀྱལ”ཟེར་བ་དང“ཀྱང་
ཏྲ”ཟེར་བ་ས་གས་ཀྱི་ཐྱོ་ཚ་ཁྱད་བྱ་གས་པས། ཚ་བ་ནས་ཐྱོས་མ་ཡིན་དུ་ཐྱར་པ་ལ་ཡ་
མཆར་ཀྱ་མེད)བཅན་ཁང་ལས་ཆོས་ཁྱོང་གྲང་མའི་ཕྱག་ཆ་མཐོང་ཞིང་ཆེད་པས།
མཆོན་ཆ་ཐུས་ཁྱང་བྱས་པའི་དཔང་ཏུ་གས་ཟེར། ཁྲེན་ཏུ་གས་ཁྱེན་ཏུ་གས་གང་ཡང་
ཐྱོན། ཥེས་བཞིན་ཞུ་དཔེ་ལྷམ་འགེབས་ཀྱང་བྱེད། གོང་ཅན་ཀྱི་ངོས་ཟས་འཁྱེར། གོང་
མེད་ཀྱི་ཅ་ལག་ཀྱ། ཐབ་མགོའི་ཚ་མ་ཆོས་ཀྱི་མོག་མོག་ཀྱང་ཕྱོགས་ཏེ་ཟ། ཀུན་མ་ཐག
པ་ཀྱ་བསྟེབས་རེད། དེ་ལྷ་དེ་ལྷར། བོད་མི་ཡིན་ཕྱིན་ཀྱོང་ཁྱེར་དུ་འགྲོན་ཁང་ཐོད་པའི
ཐོབ་ཐང་མེད། གནམ་ཀྱའི་ཐང་དུ་ཞུ་ལྷམ་འཕྲད་པའི“ཐྱེ་ལེན”ཡོད། ཐུ་ས་མི་རབ
ལས་ཁ་མི་ཐུག གཡོ་འཕྲལ་ཏྲིལ་ཐྱོག་གི་ཀྱེན་ལས། བོད་མིར་ཞེ་ཐང་དང་འཇིགས་ལྡང
འདྲེས་མའི་ཆམ་འཕྲར་ཀྱིས་ལྷ། ཡོད་ཚད་དོགས་ཐོན་ཀྱི་ངང་ལ་གནས། མདོར་ན།
བོད་མི་ཡོངས་རྫོགས་འཇིགས་ཁྱལ་རིང་ཁྲགས་པ་ལྷར་ལྷ་ཞིང། ཐ་ན་ཏྲིས་པ་བསམ
མེད་ཆམས་ཀྱང་དེ་འདྲའི་གནོན་ཤུགས་འོག་མི་ཚུད་རང་ཚུད་ཆགས་ཡོད།囍
དོན་དམ་དུ། བོད་ཡུལ་འདི་འཇིགས་ཁྱལ་འཐབ་ར་སོགས་ལ་བསྟར་པ་ཅི་ད་ཐེངས་

ཙམ་གཱ་ལ་ཡིན་ཏེ། རྒྱོར་གཙོང་པའི་དབང་པོག་ཏུ་ཚུད་པ་ནས་བཟུང་། ལས་འགྲུལ་
རབ་དང་རིམ་པའི་ནང་ལ་ཐམས་ཅད་རྟུང་རྟེག་དང་། འཐབ་རྩོད། འཛིན་བཟུང་།
བཀག་ཅར། ཁྱིམས་བཅད། སྟེབ་གསོད་བྱས་ཏེ་འགྲུལ་མི་ཀྱས་པ་དང་། སྨྲ་མི་ཀྱས་པ།
བསམ་མི་ཀྱས་པར་བཟོས་ཤིང་ཡོད་ཚད་སྒྲག་སྟོང་ཁོས་བེམ་པོ་རྒྱུ་བ་ནང་བཞིན་
བྱས།དེ་ལྟར་བཟོས་པ་དེའང་མི་ཚོས་ལས་འདས་པའི་ཐབས་ཚུལ་གྱིས་ཏེ་མི་ལོ་ལྔ
བཅུའི་ཡར་ལྷོན་ལ་ཟླུང་བ། བརྟན་རིས་ལྟ་བུའི་དཔེ་མཚོན་གྱི་རྐང་ཆ་འདི་དག་ལ
བལྟས་པས་ཤེས་ཏེ། “……ཁྱེན་བཅུ་ལྟག་རྟེས་སུ་ཀྱེ་ཕྱར་ནགས་ཟླུབས་སུ་དམག
འཁྱུག་ནས་བས་པའི་མི་ཏྲའི་རོ་དང་འགྲོ་མ་ཕྱུབ་པའི་དུ་ལྷུག་དང་ཐུན་ཁོན་མང་པོ
རི་ལྱང་ཐང་གསུམ་དུ་ཁེབས་ནས། མི་རོ་མང་པོའི་གསེབ་ནི་མ་ཕྱུབ་པའི་ཆས་མ
གཡས་ལོག་གཡོན་ལོག་བྱས་འདུག་པ། ཡ་མ་ཤི་ཡང་བྱིས་པས་ད་དུང་ཡ་མའི་ཀུ་མ་ཀུ
བཞིན་འདུག་པ་ས་ས་ཁག་འཇིག་ས་ཀུ་མང་པོ་འདུག” (བྱ་མདོ་རིན་བཟང
གི《ངའི་ཕ་ཡུལ་དང་ཞི་བའི་བཅིངས་ཀྱོལ》ལས་བྱངས)པ་དང་། “ཟིང་འཁྱུག”ཏུ
བཏགས་པ་དེའི་ནང་འཇིན་བཟུང་ཕེབས་པ་ཆོས་དམས་དམྱལ་བ་ལྷ་བྱའི་བཙོན་ཁང་དུ
སྐྱེལ་བའི་ལམ་བར་དུ་དུད་འགྲོའི་ཕྱིས་ཀྱང་མེད་པ་ཟླུན་མི་བཤད་པའི་བོད་ཀྱིས
བཟློད་པ་འདི་ལྟར། “……ཕྱི་ཁྱེན་ཆུངས་འཁོར་སྐམ་ཁའི་ཤིང་མཐོན་པོ་དེར་ཀུང་པ
ས་མི་རེག་པ་བྱས་ནས་བཏྱོགས། ཆབ་ཆར་ཐོན་རག་བར་དུ་གནམ་ལ་དཔྱངས་ནས
ཁྱེར་ཡོང་ནི་རེད།”(བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི《ངའི་ཕ་ཡུལ་དང་གཟབ་ཅན》ལས
བྱངས)ཅེས་དང་། ཡང་། “ལམ་བར་ཁྱི་ཀ་བཙུད་ནས་ས་ོང་། ཁྱི་ཀའི་བར་དུ་ང་ཚོའི
ཆུངས་འཁོར་ནང་དུ་མི་གསུམ་ཤི་ས་ོང་། མིའི་རོ་ཆུངས་འཁོར་ཚུགས་འགྲོ་ཀྱི་ཆས
ཆུངས་འཁོར་སྐམ་ཁ་ནས་ས་ར་གཡུག་འཇོག་གི”(བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི《ངའི་ཕ་ཡུལ
དང་གཟབ་ཅན》ལས་བྱངས) ཞེས་མི་ཕྱིས་ཕར་ཟད་ཁྱི་ཕྱིས་ཀྱང་མེད་པའི་ཚུལ་ཐོད
དང་། བཙོན་དུ་ཚུད་པའི་བཙོན་མར་བཏགས་པ་ཆུས་ལ་བཆུས་བཙོས་དང་། རྒྱང
རྟེག བཀྲེས་ལྷོགས་ཀྱིས་མནར་ཏེ་ཆོ་མཐར་བསྒྲལ་བ་བགྲང་ལས་འདས་ཤིང་། དེ་ལས
མནར་གཙོད་དང་འཇིགས་སྒྲལ་ཐོད་པའི་དབེ་མཚོན་འདི་ལྟར་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་སྟེ།

“བཙོན་མ་ཀང་ལག་ཞ་ནས་ཀང་པ་དཔྱི་ལ་འབྱར་བ་དང་ལག་པ་བྲང་ལ་འབྱར་བ་ཡང་མང་པོ་འདུག་ལ། དེ་དག་ཀང་ལག་དྲང་མོར་བཅའ་དགོས་ཟེར་ནས། ཀང་ལག་ཐག་པས་བསྡམས་ཏེ་དམག་འགའ་རེས་ཤུགས་ཀྱིས་འཐེན་པས། མང་ཆེ་བ་ན་ཟུག་གིས་ཤི་འགྲོ།” (བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི《ངའི་ཕ་ཡུལ་དང་ཞི་བའི་བཅིངས་གྲོལ》ལས་དྲངས།)ཞེས་དང་། ཡང་། རྒན་མོ་ཞིག་གི“བླ་གཡས་པར་བོའུ་བརྒྱབ་ནས་རྨས་ཡོད་ནི་རེད། ཡར་ལངས་ནས་འགྲོ་ཐུབ་ནི་མ་རེད། ཡིན་ནའང་རས་ལྟེབ་ཁྱག་ལ་བཞག་ནས་ཁྱེར་ཡོང་སྟེ་འཐབ་རྩོད་བྱས་ནི་རེད།” (བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི《ངའི་ཕ་ཡུལ་དང་གཟབ་ཉན》ལས་དྲངས།)འཐབ་རྩོད་དེ་ཡང “ལངས་རྒྱུ་མེད་པ་དང་དྲི་ངན་འཐུལ་བའི” (ཚེ་རིང་དོན་གྲུབ་ཀྱི《རླུང་དམར་འུར་འུར》ལས་ཀྱི་ཚིག)བར་བྱས་པ་དང་། ཡང་། “ཨ་ཁུ་སྐལ་ལྡན་ཚང་གིས། འདས་ཟིན་པའི་ཁོང་གི་ཨ་མའི་རུས་པ་བདག་བྱས་ནས་ཡོད་ཀི དམངས་དམག་ཚོས། ཨ་ཁུ་ཚང་གི་ཁ་ནང་ལ་ཨ་མའི་རུས་པ་བཞག་ནས། ཁྱོས་འདི་ཟ་འདོད་ནི་ཨེ་ཡིན། འདི་བདག་གཉེར་བྱས་ནས་ཅི་ཞིག་བྱེད་འདོད་ཡོད་ཟེར་ནས་གཅར་རྡུང་བྱས” (བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི《ངའི་ཕ་ཡུལ་དང་གཟབ་ཉན》ལས་དྲངས།) ཞེས་སོགས་མི་ཆོས་དང་རྩ་བ་ནས་འགལ་བ། མཐོང་བ་ལྟ་ཞོག་ཐོས་པའང་མི་བཟོད་པའི་གདུག་སྤྱོད་ཚ་བོ་གནམ་གྱིས་མི་ཁེབས་པ་བསྟན་ཅིང་། བཙོན་དུ་ཤི་བའི“རོ་དེ་ཚོ་བླ་མ་ཚོས་ཁྱར་ནས་ཡར་ཅུང་ཙམ་སོང་ན། ལུང་ཤུར་ཞིག་ཡོད་པ་དེར་བཞག་པ་རེད། མི་རོ་ཐམས་ཅད་འཕངས་པས་དེང་སང་གྲོང་ཁྱེར་ན་གད་སྙིགས་ནུར་འདུག་པ་དེ་ལྟ་བུ་རེད། ཕྱིས་སུ་ལུང་ཤུར་དེའི་ཁ་ཕལ་ཆེར་བཀང་སོང་། རོ་གཅིག་ཐོག་ལ་གཅིག་བཞག་སྟེ་བརྩིགས་འདུག ཉི་མ་རེ་རེར་རུ་ཁག་རེ་ནས་ཆ་སྙོམས་ཀྱིས་བཞི་རེ་ཤི་ཡི་འདུག རུ་ཁག་ཉི་ཤུ་འདུག སྐབས་ཤིག་མི་རོ་མང་པོས་ལུང་ཤུར་དེ་བཀང་ལ་ཉེ་སྐབས་ས་འདེད་འཕྲུལ་འཁོར་ལྟ་བུ་ཞིག་གིས་ས་དེད་དེ་རོ་ཐམས་ཅད་གབ་སོང་། ས་ཚུར་བླངས་པའི་ཤུལ་དེ་ཡང་ལུང་ཤུར་ལྟ་བུ་ཞིག་རེད་ལ་དེའི་ནང་དུ་ཡང་རོ་སྦུངས་ནས་ཉིན་གཉིས་གསུམ་རྗེས་སུ་ཡང་བཀང་འདུག ཡང་དེའི་ཚུན་ཆད་ནས་དེ་ལྟར་བརྐོས། དེ་ཡང་བཀང་། ང་ལ་གསལ་ཆ་ཡོད་པའི་ལུང་ཤུར་དེ་འདྲ་བཅོ་ལྔ་ལྷག་ཡོད།

དེ་རེ་རེའི་ནང་དུ་ཕལ་ཆེར་མི་རོ་ཉིས་བརྒྱ་ལྔ་བཅུ་ལྔག་ཡོད་པ་འདུ།” (བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི《ངའི་ཕ་ཡུལ་དང་ཞི་བའི་བཅིངས་གྲོལ》ལས་བྱང་།) ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ།། དེ་བས་ཀྱང་ཚབས་ཆེ་བའི་འཇིགས་རྩེ་རིའི་བསྟན་དུ་མེད་ཀྱང་། མཆོག་ཆའི་དབང་དུ་བཏང་ན། མི་ཚོས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཆ་ལ་གཞིགས་ཏེ། རྒྱལ་ཁྱིའི་ཁྱི་ཚོགས་ཀྱིས་མཆོག་ཆ་ཚབས་ཆེན་འགའ་རེ་རིའི་གཡུལ་འཐུག་ཁོད་ནས་ཡང་ཐོད་མི་རྩང་བའི་གནོ་ཆིངས་བཞག་ནས་བཀག་ཡོད་དེ། དཔེར་ན། ཏམ་ཏམ་མདེའུ(ཏམ་ཏམ་མདེའུ(dumdums)རྣོ། བས་ཆས་གཏོང་ཐུགས་ཥིན་ཏུ་ཆེ་བའི་མདེའུ་ཞིག་སྟེ། མདེའུ་དེ་མི་དར་མའི་མཐུན་ཤུའི་ཆེ་ཆུང་ཙམ་ལས་མེད་ཀྱང་འབེན་ལ་ཐོག་ཆོ་མདེའུ་འགས་བས་ན་མདེའུ་ཁྱང་ཆུང་ཡང་ཆ་ཀ་ཆེན་པོ་བཟོ་ལ་ཐོག་ཚད་ཥི་བ་ཞིག་ཡིན་རབས། དེ་རྣམ་གར་ཀྱི་ཏམ་ཏམ་ཞེས་བའི་ས་ཆར་བཏྲིན་ཐེ་བའི་དམག་གི་མཆོག་ཆ་བཟོ་གྲ་ཞིག་ཡོད་པ་ལས་ཐོན་པས་མིང་དེ་ལྟར་ཐོགས། མཆོག་ཆ་དེ་རིགས་རྣམ1899ལོ་ནས་བཟུང་རྒྱལ་ཁྱིའི་ཁྲང་གཏན་འགོག་བྱས་ཡོད་པ་རེད།)དང་ཁས་འཐུར་མཆོག་ཆ་ལྟ་བུ་རེད། ཡིན་ནའང་། རྒྱལ་ཁབ་དམག་དཔུང་ཁྲིར་གཙོང་ཁྲིད་གཞུང་གིས་འཇིགས་སྐུལ་འཕབ་རར་བསྒྲར་པའི་བོད་ཡུལ་དུ་མཆོག་ཆ་དེ་དག་ཀྱང་བཀོལ་ཐུབ་དང་ཚོད་ལྟ་བྱས་སོང་བ་འདི་ལྟར་ཨེས་ཏེ། “ཟིང་འཐུག”ཏུ་བཏགས་པའི་དུས་དེར། “བོད་དེ་བརྒྱབ་པའི་ཥུལ་དུ་ལྷན་ནས་ཡུ་ཐུང་ཆུང་དུ་ཞིག་མ་གཏོགས་མི་འདུག་ལ། ལྟག་རྒྱབ་ཏུ་བར་ཚགས་མེད་པར་གཏོར་འདུག” (བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི《ངའི་ཕ་ཡུལ་དང་ཞི་བའི་བཅིངས་གྲོལ》ལས་བྱང་།)ཅེས་དང་། “རྐབས་ཥིག་བཀྲེས་རྐོམ་དང་དུད་ཐྲིན་ཟླས་འཐུར་ཀྱི་ཁ་རྒྱབས་སོགས་ཀྱི་ལྟབས་ཡིན་ནམ་ཅི་ཡིན་མ་ཥེས་པར། མི་ཕྱུགས་ཐམས་ཅད་ལ་རྣམ་ཥེས་དང་དབང་པོ་མི་གསལ་བར་ཐྱུར་སོང་། ལ་ལས་བཥད་ན་དམག་འཐུག་རྐབས་སུ་གཏོང་རྒྱ་ཡོད་པའི་དུག་རྒྱབས་ཥིག་རེད་ཟེར།” (བྱ་མདོ་རིན་བཟང་གི《ངའི་ཕ་ཡུལ་དང་ཞི་བའི་བཅིངས་གྲོལ》ལས་བྱང་།) ཞེས་པ་སོགས་ལ་བས་མས་ན། ཁོ་ཚོས་རྒྱལ་ཁྱིའི་ཁྲང་གཏན་འགོག་བྱས་པའི་མདའ་མདེའུ་མཆོག་ཆ་དུག་ཅན་དག་ཀྱང་ཁྱད་དེ་བོད་ཡུལ་འཇིགས་སྐུལ་འཕབ་ར་སོགས་ལ་བསྒྲར་དང་སྒྲར་བཞིན་པ་སུ་ཡིས་བསྟོན།

གོང་དུ་བཀོད་པ་རྣམས་ལས། ང་ཚོས་དབང་མཐའ་སྐོར་གཙོད་པ་ལས་ལྷག་པའི་
འཇིག་རྟེན་ཡུལ་རིང་ལུགས་པ་མེད་པ་ཤེས་ཐུབ་པ་རེད། མི་རྣམས་ཏྲ་ཥ་ཀ་དང་མཚོ་
གཅོན། གཡོ་འཕྲུལ་དང་རྩོངས་ཕྲེད། གཏུམ་ལྷོད་དང་ཚར་གཙོད་ཀྱི་སེམས་ཀྱིས་གཅེ་
བར་ཕྲེད་པ་དང་། བསྲུན་པར་ཕྲེད་པ། འཛིར་བར་ཕྲེད་པ། གཟིར་བར་ཕྲེད་པའི་མུ་ལ
འཇིག་རྟེན་གྱི་ཤེས་ཤེ་མིན་གསོན་མིན་བཟོ་བ་ལས་གཞན་གྱི་འཇིག་རྟེན་ཡུལ་རིང་ལུགས
ཤེག་གང་དུ་ཡོད། དབང་མཐའ་སྐོར་གཙོད་པ་ཇི་ལྟ་ཇི་ལྟར་ཡོད་ཚེ་འཇིག་རྟེན་
ལུགས་དེ་ལྟ་དེ་ལྟར་ཡོད་ཅིང་། ཁྱད་པར་དུ། བོད་མི་དགྱེས་མ་རྣམས་ཀྱི་ལུས་ཀུ་སྡོམ
པ་དང་། བོད་མི་ཆེ་ཀུ་ཀྱན་གྱི་ངག་ཀུ་སྡོམ་པ། བོད་མི་བསམ་མེད་ཡོངས་ཀྱི་ཡིད་ཀུའང
སྡོམ་པའི་འཇིག་རྟེན་ཡུལ་རིང་ལུགས་པ་དང་རྒྱལ་ཁབ་འཇིག་རྟེན་ཡུལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཕྲེད
ལྟར་མི་དུས་རབས་ཕྲེད་ཀྱི་སྔོན་ནས་ད་ལྟ་ལ་ཐུག་གི་བར་སྣང་པའི་ལག་ལེན་ཡིན
ཕྱིར། ཁོ་ཚོའི་ཁྱད་གཞིས་སུ་སོང་འདུག་པར་སུ་ཡིས་བསྟོན། ཕྱི་ཕྱིར་ཁོ་ཚོས་ཐ་བག
གཅིག་དང་། ཕྲེ་ཁུག་མ་གང་། ཞོག་ཤོར་དམར་ཅེ་འགའ་ཡིས་བྱམས་དང་སྙིང་རྗེ་ཡོད
མདོག་གིས་དབྱལ་བ་བསྟོར་ཏེ་ལུག་པ་ཤྭ་བ་ཡིན་ཟེར་བའི་སྣ་ནག་མའི་གཡོ་འཕྲུལ
ཟླལ་བཙོས་དེས། དཔའ་བོའི་སྙིང་སྟོབས་རྒྱས་འགོ་ཚུགས་ཤིང་ཆིག་ཕྲིལ་ཁྲོ་ལོག
ཆགས་འགོ་ཚུགས་པའི་བོད་ལེམས་ལྟར་མ་ཁུགས་ལ་ཕྱིས་ཀྱང་དེ་བས་ཀྱང་ཅི་ལྟར
ཁུགས།

མདོར་ན། ཁོ་བོ་ཤུ་བའི་ཚོར་པ་ལ་རྒྱ་མཚན་ཆེན་པོ་གཉིས་ཡོད་དེ། དང་པོ་ནི། བོད
རྣམས་ལ་ད་ལྟ་ལ་ཐུག་གི་བར་དུ། རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ། བྱམས་གཙོ་ས་གས
ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་རིས་ཤེས་ཡོངས་ཁྱབ་ཏུ་ཆགས་མེད་པ་དང་། ཡོངས་ཁྱབ་རིན
ཐང་གི་རྩ་བ་དང་། རྒྱ་ཆེན་དུ་ཐྱར་བའི་རིག་གནས་ལྟ་བ་དང་། རིག་གནས
བསམ་བློ། རིག་གནས་འདུ་ཤེས། རིག་གནས་ཉམས་ལེན་མེད་པ་སྟེ། ས་བས་རྒྱས་བྱང
སེམས་ཀྱི་ལྟ་བ་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་འཇིག་རྟེན་མི་བྱ་ཡི་ལྟ་བ་མེད་པ་དང་། སེམས་ཅན
ཐམས་ཅད་ཀྱི་བསམ་བློ་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་རིགས་རྒྱུད་དུས་རྒྱུད་ཀྱི་བསམ་བློ་མེད་པ།
སྟོང་གསུམ་འཇིག་རྟེན་གྱི་འདུ་ཤེས་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་ས་ཁོངས་ཡུལ་ཁམས་ཀྱི་འདུ་

ཤེས་མེད་པ། སྒྲུབས་འགྲོ་ལྷག་འཚལ་གྱི་ཉམས་ལེན་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་རང་དབང་
འདྲ་མཉམ་གྱི་ཉམས་ལེན་མེད་པ། རྒྱལ་ཕོ་གོང་མའི་གོ་དོན་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་ཐོབ་
ཐང་རིན་ཐང་གི་གོ་དོན་མེད་པ། ལྷ་ཆོས་འདྲེ་ཆོས་ཀྱི་བློ་མོས་ཡོད་པ་མ་གཏོགས་མི་
ཆོས་སྒྲིད་ཆོས་ཀྱི་བློ་མོས་མེད་པ། དེ་དང་དེ་ལ་སོགས་ཡོད་པ་ཡོད་པ་ཀུན་ཡོད་པས་
མེད་པ་མེད་པ་ཀུན་མེད་པར་ཐུས་སོང་བ་དང་། མེད་པ་མེད་པ་དང་ཡོད་པ་ཡོད་པ་
རྣམས་ཡོངས་ཁྱབ་གོ་ལྟོག་ཏུ་ལྷུར་པའི་དབང་གིས་མཐུག་འབྲས་འདི་འདྲ་ཚྭང་དགོས་
སོང་བ་ལ་སྒོ་ཆེ་བ་གཅིག་དང་།
གཉིས་པ་ནི། དེ་དག་གི་རྣམ་སྨིན་དུ་དབང་མཐའ་སྣེར་གཅོད་རིང་ལུགས་པས་ཆོགས་
གཅིག་ལུགས་གཅིག་གི་ཙ་དོན་དང་། མི་སྣེར་མགོ་གཅོན་གྱི་རང་བཞིན། ངག་རྒྱ་
དམངས་འཛོམས་ཀྱི་སྒྲིང་ཐུས། ཏྲ་ཀྱགས་དབང་སྒྲུར་གྱི་ཁྱད་ཆོས། གཞན་རིགས་
ཚར་གཅོད་ཀྱི་ཉམ་པ་སོགས་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་ཡུལ་གཤིན་རྗེའི་བཤས་ར་དང་།
བདུད་ཀྱི་བཙོན་ར། དམྱལ་བའི་ཁྲིམས་ར། འཇིགས་སྐྱལ་འཕྲལ་རར་བསྒྲར་པ་ད་རེས་
ཙམ་མ་ཡིན་ཏེ། ཏུས་རབས་ཕྱེད་སྔོན་གི་ཡུན་ལ“……བདག་ལ་ཅི་ཞིག་ཡོད/ཐ
ན/རང་དབང་གི་འཚོ་བ་ཚུང་ཚུང་ཞིག་རོལ་བའི་ཐོབ་ཐང་ཡང་མེད་པར་ཐུར་
འདུག”ལ། “སྙ་ཞིག་གསོད་འདོད་པའམ་སྙ་ཞིག་འཇིན་འདོད་པ་སྔོན་སྔོ་རྒྱ་ཁྱེད་
བཞིན/རང་དབང་མེད་པའི་ངེད་ཚང་ལ་ཅི་འདོད་སྔོན་ཁྱེད་བཞིན” “……ངེད་ཅག
གི་ཆེ་ཐུག་ཐར་ཐབས་བྱལ་ཞིང” “འདྲ་མཉམ་དང་རང་དབང་ཡེ་ནས་མེད་པའི་ང
ཚོ/‘བཙོན་དུ་ལུས་པའི་བོད་མི’ཞེས་བརྗོད” (“བདག་ཅི་བོད་མི་རིགས་ཀྱི་བདེ་སྡུག་ཟུ
ད་ལེན་པའི་ཟླ་པ་ཞིག་ཡིན་ནི་བས་མ”པ་སྟེ། “འཚོལ་སྐྱེག་ཁྱོད་ཀྱི་རང་དབང་ཡ/རང
དབང/ཁྱོད་ཀྱིས་གང་ཞིག་ནི་ང་ཚོ་ལ་གཟིགས་ཡོད”ཅེས“རིན་ཐང་གཞལ་དུ་མི་ཐུབས
པའི……གདུང་འབོད”གང་མང་བོས་ཏེ་གཤེགས་པའི་ནི་ཚུང་སྐྱན་ངག་པ་གཡུང
ཐུན་ཟླུབ་ཀྱི་ཆོ་ག་སྟེ། 《བཙོན་དུ་ལུས་པའི་བོད་མི》ལས་ཏངས)པ་ཁྱར། བོད་ཡུལ
ཏྲི་ལ་པོ་བཙོན་ཁྱར་བཟོས་ཏེ། ཡོད་ཚད་ཀ་བཏགས་བཟོས་པའི་དམར་གསོད་ཀྱི་ཐོར
རྒྱབ་དང་། བཏུ་ལས་བཅུ་ལུས་མེད་པའི(ཁྱིས་པ་སྟོང་ཆོ་ཕྲག་ཅིག་དང་། ཆས་པ་ཏྲ་

བརྒྱ་ཡར་མར་ཡོད་རྟེར་བའི་རང་རས། བདག་པོ་ཡོད་མ་རིག་བྱིས་པ་དང་། རྣས་པ་ཆོ་རེ་ཁྱིད་སོང་བ་མ་གཏོགས། ང་མི་ཀུལ་ན་ཏུ་ཁག་གསུམ་ལ་བྱིས་པ་ལྷ་བཞུ་རང་དང་། རྣན་པ་བཞུ་ཁ་ལྟག་ཡོད། དེ་མིན་ལོ་ཕྱེད་ཀ་མ་འགོར་བར་ཐམས་ཅད་ཀི་སོང་། བག་བག་བཀད་ན་ཟླ་གཉིས་གསུམ་ལས་མ་འགོར་བར་ཐམས་ཅད་ཀི་སོང་། ——རགས་ཚང་ནུས་ཟློའི《རགས་ཚང་ཞི་ལྱའི་སྒྲིང་ཐུག》ལས་བྱང་ས།) བཙོན་འཇུག་གི་མནར་གཅོད། ལྱགས་འགལ་རྒྱ་འབྲས་མེད་པའི་ཁྱིམས་བཅད་ཀྱི་གཉའ་ཤིང་། མི་གཅིན་མི་ཀ་ཐོས་པའི་ཡི་དྭགས་ཀྱི་གདུང་གཟིར། དེ་དང་དེ་ལ་སོགས་དགྱལ་བའི་ཡ་ང་མངོན་སུམ་ཐྱོང་བའི་བཅའ་བཙོས་ཀྱི་ལས་རྒྱུན་ད་དུང་མཐུད་དེ་འདུག་པ་ལ་སྐྱོ་ཆེ་བ་དང་གཉིས་སོ།།

གསུམ་པ། འཇིགས་པ་སྣེར་གཞུང་ཐལ་མཐའ་དགྱ་འགྲིལ།

དེ་ལྟར། བོད་རྒྱམས་ཀྱིས་ཁྱིམ་གྲིད་ཐོངས་ཕྱིད་ཀྱི་སར་ས་རྒྱས་བྱང་སེམས་དང་། སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད། འཇིག་རྟེན་མ་ལུས། རྒྱབས་འགྲོ་ཕྱག་འཚལ། རྒྱལ་པོ་གོང་མ། ཐུང་ཉིད་བདག་མེད། བྱམས་སེམས་སྙིང་རྗེ། ལྷ་ཆོས་འདྲ་ཆོས་སོགས་ཐོས་བསམ་སྒོམ་གསུམ་དང་འཚད་ཚོད་ཚོམ་གསུམ་གྱིས་མི་ལོ་བརྒྱ་ཕྲག་དུ་མ་ཕྱིན་པའི་རྗེས་སུ། ཟླ་བུར་ཁ་ཉིད་ལས་སད་པ་ལྟར་འཇིག་རྟེན་གྱི་མིག་ཕྱེ་བ་ན། རང་ས་མ་མོའི་བྱང་མགོ་འདྲ་བོ་ཆ་གསེས་ཆག་རལ་དུ་བཏང་བ་དང་། རང་ཐང་གསེར་གྱི་ཕྱ་ལྱམ་འདྲ་བོ་ཀུང་བརྩེས་རོགས་གཅོན་ཐེབས་པ། རང་གི་རིགས་རྒྱུད་རྒྱས་རྒྱུད་ཀྱང་ཐུབ་བཟང་ཉམས་རྒྱད་དུ་ཕྱིན་པ་མཐོང་། ལྷབས་ལེགས་པ་ཞིག་ལ། ད་ལྟ་རང་གི་ས་ཁོངས་དང་ཐོབ་ཐང་གི་འདུ་ཤེས་སད་འགོ་བཙུམས་སོང་ལ། ཁྱད་པར་དུ་མི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་དང་གོ་དོན་རྟེད་དེ་རང་གིས་རང་ལ་བདག་པོ་རྒྱ་རྒྱའི་ལྷ་གོན་བྱས་སོང་།囍
དེང་དུས་འཛམ་གླིང་དུ། མངའ་དབང་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཀྱངས་འབོར་ཐེ་མང་ནས་ཐེ་མང་ཡིན་པ་མི། ཨ་རྒྱས་ལ་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་མི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་དབང་ལས་

མཐོ་བའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་གོ་རྒྱས་སད་པ་དང་། ཨི་རིགས་གང་ཞིག་ལ་ས་
ཁོངས་དང་། ཐོབ་ཐང་། ཨི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་ཆགས་པའི་རྒྱུན་གྱིས་རེད། ཨི་རིགས་
སྒྲིར་བཏང་པ་ཞིག་རས་མངའ་དབང་ཅན་གྱི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཏུ་འགྱུར་བ་མི་འཐམ་
གྲོང་སྒང་འདིའི་ཆབ་སྲིད་ཐོབ་ཐང་གི་ཚོས་ཉིད་ཅིག་ཏུ་གྱུར་འདུག འཐམ་གྲོང་འདིའི་
སྐེར་གཙོད་ལམ་ལུགས་གང་ཡང་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་འབྱོན་པ་བླུགས་མེད་
ཅིག་ཡིན་པ་ཇི་བཞིན། དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཀྱིས་ཨི་རིགས་ཀྱི་གནད་དོན་ཐག་
གཙོད་དགོས་པའང་བླུགས་ཏུ་མེད་པ་ཞིག་རེད། ཁོ་བོས་བལྟས་ན་དེ་ལ་རྒྱུ་མཚན་གཉིས་
ཡོད་དེ། གཅིག་ནི་རྒྱལ་སྒྲིའི་སྟེང་དུ་རྒྱལ་ཁབ་ལས་མིང་ཅགས་བཀོད་པའི་རྒྱལ་
སྒྲིའི་རང་བཞིན་ཀྱི་རྩ་འཛིན་དང་། ཏོས་ཚད། གསལ་བསྒྲགས། སྒྲ་ཆིངས་སོགས་མི་
རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་ཏོས་མཐུན་ཡིག་ཆ་ཡོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་དང་། ཅིག་ཧོས་
ནི་དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་དམངས་གཙོའི་སྒྲིད་གཞུང་ཁག་གི་རྒྱལ་ཁབ་དང་
སྒྲིད་གཞུང་གང་དེར་གནས་པའི་མི་རིགས་དག་གི་གནད་དོན་རྣམས་མི་རིགས་རང་
ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ལྟར་ཐག་གཙོད་ཀྱི་ཡོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་གཉིས་སོ།།
དེ་ལས་དང་པོ་ནི། མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་བསམ་བློའི་འགོ་ཁྱངས་ཁྱེ་མི་བྱ་
སོ་སོ་ལྟར་སྐྱེས་སུ་འཇུ་མཉམ་ཡིན་ཞེས་པ་དང་། མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གནམ་ཀྱིས་གནང་
ཞེས་པ་དང་། མངའ་དབང་མི་དམངས་ལ་བདོག་ཅེས་པ་སོགས་ཡིན་པར་བཤད་ཅིང་།
ཡར་དེད་པས་བློ་འབྱེད་ལས་འགྱལ་ལ་ཐུག་འདུག ཁྱད་འཕགས་མཆོག་ལྟར་ཀྱི་བསམ་
བློ་དེ་འཇའི་དབང་གིས་མི་རྣམས་ལ་རང་དབང་དང་། འཇུ་མཉམ། མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་
སོགས་འཇིག་རྟེན་མི་བྱའི་གཞི་ཆའི་ལྟ་ཀྱུན་ཆགས་ཡིན། ཐམས་ཅད་རང་དབང་དང་
བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་ས་ལ་བཀོད་དང་འགོད་བཞིན་པ་རེད། མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་
ཐོབ་ཐང་ཞེས་པའང་ཆེ་སྒོག་གི་ཐོབ་ཐང་དང་། རང་དབང་གི་ཐོབ་ཐང་། རྒྱ་ཆེར་གྱི་
ཐོབ་ཐང་། ཕྱིས་ཐང་གི་ཐོབ་ཐང་། རོགས་སྐྱོབ་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་། སྒྲ་སྟོན་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་།
འཚེལ་རྒྱས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་སོགས་འདུས་པའི་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གི་བྱེ་བྲག་ཅིག་ཡིན་པར་
མ་ཟད། དམངས་གཙོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་བྱེ་བྲག་ཅིག་ཀྱང་ཡིན་པར་ཐག་བཅད་འདུག དེ་

བས། 《མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་རྩ་འཛིན》 (1945ལོའི་ཟླ6པའི་ཚེས26ཉིན) གྱི་དོན་ཚན་ལྔ་བཅུ་ང་ལྔ་པར།“……མི་དམངས་ཀྱི་འདྲ་མཉམ་ཐོབ་ཐང་དང་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་རྩ་དོན་ལ་བརྩི་འཇོག་བྱེད་པ་གཞི་བྱས་ཏེ……”ཞེས་དང་། དེའི་དོན་ཚན་བདུན་ཅུ་དོན་གསུམ་པར། “……ས་ཁོངས་སོ་སོ་དང་དེའི་མི་དམངས་ཀྱི་དམིགས་བསལ་ཁོར་ཡུག་དང་འཕེལ་འགྱུར་དུས་རིམ་ལ་བལྟོས་ཏེ། རང་སྐྱོང་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བ་དང་། མི་དམངས་སོ་སོའི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་རིམ་ཅན་དུ་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བ། ……”ཞེས་དང་། ཡང་དེའི་དོན་ཚན་བདུན་ཅུ་དོན་དྲུག་པར། “……གང་དེ་རང་སྐྱོང་ངམ་རང་བཙན་ལ་ཕྱོགས་ཏེ་རིམ་ཅན་འཕེལ་རྒྱས་འགྲོ་བ་གོང་འཕེལ་གཏོང་དགོས། ……”ཞེས་བཀོད་འདུག་པ་དང་། 《མི་སེར་སྤེལ་ཡུལ་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་དམངས་ལ་འབོགས་པའི་རང་བཙན་གསལ་བསྒྲགས》 (1960ལོའི་ཟླ12པའི་ཚེས14ཉིན)སུ། “མི་དམངས་ཡོད་ཚད་ལ་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། ཐོབ་ཐང་འདི་བཞིན་ཁོ་ཚོས་ཁོ་ཚོའི་ཆབ་སྲིད་གོ་ཐང་རང་དབང་གིས་ཐག་གཅོད་པ་དང་། ཁོ་ཚོའི་དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས། རིག་གནས་རང་དབང་གིས་འཕེལ་རྒྱས་གཏོང་བའོ”ཞེས་དང་། ཡང་དེར“……མངའ་ཁོངས་འདི་དག་གི་མི་དམངས་ཀྱིས་འདོད་བློ་དང་རེ་སྨོན་རང་དབང་གིས་སྟོན་པ་ནང་ལྟར། རིགས་རྒྱུད་དང་དད་པ། ཤ་མདོག་གི་ཁྱད་མ་ཕྱེ་བར། དབང་ཆ་ཐམས་ཅད་ཆ་རྐྱེན་མེད་པ་དང་སོར་ཉར་མེད་པར་ཁོ་ཚོར་རྩིས་སྤྲོད་གནང་སྟེ། ཁོ་ཚོས་རང་བཙན་དང་རང་དབང་གཙང་མ་ལོངས་སུ་སྤྱོད་པར་བྱའོ”ཞེས་བཀོད་འདུག་པ་དང་། རྩ་དོན་བདུན་ཅན་གྱི 《རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་རྩ་དོན་གསལ་བསྒྲགས》 (1970ལོ) ཀྱི་རྩ་དོན་ལྔ་པ་ནི“མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་རྩ་དོན”ཡིན་པ་དང་། 《རང་བྱུང་ཐོན་ཁྱངས་ཡུན་གཏན་མངའ་དབང་ཐད་ཀྱི་གསལ་བསྒྲགས》 (1962ལོའི་ཟླ12པའི་ཚེས14ཉིན)སུ། “རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོས་ངེས་པར་དུ་མངའ་དབང་འདྲ་མཉམ་ཡིན་པའི་རྩ་དོན་ལྟར། ཕན་ཚུན་བརྩི་འཇོག་གིས་མི་རིགས་སོ་སོ་དང་ཚོགས་པ་སོ་སོས་རང་གི་རིགས་ཀྱི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁྱངས་ཀྱི་མངའ་དབང་རང་དབང་གིས་དང་། ཕན་འདྲོང་གིས་བེད་སྤྱོད་གཏོང་བར་ཡར་སྐུལ་བྱེད་

པའོ”ཞེས་དང་། ཡང་དེར། “མི་རིགས་སོ་སོ་དང་ཚོ་རིགས་སོ་སོའི་རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ཀྱི་རང་དབང་ཐོབ་ཐང་ཅི་རིགས་ལ་བཙན་གནོད་བྱས་པ་ཡིན་ན། དེ་ནི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་རྩ་འཛིན་གྱི་དགོངས་པ་དང་རྩ་དོན་ལ་རྒྱབ་འགལ་བྱས་པ་ཡིན་ལ། རྒྱལ་སྤྱིའི་མཉམ་འབྲེལ་གྱི་འཕེལ་རྒྱས་ལ་བཀག་འགོག་བཟོས་པ་དང་། ཞི་བདེའི་རྒྱུན་སྐྱོང་ལ་བར་ཆད་བཟོས་པ་ཡིན”ཞེས་བཀོད་འདུག་པ་དང་། 《སྤྱི་དམངས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཐད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆིངས》 (1966ལོའི་ཟླ12པའི་ཚེས16ཉིན)ཀྱི་ཁག་དང་པོའི་དོན་ཚན་དང་པོར། “མི་དམངས་ཐམས་ཅད་ལ་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་ཡིན། ཁོ་ཚོས་ཐོབ་ཐང་འདི་ལ་བརྟེན་ཏེ་ཁོ་ཚོའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་གོ་ཐང་རང་དབང་གིས་ཐག་གཅོད་པར་མ་ཟད། ཁོ་ཚོའི་དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས། རིག་གནས་ཀྱི་འཕེལ་རྒྱས་རང་དབང་གིས་དོན་གཉེར་བྱེད་པ་ཡིན”ཞེས་དང་། ཡང་དེར། “……མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་རྩ་འཛིན་གྱི་གཏན་ཕབ་ཆ་རྐྱེན་ནང་བཞིན། རང་ཐག་རང་གཅོད་དོན་འཁྱོལ་འབྱུང་བར་ཡར་སྐུལ་བྱེད་པར་མ་ཟད། ཐོབ་ཐང་འདི་རིགས་བརྩི་འཇོག་བྱེད་པའོ”ཞེས་བཀོད་འདུག་པ་དང་། 《དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས། རིག་གནས་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཐད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆིངས》 (1966ལོ) ཀྱི་ཁག་དང་པོའི་དོན་ཚན་དང་པོ་ལའང་གོང་གསལ་ཡི་གེ་ཇི་མ་ཇི་བཞིན་བཀོད་འདུག ཡང་། 《མི་དམངས་དང་མི་རིགས་ཀྱི་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཐད་ཀྱི་གྲོས་ཆོད》 (1952ལོ)དུ། “མི་དམངས་དང་མི་རིགས་ལ་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པའི་རྗེས་ལ། ད་གཟོད་གཞི་རྩའི་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་ཐམས་ཅད་ལྡན་པའི་ཁག་ཐེག་བྱེད་ཐུབ་པ་ཡིན”ཞེས་སོགས་བཀོད་འདུག་པ་དེ་ལྟར་རེད།(མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་རྩ་འཛིན་དང་གྲོས་ཆོད། གསལ་བསྒྲགས། སྤྱི་ཆིངས་སོགས་ནི་ཁྲིམས་ཀྱི་གཞི་འཛིན་ས་ཙམ་མ་གཏོགས་ཁྲིམས་མ་ཡིན་པའོ)

གཉིས་པ་ནི། དམངས་གཙོའི་ས་ཁུལ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གིས་སོ་སོའི་ས་ཁུལ་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་མངའ་ཁོངས་སུ་གནས་པའི་མི་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་རྣམས་གོང་གསལ་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་རྩ་འཛིན་དང་། གྲོས་ཆོད། གསལ་བསྒྲགས། སྤྱི་ཆིངས་སོགས་སུ་

བཀོད་པའི་མི་དམངས་དང་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་དགོངས་པ་དང་རྩ་དོན་ལྟར་ཐག་བཅད་པ་དཔེར་ན། 2006ལོར་དམངས་གཙོའི་མང་མོས་འོས་བསྡུའི་ལམ་ནས་རང་བཙན་བྱུང་བའི་མོང་ཐེ་ནེ་ཀི་རོ་རྒྱལ་ཁབ་ལྟ་བུ་རེད། དེས་མོང་ཐེ་ནེ་ཀི་རོ་མི་རིགས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་མི་རིགས་དང་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་རྣམས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་རྩ་འཛིན་སོགས་ཡིག་ཆའི་དགོངས་པ་དང་རྩ་དོན་ལྟར་ཐག་བཅད་སོང་བ་དང་། ཡང2008ལོར་དམངས་གཙོའི་མང་མོས་འོས་བསྡུའི་ལམ་ནས་རང་བཙན་བྱུང་བའི་ཁོ་སོ་ལྷ་རྒྱལ་ཁབ་ལྟ་བུ་སྟེ། དེས་ཨལ་པ་ནེ་ཡ་མི་རིགས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་མི་རིགས་དང་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་རྣམས་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་རྩ་འཛིན་སོགས་ཡིག་ཆའི་དགོངས་པ་དང་རྩ་དོན་ལྟར་ཐག་བཅད་སོང་བ་རེད། དཔེ་དེ་བཞིན་དུ། མི་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་གང་ཞིག་དམངས་གཙོའི་དགོངས་པ་ནང་ལྟར་ཆབ་སྲིད་རང་སྐྱོང་དུ་གནས་པའང་གང་མང་འདུག་པ་སྟེ། ཧྲ་རན་སིའི་ཁོར་སི་ཁ་གླིང་ཕྲན་དུ་ཡོད་པའི་སྡོད་དམངས་རྣམས་ལ་མང་མོས་འོས་བསྡུ་བྱས་དུས། སྡོད་དམངས་བརྒྱ་ཆའི་བརྒྱད་ཅུ་ཡན་གྱིས་སྔར་བཞིན་ཧྲ་རན་སིའི་ཁོངས་སུ་སྡོད་པའི་འདོད་མོས་བསྟན་པ་ལྟར་ཆབ་སྲིད་རང་སྐྱོང་དུ་ཡོད་པ་ལྟ་བུ་དང་། 1921ལོར་ཨིར་ལན་རང་བཙན་བྱས་པ་ལ་དབྱིན་ཇི་འཐད་པ་བྱུང་རྗེས། དབྱིན་ཨིར་ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱིས་ཨིར་ལན་བྱང་མ་ནི་ཨིར་ལན་གྱི་ཁོངས་སུ་གཞུག་པ་ཡིན་ནམ་ཡང་ན་དབྱིན་ཇིའི་ཁོངས་སུ་སྡོད་པ་ཡིན་པའི་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དེ་ཨིར་ལན་བྱང་མ་པ་ལ་སྤྲོད་དགོས་པའི་ཆིངས་ཡིག་བཀོད་པ་དེ་བཞིན། མཇུག་མཐར་ཨིར་ལན་བྱང་མ་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྔར་བཞིན་དབྱིན་ཇིའི་ཁོངས་སུ་སྡོད་པ་ཡིན་པའི་འདམ་ག་བྱས་སོང་བ་ལྟ་བུ་རེད། དེའི་མཚུངས་སུ། དུས་རབས་སྔོན་མའི་ལོ་རབས་བདུན་ཅུ་པའི་ནང་ལ་རང་སྐྱོང་ཐོབ་པའི་སི་ཕེན་གྱི་པ་སི་ཁི་པ་དང་། དུས་རབས་སྔོན་མའི་ལོ་རབས་བརྒྱད་ཅུ་པ་ནས་རང་སྐྱོང་ཐོབ་པའི་ཁ་ན་ཏ་ཡི་ཁེས་པེ་ཁི་པ་དག་ཀྱང་དམངས་གཙོའི་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ལྟར་རང་སྐྱོང་གཙང་མ་ཆགས་སོང་བའི་ལོ་རྒྱུས་མཐོང་དུ་ཡོད།

དེ་ལྟར། དམངས་གཙོའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་དམངས་གཙོའི་སྲིད་གཞུང་རྣམས་ཀྱིས་མི་

དམངས་དང་མི་རིགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཐམས་ཅད་དམངས་གཙོའི་ཐབས་ལམ་དང་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་གྱིས་ཐག་བཅད་དང་གཅོད་བཞིན་པ་དེ་ལྟར་དང་། རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་དཔལ་ལ་སྤྱོད་པ་རྣམས་ཀྱིས་མི་དམངས་དང་མི་རིགས། མི་བུ་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཅི་རིགས་ཡིག་ཆར་བྲིས་པ་དང་མིང་རྟགས་བཀོད་པ་ནང་བཞིན་ཁ་དན་ཚིག་ལ་གནས་པ་དང་། ཆིངས་རྒྱ་དངོས་འབེབས་ཡོད་པ། རྩིས་མཐོང་བརྩི་འཇོག་གནང་གི་འདུག་ཅིང་། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་རྩིས་མེད་མི་བཟོ་བ་རྩ་དོན་དུ་སོང་ཕྱིར། དབང་འཛིན་ཕྱོགས་ཁག་ཇི་ལྟར་འཐད་པ་མེད་ནའང་དྲག་སྤྱོད་འཇིགས་སྐུལ་གྱི་ལམ་དུ་མི་འཇུག་པ་ཞིག་སྟེ། སྔ་ལོར་སིར་སྦི་ཡ(The Republic of serbia)ལས་རང་བཙན་ཐོབ་པའི་ཁོ་སོ་ལྷ་ཡིས་རང་བཙན་བྱས་པ་ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས་དུས། སིར་སྦི་ཡ་སྲིད་གཞུང་གིས་བཤད་པ་ནི། སིར་སྦི་ཡ་སྲིད་གཞུང་གིས་ཁོ་སོ་ལྷ་ཡི་མངའ་དབང་གཏན་ནས་བློས་གཏོང་བ་མིན། .....འོན་ཀྱང་ཁོ་སོ་ལྷ་རང་བཙན་བྱེད་པ་ལ་དྲག་ཤུགས་སྤྱད་དེ་བཀག་འགོག་གཏན་ནས་མི་བྱེད་ཅེས་པ་ལྟ་བུ་རེད།

སྐེར་གཅོད་རིང་ལུགས་པའི་སྲིད་ཀྱི་གདུག་རྩུབ་དྲན་པས་འཇིགས་པ།

ཡིན་ནའང་། དབང་མཐའ་སྐེར་གཅོད་རིང་ལུགས་པས་མི་དམངས་དང་མི་རིགས། མི་བུ་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཅི་རིགས་བརྩི་འཇོག་གཏན་ཕབ་གནང་བའི་ཡིག་ཆ་གང་རུང་ལ་མིང་རྟགས་བཀོད(རྒྱ་ནག་སྲིད་གཞུང་གིས་གོང་གི་མཉམ་འབྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ཡིག་ཆ་མང་ཆེ་བར་མིང་རྟགས་བཀོད་འདུག་པ་དང་། དེ་བཞིན་དུ“རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩི་འཇོག་དང་ཁག་ཐེག་བྱེད་པ་ཡིན”ཞེས2004ལོར་བཟོ་བཅོས་བྱས་པའི 《རྩ་ཁྲིམས》སུའང་བྲིས་འདུག)བཞིན་དུ། ཁ་དན་ཚིག་ལ་མི་གནས་ཤིང་ཆིངས་འགལ་བརྡལ་བཤིག་གིས་མི་དམངས་དང་མི་རིགས། མི་བུ་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་གང་ཡང་རྡོག་བརྗིས་བཏང་དང་གཏོང་བཞིན་པ་ཉུ་ཚོར་མྱོང་བ་ཟབ། མི་དམངས་དང་མི་རིགས། མི་བུ་བཅས་ཀྱི་འདོད་མོས་ལ་བརྩི་འཇོག་བྱེད་མིན་ནི་དུས་དང་རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་དམངས་གཙོ་དང་སྐེར་གཅོད་ཀྱི་ཁྱད་པར་གཙོ་བོ་རེད། དེང་གི་དུས་འདིར། འགྲོ་བ་མི་རྣམས་ཞི་བདེ་འབྱུང་མིན་གྱི་རྒྱུ་རྐྱེན་གཙོ་བོའང་ཕལ་ཆེར་འདི་ལས་མ་

འདས་པར་འདོད། ཆ་བཞག་ནི་འདི་ལྟར། བསམ་བློ་ཀུ་དོག་དཀྱེལ་ཡངས་མེད་པ། ལྟ་བ་ཆེར་ཞིང་མཁྱེགས་འཛིན་ཆེ་བ། སྒོད་པ་ཏྲག་གིས་ཀུན་གདུག་རྩྭ་ཁོད་པ། འདོད་ཌམ་སྤྱ་ལྟར་འཕྱོ། བདག་འཛིན་སྒང་ལྟར་འཇབ། ཞེ་སྡང་འབྱོང་ལྟར་ངར། འཁོན་འཛིན་ཁྱི་ལྟར་ཟྱག ས্ལེད་པ་ཕག་ལྟར་ཉལ། གཡོ་རྩུ་ལྷ་ལྟར་རྩྭ། གནས་ལུགས་རྩྭ་འབྲས་མེད་པ། ཁྱེལ་བག་ངོ་ཚ་མེད་པ། ཁ་བཞད་དོན་ལ་མི་གནས་པའི་བྱ་སྒྲན་ཞིག་དང་ལྟན་དུ་ཁྱིམ་ཚང་གཅིག་ཀི་ནང་ལ་མི་ཚེ་རྒྱལ་ངགས་པ་ཡིན་ན། ཚོས་ལུགས་ངང་རིག་གནས་གཅིག་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནས་། ཕྱ་ནུ་གཞན་དག“འཆམ་མཐུན”གྱིས་འཚོ་བ་རོལ་བའི་སྒོད་པ་ཕེ་ཡོད་དམ། དེ་བས་ཀྱང་། བོད་འདི་སྟོན་གྱི་དུས་སུ། “བོད་བོད་ཡུལ་ན་བདེ་བ་ངང་རྒྱ་རྒྱ་ཡུལ་ན་བདེ”བའི་ཁེར་མགོ་ཡིན་པ་གཞིར་བཞག་དང་། ང་ལྟའི་དུས་ནས་《མོན་ཌེ་ལྷ་ཏིའོ་ཡི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་འོས་འཚམ་སྒྲིན་ཆིངས》ཀྱི་གཏན་ཕབ་བང་མཐུན་པ་སྟེ། (1)གཏན་འཇགས་ཀྱི་སྟོད་དམངས་ཡོད་པ། (2)དམིགས་བསལ་གྱི་མངའ་ཁོངས་ཡོད་པ། (3)སྲིད་གཞུང་ཡོད་པ། (4)རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དང་དོན་དམ་གྱི་འབྲེལ་བ་བྱེད་པའི་ནུས་པ་ཡོད་པ་བཅས་ཀྱི་ཆ་རྐྱེན་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་པ་སྟོས་མ་དགོས་ན། ཤེར་གཙོད་ལ་མོས་པ་མེད་པའི་ཤེས་རྟོགས་ཀྱིས་གསར་བཟོ་བྱས་བྱུང་བ་ཅི་རྐྱེན་འཛི�་འབྲས་ཐོན་གྱི་ངང་ཚུལ་རེད།

དེའི་རྐྱེན་གྱིས་ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བཟོ་ལས་ས་སའི་རང་དབང་དང་ཐོབ་ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་ཕོ་ལོ་དང་ཀྱེན་ལོག་བྱས་སོང་ལ། རྒམ་རྒྱུན་གཅོན་ཀྱགས་ཕྱི་ཏགས་པ་དང་། བཙན་ཚུགས་ཕྱི་ཏགས་པ། ཀ་ཟུག་ཕྱི་ཏགས་པའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས། གསར་བཟོའི་ཤང་ལ་རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྒོག་གི་སྣང་ཚུལ་ཁྱོད་སོང་བའི་ཁ་ལས་ཀྱི་ཤེས་ཀ་ཅོ་ས། གནས་ཚུལ་རེད། ད་ལོའི་རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྒོག་གི་སྣང་ཚུལ་དེའི་འགོ་རྩོམ་སྣ་འབྱེན་བང་མེ་ཏ་ཐྲོན་མ་ཁན་རྡི་ཐོན་མ1989ལོའི“ལྟ་ས་ལའི་ཐིང་ཆ”དུ་བཏགས་པའི་ཤེས་ལྟར་ཤེར་གཙོད་བབང་ཐུར་པ་ཁོ་ཚོ་ལས་གཞན་མ་ཡིན་ཏེ། ཤེར་གཙོད་བབང་ཐུར་པའི་གཡོ་ཐུས་བང་ཏམ་ཐུས་ལས་བཤྱེད་པ་ཡིན་ཚུལ་དེ་ཐར་ཁོ་ཚོའི་ནང་མིས་གསར་བ་བརྩོལ་བ་ལྟར་གྱི་ཡི་ཀེ་དེ་འདྲ་བ་ཐ་མ་མཐོང་མོད། བསམ་བློ་ཞེ་བཙངས་ཀྱིས་

གཉོར་བཤིག་དང་དཀར་ས་ནག་འདེད་ཀྱི་ཉེས་ཅན་གཏེ་བོ་ཁྱི་ལྷར་བཞིན་སྐེར་གཅོད་
དབང་སྒྲུར་པ་ཁོ་ཚོ་ཡིན་པ་ཕྱི་ཕྱིང་གསར་ལམ་ཁག་ཏུ་མངོན་རྟོས་ཚད་མ་ཅི་རིགས་
ཀྱིས་བདེན་དཔང་ཁྲངས་འཕེར་བཟོས་འདུག་པ་སྐུ་ཞབས་ཕེའུ་རང་ལགས་ཀྱི 《ཁྲག
ཡིག》 ལས་བདེན་དཔང་ཆེན་པོ་བཞིའི་སྟེང་ནས་ར་སྒོང་གསལ་བཤད་བྱས་འདུག
པ་བཞིན་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་དེ་བཞིན་དུ་འདུག་མོད ། འོན་ཀྱང། གཡོ་ཐབས་ལ་བྱང
ཆུབ་ཅིང་རྒྱུན་བཟོ་ལ་གོམས་ཤོབས་སྲུ་སོང་བའི་གྲོལ་རྒྱུན་ཅན་ཀྱི་སྐེར་གཅོད་དབང
སྒྲུར་པ་ལ་ལྟོས་ཏེ། ཞུན་ཐར་ཇི་ལྟར་བཅད་ཀྱང་དག་འབྱད་ཇི་ལྟར་བྱས་ཀྱང་ཁྲིག་པ
མིག་བཙུམས་སྲུ་འདུག་པ་དང། དེ་མཚངས་དཀར་ནག་བར་འདེད་དང་དངོས་རྫུན
ཀན་འབྱེད་ཇི་ལྟར་བྱས་ཀྱང་ཁྱོད་ནགས་ཀྱི་ལྷག་འཐབ་གཟིག་འཐབ་ལ་དཔང་པོ
ཡ་ཁྲོན་གནམ་ལས་གཞན་མེད་ཕྱིར། རྒྱ་མ་ཕུ་འདེད་ལ་ལྷོང་པོ་མི་ལོན་པ་འདུ་བས། ཁོ
བོ་ཁ་ནང་ལ་འཁོར་ཏེ། ས་མས་རྟལ་ལ་ཕབ་སྟེ། བོད་མིས་བོད་མིའི་ས་མས་ཁམས་ཀེས
པ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ་རྒྱ་འབྲས་བྱང་བདེན་ཀྱི་རྣམ་ཆ་བཤད་ན། ལྷང་ཚུལ་དེ་མི་མང
པོ་འདུས་པའི་ཞད་དུ་སོང་བ་སྟེ། ཞོགས་ཀུར་ཀྱི་དབང་དུ་སོང་བ་དང། ལད་ཟློས་ཀྱི
རྟེས་སྲུ་ཕྱིན་སོང་ཡོད་པ་ཁོ་བོས་རྟེས་སྲུ་དཔགས་པས་ཀེས། དེའི་ཕྱིར། དེ་མི་དམིགས
ཡུལ་དང་འཚར་གཞི་གང་ཡང་མེད་པའི་བོན་རྒྱུན་ཞིག་ལས་མ་འདས་པར་འདོད།
བོན་རྒྱུན་ཆུང་བ་དེ་སྐེར་གཅོད་པའི་འཚར་གཞི་ཡོད་པ་དང། ཆུ་འཇུག་ལས་ཡོད་པ།
དམིགས་ཡུལ་ཡོད་པ། རྒྱུན་ཡུན་ཡོད་པའི་རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྒྲིག་དང་བསྡུར་ན་དེའི
བརྒྱ་ཆ་དང་སྟོང་ཆ། ཁྲི་ཆར་ཡང་མི་འོང་བ་ཀུན་ལ་གསལ་ཆ་ཡོད་པ་དང། དེ་མི་རྒྱང
གཅོག་འཕྲོག་སྒྲིག་ཆུང་བ་དང་རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྒྲིག་ཆེན་པོ་གཉིས་ཀྱི་ཁྱད་པར་རེད།
བ་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བཟླའི་སྐང་དུ་ས་ཆ་ལ་ལར་རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྒྲིག་གི་ལྷང་ཚུལ
ཐུང་འདུག་པ་མི་བོན་བཅོས་གནས་ཚུལ་ཡིན་ཕྱིར་ཁས་མི་ལེན་རང་ལེན་ཆགས་ཡོད།
ཡིན་ནའང་དེ་མི་རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྒྲིག་ཆུང་བ་རེད། དེ་ལྟར་བཤད་པ་ལ་རྒྱ་མཚན
གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་མི་ཞོགས་ཀུར་བང་ལད་ཟློས་ཀྱི་བབང་དུ་སོང་བ་ཞིག་ཡིན་པས
བང། གཉིས་མི་འཚར་གཞི་བང་རྒྱ་འཇུག་ལ། བམིགས་ཡུལ་ཡོད་པ་ཞིག་མ་ཡིན་པས

སོ།། མི་ལ་རྒྱང་། དངོས་པོ་གཅིག རྒྱ་རྐོར་འཕྲོག དངོས་ཐུས་སྒེག ཐ་སྙད་ཀྱི་ངོས་ཀོ་ན་
ལ་བས་མ་ནང་རྒྱང་གཅིག་འཕྲོག་སྒེག་རྐི་ཏྲ་ཀོའི་ལས་ཡིན་པ་ཥེས། རྒྱང་གཅིག
འཕྲོག་སྒེག་ཆེ་ཆུང་གང་ཡིན་ཀྱང་རྣམ་པ་ཏྲ་ཀོ་དང་ངོ་བོ་འཇིག་རྟེན་ཡིན་པ
གཅིག་མཚུངས་རེད། ཏྲ་ཀ་ཇིག་ཀྱི་ཆོས་དང་ལྡན་པའི་ཁྱེད་སྟངས་རྐི་ཕྱོགས་སྐྱོང
དང་སྐུལ་སློང་། དར་ཐེལ་ཀ་ཏོང་རྒྱའི་ལས་ཥིག་ཀ་ཏན་རས་མ་ཡིན་པར་འདོད། རྒྱང
གཅིག་འཕྲོག་སྒེག་ཆེ་ཆུང་གང་ལའང་ཁོ་བོ་མོས་པ་མེད་པར་མ་ཟད་ད་ལོའི་གས་
བཟླ་རྐི་ཞི་བའི་གས་བཟླ་ཡིན་པ་སྟོས་མ་དགོས་ལ། ཞི་བའི་གས་བཟླ་རྐི་རྒྱང་གཅིག
འཕྲོག་སྒེག་གི་ཏྲ་ཀོ་རྣམ་པས་མངོན་མི་རིགས་པ་ཀུན་གྱིས་མཁྱེན་གས་ལ་ལྷར
བང་། རྒྱང་གཅིག་འཕྲོག་སྒེག་ཆུང་ངུ་ཡིས་ལས་མཐའ་འཁྱོངས་དཀའ་སྟེ། རྒྱང་གཅིག
འཕྲོག་སྒེག་ཆེན་པོ་དང་འབྲན་ཡ་འོང་བ་མ་རེད། ཟླ་ང་བྱ་ལ་བརྟའས་པ་དང
མཚུངས།
འོ་ན་རྒྱང་གཅིག་འཕྲོག་སྒེག་ཆེན་པོ་རྐི་ག་འདྲ་རེད་ཟེར་ན། མི་ཟླ་ལྷ་བཅུའི་རིང་ལ
བོད་མི་ཟླ་མ་དཔོན་པོ་ནས་སྐུ་བྱ་ཏ་ལ་ཡ་ཏ། ལྷ་ས་ཐོ་མོ་ནས་ཆུ་ཏར
གཞོན་གསུམ་བར། ཞིང་པ་འབྲོག་པ་ནས་མགར་པ་ལྷམ་འདེབས་བར་ཏུ། ཐོབ་ཐང
མཐོ་ངམན་ལ་མ་ལྷོས་པར། ཆུ་ཡོད་ཆུ་མེད་ལ་མ་ལྷོས་པར། ཤེས་འཛིན་ཀྱས་པ་ལ་མ
ལྷོས་པར། དཔའ་ཡོད་དཔའ་མེད་ལ་མ་ལྷོས་པར། ཉེས་ཡོད་ཉེས་མེད་ལ་མ་ལྷོས་པར།
ཐོ་བས་བརྟེན། ལྷག་གིས་བྱས། ཐོ་ཀིས་བཅིངས། མདའ་ཡིས་བསད། བཙོན་ལ
བཅུག འཐབ་ཆོད་བྱས།ལྷོགས་ཀྱིར་ཤི་བ་བརྒྱ་ལྷོང་མང་པོ། ཁྲི་ཕྱག་མང་པོ། འབྲུམ
ཕྱག་མང་པོ་ཡོད་པའི་འདས་ས་ཁོ་ལོ་ཆུས་འདུག་པ་དེ་བཞིན། བ་ལྷ་བ་དང་ལྡན
ཐུང་དེའི་ལྷོལ་མ་བཏང་བར། ཆེ་བ་མནན། ཆུང་བ་ཀཱིར། འབྲར་བ་བཙོམ། ལེབ
མོར་བརྟེན་པའི་འཆར་གཞི་བང་ཆ་འཇུགས། བམིགས་ཡུལ་ཡོད་པ་དེ་ཅི་བ་གཟོད
རྒྱང་ཆེན་པོ་རེད་ལ། བོད་མི་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན་གོ་ཐོས་མེད་པ་མེད། དེ་བཞིན་མི་བྱའི་མཚོ
བོ་གཅིག མི་རིགས་ཀྱི་ཀ་ཅའ་བ་གཅིག མངའ་ཁོངས་ཀྱི་ཁྲིད་པ་གཅིག ཁོར་ཡུག་གི
གཡང་རྟེན་གཅིག བཀོན་སྟེའི་རྟེན་གསུམ་གཅིག ཐོང་སྟེའི་ཆུ་ཤས་གཅིག ཕྱིད་ཀྱི་ལྷོག

ཤིང་གཅོག་ འབྱོར་བའི་རྩ་བ་གཅོག་ རིག་གནས་ཀྱི་རྒྱས་ཆུང་གཅོག་པའི་འཚར་གཞི་
དང་རྩ་འཇུག་ལ། བམིག་ལས་ཡུལ་ཡོད་པ་དེ་ཅི་ད་གཟོད་གཅོག་ཆེན་པོ་སྟེ། མི་ཡུལ་དུ་
མཐོང་དཀོན་པའི་གོད་ཆག་གནམ་ལྷུང་རེད། དེ་བཞིན་མི་རིགས་རང་ཐག་རང་གཅོད་
ཀྱི་ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་ ཆེ་སྒོག་ཀི་ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་ རྒྱ་ཅོར་གྱི་ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་ ཕྱིས་ཐང་གི་
ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་ རོགས་རྒྱོར་གྱི་ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་ འདུ་མཁན་གྱི་ཐོབ་ཐང་འཕྲོག་ མི་ལུས་
ཀྱི་རང་དབང་འཕྲོག་ སྐྱ་བཙོད་ཀྱི་རང་དབང་འཕྲོག་ དད་མོས་ཀྱི་རང་དབང་འཕྲོག
འདུ་འཛོམས་ཅོག་སྒྲིལ་གྱི་རང་དབང་འཕྲོག་ བཏུལ་ཐོངས་ཆྱོང་མི་དགོས་པའི་རང་
དབང་འཕྲོག་ འཇིགས་སྐྱ་ཆྱོང་མི་དགོས་པའི་རང་དབང་འཕྲོག་པའི་འཚར་གཞི་
དང་རྩ་འཇུག་ལ། བམིག་ལས་ཡུལ་ཡོད་པ་དེ་ཅི་ད་གཟོད་འཕྲོག་ཆེན་པོ་རེད་ལ། ཟོག་
ཞིག་མིན་ནས་སྲས་མི་ཅེས། དེ་བཞིན་ལས་སྟེང་གི་རྩལ་སྒྲིག ས་འོག་གི་གཏེར་སྒྲིག ཨེས
པོའི་ཕྱལ་བཞག་སྒྲིག ལྷག་པར་དུ་མི་བྱའི་རྣང་ལེམས་སྒྲིག་པའི་འཚར་གཞི་དང་རྩ་
འཇུག་ལ། བམིག་ལས་ཡུལ་ཡོད་པ་དེ་ཅི་ད་གཟོད་སྒྲིག་ཆེན་པོ་སྟེ། ཡོད་ཚད་ཐབས་ཟད་
ཅིང་ཉུག་ཐུག་པར་བྱས་པའོ།། རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྒྲིག ཏོད་མི་རྣམས་ཀྱིས་མིང་དེ་འདྲ་
འདོགས་མི་ཅེས་ལ། འདོགས་ཅེས་ཀྱང་ངག་རས་བཙོད་མི་ནུས་པའི་འཇིགས་སྐྱ་
ཡོད། ཁོ་བོས་ཁོ་ཚོས་བསྟུད་པའི་བཏགས་མིང་དེ་གཞི་བྱས་ཏེ་བཤད་ན། སྐེད་གཅོད་
དབང་སྐྱར་པའི་འཚར་གཞི་དང་རྩ་འཇུག་དང་བམིག་ལུལ་ཡུན་ཡོད་པ་
དེ་ཅི་ད་གཟོད་རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྒྲིག་དངོས་མ་རེད་ལ་རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྒྲིག་ཆེན་
པོ་རེད། ཡོད་ཚད་ཐབས་ཟད་ཅིང་ཉུག་ཐུག་པར་བཟོས་པའི་རྒྱུན་གྱིས་རྒྱང་གཅོག
འཕྲོག་སྒྲིག་ཚུང་དུ་ལྷུང་སོང་བ་ཡང་རྒྱ་མཚན་མེད་པ་ཞིག་མ་རེད། མི་རིགས་གཉིས
ཚུང་ཚུལ་ལྡན་ཞིག་གི་སྟེང་ལ་རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྒྲིག་ཆེན་པོ་དེ་འདྲ་ལྷུང་དང་འལྷུང
བཞིན་པ་ཅི་འཐམ་གྱིང་སྣང་འདིར་མང་པོ་ཡོད་པ་མ་རེད། ཁོ་བོ་རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག
སྒྲིག་ཆེན་པོའི་ལྷག་བསྟལ་དངོས་སུ་ཚུངས་པའི་མི་ཏུ་ཞིག་མིན་ནའང། ལྷག་བསྟལ་དེ
བག་ཚུངས་དང་ཚྱོང་བཞིན་པའི་མི་རིགས་ཀང་དེའི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས།
རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྒྲིག་ཆེན་པོ་དེ་རིགས་ཐོས་ཀྱིན་ཐོས་ཀྱིན། བས་མ་ཀྱིན་བས་མ་ཀྱིན།

བྱིན་གྱིན་བྱིན་གྱིས་བོང་འདར་རྒྱ་རྒྱ་ཡོད་པ་མི་འཇིགས་པའི་ཚོར་པ་ལས་ཀྱི་དང་པོ་
སྟེ། སྐེར་གཅོད་རིང་ལུགས་པའི་སྒོད་ཀྱི་གདུགས་རྒྱབ་བྱས་དང་།
མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཐལ་མཐའ་བར་ལྷང་ཁེན་ལ་འཇིགས་པ།
ཡང་། བོད་རྒྱ་གཉིས་ཀྱི་གནད་དོན་འདི། གནད་མ་འཁྲུགས་པར་བཞད་ན། བོད་དང་
སྐེར་གཅོད་དབང་སྲུར་པ་གཉིས་བར་གྱི་གནད་དོན་འདི། “བོད་བོད་ཡུལ་ན་བདེ། རྒྱ
རྒྱ་ཡུལ་ན་བདེ”ཞེས་པའི་ལྟོན་གྱི་སྨྲེ་ཚོགས་གནས་སྟངས་ལྟར། ད་ལྟ་རང་དབང་དང་
འདྲ་མཉམ། དམངས་གཙོའི་ཐབས་ལམ་གྱིས་ཐག་མ་བཅད་པར། ལྷར་བཞིན་རྒྱང
གཙོ་འཕྲོག་སྒྲིག་གི་བསམ་སྒྱོར་དང་ཁྱེད་ཕྱོགས་སྒྲུད་དེ་དབང་སྲུར་བ་དང་། དེ་ལས
ཀྱང་ཚབས་ཆེ་བའི་བོར་ཡུག་ལྷགས་བསྣད་དང་། ཐོན་ཁྲངས་ཅམ་འཇིན། མི་འབོར
གནས་ལྷ། ཆབ་སྒྲིད་ཏུ་གནོན་གྱིས། “ཆེས་མཐའ་མཇུག་གི་གཙང་མའི་གནས”ཀྱི
རིགས་རྒྱུད་ཆེན་པོ་འདི“མི་ལོ་བཅོ་ལྔའི་ནང་ལ”རྩ་སྟབ་གཏོང་བའི་འཆར་གཞི་དང
བམིགས་ཡུལ་བཟོ་བ་ཡིན་ན། ལྟོས་ས་ལྟོས་འཇོག་གིས་དྲས་ཡུན་རིང་པོའི་ནང་ལ་འཆོ
མེད་ཞེ་བདེའི་རྣམ་པར་གནས་པའི་ཉི་མ་ལ་ཡའི་བྱང་ཕྱོགས་འདི། བམར་པོ་ཁྲག་གི
འཁོར་ལོ་བསྐོར་བའི་མི་ཡུལ་གྱི་འཐབ་ར་གསར་པ་ཞིག་ཏུ་ཆགས་རྒྱའི་སྤ་ལྟས་འདུག
དེ་ལ་ཕྱོགས་གཅིག་རི་རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས་རྣྲེད་འགོ་ཚུགས་པའི་བོད་དེ། བོད་རྣམས་ལ
སྐེར་གཅོད་དབང་སྲུར་པ་ནང་བཞིན་གྱི་མདའ་མདེའུ་དང་གོ་མཆོན་ཏུར་ཏུར་རྩོར
ཞིང་དུག་ཟས་དང་འགད་ཟས་ས་ས་ལ་ཆང་བའི་དམག་དཔུང་གི་ཐུག་མེད་ནའང་།
བོད་རྣམས་རི་སྟྲིང་སྟོབས་དང་དད་པའི་མདའ་མདེའུ་མང་ཞིང་བཟོད་བསྒོམ་དང
ཏུར་བརྩོན་གྱི་གོ་ཆ་ཐམས་ཅད་དུ་བགོས་པའི་རིགས་ཤིག་སྟེ། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འདུ་ཤེས
དང་། མངའ་དབང་གི་འདུ་ཤེས། ཆབ་སྒྲིད་ཀྱི་འདུ་ཤེས། ས་ཁོངས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། མི
རིགས་ཀྱི་འདུ་ཤེས། མི་ཏྲའི་འདུ་ཤེས་རྣྲེད་འགོ་ཚུགས་པ་དང་། རང་དབང་གི་གོ
རྟོགས་དང་། འདྲ་མཉམ་གྱི་གོ་རྟོགས། ཐོབ་ཐང་གི་གོ་རྟོགས། བདག་ཉིད་ཀྱི་གོ་རྟོགས།
དམངས་གཙོའི་གོ་རྟོགས་ས་འགོ་ཚུགས་ཏེ། སྐེར་གཅོད་དང་དབང་སྲུར། གཡོ་རྒྱ
དང་ཐོལ་བཅོས། མགོ་སྐོར་དང་བསྒྱ་ཕྲིད། ཚ་གཙྪན་དང་ཏུ་གནོན། རྒྱང་གཅོག

འཕྲོག་སྒྲོག་ལ་མོས་པ་མེད་པར།　　ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་དཀའ་ཁག་སྤྱོད་
བསྟལ་དང་རྒྱེད་ཀྱིས་བདེ་བསྟོད་ལ་ལྷོས་པ་མེད་ཅིང་ཐ་ན་གཅེས་པའི་ཆེ་ཐོག་ཀྱང་
འཇིམ་དོགས་མེད་པར་འབྱལ་ཐོད་པའི་སྨིན་སྟོབས་ཀྱིས་ཕྱུག་པ་དང་། ཟྭམས་སྨིན་རྟེ་
དང་ཟྭང་ཆུབ་ས་ཕམས་བསྐྱེད་ཀྱི་རིག་གནས་བས་མ་ཟོ་ཐུགས་ཡིན་པ་མ་གཏོགས།
བསྟན་པ་དང་སྟོན་པའི་ཕྱིར་དུ་བསྟན་དགྱ་དང་ལྷ་ལོག་ཏུ་བཏགས་པ་ཅི་རིགས་
བས་བསྒྲལ་ཐོག་ཐོག་བཏང་ཡང་དགྱལ་བར་མི་ལྷང་ཟེར་བའི་ཆོས་ལུགས་ཧལ་
མཧའ་པའི་འདམ་ག་གཏང་དུ་ཡོད་པའི་དད་པ་ཅན་དང་། ཐོན་མིའི“བོད་རི་བས
ཡོངས”ཞེས་པའི་བཞད་རྒྱུན་དེ་ད་ལྟ“བོད་རི་བས་བཏུས”སུ་སོང་ཞིང་། ས་སོས་གང
འདོད་པའི་ཕྱིར་དུ“སྟག་འཇུམ་ཐུག་ཏེལ་ལེར་ཤི་ན་དགའ”བའི་འཇིགས་བྱལ་ཆོད
སེམས་བཏུན་ཡོའི་བོད་མི་རིགས་ཡིན་པ་དང་།
ཕྱོགས་ཅིག་ཥོས་ཅི་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཆོར་པ་ཆོ་བའི་རྒྱ་སྟེ། ཁ་ཏྲངས་ས་ཡར
ལོངས་པའི་དམག་དཔུང་དང་། ཅེན་རྡོག བདེ་སྲུང་གི་ཏྲག་ཡོའི་དཔུང་ཕྲུགས་ལ་རྒྱབ
བཏེན་པའི་ཁེར་གཙོད་ཁྱོད་གཞུང་གི་རང་ལྟ་མཆོག་འཇོན་དང་། ཤྲ་དོག་མཀོ
མཁྲེགས། དམ་ཏྲག་དབང་སྒྲུར་ཀྱི་གདུག་རྩྭ་ཁྱོད་ཏྲས་ཏོད་པ་དང་། “མེ་མདའི་ཁ
ལས་ཁྱོད་དབང་ཐོན”ཟེར་བའི་གཡུལ་འཁྲུག་ཏྲག་ཡོའི་འཕབ་ཆོད་ཀྱི་བསམ་བློས་ཁོག
བཆམས་ཤིང་། ཥྲན་གཏམ་གང་ཞིག་བཆུ་ཚར་བཟློས་ནི་བདེན་གཏམ་དུ་འགྱར་ཟེར
བའི་ཁེར་གཙོད་གཏན་ཆོགས་བཅངས་ནས། རང་གི་དབང་སྒྲུར་ཁ་བཏན་དང་འཇིག
ཅེན་འགོག་ཕྱིར། ཤེབས་དང་ཤེབས་ཁུ་རང་གི་མི་རིགས་ལ་ཥོག་ཐུག་ཕུ་ཆུག་དང་གོ
ངན་ཁྲབ་ཟླུགས་ཀྱིས་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ཁོག་དཔུང་ལ་ཆུ་བཟླངས་དང་ཟློང་བ
ལས། ཆུ་མི་ཧལ་ཆེ་བ་ལྷང་བ་དགྱང་། ཆོར་པ་མཁའ། ཤང་ལྷེ་ས་ལ་མི་ཐུག་པའི་འཁྲུལ
ལྷང་ཅན་དུ་ཕྱར་འདུག་པ་དང་། ཐོན་ཆད་དུ། ཁོ་ཆོས་མི་དང་མི་ངོ་འཛིན་དུས། “ཟོས
ཟིན་ནམ”ཞེས་འདྲི་བ་ཅི་བོད་ཆམས་ཀྱིས“བདེ་མོ་ཡིན་ནམ”དང“བཀྲ་ཥིས་བདེ
ལེགས”ཞེས་བཟོད་པ་དང་མཚུངས། ངའི་ཕྱུགས་ལས་ཁོ་ཆོའི་ཐོན་མ་ཆམས་ཀྱིས
ལྟོགས་ཤོམ་ཀྱི་ཐུག་བཐལ་ཚད་མེད་ཆུངས་ཆྱོང་བ་ཆོགས་ཟླ་མོད། འོན་ཀྱང། བཅོས

སྒྱུར་སྒོ་འབྱེད་ཅེས་པའི་རྗེས་ནས་བཟུང་། མི་རྣམས་ལ་འབྱོར་པ་ཅུང་རྒྱས་ཤིང་ཟ་འཐུང་ལ་མི་སྡུག་པའི་དུས་ཤར་པའི་ཁ་སང་དེ་རིང་ལ། མི་ལོ་ལྔ་བཅུའི་རྗེས་སུ་སའི་གོ་ལའི་སྡེ་དཔོན་རྒྱ་མི་རིགས་ཡིན་སྙམ་པ་དང་འཛམ་གླིང་གི་བདག་པོ་ཀྲུང་གོ་ཡིན་ཟེར་ནས་ནམ་རྒྱུན་ཁ་ཕོ་སྒྲོག་མཁན་མང་ལ། ལྷག་པར་དུ་ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེའི་རྗེས་སུ། འཛམ་གླིང་ཕྱི་ནང་ཀུན་ཏུ་དཔའ་ངོམ་དཔུང་སྟོན་གྱི་དོན་རྐྱེན་དང་བྱ་འགུལ་རབ་དང་རིམ་པ་སྤེལ་ཏེ་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཐལ་མཐའ་པའི་རྟགས་ཅི་རིགས་བསྟན་ནས། “བོད་ཡོད་ཚད་སོད་ཞོག ཤོས་ཞོག རྩ་མེད་ཐོངས་ཞོག”སོགས་ཀྱི་སྐད་ཆ་གང་མང་མཐོང་ཐོས་བྱུང་། དེ་ཡིས“མེད་པོ་ཡར་སོང་གི་མགོ་བོ་ཞྭ་ལ་མི་ཤོང”ཞེས་པའི་དཔེ་དེ་བདེན་དཔང་བྱས་སོང་ལ། བརྒྱགས་ཆེ་ཚེ་བདེན་པ་དང་གནས་ལུགས་གང་ཡང་མི་བརྩི་བའི་ང་རྒྱལ་ཅན་དང་རང་རྟོམ་ཅན་དུ་ཆགས་འདུག ཚུལ་དེ་ནི་འོད་ཟེར་ལགས་ཀྱི《མཐོང་མི་ཐུབ་པའི་བོད》ཅེས་པའི་དྲ་རྒྱའི་ཟིན་བྲིས་ལས་ཀྱི་སྦྱར་ཡིག་སྐད་ཆ་གཤམ་གསལ་དག་ལས་ཤེས་ནུས་ཏེ། འདི་སྐད་དུ།

དོན་དངོས་སུ་མི་རིགས་གནད་དོན་གྱི་གཞི་རྩ་ནི་མི་གྲངས་མང་ཉུང་གིས་ཐག་ཆོད་པ་ཞིག་དང་། བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཐག་གཅོད་བྱེད་ཐབས་ཆེས་ལེགས་ཤོས་ནི་མི་འབོར་གནས་སྤོ་བྱས་པས་འཐུས་པ་ཞིག་རེད།

དང་པོ། ཞིན་ཅང་ལ་སྦྱད་པའི་ཐབས་དེ་འབྲས་བུ་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན་ཕྱིར། དབུས་གཞུང་གིས་བོད་དུའང་བོད་ལྗོངས་ཐོན་སྐྱེད་འཛུགས་སྐྲུན་དམག་ཤོག་ཅེས་པ་ཞིག་གསར་འཛུགས་གནང་རྒྱུར་བསམ་བློ་གཏོང་འོས་ལ། ཡུ་གུར་ལྟ་བུའི་མི་རིགས་རྒོད་པོ་དེ་འདྲའང་དབང་འོག་ཏུ་བསྡུས་ཏེ་གུས་གུས་ཞུམ་ཞུམ་བཟོས་ཡོད་ན། བོད་མི་ལྟ་བུས་དོ་ཟླར་ག་ལ་འོང་།

གཉིས་པ། རྒྱ་རིགས་ནི་གང་ལྟར་གཙོ་བོའི་མི་རིགས་ཡིན་ཕྱིར། བོད་མི་དྲག་གནོན་བྱེད་ཚེ། སེམས་སུ་ཉེས་བྱས་ཀྱི་ཚོར་པའི་དབང་གིས་འཛེམ་དོགས་ཅུང་ཟད་ཡོད་པ་རེད། ཧོས་རིགས་ལ་སེམས་ཁམས་དེ་འདྲ་མེད་ཕྱིར་ཉིང་ཞ་ས་ཆའི་ཧོས་རིགས་ཚོ་བོད་དུ་གནས་སྤོ་བྱེད་བཅུག་སྟེ་བོད་མིའི་ཁ་གནོན་དུ་མངག་རྒྱ་དང་། བོད་དུ་དབྱི་སི་ལམ་

ཀྱི་ལྷ་ཁང་གང་མང་བཞེངས་ནས། དགོན་བརྟེན་དགོ་འདུལ་གྱི་ཐབས་ཤེས་སྒྲོད་པ་སྟེ། རྒྱལ་ཁབ་སྐྱོང་བ་ལ་ཐ་ཤལ་ཆགས་རྒྱའི་འཛིམ་དོགས་ཡོད་མི་རུང་།

གསུམ་པ། འཚར་ལྡན་བྱ་སྐྱེ་ལ་བརྟེན་ནས་བོད་མིའི་མི་གྲངས་འཕེལ་བ་ཆོད་འཛིན་བྱེད་པ།

བཞི་པ། རྒྱ་བོད་གཉིས་བསྟེན་ལ་དཔང་བསྟོད་དང་མི་རིགས་འདྲ་སྒྲུར་དམ་གཙོགས་བྱེད་རྒྱ་དང་། ཡ་མདོ་དང་ཁམས(青川甘) ཀྱི་བོད་རིགས་རང་སྐྱོང་ཁུལ་ཁག་ཅིག་གྲོང་ཁྱེར་ཆགས་ཚད་ལྡེང་བར་ཁ་གཡར་ཏེ། གྲོང་ཁྱེར་དུ་བཏགས་པ་ཡིན་ན། རང་སྐྱོང་ཁུལ་དང་རང་སྐྱོང་ལྷོར་ལས་ཟེར་བ་རྣམས་ངང་ཕྱུགས་ཀྱིས་མེད་པ་ཆགས་འགྲོ་ཡི་རེད།

ལྔ་པ། ཏྲག་གནོན་རི་ཌམ་གནག་ཡིན་འོས་ལ་སྟོང་ཟླ་གཏན་ནས་སྒོམ་མི་རུང་། གྲང་གོ་རི་ཀྱིང་རྒྱལ་འཚང་བའི་སྟོབས་ཅན་རྒྱལ་ཁབ་ཡིན་ཕྱིར། ནུབ་ཕྱོགས་པ་ཚོའི་མཐོ་བཤད་བམའ་བཤད་ལ་སྣང་དོགས་བྱེད་དོན་མེད། གྲང་གོ་རི་སིར་ཕྱི་ཡ་མ་ཡིན། བརྒྱ་ལ་མི་རིགས་རྩ་མེད་བཟོས་པར་ཚ་བཞག་ནས། གྲང་གོ་ལ་སྲས་ཀྱང་ག་རེ་བྱེད་མི་ནུས། དོན་དངོས་སུ་གྲང་གོས་རིགས་རྒྱུད་རྩ་མེད་བཟོས་པའི་ཡ་ལ་དཀྲིས་ཀྱི་ཅེས་མིང་ཁྱར་ཡོད་དེ། གྲང་གོས་བོད་མི་ཁྲི་བརྒྱ་ལྷག་བས་ཡོད་ཅེས་ཏླ་ལས་གང་ས་གང་དུ་ཐྱོག་གི་འདུག ཇེས་ན་གྲང་གོས་བོད་མི་ཅི་བས་མང་བ་ཞིག་སོང་ཞོག་བང། ཁྲི་བརྒྱ་བང་ཀྱི་ཕྱི་བས་གྲངས་ལོངས་ན་རྒྱ། རང་ལ་བསྟོན་ཆེན་པོ་བཙུགས་སོང་སྐྱམ་པའི་བསམ་པའང་མེད་འགྲོ་བའོ།། ཞེས་སོགས་རྒྱ་མི་མང་ཞོས་ལ་ཀུ་རེ་དང་དོན་གཏམ་འབྲེས་མའི་ཐོག་གཡོ་ངན་རྒྱས་ཡོད་པ་ལས་རྟོགས་ནུས། གང་ལྟར་ཕྱོགས་ཅིག་ཞོས་དེ་རྒྱ་འཛིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་མི་རིགས་ཙང་ལ་མེད་ཅིང་མར་ཞད་བར་ཆགས་པའི་རྒྱ་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཐལ་མཐའ་བར་ཆགས་པའི་རྒྱ་མི་རིགས་རེད།

མི་རིགས་འདི་གཉིས་མི་རིགས་མི་འདྲ་བ་གཉིས་ཡིན་པའི་ཆ་ནས་སྟོན་ཆད་འཕྲུག་རྩོད་བྱེད་ཐུབ་ཡོད་ཅིང་རྒྱལ་རིས་དང་ཐམ་རིས་བྱེད་ཐུབ་ཡོད། དངོས་གནས་མི་ཁོ་ལྟ་བཞུའི་ནང་ལ“ལག་ཕྲག་པའི་འབྲས་བུར”བོད་རྒྱམས་ཐམ་པ་ཡོད་ཅིང་། ཡར་དེད་དེ་

བཅན་པོའི་རྒྱབས་སུ་བོད་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་ནག་རྒྱལ་ས་བཙོམ་པའི་ལོ་རྒྱས་ཀྱང་ཡོད། ད་ཆོད་དུ། རྒྱེར་གཙོད་པའི་འཁྲུག་རྩོད་ཀྱི་གཏན་ཚིགས་ལྟར་ཏྲག་པོའི་འཐབ་འཛིང་གིས་རྒྱལ་ཕམ་འབྱེད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། ཁྱ་ཚུར་དང་མེ་མདའི་གདོང་གཏུག་ཡིན་པ་མ་བཞད་དང་། བོད་རྣམས་ཀྱིས་རྒྱ་དང་མང་ཤེད་ཁྱང་གིས་མི་ལྷོང་བ་སྟེ་གཅིག་དང་ཉིས་བརྒྱའི་བསྡུར་ཐུབས་རེད་མོད། འཁོན་ལན་འཁོན་ཀྱིས་ལེན་པ་དང་དུག་ལན་དུག་གིས་འཛལ་བའི་བསམ་བློ་ཅན་གྱི་སྣ་འདྲེན་ཞིག་ཏོན་རེ་སོང་ན། བོད་རྣམས་ཤི་རེ་རེ་བཞིན་མཁར་ཁྲི་འབྲིང་ལྟ་བུར་མི་སྐྱེ་བའི་ངེས་པ་མེད་པ་དང་། དེ་ལྟར་ཐུང་ཆེ་དེ་དུས་ཤི་སྣ་ཁག་འཐབ་གཟིག་འཐབ་མ་ཡིན་ཀྱང་ཁྱི་འཐབ་སྒང་འཐབ་ལྟ་བུ་ཡིན་གྱིང་ཅིང་། རྒྱ་མ་མི་ལ་མེད་པ་དང་རྒྱ་ཁྱི་ལ་མེད་པ་ཞིག་བཟོས་ཏེ་བོད་ཡུལ་འདི་ཁྲག་འགྱགས་རྣག་འགྱགས་བྱེད་སའི་འཐབ་ར་ཞིག་ཏུ་ཆགས་མི་གྱིད་པའང་མ་རེད། ཡིན་ནའང་། དེང་དུས་ཀྱི་རང་དབང་དམངས་གཙོའི་གསར་བརྗེ་དང་རྩོད་ལེན་གང་ཡང་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་དང་ཞི་བའི་རྩོད་ལེན་ཡིན་ཞིང་། ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་དང་ཞི་བའི་རྩོད་ལེན་མི་གོ་མཚོན་ངར་མིན་དང་མི་གྲངས་མང་ཤུང་གི་རྗེས་སུ་འཇུག་ལྡོག་བྱེད་མི་གྱིད་པས་སུ་རྒྱལ་སུ་ཕམ་ཀྱི་རྒྱབ་ཆ་ད་དུང་བཞད་དཀའ་ཆོད་རེད། གང་ལྟར། ཁོ་བོ་འཇིགས་པ་མི། བརྒྱ་ལ་མི་རིགས་འདི་གཉིས་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཐལ་མཐའ་པར་ཆགས་ཆེ། ཕན་ཚུན་དགྱ་བཟང་རྣས་བྱེད་ཀྱི་ལམ་དུ་གཞུག་ཏེན་ཆེ་ཞིང་། རྒྱ་ཁབ་འཇིགས་སྒྲལ་རིང་ལུགས་པ་དང་མི་རིགས་འཇིགས་སྒྲལ་རིང་ལུགས་པར་མི་སྣྱར་བའི་ངེས་པ་མེད་ཕྱིར། ཁོ་བོ་ཞི་བདེ་ལ་མོས་པ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་རྣས། རྣམ་པར་རྟོག་གིན། ཞིབ་ཏུ་བསམ་ཀྱིན། རྗེས་སུ་དཔོག་གིན་ཞེད་སྣང་སྒྲ་བ་མི་འཇིགས་པའི་ཆོར་པ་ལས་ཀྱི་གཏེས་པ་སྟེ། རྒྱེར་གཞུང་གང་ཡང་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཐལ་མཐའ་པར་ལྟང་ཏེ་ལ་དཔགས་པས་དང་།

ཁོ་བོ་མི་རྒྱེར་ཀྱི་བདེ་སྡུག་ལ་དཔགས་པས་འཇིགས་པ།
ཡང་། རང་དབང་མི་ཁོ་བོའི་ཆེ་ཐོག་གི་རིན་ཐང་ལས་བརྒྱ་འགྱུར་སྟོང་འགྱུར་ཀྱིས་ལྟག

ལ། དེའི་ཕྱིར་དུ་དཀའ་ལས་རྒྱག་གི་ཡིན་ཞེས་ཁོ་བོས་སོས་དལ་དུས་དེ་འད�་ཁ་ཐོ་
གནམ་ལ་མི་ཤོང་བ་བསྒོགས་ཐྱོང་ཡོད་ནའང་། དཔལ་བོད་རྒྱལ་ཁམས་ཀྱིས་རང་དབང་གི་
ཕྱིར་དུ་ཞི་བའི་གསར་བརྩེ་བྱེད་སྐང་ལ། ཁོ་བོ་ཁ་འཁྱམས་ལག་འཁྱམས་སུ་ཐུར་ཅིང་
སྣང་འཛིག་མེད་པ་ལྟར་བསྡད་པ་ནི། ཆུན་འཁྱོག་སྣང་གསུམ་གྱི་ཞབ་ཆེ་བས་མ་ཡིན་ལ་
ཟབ་ཚུལ་དང་སྐམ་ཚུལ་བསྟན་པ་དེ་བས་ཀྱང་མ་ཡིན་པར། གཅིག་ནས་ཁོ་བོར་ཏ་སྒྲིག
གང་ཡང་མེད་པས་དང་། གཉིས་ནས་ཁོ་བོའི་ཅི་ཞིག་ལ་འཛིགས་པས་དང་། གསུམ་ནས་ཁོ
བོའི་གང་ཞིག་འཚོར་དོགས་ཀྱིས་ཡིན་ལ། མཐར་གཏུག་ནས་ཁོ་བོ་མི་སྐེར་ཏེ་བདེ་སྟུག་ལ
འཛིགས་པས་ཡིན་པ་སྟེ།

དེ་ལས་དང་པོ་ནི། ཏང་གཏམ་བཤད་ན། དཔལ་ཞི་གཞོན་ཆེན་པོའི་ཞི་བའི་གསར
བརྩེ་འདི་ཁོ་བོར་མཚོན་ནས་ཁྱེ་ལམ་དྲའང་ཁྱེས་མ་ཐྱོང་བའི་དོན་དག་ཟློ་ཏུར་བ་ཞིག
རེད། མ་འགྲངས་པའི་ཐོན་ལ། ཁོ་བོས་ད་དུང“དཔའ་བོའི་སྟོང་ས་ལས་འཚང་བའི་མི
ཏུ་སྐོར་ཞིག་མ་གཏོགས་མང་ཆེ་ཤོས་ནི་ད་ལྟ་ད་དུང་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་ཞེས
པ་ཟླུ་ཞིག་གམ་འཕྲང་ཟླུ་ཞིག་ཡིན་མིན་མ་ཤེས་པའི་ཚད་དུ་ལུས་པ་དང་། ཟླ་མ
ཟློགས་པ་དང་ཆུབ་མ་ཀྱང་ནས་དབང་ཕྱུ་མཉམ་རྗེད་བས་མ་ཀྱིན་འདུག རང
དབང་དང་འདྲ་མཉམ་ཟེར་བའི་བཤད་ཚུལ་ཞིག་ཡོད་པ་ཐོས་པའི་དབང་དུ་བཏང
ནའང་། དེ་ནི་ལྟ་དང་འཕགས་པ་དང་ས་ངས་ཆུས་དང་ཆུལ་པོ་དང་རྟེ་བོ་གང་རུང
གིས་གནང་ཐྱིན་དང་དངོས་གྲུབ་མ་བསྡུལ་ནས་མི་ཐོབ་པར་ས་ཞེམས་པ་དང་། ཆོས་པ་ཀུན
ཏུ་སྐྱབས་མགོན་གང་རུང་ཞིག་ལ་རེ་བ་བཏུབ་སྟེ་ཐོད་པ་རེད”སོགས་བྱིས་ཏེ་རང
དབང་སོགས་ཀྱི་གོ་རྟོགས་ས་ཁུ་ནི་བོད་ཆོས་དང་ཁ་ཐག་རིང་བར་ས་ཞེམས་ཤིང་།
རིག་གནས་ཀྱི་ཆེ་ས་ནས་དང་བས་མ་བྱོའི་མཐོ་ས་ནས་རང་དབང་གི་གོ་རྟོགས་སོགས
ཀྱི་ས་བོན་གདབ་པ་གལ་ཆེ་བར་མཐོང་བས་རང་གིས་ཤེས་ཚོད་ཀྱིས་ཁྱེད་བོད་ཀྱི
པའི་ཁྲོད་ཟློང་ཏུས་པ་ཡིན་མོད། མ་བས་མ་ས་ནས་བོད་ཆོས་ཀྱིས་ལག་ལེན་ཀྱི་ངོས
ནས་རང་དབང་དང་ཐོབ་ཐང། དམངས་གཙོ་སོགས་བཙུད་སོང་བ་དེས་ཁོ་བོ་ཅ་ལས
ཅང་སང་བར་ཏུས་ཤིང་ཅད་དེ་ལུས་དགོས་པའི་ཚད་དུ་བསྒྱལ། ང་ཚོས་རྟོགས་སད

དང་རྟོགས་སད། སྒྲིང་སྟོབས་དང་སྒྲིང་སྟོབས་རྒྱུན་དུ་བཞད་ཀྱི་ཡོད་མོད། དུས་ཡུན་
ཐུང་ངའི་ནང་ལ་དེ་ཡི་འབྲས་བུ་འདི་ལྟར་མིག་མཐོང་ལག་ཟིན་འཛིན་ཚུ་ཡོད་པ་ཨི་
བསམ་ཡུལ་ལས་འདས་པ་ཞིག་རེད། ཞིབ་ཏུ་བསམ་ན། བོད་རྒྱལས་ཀྱིས་སྲུག་ཁྲད་ནམ་
རིང་སྐྱང་འཚོངས་དཀའ་བས་ཞི་བའི་གསར་བཟོ་བྱས་པ་མ་གཏོགས། ཁོ་བོའི་རྩོམ་
འདིར་བཞད་པ་ལྟར་སོ་སོའི་བསམ་བློ་རང་དབང་དང་དམངས་གཙོའི་གོ་རྟོགས་
རྟོགས་པར་འཕྲུངས་པས་ཞི་བའི་གསར་བཟོ་བྱས་པ་རེད་ཅེས་ན། དོན་བདོས་དང་
མཐུན་མིན་བཞད་དཀའ་ཚོད་ཡིན་ནའང། དེ་ལྟར་གདེང་འཛིག་བྱས་པ་ཇི་བཞིན་
བོན་ལ་གནས་པའི་སྟོན་འདུན་ཁོ་བོར་ཆེ་ལ། ཅིས་ཀྱང་དེ་ལྟར་ཡིན་རིགས་པའི་ཞི་བའི་
གསར་བཟོ་འདིས་ཁོ་བོའི་བསམ་གཞིག་ཡོད་ཚད་ཀྱི་གོ་རིམ་བབྱུགས་ཤིང་སྐོ་ཀྱན་ནས་
ཉོག་ཉོག་ཐོར་བཟོས། ཕར་བལྟས་ཚོད་ལ། བོད་མིའི་འདུ་ཤེས་ཞན་ཞིང་གོ་རྟོགས་
བམན་པར་བཙོད་པའི་སྐད་ཆ་དེ་དག་ཅི་རང་ཉིད་རྩ་བ་ནས་ནོར་བའི་མ་རྟོག་ཁོག་
རྟོགས་སུ་སོང་བ་ལྟར་འདུག་ཅིང་རང་ཉིད་རང་ལ་ཕྱི་ཚོམ་སྐྱེ་རྒྱུའང་ཐུང་། ཤེས་ཁོ་
བང་གོ་ཁོས་བཞད་པའི་སྐད་ཆ་ཡིན་ན་ཅི་མཚང་དུ་ཆེ་བར་མ་ཟད་ངོ་ཚ་བའི་གནས་
ཡིན་ཕྱིར་འགྱོད་པ་བང་བཅས་ཏེ་ཡོ་བསྒང་ཁྱེད་དགོས་འདུག ཕྱིར་ཏན་རེ་བྱས་ན། ཁོ་
བོར་འཕྲུལ་ཤེས་དེ་འཏ་སྐྱེས་པའི་རྒྱུ་ཅི་མེད་པ་མིན་ཏེ། ཁོ་ཡི་ཁོར་མོ་ཡུག་ལ་གཞུང་
ཁང་གྲྭ་བཞིར་འཛུལ་ནས་བསམ་གཞིག་གཏོང་མདོག་ཁ་བོ་བང་བབྱད་པ་བཟོད་
མདོག་ཁ་བོ་བྱས་ཏེ་སྟོད་པ་མ་གཏོགས། མང་མང་གིས་ཅི་བསམ་གང་ཏན་ལ་རུང་ཞིབ
རྒྱས་ཁོན་མེད་པ་བང། ཡང་གཅིག་བཞད་ན། ཁོ་འདི་འགར་ཁོ་བོས་བྱིས་པའི་རྩོམ་ལ་
བལྟས་ཏེ། བོད་རྒྱལས་ཀྱིས་ཁོ་བོར་ལྟ་ཁོག་བང་བསྟན་བཤིག་ཅེས་བཤད་པ་བོར་ཞིང་
མི་ཀྱལ་ནས་ཕྱུང་སོང་འདུག་ཕྱིར། ནང་ཁོག་སྟོན་པའི་མི་བང་འཕྲད་པ་དགོན། རྒྱན་དེ་
བག་ཀི་བབང་ཀིས་ཁོ་བོ་ལྷན་སྐོམ་འཕྱི་བ་བང་གཉིས་སུ་མེད་པ་ཆགས་ཡོད་ལས་ཆེ་
ཞིང་། ཞི་བའི་གསར་བཟོ་འདི་འདུ་སྒོང་ཕྱབ་ངེས་ཀྱི་རྒྱབ་ཆའི་ཟླར་ཙམ་ཡང་ཐོས་ཐྲོང་
མེད། དེ་བས་དོན་ཆེན་སྟྲབ་དུས་ཁོ་བོར་ཀྱ་སྒྲིག་གང་ཡང་མེད་དེ་ཅི་ཏྲ་གཏོལ་བཟལ་དུ་
ལུས།

གཉིས་པ་ནི། རང་གི་ཚེ་ལྷོག་དང་བདེ་སྡུག་ལ་འཇིགས་པ་ཡིན་ཏེ། ད་ལྟའི་ཞི་བའི་གས་བཏེའི་སྒང་ལ། སྐེར་གཅོད་དབང་སྒྲུར་པས་ཏྲ་ཀ་ཥ་ཀས་སྒྲུབ་དེ་བོད་རྒྱལ་བཅིངས་པ་དང་། བཀྲིགས་པ་དང་། འཇུས་པ་དང་། བཟུང་བ་དང་། བཀག་པ་དང་། བསྒོགས་པ་དང་། བཅད་པ་དང་། བསད་པ་དང་། ཁོ་ཚོའི་རྒྱང་ཆས་བཤད་ནས་རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྒྲིག་བྱས་པ་རྣམས་གོ་བ་དང་། ཐོས་པ་དང་། མཐོང་བ་དང་། རིག་པར་ཕྱུར་ནས་། ཁོ་བོ་མི་སྣ་བའི་བརྒྱལ་ཕྲུགས། མི་བྱེད་པའི་ངང་ཚུལ། སྔར་མའི་རང་བཞིན་དུ་གནས་པ་ནི། ཕྱུགས་དེད་ན་འཇིགས་སྐྱ་གོས་ཡིན། དེ་ཡང་དགྱལ་བ་མངོན་སུམ་ལྟོང་བཞིན་པ་མཐོང་བ་ན། ཁ་གདངས། མིག་ཅིར། ཡ་ཁ་དང་ཡ་ཅི་ཙོར། ན་ཟུག་དང་མནར་གཅོད་ཕྱི་མོས་རྐང་ཅིག་ཏིད་ལ་ལེབ་མོར་ཕྲེབས་པའི་སྣང་བས་སྡུག་ལ། མཁའ་ལ་འོད་སྣང་མེད། ས་ལ་ཆུ་འབྲས་མེད། གཞན་ལ་སྙིང་རྗེ་མེད། རང་ལ་ཏྲས་པ་མེད། ཏིན་ལ་ཟས་མི་ཏན། མཚན་ལ་གཏིད་མ་ཁྱགས། བཙན་ཚུགས་དང་བརྟས་བཅོས་ཀྱི་ཟློས་གར་ཡང་དང་ཡང་དུ་ཟློ་བ་མཐོང་བས། མཐོང་ཚད་དགྱ་ཏུ་ཥར། རིག་ཚད་གཤེད་དུ་བབས། ཡོད་ཚད་ལ་ཞེ་སྡང་སྐྱེས། ཐམས་ཅད་ལ་འཁོན་འཛིན་བཅངས། གཞན་གྱིས་རང་གི་ཕ་བས་ནས་ཁྱུག་བསྟལ་དེ་ལས་ཆེ་བ་ཡོད་མི་གྲོད་སྟམ་པ་ཥར་བ་དང་ལྡན་དུ། རང་ལ་ཆ་བཞག་སྟེ་སྐེར་གཅོད་དབང་སྒྲུར་པའི་མནར་གཅོད་བྱེད་ཐབས་ཡོད་ལ་བྱན་ཐེངས་རེ་རེར། མཁོ་བའི་སྒྲ་ཞོགས། ལུས་ཀྱི་ལྟུ་ཐུང། དོན་སྟེང་མིད་པར་སྐེབས་ནས་འོང་།

“སྒྲ་དང་ཁ་ལྟུ་བཀོག་པ་དང་། ཥང་གཞུས་ལག་རྒྱང་། ཥ་གཞུས་ས་ཅོ་ཏོག་ཏྲག་པ། ཕར་འབྱུད་ཚུར་འདེད་དང་། མི་ཁ་ཥས་ཀྱིས་ད་དུང་ལྟེ་མིག་ཆེན་པོ(བོད་ཀྱི་ལྷོན་མའི་ཐོ་ལྷགས་ཆེན་པོའི་ལྟེ་མིག་སྟེ། འཁྱག་འཛིང་གི་ཡོ་བྱད་དུ་ལྷོད་པ་མང་།——བལྟར་མཆན)དང་། ཏྲུག་པས་ཅེས་རྒྱང་བཏང་ནས་འཕབ་ཐོད་གཏོང་ཡུལ་ཁ་ཁྱག་ལྟ་ཁྱག་ཐར་ཐོར་ངང་བྱན་མེད་དུ་བཏུལ་འགྲོ་བ་དང་། ཡན་ལག་ཐུན་བཅག་ས་ཥས་ཐུན་ཆེན་པོ་བཐོས་པ” (《ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་བདུན་ཀྱི་སྐྱེན་ཞུ》ལས་བྱང་ས)སྟེ། ཁ་ཚུར་ཀྱིས་སྟན། རྟག་ཐོས་ཏྲུག ཁྱིམས་ཏྲུག་གིས་གཞུ་བ་ནི་ཅི་ཡང་མ་ཡིན་ཞིང་། ཁོ་ཚོར་མགོ་བོ

འབྲེག་པའི་ཁྲིམས་ཆད་ཡོད་པ་ལས་གཞན། 炮烙 ཟེར་བ་ཟངས་རྟ་ལ་བསྐྱོན་པ་སྟེ་ཞུགས་ཆེན་རབ་ཏུ་འབར་བའི་རྟ་ལ་བསྐྱོན་ནས་གསོན་སྲེག་བྱེད་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 脑箍 ཟེར་བ་མགོ་བོ་བསྡམས་ཏེ་འཇུར་མིག་ལ་དྲངས་ནས་མིག་ཕྱུང་མགོ་བོ་གས་ཐ་ན་ཀླད་ཞོ་སྒོ་ལ་ཐོན་འོངས་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 剖腹 ཟེར་བ་བྲང་ཁོག་གཤགས་ཤིང་དོན་སྣོད་ཕྱུང་ནས་རྒྱུ་མའི་དྲ་འཐེན་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 肉刷འམ梳洗 ཟེར་བ་ཤ་འབྲད་ཅེས་པ་སྟེ་གྲི་ཡི་སོ་མང་རྣོན་པོས་ཤ་འབྲད་རུས་འབྲད་བྱེད་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 腰斩ཟེར་བ་སྐེད་པ་བཅག་ཀྱང་འཆི་མིན་གསོན་མིན་དུ་འཚོ་བར་བྱེད་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 凌迟ཏེ千刀万剐 ཟེར་བ་ལུས་ཤ་ཚལ་བ་སྟོང་དུ་མ་དྲས་བར་དུ་མི་འཆི་ཞིང་གཙབས་ཤ་བཙབས་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 车裂སྟེ五马分尸འམ五牛分尸 ཟེར་བ་རྟ་ལྔའམ་གླང་ལྔ་ཡིས་མི་བུའི་ཡན་ལག་ལྔ་རྒྱང་དུ་ཡ་བྲལ་བར་གཏོང་བའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 乳夹ཟེར་བ་ནུ་འཚིར་ཏེ་བུད་མེད་ཀྱི་ནུ་མ་བཙིར་ཏེ་གཅོད་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་།木驴 ཟེར་བ་ཤིང་གི་བོང་བུ་སྟེ་ཤིང་མདུང་རྣོན་པོ་བུད་མེད་ཀྱི་མཚན་མར་བཙུགས་ཏེ་ཤིང་ལས་བྱས་པའི་བོང་བུར་བསྐྱོན་ནས་གཡོ་སྒྲུལ་བྱས་པར་དགྱེ་སྒྲུར་མི་ནུས་པའི་ན་ཟུག་ཡ་ང་བ་ཡོད་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 剥皮 ཟེར་བ་པགས་པ་དམར་བཤུ་སྟེ་མགོ་བོ་ནས་བཟུང་ཐུར་ལ་དང་སྒལ་པ་ནས་བཟུང་འཕྲེད་དུ་པགས་པ་དམར་བཤུ་བྱེད་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 俱五刑ནམ大卸八块 ཟེར་བ་དུམ་བུ་ལྔའམ་དུམ་བུ་བརྒྱད་དུ་ཕྲལ་བ་སྟེ་ཀང་ལག་བཞི་བོ་སོ་སོར་ཕྲལ་བས་བྱང་ཁོག་དང་བཅས་ཏེ་ལྔ་དང་། ཀང་ལག་བཞི་བོ་བཅད་པའི་སྟེང་ལ་མིག་གཉིས་བྲུས་པ་དང་རྣ་བ་གཉིས་བཅད་པས་བརྒྱད་དུ་དབྱེ་བའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 烹煮 ཟེར་བ་རྫ་ཁོག་ཏུ་བཅུག་ནས་ཞབས་ལ་མེ་བཏང་སྟེ་གསོན་པོར་བཙོ་བའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 宫刑 ཟེར་བ་ཞུག་རུམ་བཟོ་བ་སྟེ་ཕོ་མཚན་རླིག་འབྲས་དང་བཅས་པ་འདོན་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 刖刑ཟེར་བ་པུས་མོའི་ལྷ་ང་བྲེགས་ནས་ཡར་འགྲེང་མི་ནུས་པ་བཟོ་བའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་། 针插指甲缝ཟེར་བ་སེན་བར་ཁབ་གཟེར་འདེབས་པའི་ཁྲིམས་ཆད་དང་།

活埋 རྒན་བ་གསོན་ཐེད་དེ་མགོ་བོ་ས་ཁར་བྱད་པ་ཙམ་ལ་ལུས་ཏིལ་པོ་ས་ལ་ཐེད་པའི་ཁྱིམས་ཆད་དང་། 鸩毒 རྒན་བ་ཐྱར་དུག་འདྲེན་པའི་ཁྱིམས་ཆད་དང་། 桩刑 རྒན་བ་ཁ་དང་རྒྱབ་གང་རྩང་དུ་ཕྱར་བའི་གཟེར་མགོ་ཀྱབ་པའི་བར་འདེབས་པའི་ཁྱིམས་ཆད་དང་། 铁锯 རྒན་བ་མགོ་ནས་མར་ལ་དང་རྒྱབ་ནས་ཡར་ལ་ཕྱི་བཀྱབ་སྟེ་ལྷག་ས་གཅོ་གིས་འདྲ་བའི་ཁྱིམས་ཆད་དང་། 断椎 རྒན་བ་སྒལ་ཚོ་གས་དང་སྐེ་ཚོ་གས་གཅུ་བའི་ཁྱིམས་ཆད་དང་། 灌肠 རྒན་བ་ཁ་ལ་ཟངས་དང་གཤའ་དང་ཞ་གང་རྩང་བཞུས་པའི་ཁུ་བ་དང་ཁོ་ཆུ་ངར་མ་ལྷག་པའི་ཁྱིམས་ཆད་སོགས། གདུག་རྩུབ་གང་ཆེ་དང་གཏུམ་ཏྲག་གང་ཆེ། བསྲུལ་བའི་ལྷག་བསྲལ་གྱི་རྣམ་གྲངས་བཟོད་པའི་ཡི་གེ་ལས་མ་གཏོགས་མཐོང་བ་མེད་པའི་ཁྱིམས་ཆད་སྔ་ཚོགས་ཁོ་ཚོས་མི་བྱའི་འཇིག་རྟེན་དུ་སྲུད་ཕྱོང་ཡོད་པ་ཁོ་ཚའི་ལོ་རྒྱས་སུ་མཐོང་དུ་ཡོད། མི་ས་མས་ལྟ་ཞོག་འདྲེ་ས་མས་སུའང་འཆར་མི་སྲིད་པའི་ཁྱིམས་ཆད་དེ་ས་གས་ནི་བོད་ཀྱི་དེ་ལྟའི་ཁྱིམས་ཆད་དེ། མིག་འབྲས་འདོན་པ་དང་། ལྷ་འབྲེག་པ། རྡ་ཅོག་གཞར་བ། ཤང་ལག་གཅོད་པ། རྐེང་ཆ་གཅོད་པ། སྐྱམ་ཁལ་མར་ལག་པ་འཇུག་པ། ཟངས་རྩ་ལ་བཏྱོན་པ། ཀོ་ཕྱམ་རྒྱག་པ། རྡོ་ཞུ་གཡོག་པ། ཚར་རྒྱག་དང་ཟླ་ལྷག་གཏོང་བ། ཆུང་ཙི་སྟེ་གཟེབ་བྱ་ལ་འཇུག་པ། སྐེ་ལ་ཤིང་ཐོ་གཡོག་པ། ཤང་ལྷགས་རྒྱག་པ། སྐེ་ལ་རྡོ་ཐྱོག་པ། ལྷགས་གཟེར་འདེབས་པ། རྒྱང་ཤིང་རྒྱག་པ། དྲ་ས་བཏོད་པ། བང་ཁར་རྡོ་གཅོན་གཏོང་བ། ཁྲིག་ཚང་དྲ་འཇུག་པ། ལག་པར་གོ་ཕྱམ་རྒྱག་པ། ཥ་གཅོད་པ། ཥ་ལིང་འགོག་པ། སྐྱ་ག་གཟེར་རྒྱག་པ། བཟླ་ག་ལྷག་ག་ཞུ་བ་སོགས་ལས་བརྒྱ་འགྱུར་སྟོང་འགྱུར་གྱིས་ལྟ་ལ། ཤད་ཅིག་བྱས་པ་ཙམ་གྱིས་ཀྱང་ཁོག་འདར་བཏྱོན་ནས་འོང་། དེ་དག་ཅི་གནའ་བོའི་དུས་ཀྱི་ཁྱིམས་ཆད་ཡིན་པ་བདེན་དུ་ཚུགས་ཏེ་ཚོད་དུ་བེད་སྤྱོད་གཏོང་གི་མེད་པ་ལྟ་ནའང། གང་ཞིག་ཇི་ལྟ་ཇི་ལྟར་འཇིག་རྟེན་མི་བྱའི་ལས་ཀ་ཅན་ཁོ་ལ་ཆགས་ཡོད་ཀ་ཅན་དུ་བཏགས་པ་རྣམས་ལ་དེ་ལྟ་དེ་ལྟར་ཁྱིམས་ཆད་གཅོད་པའི་བག་ཆགས་གང་རྩང་ཞིག་ངེས་པར་དུ་ཡོད་སྲིད་པ་དང་། མཐོང་ཙམ་གྱིས་ཀྱང་ཟླ་འཁྱམས་པར་འགྱུར་བའི་བྱག་སྟོར་མངོན་དུ་བལྟར་བ་ལ་འཛེམ་དོགས་མེད་པའི་རིགས་ལ་ཡིད་ཆེས་རྒྱ་ཞིག་གང་ནི་

ཡོད་དེ། ད་ལྟའི་ཐོག་རྒྱལ་གྱི་དུས་རབས་སུ་ཐོག་རྒྱལ་གྱི་ཁྱིམས་ཆས་སྣ་ཚོགས་བཟོས་
ཡོད་པ་རྟེས་སུ་དཔག་པས་ཤེས་ཀྱས་ལ། རྒྱ་བྱེད་བང། རྡུང་བྱེད་བང། རྟེག་བྱེད་
བང། ཐྲོག་བྱེད་བང། ཁོག་བྱེད་བང། འཛིན་བྱེད་བང། འཁྱིག་བྱེད་བང། གནོན་བྱེད་
བང། འཚེར་བྱེད་བང། འཇུམས་བྱེད་བང། འཛིར་བྱེད་བང། གཟེར་བྱེད་བང།
བཟླ་བྱེད་སོགས་མིང་མི་ཐོགས་པའི་ཁྱིམས་ཆས་རྣམས་ཐོག་བང་དུ་གི་སྒྲུལ་ཀྱགས་
ལ་ཏྲངས་པ། མི་བྱའི་བྱེད་ཚུལ་མི་བགོས་པ། གནད་ཁེལ། གཉིང་འབྱིན། ཐུག་འདོན།
ཀྱགས་ཐོན། རྩོ་བཌལ་གྱི་ཚོས་བང་ལྟན་པས་ཕྱི་སྒྲི་པགས་མ་རལ་ཀྱང་ནང་ཧ་ཅུས་ཕྱལ
བ། ལྷ་ཆེགས་ཐོར་བ། བོན་སྟོང་སྒེག་པ། ཕྱི་ལྷས་པོ་མ་ཆས་ཀྱང་ནང་ས་ཕམས་ཁམས
འཇིག་པ། ཐོ་རིག་རྩིབ་པ། ཤེས་པ་འཚལ་བར་བྱེད་པའི་ཁྱིམས་ཆས་ཅི་རིགས་བཟོས
ཡོད་པ་བསྟོན་མེད་དེ། འཛིན་བཟུང་ཕེབས་པ་རྩམས་ལས་ལ་ལར་མནར་གཅོད་ཚད
མེད་བཏང་རྒྱན་གྱིས་ས্ལོག་བབྱགས་ཆད་པའི་བོམ་པོ་ཡིན་ཀྱང་མི་བདག་ལ་མི་ཐྱོད་པ
བང་མཐོང་དུ་མི་སྟེར་བར་ཟློག་ཏུ་མི་སྒེག་བཏང་ས་ལས་ཤེས་ས།།
ཡང་ས་ཚ་བའི་ལྷག་བསྟལ་དང་ཡ་ཆུ་ཀྱང་བའི་ལྷག་བསྟལ་དེ་དག་ཐྱོང་བ་ལྟ་ཞོག ཀ
ན་ལྟོ་བསྐལ་གཉིད་བཅག་ཙམ་གྱི་མནར་གཅོད་ཀྱང་ཁོ་བོའི་མ་གཞི་ནས་བདེ་ཐང
མེད་པའི་ལུས་པོ་འདིས་ཅི་ལྟར་ཕེག་ཡང་སྐྱམ་སྟེ་འཇིགས་པ་དང། ཟླབས་དེ་དུས་སུ
མི་ཆེ་ལ་གཏམ་ཆེ་འཇོག་པ་སྟེ་བོ་དོད་དང་ཡག་ཟླད་མཁན་དུ་ཞོར་ཏེ་ཞབས་འབྲེན
བྱེད་པ་དང། ཀྱ་ཡངས་དང་བཟོད་གསོལ་ལྟན་དུ་ཞུས་ཏེ་མཆན་ཧས་འཇོག་པའི་ཕྱིད
པ་ཆེ་ལ། མ་ཟད་ཟེར་གཅོད་དབང་ལྷུར་པའི་ལག་རོགས་ཀྱབ་གཡོག་ཏུ་མི་འགྱུར་བའི
བམ་བཅའ་བཀྲན་པོའང་ཆང་ནས་མི་འཇིག་པའི་ཅོས་པ་མེད་པ་བསམ་ནས་ཞེད་ལྟང
ཟྭ་ཚུ་འདུག ཏེ་ལྟར་ཟེར་གཅོད་དབང་ལྷུར་པའི་མནར་གཅོད་བྱེད་ལྟང་ལྟ་གཅིག
ཡིད་ལ་ཧར་བས་ཀྱང་ཡ་ང་འཇིགས་ཟྱག་མི་ཟད་པ་ཟླ་ནས་འོང་བ་འདི་ཁོ་བོ་དབའ
ངར་མེད་ཅིང་ལྟར་མ་ཡིན་པའི་རྒྱན་ཡིན་ནམ་ཡང་ཀ་ལྷངས་པ་མེད་ཀྱང་ཅེས་པ་མང
བའི་རྒྱན་ཡིན་པ་ཆ་མི་འཚལ་མོད། འཇིགས་ཟྱག་ཅི་འཇིགས་ཟྱག་རང་ཡིན་ཕྱིར་རྒྱ
མཆན་བཧད་རྒྱ་མེད་ཀྱང་ཕྱིད།

གསུམ་པ་ནི། གང་ཞིག་འཚོར་བ་ལ་དོགས་པ་འདི་བསྟེ་ན་འཇིགས་པའི་ཁོངས་སུ་
གཏོགས་པ་འདུ། བོད་མི་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན་དོན་ཆེན་འདི་འད�eའི་སྒང་ལ་ཅིས་ཀྱང་རྣམ་
འགྱུར་གང་རུང་ཞིག་སྟོན་དགོས་པ་དང་། ཁོ་བོ་ནམ་རྒྱུན་ཡིན་མིན་གཉིས་བཤད་རྒྱུར་
དགའ་བ་དང་། འགྲིག་མིན་གཉིས་ལབ་རྒྱུར་དགའ་བའི་བོད་མི་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས།
དོན་ཆེན་དེ་འདuneའི་སྒང་ལ་ལག་ལེན་གྱི་སྟོར་བ་མི་ནུས་ཀྱང་བསམ་ཚུལ་གྱི་རྒྱང་ཆ'
འགའ་རེ་དུས་ཐོག་བཤད་ཕོད་དགོས་ནའང་། དེ་ལྟར་མ་ནུས་པ་ནི་ཁོ་བོའང་ཡོངས་
གྲགས་སུ་ཅེ་ཕན་རྒྱ་ཆོགས་ཏེ་ཕོགས་ཀཟན་གཞི་འཛིན་ཀུལ་གྲས་ཀྱི་གཅིག་ཡིན་
ལ། ཅེ་ཕན་རྒྱ་ཆོགས་ཀྱིས་ནམ་ཡང་རང་ཉིད་ཀྱི་བདེ་སྡུག་དང་ཅེ་ཕན་ཚུང་དུར་
གཅིགས་ཆེན་བྱེད་པ་མ་གཏོགས་སྟོ་དོན་ཆེན་པོ་ལ་དོ་ཞུར་དང་སྣང་འཇོག་མེད་ཅིང་།
ཟློག་སྟེ་ཁེར་གཅོད་དབང་སྐྱར་པའི་ལག་རོགས་ལྟར་ཆགས་ཡོད་པ་རེད། ཁོ་བོ་ཅེ་ཕན་
རྒྱ་ཆོགས་ཀྱི་མི་ལ་ཅེ་ཕན་ཟད་པ་ཡིན་ན། སྟན་གྱི་ཕ་མ་ཟོ་ཟོན་དང་། གཞུག་གི་བྱིས་པ་
ཕྱུ་ཀུ། ཟོགས་ཀྱི་ཚུང་མ་བཟའ་ཟླ་བཅས་ལ་ཁ་མི་ས་ས་པ་དང་ཆུབ་མི་ཅེབས་པའི་འཚོ་
བའི་དཀའ་སྟྲུག་བློས་མི་དཔོག་པ་འཕྲུང་ཏེན་དང་། ཏེན་ཁ་དེ་འདུར་ལྟུང་ཆོ་ཀཞན་ཀྱི་
ཆོ་ཀཡོག་ཏུ་མི་འགྱུར་བའི་ངེས་པ་མེད་དེ། དཔལ་འབྱོར་འཇུག་ལྟར་སྐྱན་བྱེད་པ་དཀྱིལ་
སྐྱིང་དུ་འཇོན་དགོས་ཞེས་སྒྲིད་ཀྱི་ཆ་ནས་བསམ་ན་གཡོ་ཐབས་བསྒྲུ་བྱེད་ཆེ་བའི་སྒྲིད་
ཏྲས་དེ་གཏན་ལ་ཕབ་པ་ནས་བཟུང་། རང་གཞན་རིགས་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཁོག་ལ་སྐོར་
འདྲེ་ཞུགས་ཡིང་། ཁྱད་པར་དུ་ཁོ་བོ་ལྟ་བུའི་སྒང་ལ་ཅེ་ལ་ཀྱལ་གྱི་རིགས་རྣམས་རྒྱ-
རོར་མ་གཏོགས་ཅི་ཡང་མི་བསམ་པའི་ས་མས་ཅན་དུ་ཕྱིར་ཅིང་། འདྲོར་ཆེ་ཅེ་བའི-
ཏྲང་ནི་ཞུམ་ཞུམ་དུ་འགྲོ་ཞིང་།། རྒྱད་ཆེ་རིང་བའི་ས་ནི་མཏྲའ་ཀེར་གྱིས་འཕྱ་བ།། ཞེས-
པ་ལྟར་འདྲོར་པ་ཞན་ཆེ་མི་ཐལ་དུའང་མི་ཚུ་བའི་བཟོ་སྟོན། རྒྱ་ཡོད་ནི་ཡ་ཁྲའི་ཚ་བོ།།
རྒྱ་མེད་ནི་ཡ་ཁྲའི་གཡོག་པོ།། ཟེར་བ་བདོས་གནས་བདེན་པ་འདུ་ལྟེ། རྒྱ་མེད་ཆེ་གཞན-
ཀྱི་ཆེ་གཡོག་ཏུ་འཕྱར་བའི་སྒྲིད་པ་ཆེ་ཞིང་། ཆེ་གཡོག་སྐྱབ་པའི་གནས་ལྟར་དེ་ཁོ-
བོས་བློ་ཡིས་ཅི་ལྟར་བཟོད། ཡང་། ལུས་ཐོག་ལ་བདེ་མི་བདེ་ཟླང་ཆེ། ཡུལ་མི་རྣམས་ཀྱི-
བཅལ་གསོན་བཅལ་ཀྱི་ལྟག་ལ་སྐོར་སྒྲིད་པ་གཞིགས་ཀྱིན་གཞིགས་ཀྱིན། ཐོས་ཀྱིན་ཐོས-

ཏྲི་ཁྲི་ཀཡའ་བ་ཐུང་། ཁོ་བོས་འདི་ལྟར་དུ་ཁེར་སེམས་ཐུག་པོར་སྟོན་པ་ཨི། ད་ལོའི་ཞི་
བའི་གསར་བརྗེར་ཞུགས་པའི་དཔའ་བོ་དཔའ་མོ་རྣམས་ལ་འདི་འད�་འདིག་ས་
དང་འཇོམ་དོགས་མེད་པར་སྐྱ་བ་མིན་ལ། ལུ་ཞིག་ཁོ་བོར་བཟོད་པ་ཁྱོམ་པའི་གསོལ་
མཆིད་ཞུ་བའང་མིན་པར་མ་ཟད། རང་ཉིད་ཀ་འཕྲིམས་ལག་འཕྲིམས་ལུ་འདུག་པའི་
གནས་ལུགས་ལུ་བབྱང་བ་དེ་བས་ཀྱང་མ་ཡིན་པར། བསམ་སྒྲུབ་ས་གསོང་པོར་བཟོད་
པ་ཅམ་ཡིན་ཕྱིར། འཕྲལ་ཁྱོད་དང་ཟུར་ཟ། ཐ་ན་མཆང་བྱས་ཀྱང་གནས་ཚུལ་དེ་ཅམ་
ཡིན་ཞེས་སྐྱ་བ་དང་བཅས་པ་ཨི་འཇིག་པ་ལས་ཀྱི་གསུམ་པ་སྟེ། མི་བྱ་ཁེར་
ཏྲི་ཆེ་ཁྲོག་དང་བདེ་ལྡན་བསམས་པས་དང་།
མ་འོངས་ལྷོན་རྟོག་ཀོས་འཇིག་པ།
དེ་དག་ལས་ཀྱང་འཇིག་པ་ཨི། གོང་དུ་བཤད་པ་ལྟར། ད་ལོའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེའི་
ཁང་ལ། ཁེར་གཙོད་དབང་ཕྱུར་པས་བཅུགས་པ་ལྟར་རྒྱང་གཙོག་འཕྲོག་ཁྲི་ཀི་ལྟང་
ཚུལ་ཐུང་ཡོད་པ་ཨི་བསྟོན་དུ་མེད་ཅིང་། དེ་ཡང་ཁོ་བོས་ཞོགས་ཏུར་དང་ལད་ཟློས་ཀྱི་
རྣམ་པས་ཐུང་བར་འདོད་པ་དང་། ཕར་བལྟས་ཆོད་ལ། ཁ་ཞེ་གཉིས་མེད་དང་། ཟླ་
ཐག་ཆད་ཆོད། གཞི་ཁྱོན་ཆེན་པོའི་གསར་བརྗེ་དེ་འདུ་ལྡ་མཐུད་དེ་ཐུན་བསྟད་ནས
འཐུང་བའི་མངོན་རྟོགས་འདུག་ལ། འཕབ་ཚོད་རབ་དང་རིམ་པ་དང་གང་ས་གང་ལ
ཏྲེད་པའི་ལྟས་འདུག་ན། ཡང་བསྐྱར་གསར་བརྗེ་དང་འཕབ་ཚོད་ཏྲེད་ཁང་དུ་ཡང
བསྐྱར་རྟང་གཙོག་འཕྲོག་ཁྲི་ཀི་ལྟང་ཚུལ་མི་འཐུང་བའི་ངེས་པ་མེད་ཅིང་། དེ་ལྟར
ཐུང་ཆེ་ཁེར་གཙོད་དབང་ཕྱུར་པས་ཡང་བསྐྱར་དམར་པོ་ཁྲག་ཀི་འཁོར་ལོ་བཁོར་ཏེ
གཤིན་རྗེའི་བཤས་རར་བསྡུར་འགྲོ་བར་ཕེ་ཆོམ་ཡོད་པ་མ་རེད། དེ་ལྟ་ཅི་ཤེས་བཞིན་ཁོ
ང་བྱག་ལ་བརྟན་པ་དང་མཚུངས་ལ། ཁྱིད་བྱ་མི་ལྷེབས་ལྟ་བྱའི་འཕབ་ཚོད་ཏྲེད
ལྟར་དེ་ལ་ཁོ་བོ་འཇིག་ནས་ཡོད། འཕབ་ལ་དགའ་བའི་ཆབ་ཁྱིད་པ་ཞིག་ཀིས། ཆེ
ཁྲོག་ཀོད་པ་མེད་ཅ་རང་དབང་གང་ནས་འཕོབ་ལྟ། ཤར་ཏེ་མོར་ཏྲིས་མི་འབོར་འབྱམ
ཕྱག་ཀི་ཆེ་ཁྲོག་རིན་དོད་དུ་ཕྱལ་བའི་ཐེས་ལ་ད་གཟོད་རང་དབང་འཕོབ་པ་རེད་ཅེས
སོགས་ཟེར་ལས་ཆེ་མོད། འོན་ཀྱང། ཁོ་བོས་རང་གཞན་ཕྱོགས་གཏིས་ཀྱི་རང་དབང

དམངས་གཙོའི་ལྟ་ཚུལ་སོགས་བསམ་བློའི་ཆུ་ཚད་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁོར་ཡུག་ལ་
བསམ་པ་དང་། ཁྱད་པར་དུ་མི་བྱ་རང་ཉིད་ལ་ཆ་བཞག་སྟེ། རང་གི་ཆོ་ས྅ོག་གིས་མནར་
གཙོད་ལྟག་བསྟལ་ཐྱོང་བར་འཇིགས་པ་ཕར་ཞོག རང་མི་ཉེ་འབྲེལ་ཡོད་ཚད་ལྟག་
བསྟལ་མི་བཟད་པའི་གནས་སུ་བསྒལ་རྒྱར་འཇིགས་ནས་ཡོད་ཚུལ་གོང་དུ་སོང་བ་ལྟར་
ཉེ་ཏག་ཏོའི་ཆོས་དང་ལྡན་པའི་འཕགས་རྒྱུད་ཀྱི་ནང་ནས་མེད།
སྐེར་གཙོད་དབང་སྒྱུར་པས་དུས་དང་རྒྱམ་པ་ཀུན་ཏུ་ཁག་དཀྲི་ལག་ཕྱིས་གང་རུང་མ་
རྟེད་པར་ཡོད་ཕྱིར། གལ་སྲིད་སྟོན་མ་ནང་བཞིན་རྒྱང་གཙོག་འཕྲོག་སྲིག་རྟེར་བའམ་
དེ་དང་མཚུངས་པའི་ཏག་ཏོའི་སྒྱོར་བ་ཐྱུང་བ་ཡིན་ན། ཁོ་ཚོའི་འདོད་ཐོག་ཏུ་ཆུ་རྒྱག
པར་ཏྲས་པ་ཡིན་ཏེ། ཁོ་ཚོས་ཕྱོགས་གཅིག་ནས་པར་ལ་བརྒྱབ། གཟུགས་ལ་ཕབ།
བརླན་སྟེར་དུ་བཙོས་ནས་ཅི་ཡང་ཤེས་པ་མེད་ཅིང་གང་ཡང་ཏུ་གོ་མེད་པའི་ཁོ་ཚོའི
རིགས་ལ་བསྟན་ནས་ཕྱོགས་སྐྱོར་ཡོང་ཐབས་བྱེད་པ་དང་། ཕྱོགས་གཞན་ཞིག་ནས་དེ
ལ་ཁ་གཡར་ཏེ་ཏག་གཏོན་སྦར་བས་ཀྱང་ཆེ་བ་བྱེད་རིས་པས་ན། ཆོ་ས྅ོག་མང་པོ་ཞིག
རྒྱན་འདས་སུ་འགྲོ་རིས་ལ། དེ་ལས་མང་པོ་ཞིག་གིས་བཀག་ཅར་མནར་གཙོད་ཀྱི་ལྟག
བསྟལ་ཐྱང་བར་འགྱུར་བ་དང་། དེ་ལས་ཀྱང་མང་པོ་ཞིག་གིས་ཤི་ཐལ་གསོན་ཐལ་ཀྱི
དཀའ་ལྟག་ཐྱང་དགོས་ཡང་།
འཇིགས་སུ་རྒྱང་བ་རིས་ག་ལ་ཚད་དེ། གཏན་ནས་མཐོང་མི་འདོད་པའི་སྲིད་པ་ཞིག
ཡོད་པ་ཨི། བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཟད་ཕྱུག་སྟེ་ཤ་ལན་ཤ་དང་འཁོན་ལན་འཁོན་ཀྱིས
འཇལ་བའི་ལམ་དུ་ཕྱོགས་ནས། དུག་ཐུས་དང་འགད་ཐུས་ལག་ལེན་བྱེད་ཅིང་ཟློག
གསོད་དང་ངན་གསོད་ཀྱི་འཆོ་བའི་སྒྲོར་བ་མངོན་དུ་བསྟར་པའི་འཇིགས་སྒལ་རིང་
ལུགས་པ་ལྟར་ཆགས་རྒྱའི་ཉེན་ཁ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་བ་དེ་རེད། བརྒྱ་ལ་ཟླ་ཟློའི་སྒྲོད་སྟངས
དེའི་ལམ་དུ་སོང་བ་ཡིན་ན། སྔོང་དུ་མེད་པའི་ཆོས་ལུགས་དང་རིག་གནས་ཞེས་པ་ལྟ
ཞོག སྔོང་དུ་ཡོད་པའི་རི་ར་བ་ཁང་ཁྱིམ་དང་། ཐ་ན་མི་རིགས་ཧྲིལ་པོ་ཙ་མེད་དུ་འགྲོ
རྒྱའི་ལམ་ཁ་རང་གིས་བདམས་པ་རེད་ཅེས་ཁོ་བོས་ཆོག་ཐག་བཅད་དེ་སྟེ། བརྒྱ་ལ་བྱག
པའི་སྒྲོད་ལྟངས་དེའི་རྗེས་སུ་ཞུགས་པ་ཡིན་ན། གཞིས་བྱེས་གཉིས་ཀྱིས་ད་ལྟའི་བར་དུ་

དཀའ་ལས་བརྒྱབ་པ་ལ་སྟྲིང་པོ་མེད་པ་བཟོས་པ་དང་། དཔལ་ཁྲབས་ཆེན་གྱི་ཞི་བའི་
གསར་བརྩེ་འདི་ལ་འབྲས་བུ་མེད་པ་བཟོས་པར་མ་ཟད། ཆེས་མཐའ་མཇུག་དང་རྩ་བ་
རྩོགས་པའི་ལམ་དུ་རང་རྟོགས་ཀྱིས་ཞུགས་པ་ཡིན་པར་ཁོ་བོས་ཁ་ཚོན་བཅད་དེ་སྟེ།
དེ་ལྟར་བཤད་པ་ལ་ནང་རྒྱུ་ལྟར་པའི་རང་ལ་བསམ་པ་དང་ཕྱི་རྒྱུ་ལྟར་པའི
གཞན་ལ་བསམ་པའི་རྒྱུ་མཚན་གཉིས་ཡོད་པ་ལས། རྒྱུ་མཚན་དང་པོ་ནི། བོད་རྣམས
ཀྱིས་མི་ཚེ་སྟོང་ཕྲག་གི་རིང་ལ་ཆབ་སྲིད་ལྷན་ལུ་བསྡད་པ་དང་། མི་ཚེ་སྟོང་ཕྲག་གི
རིང་ལ་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་འཕབ་རྩོད་ཆེན་པོ་གང་ཡང་བྱས་ཚྭང་མེད་ཕྱིར། འཕབ
རྩོད་ཀྱི་ཉམས་ཚྭང་ཡང་ཡོད་པ་མ་རེད། འཕབ་རྩོད་ཀྱི་ཉམས་ཚྭང་མེད་པའི་རྒྱས་ཏི
བ་ཁོའི་ཞི་བའི་གསར་བརྩེའི་རྣབས་སུ་གསལ་པོར་མཐོང་སྟེ། རྒྱ་འཇུག་མེད་པ་བདང
འཆར་གཞི་མེད་པ། སུ་ཕྱབ་སུ་རྒྱལ་ཕྱི་རྣམ་པ་མངོན་པ་ལས་ཤེས་ཕྱབ་པ་དང་། དེར་མ
ཟད། ཁོ་བོས་བལྟས་ན། བོད་རྣམས་ཀྱི་སེམས་ཁམས་ཏི་རང་ལྡང་གི་མི་བྱའི་སེམས
ཁམས་སུ་འདུག་ལ། བ་དྲང་ལྷི་ཚོགས་ཀྱི་མི་བྱར་ཆགས་མེད་པའི་ཁྱད་གཏོས་གང་མང
མཐོང་རྒྱ་འདུག མི་མང་པོ་ཞིག་གིས་ལར་ཞེན་དང་ཁོག་ངར། ཞོགས་ཏུར་བསྟན་པ
ཅམ་ཀྱིས་གསར་བརྩེ་ལ་འབྲས་བུ་ཐོན་སོང་སྐྱམ་པ་ལྟར་འདུག་ལ། ཁྱད་པར་དུ་ཟློར
ཞིག་གིས་མ་རྟེན་ཁོག་བཙུག་ལ་ལང་ཟློས་ཀྱིས་རྒྱང་གཅོག་འཕྲོག་སྐོགས་པོག
པའི་ཚྭར་བ་ལ་བརྟེན་ནས་ན་ཟླག་འབོ་བ་ཅམ་ཀྱིས་རང་དབང་རྩོད་ལེན་བྱས་ཡོད
སྐྱམ་པ་ལྟར་འདུག ཀང་ཡང་རྒྱམ་འཛུར་དེ་དག་བསྟན་པའི་རྩོས་ལ་མེ་ཏྲལ་ཐལ་རྒྱལ
གྱི་ཚུལ་དུ་སོང་སྟེ་ཅི་ཡིན་ཀང་ཡིན་མེད་པར་ཅི་མིན་འདི་མིན་དུ་ལྟས་ཡོད་ཚོད་རེད།
དེ་ཅི་ཆབ་སྲིད་འཕབ་རྩོད་ཀང་རྒྱང་ལ་ཞུགས་ཚྭང་མེད་པའི་རང་ལྡང་གི་མི་བྱའི
རྒྱས་གཅིག་རེད། ཞོགས་ཏུར་དང་ཁོག་ངར་དེ་རིགས་ཅི་འཕབ་རྩོད་བྱེད་ཀྱིས་དང
ལམ་སྣ་འདྲེན་ཀྱིས་དག་ལ་མཚོན་ན། མེད་ན་མི་འགྲུབ་པའི་རྒྱ་རྒྱེན་གལ་ཆེན་གཅིག
ཡིན་རེས་ནའང། སྟོན་པ་མེད་པའི་བསྟན་པ་ཅི་ཀང་ཏན་ཏན་ཞིག་ཡིན་རེས་ཕྱིར
ཕབས་ཀྱིས་ལམ་སྟོན་གལ་ཆེ་ལ། ལྷག་བོན་ཏག་པོའི་འཕབ་རྩོད་ཀྱི་ལམ་དུ་འཇུག་པ
གཞར་ཡང་མིན་ཏེ། རིག་གནས་སེམས་ཁམས་ལྟ་འདྲེ་དང་གནའ་གཏམ་ཀྱི་འཇིག

རྒྱེན་རས་ཐར་མེད་པའི་རང་བྱུང་གི་མི་བྱའམ། གྲོང་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་འཐབ་རྩོད་བྱས་པའི་ལོ་རྒྱུས་དང་ཉམས་ཆྱོང་ཅི་ཡང་མེད་པའི་མི་རིགས་ཉམ་ཆུང་གང་ཞིག མི་རབས་རས་མི་རབས་བར་ཆད་གྲོང་འཐབ་རྩོད་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་ཆད་གྲོང་འཐབ་རྩོད་བྱས་ཧིང་། མཆོན་ཆ་དང་དྲག་ཆས་དམག་དཔུང་ལ་རྒྱབ་བརྟེན་པའི་སྐོར་གཙོད་གྲོང་གཞུང་ཞིག་དང་དྲག་པོའི་གདོང་གཏུག་རྒྱག་ལ་ཡོད། དབེར་ན་རྡུང་རྩལ་ཡོད་མེད་གཏིས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཕམ་འབྱེད་པ་དང་འདྲ། སྟོབས་ཤུགས་ཀྱི་ཟླ་ལ་སྟོབས་ཤུགས་སོན་པར་ཆ་བཞག་ནའང་། མགོ་སྐོར་དང་གཡོ་ཐབས་ཀྱི་ཟླ་ལ་སྒེབས་གྲོད་པ་ཞིག་མ་རེད། དེ་བས་འཐབ་རྩོད་ཀྱི་བྱེད་ཕྱོགས་མ་བསྡུར་བར་དྲག་པོའི་ལན་ལ་དྲག་པོ་སྒྲོད་འདོད་སྐྱམ་ན་ཅི་མི་རིགས་ཧ་ལ་པོ་རྩ་མེད་བཟོ་བའི་ཁ་གཡར་ས་བསམ་བཞིན་སྒྲད་པ་ཡིན་པར་ཁོ་བོས་འདོད་དོ།།

རྒྱ་མཚན་གཉིས་པ་ནི། 2001ལོའི“9·11དོན་རྒྱུན”བྱུང་བའི་རྗེས་སུ། ཡ་རིས་འཛམ་གླིང་ཐོག་དྲག་པོ་སྒྲོད་པའི་འཇིགས་སྐྱལ་རིང་ལུགས་དང་འཇིགས་སྐྱལ་རྩ་འཛུགས། འཇིགས་སྐྱལ་པ་གང་ཇི་སྟེད་ཅིག་གི་མིང་ཐོ་བཐུགས་པ་སྟེ། ལྷ་བ་ཕ་ལེ་སི་ཐན་དང་ཡབ་ལྷན་སོགས་ཡ་རབ་ལུང་པར་ཡོད་པའི་དབྱི་སི་ལམ་དྲག་ཆས་རྩ་འཛུགས་དང་། དབྱི་སི་ལམ་ལྷ་དགའ་དམག་འཐབ་རྩ་འཛུགས། དབྱི་སི་ལམ་བཅིངས་འགྲོལ་འཐབ་དཔུང་། ཏ་མ་སི། “ཁེ་ཏི”རྩ་འཛུགས། ཐ་ལི་ཕྲན་སོགས་དང་། ཐྲི་ལི་ཕིན་ཀྱི་ཐྲན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་ཆོགས་པ། ཁོ་ལོམ་པི་ཡའི་གསར་བཟོ་དྲག་ཆས་ཀྱས་ཤུགས། ཏུ་ལྦང་ཏ་ཡི་བཅིངས་འགྲོལ་དམག ཀམ་པོ་ཌའི་རང་དབང་དཔའ་ཤོད། ཡིར་ལན་ཀྱི་ཐྲི་མཐུན་དམག ཅེ་པ་ལའི་ཐྲན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་ཆོགས་པ། འཌར་པན་ཀྱི་དམར་དམག ཡོ་ལྷུའུ་ཆོས་ཆོགས། ཐྲར་ཁེའི་ཡབ་ལྷ་ཆོགས་པ་སོགས་རྩ་འཛུགས་དང་ཆོགས་པ། ཡི་ལྷ་མང་པོ་འཇིགས་སྐྱལ་རྩ་འཛུགས་དང་འཇིགས་སྐྱལ་པར་བགྲངས་པ་ནི། གནའ་དུས་ཐྲར་ཁེ་སི་ཐན་ཞེས་ཐྲར་ཁེ་ལྷོངས་སུ་འབོད་པ་ཆིང་ཆན་ཡུང་ནས་བཟུང་ཞིན་ཅང་དུ་བཅུགས་པའི་ཡུལ་དུ་བ་ལྷ་ཡུ་ཀུར་ཞེས་འབོད་པའི་མི་རིགས་དེར། ཕྱི་ཕྱོགས་སུ་ཚུགས་པའི་ཨར་ཐྲར་ཁེ་སི་ཐན་དབྱི་སི་ལམ་ལས་འགྱལ་ཞེས་པ་དང་། ཨར་ཐྲར་ཁེ་སི་ཐན་

བཅི�་འགྲོལ་རྩ་འཇུག་ཞེས་པ། ཨང་ཕྱར་ཁེ་སི་ཐན་གསར་འགྱུར་བརྡ་འཕྲིན་ལྷེ་
གནས་ཞེས་པ། འཛམ་གླིང་ཡུ་ཀུར་གཞོན་ནུ་འཕྲས་མི་ཚོགས་པ་ཞེས་པའི་རྩ་འཇུག་ས
དང་ཚོགས་པ་འགའ་ཡོད་པ་རྣམས་འཛིགས་སྐྱལ་པའི་ཏྲས་སུ་བཏང་ས་ལྟར། ཁེར་
གཙོད་ཁྲིད་གཞུང་གིས་བོད་ཀྱི་ཚོགས་པ་དང་མི་སྣ་དག་ཀྱང་དེ་དག་དང་ལྡན་དུ་ཐོ་ལ
བཀོད་དེ་འཛིགས་སྐྱལ་རིང་ལུགས་དང་འཛིགས་སྐྱལ་རྩ་འཇུག་ས། འཛིགས་སྐྱལ་པའི
ཏྲས་སུ་འཛོག་དགོས་པའི་ལྟན་ཞུ་ཕྱལ་ཐྲོང་ཡོད་རབས་ཐོས། བོད་རྣམས་ཀྱིས་ད་ལྟའི
བར་དུ་ཏག་པའི་ཐྲོད་པ་མ་ཏྲས་ཕྱིར་དེའི་ཏྲས་སུ་བཏང་ས་ཡོད་པ་མ་རེད་ལ། ཐུན
མར་ཏག་ལས་ཏྲས་ཡོད་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནས་དེའི་ཏྲས་ཚུད་ཡོད་རིས་དང་།
མ་འོངས་པ་ནའང་ཏག་པོ་ཐྲོད་པའི་ལམ་དུ་ཞུགས་ཆེ་འཛིགས་སྐྱལ་རིང་ལུགས་པའི
ཏྲལ་དུ་བརྩང་རིས་རེད། བཙུ་ལ་དེ་འདྲའི་བཏགས་མིང་ཐོབ་པ་ཡིན་ནོ། འཛམ་གླིང
ཁང་གི་ཁེར་གཞུང་ཀྱིས་དགྲ་རྒྱ་མི་མཐོང་བའི་རིས་པ་མེད་ཅིང་། ཁེར་གཙོད་ཁྲིད
གཞུང་གིས་བོད་རྣམས་ཥི་ཀྱལ་བཅད་དེ་མོ་ཀྱལ་ལ་གཏུགས་ཀྱང་བདེན་ཆྱབ་ཕྱོགས
ཐྲོད་ཀྱིད་མཁན་ཡོད་ཁྲིད་པ་མ་རེད། མ་ཟད་བོད་རྣམས་ཅི་འཛམ་གླིང་ཁང་གི་ཁེར
གཙོད་ཁྲིད་གཞུང་ཁག་ལས་གདུག་རྩུབ་ཧིན་ཏུ་ཆེ་བའི་ཁེར་གཙོད་ཁྲིད་གཞུང་ཞིག་གི
དབང་ཐྲུར་འོག་ཏུ་བསྡད་ཡོད་པ་ཐྲོས་མ་དགོས། བཙུ་ལ་དེ་འདྲའི་ལས་ལ་ཞུགས་པ
ཡིན་ནོ། ཁྲིད་གཞུང་གང་དེ་དམངས་གཙོར་ཕྱིན་པའི་དབང་དུ་བཏང་ནས། མིང་དེ
དང་མཚུངས་པའི་རིན་དོད་འབྱལ་དགོས་རེད་དེ། ཆེ་ཚའདན(chechnya)དུ་ལམ་རང
བཙན་བདམས་པ་དག་གིས་ཏྲག་ཐྲོད་མངོན་དུ་བསྡར་བས་ཡུ་རྒྱ་སྒུ་དམངས་གཙོ་ཁྲིད
གཞུང་གིས་དེ་དག་འཛིགས་སྐྱལ་པར་བཏགས་ནས་ཥིག་ལ་ས་ལྟ་རེ་འཚེན་པ་ལྟར་ཏྲག
གནོན་ཏྲས་དང་ཕྱེད་བཞིན་པ་དེ་འདྲའོ།། གནས་བབ་དེ་འདྲར་ཕྱིན་ཆེ་དེ་བས་ཆེ
བའི་འཛིགས་སྐྱར་བ་ཞིག་གང་དུ་ཡོད། ཁོ་བོས་དེ་ལྟར་ཕྱི་ནང་བར་གཞན་ཀྱན་ལ
བསམ་ནས་ཏྲག་པོ་ཐྲོད་པའམ་འཛིགས་སྐྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལམ་འདེམས་པ་ཅི་རང
ཉིད་ཆ་བ་ནས་ཇོགས་པའི་ལམ་འདེམས་པ་ཡིན་པར་ཐག་བཅད་པ་ཡིན་ལ། དེ་འདྲའི
ལས་ཕྱིད་པའི་ཉེན་ཁ་ལ་འཛིགས་པ་ཅི་འཛིགས་པའི་ཚོར་པ་ལས་ཀྱི་བཞི་པ་སྟེ། མ་

འོངས་སྔོན་རྟོག་གིས་སོ།།
དེ་ལྟར། སྐེར་གཅོད་པའི་སྲིད་ཀྱི་གདུག་རྩུབ་དྲན་པས་འཇིགས་པ་དང་། སྐེར་གཞུང་གང་ཡང་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཐལ་མཐའ་པར་ལྟུང་ཉེན་ལ་དཔགས་པས་འཇིགས་པ་དང་། མི་བུ་སྐེར་གྱི་ཚེ་སྲོག་དང་བདེ་སྡུག་བསམས་པས་འཇིགས་པ་དང་། མ་འོངས་སྔོན་རྟོག་གིས་འཇིགས་པ་བཅས་འཇིགས་པའི་ཚོར་པ་སྣ་བཞི་ཡོད་པ་བྲིས་ཏེ་མཚམས་འདིར་སླེབས་པ་ན། འཇིགས་པའི་ཚོར་པ་གཞན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། རྩོམ་འདི་བཀྲམ་པའི་རྗེས་ལ། ནམ་ཞིག་མི་ཡུལ་གྱི་ཚ་དམྱལ་དང་གྲང་དམྱལ་དུ་སྡོད་ལོས་དགོས་སྙམ་སྟེ་འཇིགས་སྐྲག་ཆེ་མོད། ཁ་ཡི་རྐྱེན་ལས་མགོ་བོ་ཤོར་ནའང་ལམ་འདི་རང་གིས་བདམས་པ་ཡིན་ཕྱིར་རང་འགན་རང་གིས་འཁྱར་རྒྱུ་ཡིན་ནོ།།

བཞི་པ། བསླབ་པ་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་དགུ་གྲོལ།

ད་ནི་འཆད་པར་བྱ་བའི་ལས་གཙོ་བོ་ལ་འཇུག་རྒྱུ་ཡིན། གང་ཡིན་ཟེར་ན། དེ་ནི་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་ཐོབ་ཐང་ཞེས་པའམ། བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད་ཅེས་པའམ། འཚེ་མེད་བསྟུན་མེད་ཀྱི་ལས་འགྲུལ་ཞེས་པ་སྟེ། གཞི་གཅིག་ལ་ལྡོག་པ་ཐ་དད་དམ་དོན་གཅིག་ལ་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་དུ་མ་ཡོད་པ་དེ་བྲིའོ།།
འདིར་ཐོག་མར་གསལ་བཤད་བྱེད་དགོས་པའི་དོན་གཉིས་ཡོད་དེ། གཅིག་ནི། རྒྱ་ཡིག
公民不服从
ཞེས་པ་ང་ཚོས་སྔོན་མར“སྤྱི་དམངས་ཀྱིས་བརྩི་འཁྱར་མི་བྱེད་པ”ཞེས་བསྒྱུར་མོད། ཚིག་དེ་གོ་སླ་ཡང་བརྗོད་བདེ་དོན་འདུས་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་བརྡ་རུ་ཆགས་དཀའ་བ་སྙམ་པས་ཁོ་བོས་ད་ཐེངས“སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ”ཞེས་འགྱུར་བཅོས་བྱས་པ་ཡིན། རྒྱུ་མཚན་ནི། བཙན་ལྟ་ངག་དབང་ཚུལ་ཁྲིམས་ཀྱི་བརྡ་བཀྲོལ་གསེར་གྱི་མེ་ལོང་དུ། རྟོན་པ། (1)ཡིད་ཆེས་པ་དང་། (2)འདོད་པ། (3)རྗེས་སུ་འབྲངས་པ་སོགས་ལ་འཇུག……བརྡ་རྙིང་སྟེ། ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། བརྡ་རྙིང་དུ་སོང་བ་གང་ཞིག་ལ་

དཀའ་ལྡན་པས་དེས་རྒྱ་འཛིན་གྱི་གོ་དོན་ཇི་བཞིན་སྟོན་ནས་བས་དང་། རྒྱན་པ་བཞི་
དང་མི་རྣོན་པ་བཞི་ཞེས་ཀུ་ཚོའི་ཚོས་སྲུ་རྒྱན་སྒྲོད་ཀྱི་ཆོག་ཅིག་ཡིན་བས་དང་། གཞན་
ཡང་བར་ཏྲི་པ་ལ་སྲོག་གས་པ་འཇུག་པའི་དགོས་པ་ཡོད་པ་བཅས་ཀྱི་ཕྱིར་རོ།།
དེས་དབྱིན་ཡིག Civil disobedience ཞེས་པའི་བར་དོན་ལེགས་པོར་འགྱུར་ཡོད་མེད་
མི་ཤེས་མོད། དེར་སྒྲོ་དམངས་ཀྱིས་སྲིད་གཞུང་དང་བཙན་དབང་གིས་བཙས་པའི་
བྱང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་བཀའ་ཁྲིམས་དང་བཀོད་ཁྱབ་ལ་ཡིད་ཆེས་མེད་པ་དང་། རྟེས་
སུ་མི་འཐུང་བ། བཙོ་འཁུར་མི་བྱེད་པ། དང་དུ་མི་ལེན་པ། ཁས་མི་ལེན་པ། ཤུས་བཀུར་
མི་བྱེད་པ། བསྟི་ལྡང་མི་བྱེད་པ། བསྟེན་བཀུར་མི་བྱེད་པ། ཀྱེན་དུ་ལྷོག་པའི་དོན་འདུག་
པར་བศད་ཅིང་། མིང་ཆོག་ལྟར་གཏན་འབེབས་ཟླ་བ་ཟླ་ཐོག་ནས་ཀུན་ལ་ཁེས་ཅིག་ཡིད་ལ་མ་ศར་བས་དེ་ཟླ་བལྟར་བ་ལྟར་དང་། དེའི་མཚན་ལས་སྲོ
དམངས་ཀྱི་མི་རྣོན་པའི་ཐོབ་ཐང་ཞེས་པ་མི公民不服从权 ཞེས་པ་བལྟར་པ་ཡིན
ལ། འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་རྒྱུ་ཆ་ལས། སྲོ་དམངས་ཀྱི་མི་རྣོན་པ་ཞེས་འབྱུང་བ་མ་གཏོགས་སྲོ
དམངས་ཀྱི་མི་རྣོན་པའི་ཐོབ་ཐང་ཞེས་འབྱུང་བ་མང་པོ་མ་མཐོང་། གང་ལྟར་དེ་དག
མི་བོད་ལ་མཆོན་ན་མིང་བརྗོ་གས་པ་ལགས་ཤིང་། ཐུང་རྒྱས་མེད་པ་མི་དེ་བས་ཀྱང
སྐོས་མ་དགོས་པ་ཞིག་རེད།
ཅིག་ཅོས་མི། སྲོ་དམངས་ཀྱི་མི་རྣོན་པ་ཞེས་པ་མི་དེང་དུས་སུ་སྲོ་ཚོགས་ཆབ་སྲིད
མཚན་ཉིད་རིག་པའི་བཟོད་བྱ་ཞིག་ཏུ་སོང་འདུག་ཤད་དང་། དེ་ལ་མཁས་པ་ས་ས་ས
ལྟ་ཚུལ་མི་འདྲ་བ་གསུངས་ཡོད་རབས་ཏེ། སྲོ་དམངས་ཀྱི་མི་རྣོན་པ་དེ་རང་བྱང་ངམ
ལྟན་སྒྲེས་ཀྱི་འོས་འཚན་ཡིན་མིན་དང་ཀུན་སྲོད་ཀྱི་སྟོམ་དང་འཚལ་ཡོད་མེད། དེ་དུས
མི་རྣམས་ལ་ཕྱན་མོང་གི་ཏང་བདེན་ལྟ་བ་ཆགས་ཕྱབ་མིན། སྐེད་གཙོད་དབང་སྒྲུབ
འོག་ཏུ་སྲོ་དམངས་ཀྱི་མི་རྣོན་པ་དེ་སྲོད་གོ་ཚོད་མིན། དམངས་གཙོའི་སྲིད་ལུགས་སུ
གང་དེ་རང་ཐག་རང་གཙོད་ཀྱི་སྲོལ་ལ་བརྟེན་མིན། སྲོ་དམངས་ཀྱི་མི་རྣོན་པ་དེའི
ཁྱིམས་ཀྱི་ས་མཚམས་འཛིན་སྟངས། ཐ་ན“སྲོ་དམངས་ཀྱི”ཞེས་སྒྲུབ་པ་སྲོ་ལྷོམ་ཀྱི་ཆོག
ཅིག་ཡིན་ལ་འབྲེལ་ལྡན་ཆོགས་ཏྲག་ཆོག་པར་བศད་པ་ལོགས་དོན་གཅིག་ལ་མཁས་པའི

བབྱད་འབྲས་ཅི་རིགས་ཡོད་ཚུལ་མཐོང་། དེ་ཤི་གཞུང་ལུགས་ཤི་རྟེས་ལ་ཕྱིན་ཏེ་འོང་ཞེས་པ་ལྟར་རྟེས་ལ་ཕྱིན་ཏེ་འོངས་པའི་གཞུང་ལུགས་མཁན་དང་རིག་པ་མཁན་དག་གི་ལས་ཡིན་ལ། ཁོ་བོ་གཞུང་ལུགས་གང་དེར་རྒྱས་མངའ་དང་སྨོན་གཏེར་མེད་ཕྱིར་བབྱད་པ་བཟོད་སྨོན་བྱས། དེས་ན་ཁོ་བོས་འདི་ནས་མ་གཞི་ཉམས་བཞེས་གནང་བགོས་པ་གང་ཞིག ཤེས་ཚོད་གོ་ཚོད་ཀྱིས་ཡུལ་དུས་དང་འཚམ་པའི་ཆོག་ལ་བརྒྱས་ཏེ་རྒྱན་ཤེས་ཙམ་ཞིག་ཐོག་མའི་ངོ་སྤྲོད་ཀྱི་ཚུལ་དུ་སྒྲིག་སྒྲུར་མཚམས་སྦྱོར་བྱེད་པ་ལ།

གཅིག ཐྭ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་ཐོབ་ཐང་།

བོན་འདི་བར་བོན་ཀྱི་གོ་རིམ་བཞིན་ཐྭ་དམངས་དང་། མི་རྟོན་པ། ཐྭ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་ཐོབ་ཐང་བཅས་གསུམ་གྱི་སྟེང་ལ། དེ་འདྲེལ་ཐྭ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ཞེས་པའི་མིང་ཆོག་གི་བྱང་བ་དང་བཅས་ཚན་པ་བཞི་རྒྱ་ཕྱེ་ནས་བཤད་རྒྱུ་ཡིན།

1.ཐྭ་དམངས།

ཐྭ་དམངས་ཞེས་པ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་གི་རྒྱལ་ཁོངས་ཡོད་པ་གང་ཞིག་ལ། རྒྱལ་ཁབ་དེའི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་བཅས་དོན་ཚད་གཞི་ནང་ལྟར་འོས་འགན་ཕེགས་འཁྱར་དང་། འོས་བབས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་དང་ཐྭ་ཚོགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་མངའ་བའི་རང་ཐྭང་མི་བྱ(ཤེས་འདིའི་རང་ཐྭང་མི་བྱ་ཞེས་པ་ནི་ཐྭ་ཚོགས་ཀྱི་མི་དང་ལྷོས་ས་ལྷོས་འཛིག་གིས་བཟོད་པ་དེའི་དོན་མ་ཡིན་པར། རྒྱ་ཡིག法人ཞེས་པ“ཁྲིམས་མིའམ་ཁྲིམས་ཚན”ཞེས་སྒྲ་འགྱུར་ཡོད་པ་བོད་ཀྱི་བཙུ་ཏི་ཀོ་དཀར་བའི་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་གོ་དོན་ཅན་ཀྱི་བཙུ་དེ་དང་ལྷོས་ས་ལྷོས་འཛིག་གིས་བཟོད་པའི“རང་ཐྭང་མི་བྱ”ལ་གོ སྐྱེ་ཁམས་ཀྱི་ངོས་ནས་མི་སྐེར་གྱི་མཚན་ཉིད་ཡོད་པ་སྒྲ་ཡིན་ཀྱང་རང་ཐྭང་མི་བྱ་ཡིན་ལ། རང་ཐྭང་མི་བྱ་ལ་ནི་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་ཡང་ལྷན་སྐྱེས་སྒྲ་མངའ་ཞེས་པའོ)ལའོ་ཞེས་པ་སྟེ། རང་ཐྭང་མི་བྱའམ་མི་སྐེར་སོ་སོ་རྒྱལ་ཁོངས་གང་དུ་གནས་ཀྱང་། ཇིག་རྒྱུ་བང་། ཀ་མདོག ཞོ་མོ། རྒྱང་ཆ། ཚོས་ལུགས། ཐྲིད་བཀོངས་མི་འདྲ་བ་སོགས་ལ་བལྟོས་

ཏེ་བཀྲ་བ་འཁྲིད་པ་དང་། མཐོང་ཚུང་བྱེད་པ། ཐུ་སྟོམས་མ་ཡིན་པའི་ཐོད་ལྷངས་
འཛིན་རྒྱ་མེད་པར། བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་མདུན་དུ་མི་བྱ་ས་ས་འདུ་མཉམ་ཡིན་ཞེས་པའི་
ཚ་བོན་ལྟར། ས་ས་བ་གནས་ཐོ་རང་དབང་དང་། ལྷ་བཟོད་རང་དབང་། རང་ཐག་རང་
གཅོད་རང་དབང་། ཆོས་འབྱོ་བའི་སྒྲུན་རང་དབང་། གས་བོན་འཕྲིན་བསྒྲ་རང་
དབང་། ཆོས་ལུགས་དང་མོས་རང་དབང་། མཆོ་ས་མས་བས་མ་གཞིག་རང་དབང་། རྒྱ
འབས་ཀྱན་ཐོད་རང་དབང་། འདུ་འཛོམས་ཀོག་ཕྱེལ་རང་དབང་། མཐྱན་བསྟེན
གཉེན་ཕྱིག་རང་དབང་། ལས་ཀ་མཚམས་འཛིག་རང་དབང་། རྒྱ་ཆོར་ལོངས་ཐོད་རང་
དབང་། གར་འགྲོ་གར་འདུ་ག་རང་དབང་། ཆེར་བོན་གཅེས་འཛིན་རང་དབང་སོགས
གཞི་ཚུའི་ཐོབ་ཐང་འདུ་མཉམ་དུ་ཡོད་པར་མ་ཟད། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་དུ་འཇུག
པའི་ཐོབ་ཐང་མངའ་བ་སྟེ། འོས་གདམ་དང་འོས་འདེམས(被选举和选举)ཀྱི་ཐོབ
ཐང་ཡོད་ཅིང་། རྒྱལ་ཁབ་གང་དེ་བདག་གཉེར་བོ་དམ་བྱེད་པའི་སྲིད་བོན་དུ་འཇུག
པའི་ཐོབ་ཐང་ཡང་ཡོད་པ་ཞིག་ཡིན་ལ། དེའི་མཚན་སུ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཚ་ཁྲིམས་དང
བཅའ་ཁྲིམས་བཙོ་སྒང་དང་། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་གས་བ་སྒང་སྒྲོབ། ཐུ་ཚོགས་ཀྱི་ཐུ་པའི
ཀུན་ཐོད་བཙོ་འཛིག ངེ་བཞིན་ཐུ་པའི་རྒྱ་ཆོར་དང་ཐུ་པའི་ཐྲིག་ལྷུལ་གཅེས་སྒང་བྱེད
པ་ས་གས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་འོས་འགན་ཡོད་པ་གང་དེ་ཅི་ད་གཟོད་ཐུ་དམངས་ཡིན
ཞེས་བཤད་ཅིང་། གང་ཡང་མི་བྱ་ཐེར་ཀྱི་ཆབ་ཁྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར་དང་ཐུ་ཚོགས་ཀྱི
ལྷན་ཐྲེས་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ཚད་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱིས་སྒང་ཐྲོབ་བྱེད་ཅིང་། བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི
བཅས་དོན་གང་དེ་མི་བྱ་ཐེར་བཙོ་སྒང་གི་འོས་འགན་འཆང་བ། བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི
མདུན་དུ་མི་བྱ་ས་ས་འདུ་མཉམ་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པའི་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས
སུ་གནས་པའི“མི་དམངས”ལ་ཐུ་དམངས་ཞེས་སུ་འབོད་པའོ།།
གོ་དོན་ལྟར་ན། ཐུ་དམངས་ཞེས་པ་ནི་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་ཐོད་པའི་མིང
བརྗེ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་གཏོགས་ཐེར་གཙོད་ལམ་ལུགས་སུ་ཐོད་པའི་མིང་བརྗེ་ཞིག་མིན
ཚོད། “མི་རྟོན་པ”དེ་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ནང་ལ་ཐུང་བ་དང་། གང་དེ
དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་ནང་དུ་དགོད་ཐོབ་ཐང་དུ་ཚུ་བའི་རྒྱ་མཚན་གྱིས

སམ། ཡང་ན“མི་རྟོན་པ”དེ་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་སམ་ལྟོས་ས་ལྟོས་འཇོག་གིས་དྲང་བདེན་གནས་ལུགས་སུ་གནས་པའི་སྤྱི་ཚོགས་སུ་ད་གཟོད་ཉམས་ལེན་ཡོད་པ་ཞིག་མ་གཏོགས། རྒྱུ་འབྲས་དྲང་བདེན་ལ་མི་གནས་པའི་སྐེར་གཅོད་སྤྱི་ཚོགས་སུ་མཐོང་དཀའ་རབས། རྒྱུ་མཚན་དེའི་ཕྱིར“སྤྱི་དམངས”ཞེས་སྤྱིར་བཏང་དུ་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ཀྱི་སྤྱི་ཚོགས་ནང་ལ་མ་གཏོགས་མི་བརྗོད་པའི་མིང་ངེས་པ་ཅན་དེ་སྤྱད་འདུག

2. མི་རྟོན་པ།

མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་ནི་སྲིད་གཞུང་ངམ་བཙན་དབང་གིས་བཅས་པའི་དྲང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་སྲིད་འཛིན་གྱི་བཀོད་ཁྱབ་གང་རུང་ལ་དམིགས་ཏེ། ཤེས་བཞིན་དུ་མི་བརྩི་བ་དང་མི་སྲུང་བ། རྗེས་སུ་འབྲང་བར་མི་བྱེད་པ། སྤྱོད་པ་དྲག་པོ་མ་ཡིན་པའམ་འཚེ་མེད་ཞི་བའི་ལམ་ནས་དེ་དག་གྱེན་དུ་ལྡོག་པར་རྩོམ་པ་ལ་ཟེར་ཞེས་སོ།།

མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་དེ་བོད་ཀྱི་བཤད་སྟངས་ལྟར་ན། བཤད་སྒྲུབ་གཉིས་ལས་སྒྲུབ་པའི་ཆོས་ཅན་དང་ལུས་ངག་ཡིད་ཀྱི་ལས་གསུམ་ལས་ལུས་ཀྱི་ལས་སུ་གཏོགས། དེ་ནི་བཤད་པ་དང་བསམ་པ་དང་སྒོམ་པ་ཙམ་གྱིས་མི་འགྲུབ་ལ། སྤྱོད་པ་གང་ཞིག་ལག་ལེན་རྣམ་འགྱུར་དུ་མངོན་དགོས་པ་ཞིག་རེད།

དེ་འདྲའི་རྣམ་འགྱུར་ནི་ཚུལ་དུ་མ་ནས་སྟོན་ཆོག་སྟེ། མི་བུ་གཅིག་ཧྲེང་ཧྲེང་གི་ངོས་ནས་བསྟན་ཆོག་ལ་མི་བུ་དུ་མ་ལྟན་འདུས་ཀྱི་ངོས་ནས་ཀྱང་བསྟན་ཆོག རྩོལ་བཅས་སྔོན་འཇུག་གི་ཚུལ་གྱིས་བསྟན་ཆོག་ལ་རྩོལ་མེད་རྗེས་འཇུག་གི་ཚུལ་གྱིས་ཀྱང་བསྟན་ཆོག ཁྲིམས་ཀྱིས་གནང་བ་ལ་མི་འཇུག་པའི་ཚུལ་གྱིས་བསྟན་ཆོག་ལ་ཁྲིམས་ཀྱིས་བཀག་པ་ལ་འཇུག་པའི་ཚུལ་གྱིས་ཀྱང་བསྟན་ཆོག དེ་ལ་གཅིག་གིས་མི་རྟོན་པ་དང་དུ་མས་མི་རྟོན་པ། རྩོལ་བཅས་ཀྱིས་མི་རྟོན་པ་དང་རྩོལ་མེད་ཀྱིས་མི་རྟོན་པ། གནང་བར་མི་རྟོན་པ་དང་བཀག་པར་མི་རྟོན་པའི་ཁྱད་པར་ཡོད་རབས།

དེས་ན། སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་སྟངས་བསྡུ་ན་ཧ་ལམ་གསུམ་དུ་

འདུ་སྟེ། དང་པོ་ནི། ཁྲིམས་ཀྱིས་གཏན་འབེབས་བྱས་པའི་སྒྲིག་རིམ་ལྟར་དྲང་བདེན་མ་
ཡིན་པའི་བཅའ་ཁྲིམས་དང་བཀོད་ཁྱབ་གང་རུང་བཟོ་བཅོས་རྒྱག་པའི་རེ་ཞུ་བྱེད་པ་
དཔེར་ན། མཇལ་གཏུག་ཞུ་བ་དང་། སྙན་ཞུ་འབུལ་བ། འབོད་སྐུལ་ཞུ་བའམ་ཡང་ན་
ཁྲིམས་ཁང་དང་གྲོས་ཁང་། སྲིད་གཞུང་སྡེ་ཁག་ལས་ཐོབ་ཐང་རྩོད་ལེན་བྱེད་པ་ཡིན་ལ་
དེ་ནི་ཁྲིམས་དང་མཐུན་པའོ།། གཉིས་པ་ནི། རྩ་ཁྲིམས་སུ་བཀོད་པའི་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་
ཐོབ་ཐང་བེད་སྤྱོད་པ་སྟེ། རྔམ་སྟོན་ཁྲོམ་སྐོར་དང་། འདུ་འཛོམས་འདུས་ཚོགས་ཀྱི་
ཚུལ་གྱིས་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་པ་ཡིན་ལ། དེ་ནི་དང་པོ་ལ་བལྟོས་པས་ཅུང་ཟད་ཁ་ཚ་པོ་
ཡིན་ནའང་དེ་ག་ནང་བཞིན་ཁྲིམས་མཐུན་ཡིན་པའོ།། གསུམ་པ་ནི། དམངས་གཙོའི་
གཞི་རྩའི་ཐོབ་ཐང་དེ་དག་ལ་གཞུང་ཕྱོགས་ཀྱིས་སྣང་འཛོག་མི་བྱེད་པ་དང་བཀག་
འགོག་བྱེད་ན་ནི། སྤྱི་དམངས་ཀྱིས་དེ་ལས་ཐལ་ཆེ་བའི་སྤྱོར་བ་རྩོམ་པ་སྟེ། མཐའ་རུ་
སྤྱུགས་ཀྱང་བཙོན་དུ་ཚུད་ཀྱང་། ཐ་ན་ཚེ་སྲོག་འབུལ་དགོས་ཀྱང་དྲང་བདེན་མ་ཡིན་
པ་གང་ཞིག་བཟོ་བཅོས་རྒྱག་པར་སྐུལ་སླད། མི་རྣམས་ཀྱི་དོ་ཁྱར་དང་གདུང་སེམས་
མཉམ་དུ་བསྐྱེད་པའི་ཐབས་ལ་སྤྱོད་པ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ནི་ཤེས་བཞིན་དུ་ཁྲིམས་འགལ་གྱི་
ལས་ལ་ཞུགས་པའོ།།
སྤྱི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ནི་སྒེར་གཙོད་ལམ་ལུགས་སུ་དྲག་གནོན་གྱི་ཉེན་ཁ་ཤིན་ཏུ་ཆེ་
ཕྱིར་དེ་ནི་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་གནས་པའི་སྤྱི་དམངས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་བྱ་སྤྱོད་
ཅིག་ཡིན་ཚུལ་གསུང་མཁན་འདུག་ལ། དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་གནས་པའི་སྤྱི་
དམངས་ནི་དྲང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་བཅའ་ཁྲིམས་གང་རུང་ལ་མི་རྟོན་པ་མ་གཏོགས་
དྲང་བདེན་གྱི་བཅའ་ཁྲིམས་ལ་རྟོན་པ་སྟེ། མི་རྟོན་པའི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་སྒང་ལ་མི་སྲོག་
གཅོད་པ་དང་མེར་སྲེག་པ། མཚོན་ཆའི་ལས་མི་བྱེད་པར་བགྱི་བ་གང་ལའང་འཚེ་མེད་
ཞི་བ་དང་དྲག་ཤུགས་མ་ཡིན་པ། བསམ་ཤེས་དཔྱོད་ཤེས་ཀྱིས་འཇུག་ལ། དེ་ནི་གཞུང་
ཕྱོགས་ལ་དྲག་གནོན་གྱི་ཁ་གཡོར་ས་མི་སྟེར་བ་དང་། སྤྱི་དམངས་ཀྱི་གདུང་སེམས་
མཉམ་སྐྱེད་ལ་དམིགས་ཏེ་རྒྱུ་འབྲས་བློ་མིག་འབྱེད་པ་ཡིན་ཕྱིར། གང་དེ་བདེན་པ་སྤྱི་
དམངས་ལ་ཡོད་ཀྱི་སྲིད་གཞུང་ལ་མེད་པ་དང་། གནས་ལུགས་རྒྱུ་འབྲས་ལ་གནས་ཀྱི་དེ་

ལས་ལོག་པར་མི་འཕྱན་པ་དང་། སྲོད་པ་ཞེ་བ་ལ་སྙང་གི་ཏིག་ཕྲལ་དུ་མི་མངོན་པ་
དང་། སྙང་ཚུལ་ཁྱོམ་བསྒྲགས་ལ་གསལ་ཀྱི་གསང་བ་ཁྲོག་སྒྲུབ་དུ་མི་སྒྲིབ་པ་དང་། ཇེས་
བཞིན་ཁྱིམས་འགལ་དུ་ཐུས་ཀྱི་བསམ་མེད་ཚོར་ཚོད་དུ་མི་འཇུག་པ་དང་། དཀའ་བ་
རང་གིས་སྲོད་ཀྱི་གཞན་ལའང་སྲོད་པར་སྐུལ་བའི་ཚེས་དང་ལྡན་པར་བཞད་པས་ན།
ཁོ་བོས་ཀྱང་ཡིད་ལ་འཛིན་བའི་ཕྱིར་གོ་དོན་གང་མང་ལ་བལྟས་ནས་རང་ཚོད་ཀྱིས་
བསྟོམས་ཤིག་འགོད་འདོད་དེ། ངོ་བོ་དང་བྱེད་ལས། དགོས་པ། དམིགས་ཡུལ་བཅས་
རྣམ་གྲངས་བཞི་ཡིས་སྟོན་པ་ལ།
གང་དེའི་ངོ་བོ་ཅི་བདེན་པ་རང(སྲོ་དམངས)ལ་ཡོད་པ་སྟེ་བདེན་པའི་ཕྱིར་དུ་བཟོད་
སྐོམ་དཀའ་བ་སྲོད་པ་དང་།
གང་དེའི་བྱེད་ལས་ཅི་ཁྱིམས་ངན་བློག་པ་སྟེ་ལུགས་མཐུན་ཏེ་ཕྱིར་དུ་འཚེ་མེད་ཞི་བ་ལ་
གནས་པ་དང་།
གང་དེའི་དགོས་པ་ཅི་གདུང་སེམས་མ་ཉམ་སྐྱེད་དེ་རྒྱབ་སྐྱོར་ཏེ་ཕྱིར་དུ་གསང་མེད་
ཁྱོམ་བསྒྲགས་བྱེད་པ་དང་།
ག ང་དེའི་དམིགས་ཡུལ་ཅི་རང་དབང་བདེ་སྐྱིད་དེ་ཞི་མཐུན་ཏེ་ཡོངས་ཁྱབ་
ཐོབ་ཐང་ཆོད་པ་བཅས་རང་རིགས་རྣམས་ལ་རྒྱ་ཆར་ཕུལ་བའོ།།
3. སྲོ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་ཐོབ་ཐང་།
སྲོ་དམངས་ཞེས་པ་དང་མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་རེ་རེ་ནས་བཤད་ཟིན་པས་ན། དོན་འདི་ཅི་
ཇི་ཙང་གོ་བདེ་བ་ཆགས་ཡོད་སྟམ། གོང་དུ་སོང་བ་ལྟར། སྲོ་དམངས་ཞེས་པ་ཅི་
དམངས་གཙོའི་སྲོ་ཚོགས་ཀྱི་མིང་བརྗེ་ཞིག་དང་། དམངས་གཙོའི་སྲོ་ཚོགས་ཀྱི་ནང་ལ་
སོ་སོར་ཆབ་སྲིད་དང་དཔལ་འབྱོར། སྲོ་ཚོགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་མངའ་བ་གང་ཞིག བཅའ་
ཁྱིམས་ཀྱིས་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་ཐུབ་པ། ཁོ་ཚོས་དེ་ག་ནང་བཞིན་བཅའ་ཁྱིམས་གང་
དེ་འོས་འཁོན་ཐེག་འཁྱར་བྱེད་ཀྱི་ཡོད་ན། ཁོ་ཚོས་མི་རྟོན་པའི་ལས་བྱེད་དོན་མེད་པ་
ལྟར་སྣང་མོད། འོན་ཀྱང་། མི་རྣམས་ཀྱི་ཁམས་དང་མོས་པ་སྣ་ཚོགས་ཡིན་ཕྱིར། བྱང་
བདེན་མ་ཡིན་པའི་བཅའ་ཁྱིམས་དང་བཀོད་ཁྱབ་གང་རུང་སོ་སོའི་ཆབ་སྲིད་ལྟ་ཀྱྱབ

དང་། ཀུན་སྡོད་མོས་པ། ཆོས་ལུགས་དང་མོས་སོགས་དང་འགལ་བ་དང་། ཡང་གཅིག་བཤད་ན། བཅའ་ཁྲིམས་དང་བཀོད་ཁྱབ་ཀྱིས་གནང་བ་དང་། བཅའ་ཁྲིམས་དང་བཀོད་ཁྱབ་ཀྱིས་བཀག་པ་སྟེ་གནང་བཀག་གང་རུང་སོ་སོའི་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་བློ་དང་འགལ་བའམ་བཅའ་ཁྲིམས་དང་རྒྱུ་འབྲས་ཀུན་སྡོད་བར་ལ་གདོང་ཕྱག་ཐུང་ཆེ། ཁོ་ཆོས་མ་མཐར་ཡང་དབང་འཛིན་གྱིད་གཞུང་གིས་"ཁྲིམས་འགལ"དུ་མཚོང་བ་སྟེ་མི་རྟོན་པའི་ལས་ཕྱིད་དོ།།

སྒྲོ་དམངས་རྣམས་མི་རྟོན་པའི་ལས་ལ་འཇུག་རུང་མིན་ཏེ་བཅའ་ཁྲིམས་ཀྱི་གནང་བཀག་ལ་བསྟོས་པ་ཞིག་མིན་ལ། གདོང་མ་ནས་མངའ་བ་དང་། ལྷན་སྐྱེས་ནས་མངའ་བ། ཡང་ན་གནམ་ཀྱིས་གནང་བའི་མི་ཏྲའི་ཐོབ་ཐང་གཞན་དག་ལྟར་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་དུ་སོང་ཡོད་པར་བཤད་ཕྱིར། དེ་ཏེ་བཙན་འཕྲོག་མི་རིགས་པ་དང་། བཀྲག་སྡོད་མེད་པ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་གྱི་འདུག ཏེ་ལྟར་ངོས་འཛིན་པ་དེ་ཕྱི་ཟླ་བག་གང་རེད་རེར་ན། གོང་དུ་མི་རྟོན་པའི་རྣམ་འགྱུར་སྟོན་སྟངས་གསུམ་བསྟན་པ་ལས་ཀྱི་གསུམ་པ་སྟེ་མཐའ་རུ་སྐྱེགས་ཀྱང་བཙོན་དུ་ཚུད་ཀྱང་། ཐ་ན་ཆོ་སྲོག་འབྲལ་དགོས་ཀྱང་ཏྲང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་བཅའ་ཁྲིམས་བཟོ་བཙོས་རྒྱག་པར་སྐུལ་ལྷད། མི་རྣམས་ཀྱི་དོ་ཁར་དང་གདུང་སེམས་མ་ཉམ་དུ་བསྐྱེད་པའི་ཐབས་ལ་སྡོད་པ་གང་ཞིག ཇེས་བཞིན་དུ་ཁྲིམས་འགལ་ཀྱི་ལས་ལ་འཇུག་པའམ་ཐལ་ཆེ་བའི་སྡོར་བ་རྩོམ་པ་དེའོ།།

ཇེས་དགོས་པ་ནི། སྒྲོ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་དེ་ཐོབ་ཐང་དུ་གཟིགས་ནས་ཁྱད་འཕགས་མཆོག་ལྟར་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་དུ་ཡོ་དམངས་གཙོའི་སྒྲོ་ཆོགས་སུ་དགཟོད་མཐོང་ཀི ཐེར་གཙོད་སྒྲོ་ཆོགས་སུ་དེ་ལས་ལྷོག་པར་མཐོང་བའི་ཚུལ་དེའོ།། དེ་ལྟ་ནི་བོད་རྣམས་ཐེར་གཙོད་དམ་ཏྲག་ཏུ་གནས་ཕྱིར་ཁྱོད་ཀྱི་མཆམས་སྡོར་དེ་ལ་དགོས་སྐྱེད་ཅི་ཡོད་དམ་ཟེར་ན། ཁོ་བོར་བས་མ་ཚུལ་གཅིག་ལས་མེད་དེ། མན་ངག་སྒྲོ་མ་བསྒྲབ་ཏུ་རེ་བས་ཡིན་ནོ།།

4. སྒྲོ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ཞེས་བའི་མིང་ཆེ་ཀ་ཀི་ཐུང་བ།

སྒྲོ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་ཏེ་བརྗོད་ཚུལ་འཕྱིས་ལ་སྡོད་ཚུལ་ལྟ་བའི་སྒྲ་དོན་ཞིག་

ཡིན་པབས་ཏེ། སྒོར་ཚུལ་གྱི་ངོས་ཁོ་ན་ནས་བཤད་ན། ཡར་དེད་པས་སྒྲོ་ལོ་ལྷོན་གྱི་གནའ་རབས་ཀེ་རི་ས་ཝེའི་རྒྱབས་ནས་ཐྲུང་ཡོད་ཚོང་བ་ཞིག་དང་། བཙོད་ཚུལ་དང་སྒོད་ཚུལ་ཉིས་ཆ་ནས་བཤད་ན། མར་དེད་པས་སྒྲོ་ལོའི་ཏུས་རབས་བཅུ་དགུ་པའི་ནང་ལ་དཀོད་ཐྲུང་ཞིང་ཡོངས་ལ་ཀྱགས་རྒྱང་འདུག་ དེ་ཅི་མི་ཏུ་ཟླེར་ཀྱི་སྒོད་པ་ནས་སྒྲོ་ཆོགས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྒོད་པར་ཆགས་པའི་རིམ་འཛིན་གོ་རིམ་ཞིག་རེད།

དེ་ཡང་། སྒྲ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་དེ་སྒྲ་ཆོགས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་སྒོད་པར་ཆགས་པ་ཅི་ཡ་རིའི་རྩོམ་མཁན

H·D ས་རེའུ་ནས་བཙུམས་པ་ཞིག་དང་། དེ་བཞིན་བཤད་སྦྱངས་གང་དེ་ཉིད་ཀྱང་ས་རེའུ་ཡི་ལྷ་ཐྲྭབ་དང་འབྲེལ་བ་ཡོད་པ་ཞིག་རེད། 1848ལོར་ཁོང་གིས་ཁ་བྱང་ལ《རྒྱལ་དམངས་སྲིད་གཞུང་ལ་ཆོལ་གཏམ་གཏོང་བ》 ཞེས་པའི་གསུང་བཤད་ཐུགས་ཆེན་ཞིག་གནང་སྒོང་བ་དེ། ཁོང་ཉིད་སྐུ་གཤེགས་རྗེས་ཀྱི་ལོ་བཞི་པ་སྟེ1866ལོར་དེབ་མིང་དུ《སྒྲ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ》 ཞེས་བཏགས་ཏེ་པར་དུ་བཏབ་པ་ནས་བཟུང་ཀུན་གྱིས་སྒོད་པའི་མིང་ཆོག་ཅིག་ཏུ་ཐྲུར་ཅིང་། དེང་དུས་སུ་སྒྲ་ཆོགས་ཆབ་སྲིད་མཚན་ཉིད་ཅིག་པའི་བརྡ་ཆད་ཅིག་ཏུ་ཆགས་ཡོད་རབས་བཤད། ས་རེའུ་མི་ཁ་ཞིའི་རྩོམ་མཁན་ཞིག་རེད་ལ། ཁོང་སྐུ་འཆོ་བཞུགས་དུས་སྐབས་སུ་མི་ཡ་རི་སྲིད་གཞུང་གིས་བྱན་ཁ་ཁོག་ལམ་ལུགས་ད་དུང་བསྒྲར་མ་ནུས་པར་ཡོད་པའི་ཁར། ཁྱིམ་མཆོས་རྒྱལ་ཁབ་མོ་ཞི་ཁོ་ལ་བཙན་འཛུལ་དམག་འཁྱུག་རྒྱག་པའི་དུས་ཡིན་སོང་། ཁོང་ཉིད་དེ་དག་ལ་ཟླ་བ་མ་མ་ཀེས་ཏེ་སྲིད་གཞུང་ལ་དཔྱ་ཁྲལ་མ་འཇལ་བ་དང་བྱང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་ཁྱིམས་ལ་ མི་རྟོན་པའི་བཏུལ་ཞུགས་བཟུང་བ་ན། སྲིད་གཞུང་གིས་ཁོང་ལ་འཇོན་བཟུང་བཀག་ཅར་ཀྱི་བཀའ་ཆད་བཅད་ཅིང་། གཞན་ཀྱིས་ཟླ་ཡོན་སྒྲད་པས་བཙོན་ཁང་དུ་ཞག་གཅིག་ལས་བཞུགས་མ་དགོས་ཀྱང་ཁོང་ཉིད་ཧིན་ཏུ་ཡི་མ་རང་སྟེ་གོང་གི་གསུང་དེ་ གནང་བ་དང་། གསུང་དེ་མི་ཡིག་འབྲུ་ཁྱི་རེ་གཉིས་ཙམ་ལས་མེད་ཀྱང་ཁོང་གི་བཙུམས་ཆོས་གཞན་ལས་རིན་ཐང་ཆེ་བ་དང་། ཤུགས་རྐྱེན་ཆེ་བ། སྐད་ཐུགས་ཆེ་བར་མ་ཟད། འཇམ་གྲིང་ཆབ་སྲིད་བསམ་བློའི་ལོ་རྒྱས་སྟེང་གི་རྒོ་རིང་ལྷ་བྱ་ཞིག་ཏུ་ཚུ་ཡི་འདུག 《

སྒྲ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ》ཞེས་པའི་དེབ་ཆུང་དེ། ཤིད་གཞུང་དོ་དམ་ཁུང་བ་རབ་ཅས་དང་། ཤིད་གཞུང་མི་བཏུ་བཀད་ཀྱང་ཐབས་ཏེ་ཆེ་བ་ལས་མ་འདས་ས་ཞེས་ས་གས་དམངས་གཙོའི་སྒྲ་ཆོགས་སུ་འགྲེལ་ཇི་ལྟར་བཏུབ་ཀྱང་རྒྱད་ཆའི་ལང་ཚོ་ཅམས་མི་ཤིད་པའི་ཡོངས་བྱགས་ལེགས་བཀད་ཀྱིས་འགོ་བརྩམས་ཏེ། མི་བྱ་སྐེར་མི་ཤིད་གཞུང་གི་ཆར་གཞི་ཡིན་པ་དང་། དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་སུ་མི་བྱ་སྐེར་གང་ཡང་ཏུང་དང་ལྷག་དང་གནད་ཀྱི་གཙོ་བོར་འཇོག་དགོས་ལ། མངའ་སྡེ་གང་གིས་ཀྱང་གང་བའི་དབང་ཆ་དང་དབང་བྱགས་ཡོད་ཚད་མི་བྱ་སྐེར་ལས་ཆུང་བ་ཁས་ལེན་པ་དང་། མི་བྱ་སྐེར་མི་བློ་ན་མཐོ་བའི་ཁེར་ཚུགས་ཐོབ་ཐང་ཅན་ཡིན་པ་ཁས་ལེན་པ་ནང་བཞིན། མི་བྱ་སྐེར་ལ་ལྷ་ལྷངས་དེ་འདྲ་འཆང་བ་ཡིན་ན། བ་གཙོད་རང་དབང་བས་མ་ཤེས་ཀྱི་མངའ་སྡེ་དངོས་མ་ཞིག་ཆགས་ཤིད་པ་རེད་ཅས་ས་གས་མི་བྱ་སྐེར་ཀྱི་བདེ་སྡུག་རིས་སུ་མི་འབོར་ཕྱིར་ས་ས་ས་འདམ་ག་ལས་ཐོན་པའི་ཤིད་གཞུང་གང་ཡིན་ཀྱང་མ་གཞི་ནས་མི་བྱ་སྐེར་གྱི་འདོད་མཐོ་རིས་ལ་སྡེ། དབང་ཆ་ཚད་མེད་ཀྱི་རྩེ་བོའི་ལམ་ལུགས་ནས་དབང་ཆ་ཚད་ཡོད་ཀྱི་རྩེ་བོའི་ལམ་ལུགས་ལ་ས་ཆོན་པ་དང་། དབང་ཆ་ཚད་ཡོད་ཀྱི་རྩེ་བོའི་ལམ་ལུགས་ནས་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་ལ་ས་ཆོན་པ་རྡེ། མི་བྱ་སྐེར་ལ་བརྩི་འཇོག་དོན་དམ་བྱས་པའི་འཚེལ་རིམ་ཞིག་རེད་ཅས་གསུངས་པ་ས་ཆགས་ལས། མི་བྱ་སྐེར་ཀྱི་འདོད་མོས་དང་ཐོབ་ཐང་རྣམ་གྲངས་ཀྱིས་བརྩི་འཇོག་བྱེད་དགོས་པར་མ་ཟད། དེ་དག་གི་མཐར་ཕྱག་དམིགས་ཡུལ་ཡང་ཡིན་དགོས་པའི་དམངས་གཙོའི་ལྷ་གྲུབ་ཀྱིས་ཁོང་གི་བསམ་བློའི་གཞི་ཚུགས་པར་བྱས་འདུག་པ་དང་།

མི་བྱ་སྐེར་དང་ལྷོས་ས་ལྷོས་འཇོག་ཏུ་ཡོད་པ་རྣམ་གཞུང་དང་རྒྱལ་ཁབ་རེད། མི་བྱ་སྐེར་སུ་ཡིན་ཀྱང་ང་ཚོ་ཐོག་མར་མི་བྱ་ཆགས་དགོས་རེས་དང་། རྩེས་ལ་ད་གཙོད་ལྷོ་དམངས་ཆགས་དགོས་ཀྱི་རེད། ལྷོ་དམངས་ཆགས་པའི་མི་བྱ་སྐེར་རྣམ་རྒྱལ་ཀྱི་ཐོག་ཡོས་འཚོ་བ་ཡིན་ལ། ཁོ་བོ་ལྷོ་དམངས་ཤིག་ཡིན་པའི་ངོས་ནས་བཤད་ན། ཁོ་བོས་འཁྱར་ཏུ་འཕྲིར་བའི་འགོས་འགན་ཅག་གི་ཁོ་བོས་ཚུལ་

མཐུན་དུ་སེམས་པའི་དོན་སྒྲུབ་པ་ཡིན་པས་ཁྱིམས་དེ་དགོས་དོན་མེད་མོད། འོན་ཀྱང་
སྲིད་གཞུང་དང་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁྱིམས་ལུགས་ལ་མ་བརྟེན་པ་མེད་པ་ཞིག་རེད། ཡི་བྱ
རྣམས་ལ་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་བློ་དང་མ་ལྡན་ཚེ། ཁྱིམས་ལུགས་ཀྱིས་ཡི་བྱར་བྱང་བདེན་ཉག་མ
གཅིག་ཀྱང་སྟོལ་ཐབས་ཡོད་པ་མ་རེད། མེད་བཞིན་དུ་ཡི་རྣམས་ཀྱིས་ཁྱིམས་ལུགས་ལ
འོས་འཚམ་མིན་པའི་བཙོ་འཛིག་བྱས་པ་དེས་བྱང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་འབྲས་བུ་གང
ཇི་སྟེད་ཅིག་བསྒྲེད་པར་བྱེད་པ་སྟེ། དེ་ཡང། ང་ཚོས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་ལུས་པོས
ཤུགས་རྒྱ་པ་དང་རིགས་པས་ཤུགས་རྒྱ་པའི་མི་བྱའི་རིགས་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་དཔེར
ན། ཁོ་ཚོ་ཡེ་ནས་མི་མ་ཡིན་དུ་ཆགས་ལ། མི་ལུས་འཕྲལ་ཆས་སུ་སོང་འདུག
པའི.....དམག་མི་དང། དམངས་དམག བཙོན་སྒྲུང་པ། ཉེན་རྐྱོག་པ། བདེ་སྒྲུང་པ་ལ
སོགས་པ་སྟེ། ཁོ་ཚོ་ཕལ་ཆེ་བ་མི་རང་ཉིད་ཀྱི་ཐུང་དོར་འཇུག་ཟློག་དང་རྒྱ་འབྲས་ཀྱན
སྒྲོད་ལ་ཚུལ་བཞིན་གནས་ཐབས་མེད་པའི་རིགས་ཏེ་དེ་དག་གིས་རྒྱལ་ཁབ་ལ་ལུས
པོས་ཤུགས་རྒྱ་པ་དང། གཞན་དུ་ན། ཁྱིམས་བཟོ་པ་དང། ཆབ་སྲིད་པ། ཁྱིམས་རྩོད
པ། སྲིད་གཞུང་གི་བཙན་རིགས་ལ་སོགས་ཏེ་ཁོ་ཚོས་རྒྱལ་ཁབ་ལ་རིགས་པས་ཤུགས
རྒྱ་གི་འདུག་མོད། གལ་སྲིད་ཀྱན་སྒྲོད་ཀྱི་ངོས་ནས་བལྟས་ན། ཁོ་ཚོས་བསམ་བཞིན
ཤུགས་རྒྱ་ས་དེ་ཁོ་ཚོས་ལྟ་ཡིན་ནམ་ཡང་ན་འདྲི་ཡིན་པ་སྒྲུབ་ཁ་བོ་ཡིན་པ་ལྟར
འདུག རྒྱལ་ཁབ་ལ་ཤུགས་རྒྱ་མཁན་དེ་ཚོས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བཀའ་ལས་འདའ་བ་མེད
པའི་མི་སེར་གྱི་རིན་ཐང་ཅི་རྒྱ་ཞིག་དང་ཕྱི་ཞིག་ལའང་མི་དོ་བ་ལྟར་ལྟ་སྟེ། རྒ་དང་ཕྱི
ལྟར་མཐོང་བའི་མི་བྱ་ཅི་ཁོ་ཚོས་ད་གཟོད་སྒྲ་དམངས་ཡ་རབས་ཤིག་ཏུ་ཁས་ལེན་པ
རེད། དེ་ལས་ཟློག་སྟེ། བཀའ་བ་སྒྲོད་པའི་དཔའ་བོ་དང་། རྒྱལ་གཅེས་པ། བདེན་པའི
དོན་དུ་རང་སྲོག་འདོར་མཁན། ཆུབས་ཆེ་བའི་བཙོས་སྒྲར་མཁན་དང་མི་བྱ་དངོས་མ
བཅས་རྒྱལ་ཁབ་ལ་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་ཐོག་ཕྱི་ཞུ་སྒྲུབ་མཁན་ཁྱང་ཤོས་ཅི་ཁོ་ཚོས་རྒ་ཏུ
བཀྲ་བོ་ཏུ་ཙི་ཡི་འདུག མི་རྣམས་ཀྱི་ལྟ་ཚུལ་ཡང་དེ་མཚུངས་རེད། དེས་ན། ལེ་དབར
ཤྲོང་གི་ས་གཞི་ཡོད་པའི་རྒྱལ་ཁབ་འདིར་ཐང་དོར་འཇུག་ཟློག་ཅོས་ཤིང་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི
ཐོ་ཡོད་པའི་སྒྲེས་ཏུ་དྲངས་ཡོད་དམ། དེ་འདྲའི་སྒྲོད་ཡོན་ལྟར་པའི་མི་བྱ་ཅི་བཏུ

ཆའི་གཅིག་ལས་ཡོད་ཚོད་མ་རེད།

སྒྲིད་གཞུང་གིས་བདག་ལ་ཐུགས་རྗེས་གཟིགས་པ་དགོན་ན། བདག་གིས་ཀྱང་དེ་ལ་དོ་ཁྱད་ཆ་ཤས་ཙམ་ལས་བྱེད་དོན་མེད། སྒྲིད་གཞུང་གིས་ཐོག་མ་ཉིད་ནས་ལས་དོན་གང་ཡང་ལེགས་ལམ་དུ་བཏོ་བ་ལྟ་ཞོག ཟློག་སྟེ་རྟོག་དྲ་བཟོ་བ་ལ་ཡིད་ཆེམ་སྟེ་ལྷོད་པ་དང་། སྒྲིད་གཞུང་ནི་ཁོ་བོ་ཅག་ལ་ཕན་པའི་སྒྲིད་གཞུང་ཡིན་ནམ་ཡང་ན་བྱན་གཡོག་གི་སྒྲིད་གཞུང་ཡིན་པ་བཤད་དགའ་བའི་སྒྲིད་གཞུང་གང་འདི་དག་སྨོད་ཀྱི་མཐའ་ལ་ལྟང་བའམ་ལས་ཆོད་དམན་པའི་མཐའ་ལ་ཐུག་སྟེ་བཟོད་སྐོམ་བྱ་ཐབས་བྱས་ཆེ། མི་བྱ་ས་ས་བར་གང་དེར་སྒྲི་ཞུ་མི་སྣྱན་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པར་མ་ཟད། གང་དེར་ངོ་རྒོལ་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡང་ཡོད་པར་བཤད་འདུག་ན། བདག་ཅི་རྒྱུ་འབྲས་ཀྱི་བློ་མིག་ཡོད་པའི་མི་བྱ་དངོས་མ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་ནས། སྒྲིད་གཞུང་དང་མང་མང་གི་བཅན་ཤེད་དབང་ཡོད་ལྟར་འཚོ་བ་རོལ་མཁན་ཞིག་མ་ཡིན་ཕྱིར། བདག་གིས་མི་རྟོན་པའི་ལམ་ནས་ནམ། བདག་གིས་བདག་གི་བྱེད་ལྟར་ལྟར། སྐུ་མེད་ཤད་མེད་ཀྱི་ངང་ལ་མངའ་སྡེ་སྒྲིད་གཞུང་དང་དམག་འཁྲུག་རྒྱུ་ཁྲབ་བསྐྲགས་བྱས་པ་ཡིན་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར་དགྱ་ཁལ་མི་འཇལ་བའི་བཀུལ་ཞུགས་ཀྱིས་མི་རྟོན་པའི་སྒོལ་བཀོད་པའོ།། དེ་ཡང་། བདག་གིས་ལོ་ངོ་ཐུག་ལ་མི་ཁལ་འཇལ་ཐྱོང་མེད། གལ་སྒྲིད་མི་བྱ་སྟོང་དང་མི་བྱ་བཆུ་དང་མི་བྱ་བཞུ་དང་ཐ་ན་མི་བྱ་གཅིག་ཡིན་ཀྱང་། གཞན་དག་བྱན་དུ་བཀོལ་བ་མཚམས་འཛིག་དང་། བྱན་གཡོག་བདག་པོ་དང་ངན་རོགས་མ་བྱས་པའི་དབང་གིས་བཙོན་དུ་ཚུད་ནའང་། དེ་ཡིས་ཡ་རིའི་བྱན་གཡོག་ལམ་ལུགས་ཚིས་མེད་གཏོང་ནུས་པ་སྟེ། ཐོག་མའི་ཤེས་ཟློ་མང་ཉུང་ཀུང་གཅིག་ལས་མེད་ཀྱང་འཚབ་མི་དགོས་ཏེ། གཅིག་གིས་ཐེངས་གཅིག་ལ་ཐུབ་ནུས་པ་ཡིན་ན་དེའི་རྗེས་ལ་ཡང་གཅིག་འབྱོན་ངེས་པ་རེད་ཅེས་དང་། ཡང་། གལ་སྒྲིད་མི་བྱ་ཆིག་སྟོང་གིས་ལོ་གཅིག་ལ་དབྱ་ཁལ་མ་འཇལ་བ་ཡིན་ན། ཐབས་འདི་ནི་འཚོ་མེད་ཞི་བ་ཡིན་ལ་ཟླངས་ཁག་མི་གཏོར་བ་སྟེ། དེ་ཡང་དབྱ་ཁལ་འཇལ་བ་འཚོ་མེད་ཞི་བ་ཡིན་ལ་ཟླངས་ཁག་གཏོར་མི་དགོས་པ་ལྟ་བུ་རེད། དེར་མ་ཟད་མངའ་སྡེ་སྒྲིད་གཞུང་གིས་ཏུ་ཀུ་ལས་ཐོག་མ་དགོས་པ་དང་ཉེས་མེད་ཀྱི་མི་བྱའི་ཁྱད་ཁག་འཐུང་མ་

དགོས་པ་ཞིག་རེད། གལ་ཏེ་གས་བཙུ་འཚུང་བར་ཆ་བཞག་ན། འདི་ཁི་ད་གཟོད་ཞི་
བའི་གས་བཙུ་ཡི་རིན་ཐང་དངོས་མ་དེ་རེད་ཅེས་གསུངས་པ་སོགས་སོ།།
ཁོ་བོས་འདིར་སོ་རེའུ་ཡི 《ཐུ་དམངས་ཀྱི་མི་རྒྱན་པ》ཞེས་པའི་གཙོ་ཆོག་གང་མང་
ཞིག་གཅིག་ཏུ་བསྡུས། ལྷན་ཏུ་ལྡན། དོན་བསྡུར་ཧས་ཆེ་བར་བྱས། རང་གི་རྣམ་ཚས་
བཙོད་དོན་མཐར་ཆགས་སྡུ་ལྡུ་བསྒྲིགས་ནས་ཁོང་གི་ལྷ་ཀླབ་མ་ཧོར་བར་བསྡུས་ཡོད་
ལྷམ་པ་གང་ཞིག་བོད་མིའི་ས་མམས་ཁམས་དང་བསྡུན་ནས་ངོ་ལྡང་པ་ཚམ་ཡིན་མོད། ད་
ཏུང་གནད་མ་ཁོན་ས་དང་། དཔྱིས་མ་ཕྱིན་ས། གོ་ཆོར་ཕེབས་ས་ཡོད་ངེས་པས་ན།
དགའ་ཆེ་ཧ་གཟུགས་ཟ་རྒྱང་དང་ལྷང་ཆེ་ཏུས་པ་འདོར་རྒྱང་མི་ཕྱེད་པའི་གསལ་
འདེབས་པ་ཡིན་ལ། གཞན་ཡང་། རིགས་པ་ལྷ་བ་དག་གིས་གསུང་ན། སོ་རེའུ་ཆི་ལྷོས་
མེད་ཀྱི་མི་ཕྱེར་ཀུན་ལྡོད་རིང་ལུགས་པ(绝对的个人道德主义者) ཞིག་ཡིན་པ་
དང་། མི་བྱ་ཕྱེར་གྱི་ཀུན་ལྡོད་ཆི་ལྷོས་པ་མེད་པ་ལྷེ་རྒྱལ་ཁབ་དང་ཁྱིམས་ལུགས་ལས་
ཀྱང་གཙོ་བོ་དང་རྒྱལ་པོར་མཐོང་བའི་ཁོང་གི་ལྷ་ཀླབ་དེར། ལྷོས་མེད་ཀྱི་ཁྱིམས་ལུགས་
རིང་ལུགས་པ(绝对的法律主义者) ཚོས་མི་མཐུན་ལྡོག་པ་མང་ལ་ཐ་ན་དགག་
ལྡུབ་བྱེད་མཁན་ཡང་མང་རབས། ལྷོས་མེད་ཀྱི་མི་ཕྱེར་ཀུན་ལྡོད་རིང་ལུགས་པ་དང་
ལྷོས་མེད་ཀྱི་ཁྱིམས་ལུགས་རིང་ལུགས་པ་གཉིས་བར་གྱི་ཟོད་པ་ཆི་གཞུང་ལུགས་པ་
དང་རིགས་པ་ལྷ་མཁན་རྣམས་ཀྱི་ཟོད་པ་ཡིན་ཕྱིར། ང་ཚོས་དཔྱད་པ་བཙོད་མི་ཏྲས་
ལ། བཙོད་དགོས་དོན་ཡང་མེད། གང་ལྟར་ཅིས་དགོས་པ་ཞིག་རྒྱ། ཐུ་དམངས་ཀྱི་མི་
རྒྱན་པ་ཞེས་པ་དེ་ཆི་སོ་རེའུ་ནས་བཟུང་ཡོངས་ལ་ཀློགས་པའི་ཚུལ་དེའོ།།
ཡང་། ཐུ་དམངས་ཀྱི་མི་རྒྱན་པ་ཞེས་པ་དེ་མི་བྱ་ཕྱེར་ཀྱི་བྱ་ཐུང་ཀྱི་ངོས་ནས་བཤད་ན།
ཁོ་ངོ་ཉིས་ལྷོང་བཞི་བཞུ་ལྷག་གི་ལྷོན་ཀྱི་གནའ་རབས་ཀེ་རི་ས་ཡིའི་རྒྱབས་ནས་ཡོད་ཚུད་
པ་ཞིག་ལྷེ་ཐུལ་ཆུན་ཡོད་པ་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་ཀྱི་འདུག ངའི་མཚོ་ཁྲངས་ཀྱི་མཆན་
ཉིད་རིག་པ་མཁན་སོ་ཁི་ར་ཕེ་ལ་ཧ་ཐུག་འདུག་ལྷེ། ངའ་ཡང་སོ་ཁི་ར་ཕེ་ཡི་ཚེ་ཐུག་ཀྱི་
གནའ་རབས་ཀེ་རི་ས་ཡིའི་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལུགས་དང་རྒྱས་གཙོད་ལམ་ལུགས་བར་
ཡུན་རིང་འཐབ་ཚོད་བྱས་པའི་ཐུད་ལྷར་སོང་འདུག་ཕྱིར། ཁོང་ལ་ཐུག་ཆད་ཕོག་དོན་

གྲི་ལོ་རྒྱས་རྒྱབ་ལྟོངས་ཤེས་དགོས་འདུག་རང་ང་རིས་བྱི་བ་རྐང་གས་སྲུ་མ་བཅས་པ་
དང་། ངོ་སྦྱོང་ཅམ་གྱིས་ཀུན་ལ་ཐག་མི་ཆོད་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་ངལ་བ་མ་བསྟེན་ལ། ཁོ་
བོས་འདིར་ཕི་ལ་ཐོས་མཐང་པ་སྟེ་ཁོང་གི་ཞལ་ཀདས་ལབ་ཕྱིང་དུ་བྱས་པའི 《ཁི
རི་ཐོའི་ལེའུ》(Crito,克里同) ཞེས་པ་གཞིར་བཟུང་ནས་ཁོང་གིས་སྒྲོ་དམངས་ཀྱི་མི
རྣོན་པའི་མཐང་པ་ཅི་ལྟར་བསྟན་ཚུལ་ངོ་སྦྱོང་རགས་ཅམ་ཞུ་ན།
ནམ་ཞིག་གི་ཚེ། གནའ་རབས་ཀེ་རི་ས་ཡི་ཡན་ཐེན་སི་པ་རྒྱམས་ཀྱིས་ཁོང་ལ“ཀཱཥ་ཏ་ཚོ
ལོག་ལམ་དུ་བཏོས་པ་དང་ལྟ་ལ་མ་ཤེས་པ། ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་གཞན་སྒྲོལ་བ” (དེ
རེ་རེ་ལ་རྒྱ་མཚན་བཀད་དུ་ཡོད་ཀྱང་རྒྱས་པར་དོགས་པས་མ་སྦྱོས)ཟེར་བའི་ཉེས་མིང
བཏགས་ཏེ་སྒོག་ཆད་གཅོད་པར་ཉེ་བ་ན། ཁོང་གི་བྱོགས་པོ་དག་གིས་ཁོང་ཉིད་བཅོན
བྱོས་རྒྱག་པའི་བྱོས་བཏབ་པར། ཁོང་ནི་རྒྱམ་དག་ཀུན་སྦྱོང་གཙང་ཞིང་གནས་ལུགས
རྒྱ་འབྲས་སྐྱང་བ། ཤེས་རབ་དང་རིགས་པ་ལ་བརྟེན་པའི་སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན
ཕྱིར། བྱོགས་པོ་དག་གི་ལྷ་བྱོས་ས་མ་བཅོན་བྱོས་རྒྱག་རྒྱའི་བྱོས་ཆོག་ལ་གནས་ལུགས་རྒྱ
མཚན་གང་དག་ཡོད་པ་རིགས་པས་དཔྱད་པ་སྟེ། ཁོང་གིས་གསུངས་པར། ཁོ་བོ་སྒོག
འཚོ་བ་ནི་སྒོག་འཚོ་བ་ཅམ་གྱི་ཕྱིར་དུ་མ་ཡིན་ཏེ། སྒོག་ལེགས་པོར་འཚོ་བའི་ཕྱིར་དུ
ཡིན། དེ་ཡང་ཡ་རབས་དང་ཚུལ་མཐུན་དུ་འཚོ་བ་དེ་ཡིན་ཞེས་ཏེ་ཁོང་གི་མི་ཆེའི
གཏན་ཚིགས་ཇི་ལྟ་བས་ན། བཅོན་བྱོས་རྒྱག་རྒྱའི་བྱོས་ཆོག་ལ་གསན་ཏེ་འདི་རྣམ་བཤད་དེ།
འདམ་གা་དེ་བསམ་གཞིག་མཐར་ཚོད་ཀྱིས་བདེན་བཏང་ནས་པའི་རིགས་ཤེས་ཀྱི་ལམ
ཡང་དག་ཅིག་ཡིན་ན་ཁི་ཁོ་བོས་བརྩི་ཡི། དེ་ལྟ་མ་ཡིན་ན་ཁི་ཁོ་བོས་ཏྲང་བདེན་སྦྱང
བའི་ཚུ་ངོན་མི་འདོར་རོ་ཞེས་སོགས་གསུངས་ཤིང་། ཆུང་མ་ཏུ་ཕྱུག་དང་། མཚན་སྐྱན
བྱས། ལམ་དཏལ་སོགས་རྒྱ་མཚན་དུ་ཏྲངས་ཏེ་བཅོན་བྱོས་རྒྱག་པར་རྩོམ་པ་ཁི་ཐ
མལ་པའི་ལས་ཏེ་ཁོ་བོའི་དཔྱད་ཤེས་ཀྱི་རིགས་ལམ་དུ་མི་གཏོགས་ཞེས་སྨྲས་པ་དང་།
མི་ཏྲ་ཡ་རབས་ཁི་ཕྲིག་ཐོལ་ལེགས་པོའི་ཕྱི་ཚོགས་སྒེ་ད་གཟོད་དཔལ་ཡོན་ཅན་དུ
འགྲུར་རིས་ལ་ཏྲང་བདེན་ཀྱིས་འཚོ་བར་ཁོང་ཉིད་ཡིད་རྟོན་འདུག་ཕྱིར། ཁོང་ཁི་རྒྱལ
ཁབ་ཀྱི་ཁྲིམས་ལུགས་བརྩི་བའི་འོས་འགན་ལ་བརྩི་འཛིག་ཡོད་ཅིང་། ཉམ་ཉེས་དེ

འདྲའི་སྐང་ལ་ཁོང་གིས་ཁྲིམས་ལུགས་དེ་མི་བུའི་གཟུགས་སུ་བཀོད་དེ་ལབ་གླེང་གི་
ཚུལ་དུ་སྨྲས་པ་བསྡུས་ན། ཁྲིམས་ཀྱིས་སྨྲས་པ། སོ་ཁི་ར་ཐེ་ཁྱོད་ཉོན་ཅིག མི་བུ་སུ་ཞིག་
ནར་སོན་པ་ན། ཨ་ཐེན་སི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་རྩ་འཛུགས་དང་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་རང་
བཞིན་ལ་ཡིད་འཐད་མེད་ཚེ། གང་དེས་རང་ལ་བདོག་པ་ཐམས་ཅད་བསྣམས་ནས་
གཞན་ཡུལ་གང་རུང་ལ་སྤོ་སྡོད་བྱ་ཆོག་པའི་ཨ་ཐེན་སིའི་བཅའ་ཁྲིམས་དེ་ཁྱོད་ཀྱིས་
ཤེས་མོད། འོན་ཀྱང་ཁྱོད་ཀྱིས་མི་ལོ་བདུན་ཅུའི་རིང་ལ་གཞན་ཡུལ་དུ་སྤོར་བའི་འདམ་
ག་བྱས་མ་སོང་ལ། ལྡོག་སྟེ་ཨ་ཐེན་སིའི་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱིས་གནང་བའི་སྒྲིག་སྲོལ་དང་ཞི་
འཇགས། རང་དབང་སོགས་ཀྱི་ཁེ་ཕན་ལོངས་སུ་སྤྱད་དེ་མི་ཚེ་བསྐྱལ། དེས་ནི་ཁྱོད་
ཀྱིས་ཨ་ཐེན་སིའི་ཁྲིམས་ལུགས་དང་གན་ཆིངས་བཞག་སོང་བ་རང་བཞིན་གྱིས་ཁས་
འཆེས་འདུག་ན། ད་ནི་ཁྱོད་ཀྱིས་ཁྲིམས་ལུགས་དེ་རང་ལ་ཕན་དུས་བརྩི་སྤུང་བྱེད་ཅིང་
རང་ལ་མི་ཕན་དུས་གཏོར་བརླག་བྱེད་པ་མི་རིགས་ཏེ། དེ་ལྟ་ན་ཁྱོད་ཉིད་རྟག་ཏུ་
ཉམས་ལེན་ལ་གནས་ཤིང་ཁྱོད་ཀྱིས་བསླབ་པ་བསྒོས་པའི་གནས་ལུགས་རྒྱུ་འབྲས་
དང་། ཡ་རབས་ཚུལ་མཐུན། དྲང་བདེན་སྤྱོད་པ་རྣམས་དང་འགལ་འདུག་ལ། དེ་ལྟ་ན་
ཁྱོད་ཀྱིས་ཁྱོད་རང་ཉིད་དང་། ཁྱོད་ཀྱི་གྲོགས་པོ། ཁྱོད་ཀྱི་རྒྱལ་ཁབ་བཅས་ལ་འཚེ་བར་
བྱས་པ་སྟེ་ཕྱིས་ཀྱི་མི་རྣམས་ཁྲིམས་མེད་ལང་ཤོར་ཆགས་པའི་རྒྱུ་བྱས་སོང་བ་དང་། དེ་
ལྟ་ན་ཁྱོད་ཀྱིས་ན་གཞོན་རྣམས་ལོག་ལམ་དུ་བཀྲིས་ཞེས་བཅད་ཁྲ་འདོན་མཁན་གྱི་
གཟུ་དཔང་པ་རྣམས་ལ་བདེན་ཁ་བྱིན་སོང་ལ། ནོར་ལན་ནོར་བས་འཇལ་བ་དང་།
སྡིག་ལན་སྡིག་པས་འཇལ་ན་ནི་ཚེ་འདི་ལྟ་ཞོག ཕྱི་མའི་ཡུལ་ནས་ཀྱང་ཁྱོད་ཉིད་ཁྲིམས་
ལུགས་དང་སྒྲིག་སྲོལ་གཏོར་མཁན་དུ་མཐོང་ནས་སྣ་དགོད་བྱེད་སྲིད་ཕྱིར་ཁྱོད་ཀྱི་སྲོག་
མགོ་ཐོན་པ་དེ་ཙམ་ལ་སྙིང་པོ་ཅི་ཡོད་དམ། མིས་འཕྱ་ཁྱིས་འགོམ་གྱི་ལྷ་བྲོས་མ་བྱས་
པས་དགའ་ཞེས་སོགས་སྨྲས་པ་ན། སོ་ཁི་ར་ཐེ་དང་གྲོགས་པོ་དག་གིས། ཡང་དག་པར་
བཤད་ན་སོ་ཁི་ར་ཐེས་ལྷ་བྲོས་རྒྱག་པར་གནས་ལུགས་རྒྱུ་མཚན་གཞན་མ་རྙེད་ཕྱིར། ཁོ་
བོ་འཆི་བ་ལ་སྦྱོར་མཁན་ནི་བདག་གཞན་ཀུན་གྱིས་བརྩི་རིགས་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་ཀྱི་
ནོར་འཛོལ་མ་ཡིན་ཏེ། རང་རིགས་སྤུན་ཟླ་རྣམས་ཀྱི་ནོར་འཛོལ་གྱི་རྐྱེན་གྱིས་རེད། ཁོ་

བོས་མ་ཁེས་ཁག་གཡོགས་ཁྱད་ཀྱི་འཆི་བ་ལ་མི་འཇུག་པར་ཁོ་ཚོའི་རོར་འཛིལ་གྱི་བློ་དེ་
ལ་ཁོ་བོའི་རོར་འཛིལ་ལས་བྱས་པའི་ལྷ་བྱོས་ཀྱིས་ལན་བཏབ་པ་ཡིན་ན། དེ་ཅི་རྒྱུ་
འབྱས་ཚུལ་མཐུན་ཞིག་མ་ཡིན་ཀྱི། སྨོད་པ་རབ་ལ་གནས་པའི་མི་བྱས་ངན་ལན་ངན་
གྱིས་འཇལ་བ་དང་། ཕྱིག་ལན་ཕྱིག་པས་བློག་པ། འཁོན་ལན་འཁོན་གྱིས་སྒོག་པ་ཟློང་
བར་མི་བྱ་སྟེ་ཁོ་བོས་ཆེ་མཐའ་ཇོག་ལས་པའི་ཁྲིམས་ཆད་འཁྱར་རོ་ཞེས་སྨྲར་དྲག་གསོལ
ཏེ་གཅིགས་སོ།།

གཏམ་རྒྱུད་འདིའི་ངོ་གདོང་ལས། སྨྲ་དམངས་ཀྱི་མི་རྣོན་པའི་ལས་བྱས་པ་མ་ཡིན་པར་
སྨྲ་དམངས་ཀྱི་རྣོན་པའི་འོས་འགན་ག་འདྲ་ཡིན་ཚུལ་བསྟན་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་མཐོང་མོད།
སོ་ཁི་ར་ཌེས་མཐའ་མཇུག་གི་འཆི་གསོན་གྱི་རྣམས་སུ། བཀའ་ཆད་ལས་གཡོལ་བ
དང་། གསང་སྔགས་ཀྱིས་འབྱོ་བ། རྒྱ་འབྱས་མ་ཡིན་པའི་ལས་མ་བྱས་པར་བློ་སྟོབས
ཞུམ་མེད་ཀྱིས་འཆི་བ་ཞལ་གྱིས་བཞེས་པ་དེས། རྣམས་དེའི་ཡ་ཌེན་སིའི་ཀཱུ་དཔང་པ
ལ་བརྒྱ་ལྟག་གི་རོར་འཛིལ་ལ་ཆེ་བློག་གིས་ཐ་ཆོག་ནན་མོ་བསྒྲགས་པའི་དུས་མཚུངས
སུ། མ་གཞི་ནས་རྒྱ་འབྱས་ཏང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་སྒྲོན་ཅན་ལ་ལེགས
བཅོས་གཏོང་བའི་རེ་བས་ཡིན་ཟེར་བ་དང་། གཙོ་ཆེ་བ་ནི“གཞོན་ནུ་ཚོ་ཟོག་ལམ་དུ
བཏྱིས་པ་དང་ལྟ་ལ་མ་ཀྱས་པ”ཡི་ནག་ཅེས་མེད་པའི་བདེན་པ་རང་ལ་ཡོད་པ་བདེན
དཔང་བྱས་པ་སྟེ་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་མཐོང་པ་དང་། ཆེ་ཐོག་གི་རིན་དོད་དུ་མང
མང་གི་རྒྱ་འབྱས་བློ་མིག་འཕྲེད་པའི་ལས་བྱས་སོང་བ་དེ་ཡིན་ལ། དེ་ཡང་ངན་ལན
ངན་དང་། ཕྱིག་ལན་ཕྱིག ཅེས་ལན་ཅེས། འཁོན་ལན་འཁོན་གྱིས་སྒོག་པ་མ་ཡིན་པར
འཆེ་མེད་ཞི་བའི་ཐབས་ལམ་ལ་བརྟེན་ནས་ནག་ཅེས་དང་རྩང་བསྟན་མ་བྱས་པ་སྟེ་མི
རྣོན་པའི་མཐོང་པ་བསྟན་པའོ།། འོག་ནས་འཆད་འགྱུར་ལྟར་སྨྲ་དམངས་ཀྱི་མི་རྣོན་པ
ཞེས་པ་དེར་གོང་གསལ་གོ་དོན་དེ་དག་ཀྱང་འདྲས་ཕྱིར་ནུབ་ཕྱོགས་པ་རྣམས་ཀྱིས
ཁོང་གི་མཐོང་སྨྲོང་དེ་སྨྲ་དམངས་ཀྱི་མི་རྣོན་པའི་ལྷོ་ལ་རྒྱན་ཀྱི་མགོ་ཁྱངས་སུ་སྐྱ་བ་ཡིན
ནམ་སྐྱམ་ཞིང་ཁོ་བོས་ཟླར་བལྟའི་དཔྱད་གཞིར་ཕུལ་པ་ཡིན།

གཞན་ཡང་། སྨྲ་དམངས་ཀྱི་མི་རྣོན་པ་ཞེས་པ་དེ་ནུབ་ཕྱོགས་པའི་ཆོས་ལུགས་གསུང་

རབ་དང་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་གཞུང་དག་ལས་ཀྱང་འཆད་པར་བཤད་པ་སྟེ། ཡེ་ཤེ་
ཚོས་ལུགས་ཀྱི《ཞལ་ཆད་གསར་མའི་མདོ》ལས། "དཀོན་མཆོག་རྣམ་དང་།
བདེན་པ་ཉིད་དང་། སྒོག་དེ་ཡིན"ཞེར། "རང་གི་གཙོ་བོ་དཀོན་མཆོག་ལ་རང་གི་སྙིང་
ཏུལ་པོ་དང་། ས་མས་ཏུལ་པོ་དང་། ཡིད་ཏུལ་པོ་རས་གཅས་པར་བྱེད་ས་ཡིག" "རང་གི་
དཀོན་མཆོག་གཙོ་བོ་ལ་ཕྱག་འཚལ་ཞིང་། ཁོང་གཅིག་ཏུ་ལ་བསྟེན་བཀུར་ཞུས
ཡིག"ཅེས་སོགས་ལྟ་དཀོན་མཆོག་གཅིག་ཏུ་ལས་གཞན་དང་གཞན་ལ་བསྟེན་བཀུར་མི
ཞུ་བ་སྟེ། རང་ཚོས་སྲུ་རྟོན་དང་མི་རྟོན་སྣ་བཞི་གསུངས་པར། གང་ཟག་ལ་མི་རྟོན་ཚོས
ལ་རྟོན་ཞེས་པ་སྟེ། ངོ་བོ་ཐ་དད་པ་མ་གཏོགས་རྣམ་པ་ཆ་འདྲ་བའི་བརྗོད་སྟངས་ལ། མི
རྟོན་པའི་དགོངས་བཞེད་འདྲག་པར་བཤད་པ་དང་། ཡང་དཀོན་མཆོག་གིས་ཉེ
གནས་ལ། .....མི་ངན་ལ་མ་ཟོལ་བར། ཁྱོད་ཀྱི་འགྱམ་པ་གཡས་པར་འགྱམ་ལྷག་ཆུག
མཁན་ལ་གཡོན་པ་དེའང་སྐྱར་ཅིག་ངས་ཟེར། ཁྱོད་དང་ཚོད་ནས་གོས་ཁྱེར་དུ་འདོད
མཁན་དེ་ལ་འོག་འཇུག་ཀྱང་ཐོངས་ཡིག ཁྱོད་ལ་དཔག་ཚད་གཅིག་ཏུ་དབང་གིས
འཁྲིད་མཁན་དང་མ་ཉམ་དུ་དཔག་ཚད་གཉིས་སོང་ཞིག་ཅེས་སོགས་གསུངས་པ་སྟེ།
ནང་ཚོས་ཀྱི་ཕྱིན་བྱ་ལས་བཟོད་པའི་ཕ་རོལ་ཏུ་ཕྱིན་པ་ལྟ་བུའི་སྒོད་པའམ་འཚེ་མེད
ཞི་བ་ཉམས་སུ་ལེན་པའི་གདམས་པ་གསུངས་པ་དེ་སོགས་ཆེ་མི་རྟོན་པའི་ཚོས་སུ་སོང
འདུག་ཕྱིར། ཚོས་ལུགས་གསུང་རབ་ལས་འཆད་པའི་མི་རྟོན་པའི་དགོངས་པ་ཡིན
པར་བཤད་པ་དང་།

དེ་བཞིན་དུ། མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་ཆེ་བཅས་ཁྱིམས་གང་ཟུང་ལ་མི་རྟོན་པའི་དོན་ཡིན་པ
སྟེ། མི་རྣམས་སྒྲ་ཚོགས་སུ་འཚོ་བ་རོལ་ཆར་དུ། མི་རྣམས་ལ་སོ་སོའི་འདོད་མོས་ནང
ལྟར་དུ་ཡི་གེར་གཏན་ལ་ཕབ་པའི་བཅས་ཁྱིམས་སུ་གནས་པའི་སྒོལ་ཡོད་པར་མ་ཟད།
སོ་སོའི་མི་ཚོས་ཀྱན་སྒྲོད་ཀྱི་ཐབ་རམ་རང་ཐྲོད་གི་ཁྱིམས་ལ་གནས་པའི་སྒོལ་ཀྱང་ཡོད
པར་བཤད། བཅས་ཁྱིམས་དང་རང་ཐྲོད་གི་ཁྱིམས་གང་ཡིན་ཀྱང་ཆུས་པ་ནི་མི་རྣམས
ཐྲིག་སྒོལ་ཚད་དང་ལྡན་པ་དང་སྒྲོད་པ་ཚུལ་མཐུན་ལུགས་མཐུན་དུ་གནས་པའི་ཕྱིར
དུ་རེད། དེ་ལས་བཅས་ཁྱིམས་ཀྱི་དགོས་པ་ནི་མི་རྣམས་ཀྱི་ལྷན་སྐྱེས་ས་མ་རང་ཐྲོད་གི

ཐོབ་ཐང་སྐྱང་སྐྱོབ་བྱེད་པ་དང་རྒྱ་འབྲས་ཏང་བདེན་གྱི་རྒྱ་མ་ལྟ་བུ་ཡིན་དགོས་པར་
བཤད་པས་ན། མ་གཞི་རས་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཁྱབ་ཁོངས་ཡིན་པ་གང་དེར་རྟོག་གཞིག་
གནང་མཁན་གྱི་ཆབ་སྲིད་རིག་པ་མཁན་དང་མཚན་ཉིད་རིག་པ་མཁན་དག་གི་གཉིས་
ལས་དེ་ལ་རྟོན་དང་མི་རྟོན་གྱི་དགོངས་བཞེད་ཅི་རིགས་ཐུབ་བ་སྟེ། གནའ་རབས་ཀེ་རི་
སེའི་མཚན་ཉིད་རིག་པ་མཁན་ཡ་རི་སི་ཏོ་ཏལ་གྱིས། ཏང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་བཅའ་
ཁྲིམས་ནི་བཅའ་ཁྲིམས་མ་ཡིན་མོ་ཞེས་བཅའ་ཁྲིམས་གང་ཡིན་ཏང་བདེན་ལ་གནས་
དགོས་པར་གདམས་པ་རས་གནའ་རབས་རོ་མའི་མཚན་ཉིད་རིག་པ་མཁན་དང་ཆབ་
སྲིད་མཁན་སི་སེ་རའོ་ཡིས། བཅའ་ཁྲིམས་རྒལ་མ་ནི་དགྱོད་ཀེས་ཡང་དག་ཏུ་འདོད་པ་
སྟེ། རང་ཐུང་ཆོས་ཉིད་དང་མཐུན་ལ། འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ལ་ཡོངས་ཁྱབ་ཏུ་ཐུག་ཅིང་།
རྒྱ་གཏན་བསྐལ་པའི་བར་དུ་མི་འགྱུར་བར་གནས་པ་ཞིག་ལའོ།། ཞེས་དང་། ང་ཚོ་
མཐོ་དམའ་རབ་འབྲིང་གང་ཡིན་ཀྱང་བཅའ་ཁྲིམས་ཉིད་ལ་རྟོན་པའི་འོས་འཁོད་ཡོད་
ཅེས་སོགས་གསུངས་པའི་བར་དུ་སྟེ། ཐུས་དོན་དུ་བདེན་མ་ཡིན་པའི་བཅའ་
ཁྲིམས་དང་རང་ཐུང་ལྟན་སྐྱེས་ཐོབ་ཐང་མི་སྐྱང་བའི་བཅའ་ཁྲིམས་ལ་མི་བྱ་སོ་སོས་
རྟོན་པར་མི་བྱ་བའི་གསུང་གནང་འདུག་པ་དང་། ཡང་། དབྱིན་ཇིའི་མཚན་ཉིད་རིག་
པ་མཁན་ལ་ཁི་ཡིས། ཁྲིམས་བཟོ་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་སྒྲོ་དམངས་ཀྱི་རྒྱ་རྦོད་འཛིག་ལེན་
དང་གཉིས་བརྒྱག་བྱེད་པའི་ཤོག་ཕྲུས་ག཮མ་པའམ། ཁོ་ཚོའི་གོ་བབ་མར་ཞད་དུ་
བཅད་དེ་དབང་ཡོད་བརྒྱ་ཁ་གཅིག་གཙོད་འོག་ཐུན་གཡོག་གི་རྣམ་པར་བཀོད་པའི་
དུས་སུ། ཁྲིམས་བཟོ་མཁན་རྣམས་ཀྱིས་རང་ཉིད་རྟེ་སྒྲོ་དམངས་དང་དམག་འཐབ་
རྒྱ་རྒྱའི་ཚུལ་དུ་ལངས་པ་ཡིན་ཕྱིར། སྒྲོ་དམངས་ཀྱིས་དེ་ལ་རྟོན་དགོས་དོན་མེད་དོ་
ཞེས་མི་རྟོན་པ་གང་ཞིག་ཆོག་ཟིན་ཏུ་ཐོན་པས་མཚོན། མཚན་ཉིད་རིག་པ་མཁན་ཏ་
པི་སི་དང་ཏུ་མེ་སོགས་ཀྱི་ཙོམ་དུ་སྒྲོ་དམངས་ཀྱི་རྟོན་དང་མི་རྟོན་གྱི་དོན་དེ་ལ་
དགོངས་བཞེས་ཆེན་པོ་གནང་འདུག་རབས་དང་། དེའི་མཐུངས་སུ་ལྷོས་བཅས་ཀྱིས་
རང་མཚན་དུ་སོང་བའི་མི་བྱ་སྐེར་ལས་སྒྲོ་མཚན་དུ་སོང་བའི་རྒྱལ་ཁབ་དང་སྲིད་
གཞུང་ཟེར་བ་སོགས་ཀྱི་དགོས་གལ་རང་བཞིན་ནན་ཏན་དུ་གསུངས་པའི་གནའ་

རབས་ཀྱི་ཀེ་རི་ས་པའི་མཚན་ཉིད་རིག་པ་མ་རིག་པ་ཞེས་རྒྱུ་རབས་འཇུག་མན་གྱི་
མཚན་ཉིད་རིག་པ་མ་རིག་ཏེ་ཀེལ་དང་མར་ཁེ་སི་ས་ཁོགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་
གཞུང་ལུགས་སྲའང་སྒྲ་དམངས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁབ་ད ང་སྒྲིད་གཞུང་གི་བཅའ་ཁྲིམས་ལ་
རྟོན་དང་མི་རྟོན་སོར་གྱི་ཡུ་བ་གསུངས་ཡོད་རབས་བཀད།
གང་ལྟར། སྒྲ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ཞེས་པ་མི་ཆབ་སྒྲིད་སྐད་ཚུལ་ཞིག་ཡིན་པའི་ཆ་
རས། ཀྱབ་ཕྱོགས་པ་རྒྱམས་ཀྱིས་གཞུང་ལུགས་དང་ལག་ལེན་ཡ་མ་བྱལ་བའི་ཆབ་སྒྲིད་
སྒོལ་རྒྱན་ཞིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་ཡི་འདུག་ལ། ཞིབ་འཇུག་དང་དཔྱད་པ་བཟོད་མཁན་
ཡང་ཧིན་ཏུ་མང་བའི་ཚོད་རེད། ཁོ་བོས་འདིར་རང་གི་ཕོས་པ་ཚད་ཅན་ལ་ངོ་མ་
གཏོང་བར་སྒྲ་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པའི་ཐུང་བ་གང་དེ་སྒྲ་ཚོགས་ཆབ་སྒྲིད་ཀྱི་བྱ་སྒྲོད་ལ་
ཆགས་ཚུལ་དང་། མི་བྱ་སྐེར་ཡི་བྱ་སྒྲོད་ལ་ཡོད་ཚུལ། ཁོ་ཚོའི་ཚོས་ལུགས་གསུང་རབ་
དང་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་གཞུང་ལུགས་དག་ཏུ་ཆ་ཤོད་སྒྲོད་པ་གང་ཞིག་གཞི་རྣས་
ཡོད་རབས་བཅས། ལྷ་ཕྱི་རིམ་པ་གསུམ་དུ་ཕྱེ་རས་མཚམས་སྒྲོར་མདོར་བསྡུས་བྱས་པ་
རྣི་ཁོ་བོའི་གོ་ཚུལ་དབང་བཅན་པར་བྱས་ཏེ་གོ་བདེར་བཟོས་པ་ཡིན་ལ་མཇུག་མཱོ་རི་
ལྟོན་ཀྱི་དཔེ་ལས་མ་འདས་སོ།།

གཉིས། བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྟ་སྒྲོད།

བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྟ་སྒྲོད་རི་གན་ཆྱི་ལྟ་སྒྲོད་རེད། དེ་རི་དུས་རབས་ཏེ་ཀྱ་པའི་
དུས་མཚོར་རྒྱ་གར་གྱི་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་ལས་འགྲུལ་བསྐང་ས་ཤེས་དབྱིན་ཇི་
དབང་སྒྲར་པ་དང་ཆབ་སྒྲིད་ཐོབ་ཐང་རྩོད་ལེན་བྱེད་ཁང་དུ་ཆྱུང་བའི་ཕྱག་མོང་མ་
ཡིན་པའི་ཆབ་སྒྲིད་ལྟ་སྒྲོད་ཅིག་རེད། བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྟ་སྒྲོད་དེ་ད་ལྟ་བདེན་
པའི་ཡུ་ཚུགས་རིང་ལུགས་སྲ་འབོད་ཅིང་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ལ་གན་ཆྱི་རིང་ལུགས་
ཞེས་ཀྱང་འབོད་པ་དང་། སྒྲ་ཚོགས་ཆབ་སྒྲིད་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་བྱེ་བྲག་ཅིག་ཏུ་
བཏང་གི་འདུག་ཅིང་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་མཚན་ཉིད་རིག་པ་ཞེས་པའོ།།

བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་གང་ཞིག་སྤྱི་ཚོགས་ཆབ་སྲིད་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་བྱེ་བྲག་ཅིག་
ཏུ་བགྲང་དོན་ནི། གང་དེ་སྤྱི་ཚོགས་ལ་སྤྱོད་སྒོ་ཡོད་པ་དང་། གང་དེས་ཆབ་སྲིད་ལ་ཞིབ་
འཇུག་བྱེད་པ། གང་དེར་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ཤེས་བྱ་ཡོད་པ་སྟེ། རིམ་པ་བཞིན། གང་
དེ་མི་བུ་སྐེར་སོ་སོ་ཡུལ་གང་རུང་ལ་ལྷན་དུ་འདུས་ཤིང་རིག་གནས་དང་ཡུལ་སྲོལ་
གོམས་འདྲིས་ངེས་ཅན་ལ་ཐུན་མོང་དུ་འཚོ་བ་རོལ་བ་སྟེ་སྤྱི་ཚོགས་སམ་མི་བུའི་སྤྱི་
ཚོགས་ལ་སྤྱོད་སྒོ་ཡོད་པ་དང་། གང་དེས་སྤྱི་ལ་ཚོགས་པའི་མི་རྣམས་སྲོལ་དང་ཁྲིམས་
ལ་གནས་པར་བྱེད་པའམ་མི་སྐེར་དང་ཤོག་ཚོགས་སོ་སོའི་ཁེ་ཕན་གྱི་ཕྱིར་དུ་ཆེད་
དམིགས་མཉམ་འབྲེལ་གྱིས་ཐུན་མོང་བློ་ཇུས་འཐེན་པ་སྟེ་ཆབ་སྲིད་ལ་ཞིབ་འཇུག་བྱེད་
པ་དང་། གང་དེར་མི་རྣམས་ཇི་ལྟར་འཇིག་རྟེན་དུ་འཚོ་བ་རོལ་བ་དང་། བྱ་དངོས་ཀྱི་
རང་བཞིན་ག་འདྲ་ཡིན་པར་གཏན་ཚིགས་ཀྱིས་དང་མཚན་ཉིད་ཀྱིས་རྟོག་ཅིང་དཔྱོད་
པའི་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཚན་རིག་དང་ལྡན་པ་སྟེ་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་ཤེས་བྱ་ཡོད་པ་བཅས་
ཀྱིས་ཡིན་གྱི་རེད།

ཆོས་ལུགས་ལྟ་བས་རྒྱས་བཏབ་ཅིང་མི་ཆོས་ཀུན་སྤྱོད་ཀྱི་རྩིས་ཀྱིས་ཟིན་པའི་སྤྱི་ཚོགས་
ཆབ་སྲིད་མཚན་ཉིད་རིག་པ་དེ་ནི་མི་བུ་དང་མི་བུའི་བར་དང་། ཤོག་ཚོགས་དང་ཤོག་
ཚོགས་བར། མི་རིགས་དང་མི་རིགས་བར་གྱི་འགལ་བ་དང་རྩོད་ཉོག་དང་གདོང་
གཏུག་དང་འཁྲུག་འཛིང་གང་ཡང་ཞི་བའི་ལམ་ནས་དང་འཚེ་མེད་ཀྱི་ལམ་ནས་འདུམ་
བྱེད་ཀྱི་མན་ངག་ལྟར་ཆགས་ཤིང་། ལྟ་སྤྱོད་གང་དེས་སྐབས་དེའི་རྒྱ་གར་གྱི་མི་རིགས་
རང་བཙན་ལས་འགྲུལ་ལ་གདམས་པ་ཆིག་ཐུབ་ཀྱི་ཕན་ནུས་རྒྱ་ཆེན་པོ་ཐོན་མྱོང་བར་
མ་ཟད། དམངས་གཙོའི་སྲིད་གཞུང་ཡིན་མིན་གང་ཡིན་ཀྱང་རུང་གི སྔ་རྗེས་སུ་ཡ་རི་
དང་ཆི་ལི་ཡིས་མཚོན་པའི་གླིང་ཆེན་ཡ་མེ་རི་ཁ་ནས་ཅེ་ཁེ་དང་ཕོ་ལན། ལྷུ་ཁི་རན་
སོགས་ཀྱིས་མཚོན་པའི་གླིང་ཆེན་ཡོ་རོབ་བར་དང་། ཡ་ཉྭེ་རི་ཁ་ལྷོ་མས་མཚོན་པའི་
གླིང་ཆེན་ཡ་ཉྭེ་རི་ཁ་ནས་འབར་མ་དང་ཁེར་རྗེ་སི་སི་ཐན་གྱིས་མཚོན་པའི་གླིང་ཆེན་
ཡ་ཤེ་ཡའི་བར་དུ། ཆབ་སྲིད་ཐོབ་ཐང་རྩོད་ལེན་བྱེད་པའི་ལས་འགྲུལ་དང་གསར་བརྗེ་
རབ་དང་རིམ་པ་བྱུང་བ་རྣམས་ལ་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྟ་སྤྱོད་ཀྱིས་ཤུགས་རྐྱེན་

ཟབ་མོ་ཞོག་འདུག་པའི་སྣང་ཚུལ་མཐོང་བར་བཞད་ཅིང། དེང་རབས་རྒྱལ་ཁྱིའི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་རྩོད་ཀྱི་ཐབས་ལམ་ཅག་གཅིག་ཏུ་ཆགས་འདུག ཁོ་བོས་འདི་ནས་གན་རྒྱིའི་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྟ་ས་ཁྱོད་དེ་ཚན་པ་བཞི་རྒྱ་ཕྱེ་ནས་ མཆམས་སྒོར་ཕྱིད་རྒྱ་ཡིན་ཏེ།

1. བརྡ་དོན་བཞད་པ།

(1)ས་ཏ་ཡ་ག་ར་ཏ། ས་ཏ་ཡ་ག་ར་ཏ་ཞེས་པ་མི་རྒྱ་གར་གྱི་མི་རིགས་རིང་ལུགས་ལས་འགྲུལ་གྱི་བྱ་ཁྱད་ཁྱིད་དང་ཀྱང་རེ་སིའམ་རྒྱ་གར་རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པའི་ བྱ་ཁྱད་ཁྱིད། རྒྱ་གར་པ་རྣམས་ཀྱིས་པ་པོའམ་རྒྱལ་ཡབ་ཏུ་འབོད་ཅིང་བོད་རྣམས་ཀྱིས་ སེམས་དཔའ་ཆེན་པོའམ་བདག་ཉིད་ཆེན་པོར་འབོད་པ་སྟེ། མོཧནདཱས ཀཾཙད ཡཱུ་ཎྜིའམ་བཟོད་བདེ་བའི་མཆན་ལ་གན་རྒྱི་ཞེས་གསོལ་བ་གང་དེའི་ཆབ་སྲིད་ལས་ འགྲུལ་གྱི་ལྟ་སྒོར་མཚོན་པའི་ཚིག་ལགས་སོ།།

དེ་མི་གན་རྒྱིའི་ཕ་ཡུལ་གྱི་རྒྱ་ཐང་དེ་ཀུ་ཐ་རྩ་ཏིའི་རྒྱད་ཡིན་ལ། གན་རྒྱིས་ཁོང་གི་ལྟ་སྒོར་ ཡང་དག་ཏུ་སྟོན་པ་དང་ཆབ་སྲིད་ཐོབ་ཐང་རྩོད་ལེན་གྱི་རྒྱབས་སུ་ཆོལ་འཛིང་གི་ མཐའ་ལ་ལྷང་བའི་ཉེན་ཁ་འགོག་ཕྱིར། སྒྲེས་ཏུ་ཅེས་རབ་ཅན་ཞིག་གི་ཟླ་ཁྱོས་དང་ བཀྲིས་ཏེ་ཆེད་དམིགས་གསར་བཅོས་མཛད་པ་ཡིན་ཚུལ་མཐོང།

ས་ཏ་ཡ་ག་ར་ཏ་ནི་བཅིན་རྒྱད་དུ། བདེན་པའི་སྟོབས་ཀྱིས་ས་མ། ས་མས་ཀྱི་སྟོབས་ ཀྱིས་ས་མ། དགའ་བའི་སྟོབས་ཀྱིས་ས་མ། བདེན་པའི་ལམ་མམ། བདེན་པ་འཐོབ་ སྐྱེ་གསོགས་སུ་འགྱུར་ཡོད་རབས་དང་། རྒྱ་ནག་རྒྱད་དུ非暴力 ཞེས་ལྟ་སྒོར་གཏིས་ ལས་ལྟ་བའི་ཆ་དོར་ཏེ་སྒོར་བའི་ཆ་མ་གཏོགས་འགྱུར་མེད་པ་དེ་རེད་ལ། བོད་རྒྱད་དུ་ བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཞེས་བསྒྱར་འདུག ངེ་ཡང་ས་ཏ་ཡ་ནི་བདེན་པ་དང་ག་ར་ཏ་ནི་ འཛིན་པ་དང། རྒྱུན་འཆོར་ས་དང། ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་དོན་ཡིན་རྒྱད་དེ་ཐུག་ཐྲ་ལྡན་དེ་ རྒྱད་དུ་ཀྱབ་ཚོད། བདེན་པས་མི་ལྟ་བ་སྟོན་པ་དང་ཡུ་ཚུགས་ཀྱིས་མི་སྒྲོད་པ་སྟོན་པ་སྟེ། ཀན་རྒྱིའི་ལྟ་བ་དང་སྒྲོད་པ་ཉིས་ཆ་སྟོན་ཐུས་པ་ཀང་ཞིག་འགྱུར་མ་ལེགས་པ་མེད་མོད། བས་མ་རྒྱ་མེད་པའང་མ་ཡིན་ཏེ། ཀཅིག་ན་ཡུ་ཚུགས་ཞེས་ཆོ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་ཀྱ་ཁག་ཅིག

ཏུ་མི་གནས་ལུགས་དང་རྒྱུ་མཚན་མེད་པ་གང་ཞིག་མཁྱེན་འཛིན་བྱེད་པའི་བྱ་སྤྱོད་
ལ་གོ་ཡི་འདུག་ཕྱིར་མོར་འཛིལ་དུ་སྤྱོད་པའི་སྒོ་བ་འདུག་པ་དང་། གཉིས་ཀ་བར་ཀྱི་
རྒྱུ་གྲྭ་སྦྱར་བ་དེའི་རྒྱུ་མཚན་ག་རེ་ཡིན་པ་སྟེ་བདེན་པ་དང་ཡུལ་ཚུགས་གཉིས་ཀྱི་འབྲེལ་
བ་ཅི་ཡིན་ཁོ་བོས་ཇི་གོ་མ་སོང་ལ། གན་རྒྱུའི་གསུང་རྟོམ་དང་རྣམ་ཐར་ལ་མཐའ་བའི་
གོ་དོན་ལྟར་ན། བདེན་པ་ཡུལ་ཚུགས་ཞེས་འགྱུར་དགོས་པ་འདུ་མོད། དཔེ་དག་མ་དག་
གང་ཡིན་ཀྱང་རྒྱུན་འབྱམས་སུ་སོང་འདུག་ཕྱིར་ཟེར་ཁྲིས་འབྲངས་ཏེ་ཁོ་བོས་ཀྱང་
བདེན་པའི་ཡུལ་ཚུགས་ཞེས་སྤྱོད་ཀྱི་ཡིན་ལ། ཡུལ་ཚུགས་ཞེས་པ་མི་ནན་ཏན་དང་། རྒྱུན་
འཁྱོངས་དང་། ཏྲུར་བཙོན་དང་། མཁྱེགས་འཛིན་དང་། ངན་རིངས་སོགས་ལ་འཇུག་
པ་ལས་སྐྱ་མ་དག་གི་དོན་དུ་གོ་དགོས་པའོ།།
(2)བདེན་པ། གན་རྒྱུའི་དགོངས་པར། སྒྲ་བོ་སོ་སོའི་སེམས་ཀྱི་རང་བཞིན་མི་དགེ་བ་
ཡིན་ལ། དགེ་བ་གང་དེ་བོད་སྐད་ཀྱིས་བཞད་ན་བྱམས་པ་དང་སྙིང་རྗེ་དང་དགའ་བ་
དང་བཙེ་བ་དང་ཞི་བའི་ངོ་བོར་གནས་པའི་ལྷ་ཡིན་ཏེ། ལྷ་དེ་མི་རྒྱུ་འབྲས་དང་སྤྱོད་
བཟང་དང་འོད་གསལ་དང་ཚེ་སྲོག་གི་འཕྲུང་ཁྱད་ཙམ་ཏག་ཏིག་ལ། ཕྱིག་པ་དང་འཚེ་
བ་སྦྱངས་པའི་གཞན་ལན་གྱི་བདག་ཉིད་ཅིག་ཡིན་ཕྱིར་བདེན་པ་ཉིད་དེ། སྒྲ་བསམ་
བརྗོད་དུ་མེད་པའི་ལྷ་མི་བདེན་པ་ཉིད་དོ་ཞེས་བརྗོད་པ་བས་སྒྲ་བསམ་བརྗོད་དུ་ཡོད་
པའི་བདེན་པ་ཉིད་ལྷའོ་ཞེས་སྒྲ་ཀྱས་ལ། ལྷ་དང་བདེན་པ་དང་བདག་ཉིད་རྣམས་དོན་
གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་ཏེ། བདེན་པ་གང་ལྷ་ཡིན་པ་དེ་མི་ལྷང་ཕྱིད་ཀྱི་ཚོས་
ཐམས་ཅད་འཚོ་བར་བྱེད་པའི་བདག་ཕྱུགས་རྗེ་ཆེན་པོའོ།། རྒྱ་གཏན་བདག་ཉིད་ཀྱི་
ལྷའམ་བདེན་པ་གང་དེ་ཐམས་ཅད་ལ་ཁྱབ་ཅིང་གནས་པས་ན་མི་བྱ་སོ་སོའི་སྙིང་
ལའང་རང་བཞིན་གྱིས་གནས་ཏེ། མི་བྱ་སོ་སོའི་སྙིང་ལ་མི་བདེན་པ་ལས་གཞན་པའི་ལྷ་
མེད་དོ།། ཕྱིག་ཕྱར་དགེ་བའི་ཚོས་ཅན་གྱི་ལྷའམ་བདེན་པ་དེ་དང་འཚེ་མེད་ཞེ་བ་
གཉིས་གཞི་གཅིག་ལ་ཟློག་པ་ཐ་དད་དུ་གྲྭབ་སྟེ་བདག་གམ་རང་གི་ཚོས་ཡིན་ཞིང་།
བདག་གམ་རང་གི་ངོ་བོ་རྟོགས་པའི་ལམ་དེ་མི་རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་ཐར་པ་ཡིན་པར་
དགོངས་སོ།། དེ་མི་བདེན་པ་སྟེ་ལྷ་བའོ།།

(3)ཡུ་ཚུགས།　　སྨོད་པ་མས་འཛིག་མི་ལྡ་བ་ཡས་དབབ་དང་ཡ་མ་ཟླ་ཏེ་དེ་ལྡ་བྱའི་
བདེན་པའི་ཉམས་ལེན་གྱིས་སྐྱེ་བོ་རྣམས་ཞི་བའི་ལམ་དུ་བཏོན་ཡོད། ཁྱད་པར་དུ་སྒོག་
པའི་གཞན་དབང་དུ་སོང་བའི་དབྱིན་ཇིའི་དབང་སྒྲར་པ་དང་རང་དབང་གི་ཐོབ་ཐང་
རྩོད་ལེན་གྱི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་རྩོད་བྱེད་སྤང་དུ། རྣམ་ཀུན་འཚེ་མེད་ཞི་བའི་སྨོད་པ་ལ་
གནས་ནས་བོ་ཚོའི་བདེན་པའི་ཏན་ཡོས་རྟེད་པར་སྐུལ་ཞིང་བློ་སྟོང་བསྒྲར་བའི་ཐབས་
ལ་བརྩོན་པ་སྟེ། འཕྲ་ཁ་གཡུང་གིས་འདུལ་བ་དང་། གཅིན་ལན་ཐ་ཡིས་འཇལ་བ་ལྡན།
བཟང་ལན་ལ་བཟང་སྟེར་བ་མི་ཚོང་ལྡ་བྱེ་སྣ་ཡི་ངན་ལན་ལ་བཟང་སྨྲིན་པ་མི་
དཀའ་བ་སྟེ་དགེ་བའོ་ཞེས(བོད་ཀྱི་གོ་དོན་དུ)བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྨོད་པ་མཐུད་པ་
ནང་ལྡན། བདེན་པ་གང་གི་ཕྱིར་དུ་མི་ཆེ་སྐྱིད་སྡུག་གི་ཏོང་ཀུད་ཅི་འདྲ་ཆེ་བ་ཞིག་ཐོག་
ལ་བབས་ཀྱང་ཁྱར་ཐེག་པ་དང་། ཐ་ན་གཅེས་པའི་ཆེ་བློག་འབྱུལ་དགོས་ཀྱང་འཇིགས་
མེད་སེམས་དཔའི་བརྩལ་ཞུགས་ཀྱིས་དཀའ་བ་སྨོད་པ་དང་སྡུག་བསྔལ་བཟོད་པ་དེ་མི་
ཡུ་ཚུགས་ཡིན་ལ། ཡུ་ཚུགས་དེའང་ཐོབ་ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་རྒྱག་པ་སྟེ། གཞན་གྱིས་སྲུ་ཞིག་
གི་ལུས་སེམས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་བཅན་ཏུ་གིས་ཕྲོགས་ཏེ་སྡུག་ལ་སྨྲར་པའི་དུས་སྲུ། གང་
དེས་ཏུ་སྨོད་འཐུག་འཛིང་སྒང་ནས་ནས་གཞན་དེ་དང་མཉམ་ལས་མཐུན་འཇུག་མི་
བྱེད་ཅིང་། རྟོན་པ་དང་བསྟན་པ་མེད་པར་རང་ཉིད་བློས་གཏོང་བ་དེ་མི་དོ་ནན་ཁྱད་
བརྩོན་དང་ནན་ཏུར་རྒྱུན་འཁྱོར་བྱེད་པའི་དོན་ཅན་གྱི་ཡུ་ཚུགས་ཏེ་སྨོད་པ་ཡིན་
པའོ།།

གན་རྒྱུ་མི་འཇིག་རྟེན་མི་ཡུལ་འདིའི་རང་གཞན་ཀུན་གྱི་སེམས་ཀྱི་དགེ་བའི་རང་
བཞིན་ཙལ་དུ་འདོན་པར་སེམས་དཔའ་ཞིང་། སྒྲ་ཚོགས་འདིར་ཉམ་པ་དང་སྒྲིག་པ་
དང་འཚེ་བ་དང་ཞེ་ལྡང་དང་ཁོང་ཁྲོ་དང་འཁོན་འཛིན་གི་དབང་དུ་སོང་བའི་མི་སྣེར་
དང་ཞོག་ཚོགས་ཀྱི་བློ་ལྡ་སྨྲར་བ་ལ་བརྩོན་འགྲུས་རྩོམ་མཁན་དང་། དགེ་ཞིང་ལེགས་པ་
ལ་དམིགས་པ་གཉོད་ཅིང་ལུས་སེམས་ཀྱི་གནས་ངན་རྒྱུན་གཅོད་པའི་ཤིན་སྨྲར་ལ་
རྒག་ཏུ་གནས་པར་མ་ཟད། ཁོང་མི་བདེན་ཚིག་སྨྲ་བ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་བདེན་སྨོད་
ཉམས་སུ་བཞེས་མཁན་ཞིག་ཡིན་ཕྱིར། མི་བྱའི་སྨྲ་ཚོགས་ཀྱི་ཏང་ཤོང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་

ཆགས་སོང་ངོ།། འཇམ་གྲིང་ཞི་བདེ་དང་འགྲོ་བ་མི་འོའི་ཐོབ་ཐང་ལ་མཇད་རྗེས་ཆེན་པོ་
བཞག་ནྱོང་ཡོད་པའི་གནོ་བོ་ཁོ་ནར་གནོ་ཁྱི་ལྟ་བའི་སྒྲེས་བྱ་ཆེན་པོ་དག་གི་ལྟ་སྦྱོང་མི་
གོང་གསལ་ཁུང་བསྡུས་ཆོག་ལ་འདུ་བ་དགེ་མི་གྱིད་མོད། བར་དོན་གསལ་བཤད་ཀྱི་
ཕྱིར་དུ་ཀོ་བོས་སྐྱེང་པོ་བསྡུས་དོན་དུ་བཀོད་པ་ཅམ་སྟེ་དེ་ལྟགས་ཐུགས་འཇགས་
མཛོད།

2.བདེན་པའི་ཡུལ་ཚུགས་ཀྱི་ལྟ་བའི་སྐྱེང་པོ་མི་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་དང་མི་སེམས་དགེ་
བའི་རང་བཞིན་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པ།

ཕྱིར་གནོ་ཁྱིའི་ལྟ་སྦྱོང་དུ་སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་ཕྱི་རོལ་པར་འབོད་
པའི་ཐུམ་ཟེ་ཚོས་ལུགས་དང་ཏིན་ཁྱི་ཚོས་ལུགས་ཀྱིས་ མཆོན་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་གླིང་རྒྱན་
ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་སྦྱོང་དང་ཡེ་ཤྲའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་སྦྱོང། ཀ་ཆེའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་
སྦྱོང་ཀྱི་གྲྭབ་ཆ་ཡོད་པར་མ་ཟད། ནང་པར་འབོད་པའི་སངས་རྒྱས་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་
སྦྱོང་ཀྱི་གྲྭབ་ཆ་ཡོད་པ་དང་། གཞན་ཡང་ནུབ་ཕྱོགས་ཀྱི་ཆབ་གྲིད་མཆན་ཉིད་རིག་པའི་
ལྟ་བ་དང་མི་ཚོས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བསམ་བློའི་གྲྭབ་ཆའང་ཡོད་ཕྱིར། དེང་གི་འཇམ་གྲིང་
ཤར་ནུབ་ཀྱི་བསམ་བློའི་ཚུ་བོ་གཉིས་འདྲེས་ཤིག་ཏུ་ངོས་འཛིན་གྱི་འདུག
ཆོས་སྲུ་གནོ་ཁྱིའི་བདེན་པའི་ཡུལ་ཚུགས་ཀྱི་མཆན་ཉིད་རིག་པའི་ལྟ་བའི་སྐྱེང་པོ་མི་
ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་དང་མི་སེམས་དགེ་བའི་རང་བཞིན་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པ་སྟེ། མཚོ་
ཁྲངས་གཙོ་བོ་ཤི་ཕྱི་རོལ་པ་དང་གཞན་ཕྱེ་དང་ལྡེ་གས་པར་འབོད་པའི་བྱམ་ཟེ་ཚོས་
ལུགས་ཡིན་ལ། ཁྱེ་བྱག་ལྟ་ཁྲབ་འཇུག་ཐོན་པར་ཁས་ལེན་པའི་གྲྭབ་མཐའ་ཁྲབ་འཇུག
པ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ཡང“གནོ་ཁྱིའི་ཡུམ་ཤི་ཚོས་ལ་དད་གྱས་ཆེ་བ་ཞིག་ཐྱོང་ཞིང་། ཁྱིན
ལྟར་ལྟ་ཆེན་ཁྲབ་འཇུག་གི་ལྟ་ཁང་ལ་མཚོད་མཇལ་དུ་འགྲོ་བ་དང་བཟའ་བཏུང་གི
ཡོན་དུ་ལྷོན་ལམ་འདེབས་པ། ཅ་ཏུར་མ་ས་ཞེས་པ་ཟླ་བ་བཞིའི་ཐྱུང་གནས་ཆག་མེད
ཟུང་བ་ཞིག་ཡོད”པ་དང་། ཡབ་ཀྱང“ལྟ་ཁང་དུ་འགྲོ་བ་དང་ཚོས་ཉན་པ། ཏིན་ཁྱིའི
ཚོས་ཀྱི་གསུང་རབ་གཙོ་བོ《ཐུ་ཀ་ལ་ཏ་གྷི་ཏ》 སྟེ་བཅོམ་ལྡན་གྱི་ཟླ་ཞེས་པ་ཏིན་ལྟར
ཕྱོགས་སྡུངས་མཐུད་པ་ཞིག་ཡོད”པ་སྟེ། གནོ་ཁྱིའི་ཁྱིམ་ཐུང་མི་ཀཱི་ནས་གྲོལ་ཐུན

ཆོས་ལུགས་ལ་དད་པ་ཡོད་པ་དེས་གན་རྒྱི་ལ་ཆུང་དུས་ནས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བག་ཆགས་
ཟབ་མོ་ཞོག་ཡོད་པ་སྟེ། “ཁོ་བོ་ནི་སྐྱེས་མ་ཐག་ནས་ལྷ་ཁྱབ་འཇུག་གི་ཆོས་ལ་དད་པ་
ཡོད”ཅེས་གསུངས་པ་ལྟར་དང་། ཁྱད་པར་དུ་ཁྱབ་འཇུག་གི་རིག་བྱེད་ཀྱི་གཞུང་དུ་
རྟག་གཅིག་རང་དབང་ཅན་གྱི་བདག་ཁས་ལེན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་ཁོང་གིས་
ཀྱང“སྣོད་བཅུད་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་འཇིག་རྟེན་བྱེད་པ་པོས་བཀོད་པ་དང་།
གང་ཟག་གི་བདག་རྟག་པ་དང་། རང་དབང་ཅན་ཞིག་ཡོད་པ་ནི། ལྷ་མཆོག་གི་ངོ་བོ་སྤྱི་
གཙོ་བོ་ལས་བྱུང་ཞིང……བདག་དང་སྤྱི་གཙོ་བོ་གཉིས་ངོ་བོ་ཐ་མི་དད་པར་གྱུར་པ་
ཞིག་ལ་ཡིད་ཆེས”ཀྱི་འདུག་ཅིང་། ཡང“མཚན་ཉིད་བརྗོད་པར་དཀའ་བའི་མཐུ་
སྟོབས་ཀྱི་ནུས་པ་ཞིག་ཡོད་པ་བདག་རང་གི་གདོས་བཅས་ཀྱི་ལུས་ཀྱི་མིག་གིས་མ་
མཐོང་ཡང་། དེ་ཀུན་ལ་ཁྱབ་པ་ཞིག་ཡིན་པ་བདག་གིས་ཚོར་ཞིང……དངོས་པོ་
རྣམས་ནི་སྐད་ཅིག་ཀྱང་མི་རྟག་ཅིང་གཡོ་བ་དང……འགྱུར་བའི་དངོས་པོ་དེ་རྣམས་
ཀྱི་དབྱིངས་སུ་རྟག་ཏུ་གནས་པའམ། འཚོ་བར་བྱེད་པའི་ནུས་པ་འགྱུར་བ་མེད་པ་ཞིག་
ཡོད་པ་དེས་སྣང་སྲིད་ཀྱི་དངོས་པོ་མ་ལུས་ལྷན་ཅིག་ཏུ་བཟུང་བ་དང་། གསར་པ་སྤེལ་
བའམ་སྤྲོ་བར་བྱེད་ཅིང་། འཇིག་པར་བྱེད་པ་དང་། སླར་ཡང་སྤྲོ་བར་བྱེད། དེ་ལྟར་
ནང་དུ་སྤྲོ་ཞིང་སྤེལ་བའི་ཐུགས་ཀྱི་ནུས་པ་དེ་ནི་ལྷ་མཆོག་ཁོ་ན་ཡིན་ནོ”ཞེས་གསུངས་
ཤིང་། ཡང“བདག་དེ་ནི་སྐྱེ་བོ་རེ་རེའི་ནང་དུ་གནས་ཤིང་དེས་མཐར་ཐུག་གི་བདེན་པ་
ཉག་གཅིག་འཚོལ་བར་བྱེད”པ་དང་། “བདག་གམ་རང་གི་ངོ་བོ་རྟོགས་པའི་ལམ་དེ་ནི་
ཐར་པ་ཡིན་པ་དང་། དེ་ལ་བརྟེན་ནས་ལྷ་ཡི་ངོ་བོ་གསལ་བར་མཐོང་ནུས་པ་ཞིག་ཡིན་
པ་དང་། དེ་ནི་བཀྲ་ཤིས་པ་དང་། འདོད་པ་དང་། སྡིག་པའི་རང་བཞིན་དང་བྲལ་བའི་
གནས་སྐབས་ཤིག་ཡིན་པར་ངས་ཡིད་ཆེས་བྱེད་ཀྱི་ཡོད། ངས་དམིགས་ཡུལ་དེའི་ཆེད་
དུ་སྒོ་གསུམ་གྱི་ཀུན་སྤྱོད་ཚང་མས་ཉམས་ལེན་བྱེད་བཞིན་ཡོད་དོ”ཞེས་འབྱུང་ལ།
གན་རྒྱིའི་ལྟ་བ་རུ་ལྷ་ཁྱབ་འཇུག་གི་རིག་བྱེད་ཀྱི་གཞུང་གི་ལྟ་བ་དང་བསམ་བློའི་རྨང་
གཞིའི་སྟེང་། སངས་རྒྱས་ཆོས་ལུགས་ཀྱང་ཐེ་བའི་ཧིན་རྒྱིའི་ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་སྣ་
ཚོགས་ཀྱི་ལས་རྒྱུ་འབྲས་དང་སྐྱེ་བ་སྔ་ཕྱི། ཐར་པ་སོགས་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བ་དང་

བས་མ་ཟློའི་ས་བོན་ཡོད་པར་མ་ཟད། ཁ་ཆེའི་ཚོས་ལུགས་དང་ཡེ་ཤྲའི་ཚོས་ལུགས་ཀྱི་
ལྷ་བ་དང་བས་མ་ཟློས་ཀྱང་ཟུར་བརྒྱན་ཏེ་འདུག་ཅིང། ཁོང་གིས“ཚོས་ཞེས་པ་གནས་
གཅིག་ཏུ་སོན་པའི་ལམ་མི་འདྲ་བ་རྣམས་ལ་ཟེར”ཞེས་ཚོས་ལུགས་གང་ཡང་འཚེ་བ་
མེད་ཅིང་བདེན་པ་ལྷུན་པའི་ཆ་ནས་ཐམས་ཅད་རིས་མེད་དུ་གཟིགས་ཤིང། དངོས་
གནས་བསྟན་པ་ཐམས་ཅད་འགལ་མེད་དུ་རྟོགས་པ་ཞིག་སྟེ་ཚོས་ལུགས་ལྷ་དགོངས་
ཀྱིས་ཕྱུག་པའོ།། 囍 ཁོང་གི་ལྷ་བའི་འཕྲུང་ཁྱངས་གཞན་ཡང་གོང་དུ་སོང་བའི་ཡ་རིའི་
ཙོམ་མཁན H·D ·ས་རེའུ་ཡི་ཐྲི་དམངས་ཀྱི་མི་རྟོན་པ་ཞེས་པའི་བས་མ་ཟློ་དང། ཡུ་ཏུ་
ས་ཀའི་ཙོམ་མཁན་ཐོལ་སི་ཏོའི་ཡི《ལྷ་ཡི་ཞིང་མི་ཁྱོད་ཚོའི་སེམས་ལ་གནས》 ཞེས་
པར། “……མི་བྱ་མི་བཟོད་ཀེས་དང་ལྡན་པའི་ཆེ་ས་ཁོག་རིགས་ཀོག་ཡིན་ཞིང། རྒག་ཏུ་
བདེན་པ་མཐོང་བའི་ཀེས་རྟོགས་ལ་གཞོལ་བ་ཡིན……”ཞེས་པ་དང། “……ཆུ་བོ
ཀུན་ཀྱང་ཟློག་ཏུ་མེད་པ་དང། རང་དབང་དང་རང་དབང་མ་ཡིན་པའི་ངང་ལ་བདེན
པའི་ལམ་དུ་བཀོད་ཅས་པ་ཡིན……”ཞེས་པ། ཡང“……མི་བྱའི་ཆེ་ས་ཀི་རིན་ཐང
གི་ལྷ་ཡི་ཞིང་ཁམས་བཞེངས་པར་བྱོགས་མཐུད་ཕྱིར་འཐམ་ཟིང་ལ་ས་ཁ་ཕྱུག་པ་དེ
ཡིན། ས་ཁ་དེའང་མི་བྱ་རང་རྒྱ་ཕྱུག་པ་རེ་རེས་བདེན་པ་ཁས་ལེན་ཞིང་བདེན་པ་བརྗོ
ས་ཉམས་བསྟར་བྱས་པས་ད་གཟོད་གྲུབ་པ་ཡིན་པ”དང། “ལྷ་ཡི་ཞིང་གི་མཐོང་བ
གཟུགས་ཀྱི་རྣམ་པར་མེད་དེ། རྒྱང་ལ་མི་དམིགས་མདུན་ལའང་དམིགས་པ་མེད། ལྷ་ཡི
ཞིང་གི་ཁྱོད་ཚོའི་སེམས་ལ་གནས་པའོ”ཞེས་པའི་ལྷ་ཚུལ་དང། བཅིན་ཇིའི་ཙོམ
མཁན J·ཏུ་སི་ཁིན(John Ruskin,约翰·鲁斯金)གྱི་མི་ཚོས་རིང་ལུགས་ཀྱི་བས་མ་ཟློ
བཟོད་པའི་དེབ 《ཕྱི་རབས་རྣམས་ལ་གདམས་པ》ཞེས་པ་ལས། “གང་ས་ས་ཆུ་བོའི
ལེགས་པའི་རང་བཞིན་དེ་ཅི་ཀྱན་ལ་ཚང་ཞིང། ཁྱིམས་གཞུང་མཁས་པའི་ལས་དང
ཟློགས་མཁན་གྱི་ལས་གཉིས་ཀར་ཁྱད་ཚོས་དང་རིན་ཐང་འདྲ་མཉམ་དུ་ཡོད་པ་དང།
ཐམས་ཅད་ལ་རང་རང་གི་འཚོ་གོས་ལྷུན་རྩོལ་གྱི་ཁེ་དབང་མཉམ་པར་ཡོད”ཅེས་པ
ས་ཀགས་ཀྱིས། “བདག་གི་ཡིད་ཕྱོགས་ཤིང། མི་ཆེའི་བྱ་ལྷོད་ལ་འཕྲར་བ་ཁྱང་བའི་རྒྱུན
བྱས་ས”ས་ཀགས་གསུངས་པ་ལྟར། ཁོང་གི་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྷ་བ་དེར་ཏྲབ་ཕྱོགས་

པའི་བསམ་བློ་དང་ལྟ་ཚུལ། མི་ཆོས་རིང་ལུགས་པའི་བསམ་བློའི་བག་ཆགས་སམ་ཤུགས་རྐྱེན་ཡང་ཡོད་འདུག་གོ།

རྒྱུ་མཚན་དེའི་ཕྱིར། བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་གང་དེས། "བདག་རང་དང་གཞན་གྱི་ཐོག་ཏུ་གསར་འཚོལ་གྱི་རྩད་ཞིབ་བྱས་པའི་སྒོ་ནས་ལམ་གོང་མར་བགྲོད་ཐུབ"ཅེས་དང་། "བདག་ནི་གསར་འཚོལ་གྱི་རྩད་ཞིབ་མེད་པར་གནས་མི་ཐུབ་ཅིང་། མི་ཚེ་ནི་གསར་འཚོལ་གྱི་རྩད་ཞིབ་རིམ་ཅན་ཞིག་ལས་གཞན་གང་ཡང་མ་ཡིན"ཞེས་གསུངས་པ་ལྟར། ཁོང་གིས་རྩད་ཞིབ་དང་གསར་འཚོལ་ཡུན་རིང་མཛད་པའི་རྙེད་ཐོབ་ལྟ་བ་ནི་ལྟ་མི་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་དང་མི་སེམས་དགེ་བའི་རང་བཞིན་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པ་སྟེ། ཁོང་གིས་ཀུན་ལ་མ་ཁྱབ་པ་མེད་པའི་ལྟ་དང་བདེན་པ་དང་འོད་གསལ་དང་བདག་དང་ཚེ་སྲོག་རྣམས་ནི་གཞི་གཅིག་ལ་ལྡོག་པ་ཐ་དད་དུ་གཟིགས་ཤིང་། གང་ཡང་ངོ་བོ་ནི་འཚེ་བ་སྲངས་པ་དང་ཞི་བ་དང་བྱམས་པ་དང་སྙིང་རྗེ་དང་དགའ་བ་དང་བརྩེ་བ་ཡིན་པར་དགོངས་ཕྱིར། རྣམ་གྲངས་ལ་ལྟ་དང་མི་ཞེས་བརྗོད་ཀྱང་དོན་དམ་དུ་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་པ་ཇི་སྐད་དུ། "ལྟ་མཆོག་གི་ངོ་བོ་ནི་དོན་དམ་ཉག་གཅིག་ཡིན་པ་དང་རྒྱུ་མཚན་དེའི་ཕྱིར་འགྲོ་བ་མི་ཡི་ངོ་བོ་གཅིག་གྱུར་ལ་ངས་ཡིད་ཆེས་བྱེད་ཀྱིན་ཡོད། གང་བདག་ཅག་རྣམས་ལ་ཕུང་པོའི་རྣམ་གྲངས་དུ་མ་ཡོད་པ་མིན་ནམ་སྙམ་ན། དེ་ལྟར་ཡོད་མོད། འོན་ཀྱང་བདག་ནི་གཅིག་ཉིད་ལས་མེད། ཉི་མའི་དཀྱིལ་འཁོར་ལ་འོད་ཟེར་གྱི་ཕུང་པོ་དུ་མ་ཡོད་ནའང་དེ་དག་གི་འབྱུང་ཁུངས་ནི་གཅིག་ཏུ་ངེས"ཞེས་དང་། ཡང"བདག་གིས་འཆི་བ་ལས་ཚེ་སྲོག་དང་། ཀུན་རྫོབ་ལས་དོན་དམ། མུན་པ་ལས་འོད་སྣང་མཐོང་ཕྱིར། བདག་གིས་རྗེས་སུ་དཔག་པ་ལས། ལྟ་ནི་ཚེ་སྲོག་དང་བདེན་པ་དང་འོད་གསལ་ཡིན་ལ། ལྟ་ནི་དགའ་བ་ཚད་མེད་དང་དགེ་བ་བླ་ན་མེད་པའོ"ཞེས་དང་། ཡང"སྐྱེ་བོ་གང་ཞིག་གི་སེམས་རྒྱུད་ལ་ལྟའི་བྱིན་རླབས་ཡང་དག་ཏུ་ཞུགས་པ་ན། གང་དེར་ངན་སེམས་མེད་དེ་སུ་ལའང་སྡང་བར་མི་འགྱུར་བ་ཡིན.....གནས་ཚུལ་གྲངས་མེད་ལ་འཕྲད་པའི་བདག་གི་ཉམས་མྱོང་ལྟར་ན། སེམས་དེ་ལྟ་དང་ཞི་བདེས་ཁེངས་པའི་དུས་སུ། འཁོན་འཛིན་གྱི་སེམས་བྱུང་སྐྱེ་རྒྱུན་ཆད་དེ་ཡོད། ལོ་རྒྱུས་ཐོག འཛམ་གླིང་གི་དེད་

དཔོན་རབ་དང་རིམ་པས་དེ་མཚན་གྱི་བདེན་དབང་བྱས་ཡོད་པ་དང་། དེ་ནི་བདག་
གི་བྱས་རྟེས་མ་ཡིན་ཏེ་ལྷའི་དངོས་གྲུབ་ཡིན་པ་བདག་གིས་ཤེས”ཞེས་དང་།
ཡང“བདག་གི་ལྷ་ནི་གནམ་ལ་མི་བཞུགས་ཏེ། མི་ཡུལ་འདི་ནས་ཤེས་རྒྱུགས་ཆུང་། གང་
དེ་ཁྱོད་དང་ངའི་སེམས་ན་བཞུགས་པའོ”དང་། “ལྷ་ནི་ཐམས་ཅད་ལ་ཁྱབ་པས་ན་མི་
བྱ་རེ་རེའི་སེམས་ནང་དུའང་གནས་ལ། རྒྱ་མཚན་དེའི་ཕྱིར་མི་བྱ་རེ་རེ་ནི་ལྷ་ཡི་ཐུལ་པ
ཡིན་ནོ”ཞེས་སོགས་གསུངས་པའོ།།
གན་རྒྱུའི་གསུང་འདི་དག་གོ་བདེར་བྱས་ན། སེམས་ཅན་རྣམས་ནི་སངས་རྒྱས་ཏེད།།
འོན་ཀྱང་ཐོ་བྱར་ཏྲི་མས་ཐྲིབ།། ཏྲི་མ་དེ་བསལ་སངས་རྒྱས་དངོས།། ཞེས་པ་དང་། མི
ཞེས་བྱ་བ་སངས་རྒྱས་ཡིན།། བཅོམ་ལྡན་འདས་ནི་གྱད་ན་མེད།། ཅེས་པ་དག་གི་འབྲུ
རེ་ག་ཏེས་བཅོས་ཏེ། མི་བྱ་སོ་སོ་ལྷ་མཆོག་ཏེད།། འོན་ཀྱང་ཐོ་བྱར་ལྷོག་པས་ཐྲིབ།། ལྷོག
སེམས་དེ་བསལ་ལྷ་མཆོག་དངོས།། ཞེས་དང་། མི་ཞེས་བྱ་བ་ལྷ་ཡིན་ཏེ།། ལྷ་ཡི་ཞིང
མཆོག་ཀྱད་ན་མེད།། ཅེས་བཅོས་པ་ཡིན་ན། གན་རྒྱུའི་ལྷ་བ་ཨོད་འགྲོ་བར་མ་ཟད།
བོད་རྣམས་ཀྱིས་གོ་བ་བདེ་ཐབ་ཏུ་ཡོན་ངེས་ལ། དེ་ལྟར། ལྷ་མི་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་ཡིན་པ
དང་མི་སེམས་དགེ་བའི་རང་བཞིན་གཅིག་མཚན་པས་ཡིན་པའི་ཁོང་གི་ལྷ་བ་གང་འདི
ཟབ་མོའི་དོན་དང་ལྡན་ཞིང་ཁུགས་མ་ལག་ཚང་བ་ཞིག་ཡིན་པ་མ་མཐོང་མོད།
མི་བྱའི་ཐྲི་ཚོগས་སུ་ནི་རྒྱ་ཆེ་ཞིང་དཀྱལ་ཡངས་པ། མི་བྱའི་རང་བཞིན་ཅན་ནམ་མི་ཏྲི
ཐོ་བ་ཞིག་ཡིན་པ་མཐོང་ཕྱབ་ཀྱི་རེད། 囍 གན་རྒྱུའི་ལྷ་བའི་ཁྱད་ཚོས་ནི་རྒྱ་ཆེ་ཞིང
དཀྱལ་ཡངས་པ། མི་བྱའི་རང་བཞིན་ཅན་ཏེ་མི་ཏྲི་ཐོ་བ་ཞིག་ཡིན་པར་ཁོ་བོས་འདོད
དེ། ཁོང་གི་ལྷ་བའི་ཡང་ལྟེང་ནི་མི་བྱ་ཞེས་པ་འདི་ཡིན་ལ། རྣམ་གྲངས་གཞན་ལ་ཁོང
གིས་ལྷ་དང་བདག་དང་ཚེ་གྲོག་དང་བདེན་པ་ཞེས་བརྗོད། དེ་དག་གང་ཡང་རྒྱ་འབྲས
དང་། ཏང་བདེན་དང་། དགའ་བ་དང་། མངོར་ན་དགེ་བའི་ངོ་བོར་གནས་པར་འདོད
པ་དང་། དེས་ཀྱང་ཐམས་ཅད་ལ་ཁྱབ་ལྟེ་ཡོད་པར་འདོད་པའི་ཁོང་གི་ལྷ་ནི་རྒྱ་ཆེ
ཞིང་དཀྱལ་ཡངས་ལ། དེ་ལྟ་བྱའི་ལྷ་ལ་ནི་མི་བྱའི་ཀུན་སྤྱོད་ཀྱི་ཚོས་ཀྱིས་ཕྱུག་པ་ལྟེ་མི
བྱའི་རང་བཞིན་ཅན་ནམ་མི་ཏྲི་ཐོ་བ་མཚོན་པ་དང་། ལྷ་ཞེས་རིང་དུ་མ་དམིགས་ལ་མི

ཞེས་ཉེ་བར་མ་དམིགས་པར“མི་སེམས་ལྷ་དང་ལྷ་སྤྲུལ་མི་ཡིན”པར་གསུངས་པའི་
བཀའ་གདམས་ཀྱིས་མི་བུའི་འཇིག་རྟེན་དུ“བདེན་པ”ལས་གཞན་པའི་ཀློག་གྱུར་གང་
ཡང་མེད་པར་བྱས་སོང་ཞིང་། ལྷ་ཡི་རིག་པ་དང་ལྷ་ཡི་རིག་གཞུང་ཐམས་ཅད་ཀློག་
གྱུར་ནས་མངོན་གྱུར་དུ་དང་། གསང་བ་ནས་ཡོངས་གྲགས་སུ་དང་། མི་མངོན་པ་ནས་
མངོན་པ་དང་། མི་གསལ་བ་ནས་གསལ་བ་དང་། བར་སྣང་ནས་ས་ལ་སྤྱོད་པར་བྱས་པ་
ན། མི་རྣམས་བློ་བདེ་ཞིང་ཡིད་ཆེས་ཏེ་རྗེས་སུ་འབྲངས་སོང་བ་རེད་སྙམ་མོ།། དེ་ལྟར།
གསར་རྙེད་ཀྱི་བདེན་པའི་ལྟ་བ་གང་རུང་བློ་ལ་འཆར། རྒྱུད་ལ་འབྱོངས། འབྱོངས་པ་
དེ་བཞིན་སྤྱོད་པར་སྟོན་པ་གང་ཞིག་མི་བུ་གྲངས་མེད་ཀྱི་མཐོང་ཆོས་སུ་གྲུབ་པའི་གན་
དྷི་ལྟ་བུ་ནི་མི་བུའི་སྤྱི་ཚོགས་འདིར་ཤིན་ཏུ་ཉུང་ཉུང་སྟེ། གན་དྷི་ནི་ཤིན་ཏུ་ཉུང་ཉུང་
ལས་ཀྱི་གཅིག་ཡིན་པའོ།།

3.བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་སྤྱོད་པའི་སྙིང་པོ་ནི་འཚེ་མེད་ཞི་བ་དང་བསྟུན་པར་མི་བྱ་བ་
ཡིན་པ།

འདིར་སྤྱོད་པ་བཤད་རྒྱུ་ཡིན་སྟབས། ཐོག་མར་ཁོང་གི་སྤྱོད་བཟང་ནས་བཤད་པའི་
དགོས་པ་ཡོད་པར་འདོད།

སུ་ཞིག་གིས་སྲོལ་རྒྱུན་དང་མཐུན་པའི་ལྟ་བ་འཛིན་པའམ་ལྟ་བ་གང་ཞིག་ལ་གནའ་
བོའི་མགོ་ཁྱངས་ཡོད་པའི་གཏམ་སྨྲ་ན་ནི་མི་བུ་ཕལ་ཆེ་བ་གང་དེ་ཐོས་པ་དགའ་ཞིང་།
གང་ཞིག་ལྟ་བ་དེ་འདྲ་འཛིན་པའི་ཁར་སྤྱོད་པ་ཞི་དུལ་ཚུལ་མཐུན་ནམ་བཟང་པོའི་
སྤྱོད་པར་གནས་ན་ནི་མི་བུ་ཕལ་ཆེ་བ་གང་དེར་མོས་གུས་ཆེ་ལ་ཐ་ན་དད་པར་འགྱུར་
བ་ད་ལྟ་ལ་ཐུག་གི་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཆོས་ཉིད་ཅིག་རེད། ཚུལ་དེ་ནི་གན་དྷིའི་སྟེང་
ནས་ཀྱང་གསལ་པོར་མཐོང་སྟེ། ཁོང་གི་ལྟ་བ་ནི་གོང་དུ་བྲིས་པ་ལྟར་སྲོལ་རྒྱུན་ཆོས་
ལུགས་ཀྱི་ལྟ་བ་ཤུགས་ཆེ་བ་སྟེ། ལྟ་མི་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་དང་མི་སེམས་དགེ་བའི་རང་
བཞིན་གཅིག་མཚུངས་ཡིན་པའི་བདེན་པ་བརྗོད་མཁན་ལ། སྤྱོད་པའང་དེ་ལ་དེ་མཐུན་
གྱི་མཛད་པ་ཅན་ཏེ་བདེན་པ་ཚིག་ཏུ་བརྗོད་པ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་རྣམ་ཀུན་ཉམས་སུ་
བཞེས་པའི་སྤྱོད་བཟང་གི་བདག་ཉིད་ཅིག་ཏུ་སྣང་།སེམས་ཅན་ཉོན་མོངས་པའི་

རིགས་ལ་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་ཡོད་པར་བཀད་པ་དེ་བཞིན། མི་རྣམས་ལ་སྣོད་པ་བཟང་
པོའང་བརྒྱད་ཁྲི་བཞི་སྟོང་ཡོད་ཆོག་ཆོག་རེད། ཁོ་བོས་ཀྱངས་མེད་པའི་སྣོད་བཟང་
རྣམས་བློ་སྟོབས་བརྩེ་བཏོང་བློ་ཅིང་དང་། རང་གཞན་རང་སྡོམ། ཏང་པོ་ཏང་གཞག ཀཟབ་
ནན་དཔྱོད་ལྡན་བཅས་ཙ་བའི་ཀུན་སྣོད་གཡོས་རྒྱུད་བཞི་ཀུ་བསྡུས་ཏེ་དེ་སྔོན་མཚམས་
སྣོར་བྱས་པ་གཞིར་བཟུང་ནས་གན་ཏྲི་ཁོང་ལ་ཚུང་ཏུས་ནས་སྣོད་བཟང་དེ་དག་
མངའ་ཚུལ་དབེ་དང་བཅས་བརྗོད་ན།
ནམ་ཞིག་ན་ལ་ཁྱིམ་གྱི་བྱིགས་པོ་ཡིན་ལ་ཟླ་འདོན་པའང་ཡིན་པ་ཞིག་གི་སྒོབ་སྟོན་ལྟར།
གན་ཏྲིས་དབྱིན་ཇིར་སྒོབ་གཉེར་དུ་འཕྲོན་པར་དམ་བཅས་ཤིང་སྐ་གོན་བྱེད་སྐང་དུ།
ཁོང་ཚོའི་རིགས་རུས་གཅིག་པའི་མི་རྣམས་ལྟན་དུ་ཚོགས་ཏེ་སྣས་པ། ཕྱི་རྒྱལ་ལ་སོང་
བ་ཡིན་ན་ཉུ་ཚོའི་ཚོས་ལུགས་གོམས་གྲོལ་སྦྱང་ཕྱབ་རྒྱུ་ཁི་དཔེ་མི་ཁྱེད་པ་ཞིག་རེད་ཅེས་
བང་། ཉུ་ཚོའི་ཚོས་ལུགས་ལས་རྒྱ་མཚོའི་ཕ་རོལ་ཏུ་བཏོད་པ་གཏན་འགོག་བྱས་ཡོད་
ཅེས་བང་། གང་ཕྱོད་བཏྱིན་ཇིར་འགྲོ་རྒྱའི་ཁོག་ཕྱིས་དེ་ཙ་བ་ནས་ནོར་འདུག་ཅེས་
སོགས་བརྗོད་དེ་ཚོས་ལུགས་དང་གོམས་གྲོལ་གྱིས་བཀོལ་བཏབ་ཅིང་གནོན་ཀྱགས་
སྦྱང་པའི་མཐར། ཁེ་མ་དེ་རིང་ནས་བཟུང་བྱིས་པ་བས་མ་མེད་འདི་ཉུ་ཚོའི་རིགས་རུས་
ཀྱི་ཀྱས་ནས་ཕྱིར་འབྱུང་བྱས་པ་ཡིན་ཞེས་རིགས་རུས་ཀྱི་ཀྱས་ནས་ཕྱིར་འབྱུང་མཐར་
ཐུག་བཏང་ནའང་། ཁོང་གིས་ང་རང་དབྱིན་ཇིར་སྒོབ་གཉེར་དུ་འགྲོ་ཞུའི་འདུན་པ་དེ་
ཤུས་ཀྱང་བསྐྱར་མི་ཏུས་ཞེས་སྐྱས་ཤིང་རང་ཟོ་བཅོ་བརྒྱད་ལས་མེད་ཀྱང་དམ་བཅའ་
བཏྱན་པོ་དེ་འདྲ་བཅངས་ནས་དབྱིན་ཇིར་སྒོབ་གཉེར་དུ་ཕྱིན་སོང་ངོ།། དེས་མི་ཁོང་
ཀྱིད་ཚུང་ཏའི་དུས་ནས་ཟླ་ཐོ་བས་བཏྱན་བཟློང་ཡིན་པ་མཚོན་པ་དང་།
དབྱིན་ཇིར་སྒོབ་གཉེར་དུ་འཕྲོན་པའི་ཁོང་གི་མོས་པ་དེར་ཐོག་མའི་དུས་ཤུ་མ་ཡུམ་
མོས་མཐུན་མེད་ཅིང་དགག་བྱ་མཐང་པ་ཞེ། གོ་ཐོས་ཤུ་ཡུལ་དེའི་མི་རྣམས་ཀྱིས་ཁམ
ཆེན་པོས་ཧ་ཐ་བ་དང་། ཀྱིན་བཞིན་དུ་ཆང་ལ་འཐུལ་བ་མེད་པ་དེ་ལྟ་ན། གང་ཕྱོད་
དབྱིན་ཇིར་ཕྱིན་ཆེ་མ་ངའི་ཟླ་བདེ་བོ་ག་ལ་འོང་། ཡོད་ཚད་བཆག་འདོད་རྒྱ་རེད་ཅེས
སོགས་སྐྱས་པར། ཤ་ཡུམ་ཀྱིས་གང་ལ་ཐུགས་ཁལ་གནང་བ་ཁོང་གིས་རྟོགས་ནས།

དབྱིན་ཇིར་འབྱོར་ཆེ་ཤ་དང་ཆང་དང་བྱད་མེད་གསུམ་ལྷང་གི་ཡིན་ཞེས་བས་ལེན་
དམ་བཅའ་མཐུད་པ་ནང་བཞིན་ཕྱིས་ཀྱང་དེ་ལྟའི་ལྷོམ་པ་ལ་རྒྱ་ཀུ་གནས་པ་དེ་ཡིས་
ཁོང་ཉིད་ཆུང་ངའི་དུས་ནས་རང་གཞན་རང་ལྷོམ་ཅན་ཞིག་ཡིན་པ་མཆོན་པ་དང་།
སྒོའ་འབྲིང་གི་སྒོའ་ཤུའས་དང་པོའི་ཤུའས། ཉིན་ཞིག་སྒོའ་ལྷོང་རྩོག་ཞིའ་པ་ཞིག་སྒོའ་
ཤར་འབྱོར་ཏེ། ཁོ་ཚོའི་འཛིན་ཤའི་དབྱིན་ཡིག་གི་ཚུ་ཚད་ལ་ལྟ་ཕྱིར་ཐ་སྐད་ལྟ་ལྷོར་
འབྲི་ཁྱེད་བཞག་པར། གན་ཏྲིས“Kettle” (རྫ་ལྷོད)ཅེས་པ་བྱིས་ནོར་ཐྱང་བ་དགེ་ཏན་
ཀྱིས་མཐོང་ལྟེ། ལྟམ་མགོས་མངོན་ཆུང་གིས་གན་ཏྲི་ལ་བཏ་བསྟན་ཏེ་འཕྱམ་ཀྱི་སྒོའ་
ཀྱོགས་ལས་དགེ་བཤུ་ཁྱ་བར་སྐུལ་ནས་། གན་ཏྲིས་དགེ་ཏན་ནི་ཀུ་འབྲི་འགོག་པའི་ལྟ་
ཏོག་པ་ཡིན་སྟམ་ཞིང་བཏ་དོན་དེའི་ཅ་མ་གོ། མཐུག་མཐར་གན་ཏྲི་མ་ཀྱོགས་ནོར་
འཚུག་ཐྱང་བ་མེད་དེ་དགེ་སྒོའ་ཀུན་ཀྱིས་འཕྱས་ནས་། ཁོང་གིས་ངས་ཀ་དུས་ཡིན་
ཀྱང“ཀུ་བཤུས་ཀྱི་སྐྱ་ཆལ”དེ་སྒོའ་ཕྱའ་མ་སོང་ཞེས་གསུངས་པ་དེས་ཁོང་ཉིད་བདུང་པོ་
བདང་གཞན་ཡིན་པ་མཆོན་པ་དང་།
(དབྱིན་ཇིར་སྒོའ་ཀ་ཉིར་བྱེད་ཤའས)བདག་ཅི་འཚོ་བ་སྐྱེལ་དུས་ཞིའ་ཚིས་ཆུ་ཀ་མཁས
ཤིག་ཡིན་ཏེ། དོང་ཅེ་གཅིག་ཀྱོན་པའང་ཚིས་ཐོར་བཀོད་པ་ཡིན། བཤེར་ན་ལྷོ་ལྷོད་
ཆེངས་འཁོར་བ་ལྷད་པ་དང་། འཕྲིན་བསྐུར་པ། ཚགས་པར་ཉོས་པ་སོགས་འབྱོ་སོང་
ཆུང་བ་དེ་ཆོམས་ཀྱང་རེ་རེ་བཞིན་ཚིས་ཐོར་བཀོད་དེ་མཚན་ལྟར་གཉིད་མ་ཉལ་ལྷོན་
ལ་བལྷོམས་ཚིས་རེ་བཆྱོ་པ་ཡིན། བདག་གིས་གོམས་ལྷོལ་དེ་ནམ་ཡང་མ་དོར་ལ། ཆུ་
མཚན་དེའི་དབང་གིས། དེའི་ཐེས་ལུ་ལྷོ་པའི་ཕེབས་ཆའི་བདུལ་ཀྱང་ཆིག་འབྱོམ་
ལོངས་པ་བདག་གི་ལག་བཆྱུད་ནས་འབྱོ་སོང་བཏང་བ་གང་ཡང་བསྲི་ཚགས་གཟབ་
ནན་ཡིན་ཞིང་། བདག་གིས་ལྷེ་ཁྲིད་པའི་ལས་འཕྲལ་ཡོད་ཆྱའི་ཁྱོན་བདུལ་འཕྱོ་སོང་ལ་
ཏུ་ལོན་མེད་པའི་ཁར་ད་དུང་ལྟག་འཕྲོ་ཡོད་པ་ཐྱང་ཞེས་གསུངས་པ་འདིས་ཁོང་གི་
གཟབ་ནན་བཕྱོད་ལྟན་ཀྱི་ཀུན་ལྷོད་གཤིས་ཆྱུད་མཚོན་པའོ།།
གཞན་ཡང་ཁོང་ནི་སྐྱོན་ལ་ངོས་ལེན་ཡོད་པ་བང་འཕྱོད་བཤགས་བྱེད་ཤེས་ཤིག་ལྟེ།
ཆུང་དུས་དུ་བ་འཕེན་པའི་ཉམས་ལྟང་སྐྱིད་པོ་ཁོ་ན་ལ་བསམས་ནས་གསོག་པོའི་ཁྱག

མ་ལས་སིལ་སྐོར་བཀྲས་ཏེ་དུ་བ་ཅོས་པ་སོགས་རྒྱ་ཁྲེར་ཙག་ཅིག་ཀི་ཕེངས་མང་དུ་བྱས་
ཐྱོང་ལ། དགྱེ་ལོ་བཅོ་ལྔའི་སྟེང་ཕྱི་བོའི་ལག་ཀདུབ་ལས་གསེར་ཇོག་ཆུང་དུ་ཞིག་ཕལ་
ཏེ་བདག་གིར་བྱས་པ་དེས་ཟླ་ཡིང་ཤིན་ཏུ་མ་བདེ་བས་ཕྱིན་ཆད་རྒྱ་ཁྲེར་མི་ཁྱེད་པའི་
དམ་བཅའ་དང་བྱས་ཏེས་ལ་འགྱོད་བཤགས་ཁྱེད་ཕྱིར། འགྱོད་བཤགས་ཡི་ཀེ་ཞིག་
བྱིས་ཏེ་ཡབ་ཀྱི་མདུན་དུ་དམ་བཅའ་ཕུལ་པ་ལ། ཡབ་ཀྱིས་ལྷང་ལྷིགས་སྟོན་པ་ལྷ་ཞོག
ལྷན་ཆབ་མུ་ཏིག་འཛིར་བ་བཞིན་ལྷུང་བས་བྱིས་པ་དེའི་ཡིད་སེམས་བརྩན་པར་བྱས་
ཤིང་། གཞན་སེམས་བལྟར་བའི་ཁྱས་པ་ཚད་མེད་ཅིང་ཟླ་བཀྱེལ་ཤིན་ཏུ་ཡངས་པའི་
འཆི་མེད་ཞི་བའི་ཡོན་ཏན་དེ་ཁོང་གིས་དེ་དུས་ནས་བཟུང་ཉམས་སུ་ལྡེངས་ནས་
འོངས་པ་ཡིན་པར་བཞེད་པ་ལྟ་བྱས་མཆོན། བདག་ཀི་རང་གི་སྨོད་པ་ལ་ཤིན་ཏུ་
འཇིམ་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། ཉེས་སྐྱོན་ཕྱ་མོ་ཙམ་ཀྱི་ཕྱིར་དུའང་ངོ་ཚའི་མིག་ཆུ་ཀདོར་
ཐྱོང་བ་ཞིག་ཡིན་ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་ཡ་རབས་སྨོད་བཟང་ལ་དང་དོད་ཟླ་ནས་
མཇད་མཁན་ཞིག་ཡིན་ཕྱིར། ཀུན་སྨོད་ཀི་ཐམས་ཅད་ཀྱི་ཆར་གཞི་ཡིན་ལ། བདེན་པ་
ཀི་ཀུན་སྨོད་ཀྱི་ངོ་བོ་རེད། དེ་བས་བདེན་པ་འཛིན་སྟེག་ཁྱེད་པ་ཀི་བདག་གི་དམིགས་
ཡུལ་ཉག་གཅིག་ཡིན་ཞེས་བདེན་པ་འཆོལ་བ་ལ་ས་སའི་ཀུན་སྨོད་ནས་འགོ་རྩོམ་
བགོས་པར་འདོད་པ་དེ་འདྲ་རེད།

གཞན་ཡང་རང་དབང་མེད་པ་ཡིན་ན་རང་ཧི་རྒྱག་པའི་ཚོ་ག་མཇད་པ་བཅས་རང་
དབང་གི་མོས་བྱོ་ཆུང་དུས་ནས་འདུག་པ་སོགས་བརྗོད་ཀྱིས་མི་ལང་ངོ།། གན་ཏྲི་ཁོང་
གྲ་ན་ཆུང་ཏའི་དུས་ནས་ཡ་རབས་སྨོད་བཟང་ལ་དེ་ལྟར་གནས་ན། ཆེན་པོར་ཆགས་
རྗེས་སུ་སྐྱོས་མ་དགོས་ཏེ། མི་ལོ་དོན་དགུ་ལ་འཚོ་བཞུགས་རིང་གི་དོན་བྱ་ཆེ་མ་ཆུང་
གསུམ་ཀྱི་ཐོག་མཐའ་བར་གསུམ་ཀུན་ལ་སྨོད་བཟང་དེ་དག་མིག་མཐོང་ལག་ཟིན་དུ་
བསྟན་ཐྱོང་བ་ཁོང་གི་རྒྱམ་ཐར་ལ་མཇལ་བས་ཤེས་ཏེ། རྒྱས་པར་ཤེས་འདོད་དག་གིས་
ཁོང་གི་རྒྱམ་ཐར་ལ་ཞིབ་གཟིགས་མཛོད་ཅེས་སྒྲུལ་བ་ཡིན་ནོ།།

གོང་དུ་སོང་བ་ནི་གན་ཏྲི་སྒྲ་ན་མ་ཐྲིན་པའི་དུས་ཀྱི་སྨོད་པ་ཁག་ཅིག་ཁོ་བོའི་བཤད་
ཐུང་ས་ལ་ཐུར་ནས་བཤད་པ་ཡིན། གན་ཏྲི་ཁོང་བོད་དུ་མ་འཕྲུངས་པ་མ་ལེགས་ཏེ།

གལ་སྲིད་བོད་དུ་འཕྲུངས་པར་ཆ་བཞག་ནི་ཁོང་ཉིད་“རྒྱལ་བ་གཉིས་པ”་མ་ཡིན་
ཀྱང་“ཀུན་མཁྱེན”་དང་“སྐྱབས་མགོན”་དུ་བཏགས་པ་གང་རུང་ཞིག་གི“སྒྲུལ་པ”་ནི་ཅིས
ཀྱང་ཡིན་རེས་ཏེ། རྒྱ་མཚན་ནི། ཁོང་ལ་ཆུང་དུས་ནས་ཁྱད་འཕགས་མཚོག་ཏུ་ཐུར
ཅིང་ཕྱན་མོང་མ་ཡིན་པའི་ངོ་མཚར་མཛད་སྒྲོད་དེ་འདྲ་མངའ་བས་སོ།། གན་རྒྱ་ཁོང
བརྒྱ་ལ་བོད་མི་ཞིག་ཡིན་པའི་དབང་དུ་བཏང་ན། མཛད་སྒྲོད་དེ་དག་ནི་མི་ལས་འདས
པའི“སྒྲུལ་སྐུ”་དག་གི་ཁྱད་ཏུགས་མ་ཡིན་ནམ། བོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱིས་སྒྲུལ་པ་གང་རུང་ཞིག
ཏུ་ངོས་མི་འཛིན་རང་འཛིན་རེད། གན་རྒྱ་ཆུང་ཏིའི་དུས་སུ་ཏིན་རྒྱིའི་ཚོས་ཀྱི་གསུང
རབ་གཙོ་བོ《ཐུ་ཀ་ལ་གྲོ་ཏ》 སྟེ་བཅོམ་ལྡན་གྱི་ཐུ་ཞེས་པ་དང། “འདི་ནི་བདག་གི
དགེ་བཟླ་ས་ཡིན”་པར་སྨྲས་མ་ཐོང་བའི《ཨ་ར་བ་ཥ་པི་ཏི་ཐུ་ཁ་ཏི་ན་ཏ་ཀ》 སྟེ་མཛད
བརྒྱ་དཔག་བསམ་འཁྲི་ཧིང་ལས་ཀྱི་སྟོ་བས་ཅན་གྱི་རྟོག་ས་ཐོད་དེ་ཡིན་པར་བཞད
པའི་ཟློས་གར་གྱི་བསྟན་བཅོས་དང། དེ་ལ་བརྟེན་ནས“བདེན་པའི་ཕྱིར་དུ་དཀའ་བ
སྒྲོད་པའི་མི་འགྱུར་དམ་བཅའ་བཞག”་ཐོང་བའི《ཀ་རི་ཀ་ཅན་དུ་ར》 སྟེ་རྒྱལ་པོ་ཏྲི
མེད་ཀུན་ལྡན་གྱི་རྒྱམ་ཕར་དང་འདྲ་བ་ཞིག་ཡོད་པ་བཅས། ཚོས་ཀྱི་བསྟན་བཅོས་དང
ཟློས་གར་དང་རྒྱམ་ཕར་སོགས་ཀྱིས་ཁོང་ལ་བག་ཆགས་ཟླ་མོ་ཞོག་ཡོད་ཚོད་འདུག
ནའང། ཁོང་གིས་ཁོང་ཉིད་གང་ཞིག་གི་སྒྲུལ་པར་མི་བཞེད་ལ། སྲུ་དག་གི་མགོན་དུ་མི
བཞུགས་པར་མ་ཟད། བདག་གིས་དཀའ་བ་སྒྲོད་པ་ནི་ཚོས་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་ཡིན་ཞེས་རྒྱམ་པ
ཀུན་ཏུ་མ་གསུངས་ལ། ཐོག་སྟེ་བདག་ལ་ཕྱལ་དུ་འཛོག་རྒྱུའི་གྲྭབ་མཐའ་དང་བསྟན་པ
གང་ཡང་མེད་ཅེས་གདམས་ཤིང། ཡོད་ཚད་འཛིག་རྟེན་འདི་སྟང་གི་ངོས་ནས་ཏེ། མི
བྱའི་སྒྲི་ཚོགས་ཀྱི་ངོས་ནས་དང། མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་གི་ངོས་ནས་དང། མི་བྱའི་རང
བཞིན་གྱི་ངོས་ནས་དང། མདོར་ན་འགྲོ་བ་མིའི་བདེན་པ་ཡོངས་ཁྱབ་ཀྱི་ངོས་ནས
ཐག་ཚོད་འགོས་པར་འདོད་པ་གང་ཞིག་སྒྲོད་པ་ནས་ཀྱང་མཐོང་བ་མངོན་གྱར་དུ
བསྟན་སོང་བ་དེ་འདྲ་ཡིན་པ་རིམ་གྱིས་འཆད་དེ།菖
ད་ནི་ཁ་ཡིག་གི་དབང་དུ་བྱས་པས་འཆོ་མེད་ཞེ་བ་དང་བསྟན་པར་མི་བྱ་བ་སྟེ། བསྡུས
ན་འཆོ་མེད་བསྟན་མེད་ཅེས་བརྗོད་ཚོག ཞེས་ལ་ཕན་ཏུ་ཡོད་ཡ

ལས།囍

དང་པོ་འཚེ་མེད་ཞི་བ་ཞེས་པ་རྒྱ་ཆེ་ག་རང་ངོས་ཀྱི་བརྗོད་པ་ལྟར་ན་ཤིན་ཏུ་གོ་སྟབ་ཞིང་ བརྗོད་བདེ་ལ་ཡོངས་ཐུགས་སྙུ་སོང་ཕྱིར་འགྲེལ་བཤད་དགོས་ཚོད་མི་འདུག་མོད། ཁོ་བོས་བསམ་ན། འཚེ་མེད་ཞི་བ་ཞེས་པ་རི་བཏང་སྟོམས་ཀྱི་ཆེ་ག་ཅིག་ཀམ་བར་མ་དོའི་ ཆོ་ག་ཅིག་རེད་ལ། ཐ་ན་ལས་ལ་འཇུག་སྟེང་མི་འདོད་པའི་ཐྲེད་ལུག་ཀམ་ལེ་ཚེའི་གོ་དོན་ཞིག་ཆོ་ག་ཀུགས་ལ་ཡོད་པ་འདུ། མ་མཐར་ཡང་ཆོ་ག་ངོས་ལས་འཚེ་མེད་ཞི་བ་ ཅམ་མ་ཀྱོགས་གང་ཞིག་ལས་པ་དང་ག་རེ་བྱེད་པའི་དོན་ཞིག་དངོས་ཀུགས་གང་ ལའང་མི་གོ་ དེ་ལ་ལྷོས་པས་རྒྱ་ནག་ཤྲང་དུ་འགྱུར་བ་ལྟར非暴力 ཞེས་བྱ་ཀུགས་མ་ཡིན་པའམ་བྱ་ཐྲོད་མ་ཡིན་པ་ཞེས་སྙུ་བརྗོད་ན། གང་ཞིག་ལས་པ་དང་ག་རེ་བྱེད་ པའི་དོན་ཞིག་ཀུགས་ལ་བསྟན་དུ་ཡོད་ཕྱིར་བར་དོན་གྱི་ཁྱད་ཙམ་བོན་ངེས་སྟམ་ཡང། རྗོད་བྱེད་ཡོངས་ཐུགས་ཀྱི་རྟེས་འདེད་པ་ཐབས་རྒྱས་ཤིག་མིན་པ་འདུ་བས་འདི་ ཡང་ཡོངས་ཐུགས་དང་བསྟན་པ་ཡིན།

དེའི་མཚུངས་སྙུ་འདིར་ཐོག་མར་ཀས་ལ་བཤད་ཅིག་བྱེད་དགོས་པ་རེ། འཚེ་མེད་ཞི་བ་ ཞེས་པ་ཐོབ་ཐང་རང་རྩོད་པའི་ལས་དོན་ལ་ལྷོད་པ་ཡིན་གཤིས། བཤད་ཟིན་དང་ འཇོག་ཟིན་ལྟ་མ་ཡིན་ལ། ཀ་བྱེད་འདི་བྱེད་མེད་པར་བཏང་སྟོམས་སྙུ་དང་བར་མ་ དོར་ལྷོད་པའང་མ་ཡིན། དེ་བས་ཀྱང་ལས་ལ་འཇུག་སྟེང་མི་འདོད་པའི་ཐྲེད་ལུག་དང་ ལེ་ལོ་དང་སྟོམས་ལས་སྙུ་འདུག་པ་མ་ཡིན་པར། ཡྱོག་ལྟེ་ཐོབ་ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་ལས་ཀ་ ཀང་རྩང་ཤུར་བཙོན་ཁུར་འཕྲིར་དང་དཀའ་ཐུབ་ལྟག་བསྟན་ཀྱིས་ཐུབ་དགོས་པ་དེ་ རེད། དེ་ཡང་ལྷོན་ཀྱི་བཤད་ཚུལ་ལྟར་ན་བཤད་ཐུབ་གཉིས་ལས་ཐུབ་པའི་ལས་ཏེ། ཐུབ་ཆོལ་བྱེད་ཁང་དུ་གཞན་ལ་འཚེ་བར་མི་བྱེད་པ་དང་ཞི་བའི་ངང་ནས་ས་ས་ཀང་ ལ་མོས་པ་མེད་པ་དང་། འདྲན་པ་མེད་པ། ཡི་རང་མེད་པ། རྟེས་སྙུ་མི་འབྱང་བའི་ཆུམ་ འགྱུར་ལྷོན་པ་ཡིན་ཞིང་། དེ་ལ་ཐབས་དང་ཐབས་ལམ་ཞེས་ལྷོར་ཏེ་ལྷོད་པའི་ཚ་ལ་གོ་ མདོར་ན་ལས་ཀང་ཞིག་བྱེད་དགོས་པར་ཡོད་ཅིང་དེའང་དཀའ་ཐུབ་དང་བཟོད་པའི་ དམ་བཅའ་ལྷོན་དུ་ས་ོང་བ་ལས་ཐུབ་པའོ།།

དེས་ན། འཚེ་མེད་ཞི་བ་ཞེས་པ་ལ་མ་མཐར་ཡང་དོན་གཉིས་འདུག་སྟེ། གཅིག་ནི་སོ་སོའི་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་དང་ཐོབ་ཐང་རྩོད་པའི་ལས་བྱེད་སྒང་དུ། སྲིད་གཞུང་དང་ཐུན་མོང་དང་མི་སྐེར་བཅས་ཀྱི་མི་ལུས་དང་སྲོག་དབུགས་དང་རྒྱ་ནོར་གང་རུང་རྡུང་བ་དང་གཅོག་པ་དང་འཕྲོག་པ་དང་སྲེག་པ་ལྟ་བུས་མཚོན། གནོད་པ་དང་འཚེ་བ་དང་གཅེས་པར་མི་བྱ་བ་དེ་རེད། དེ་ལྟར་བྱས་པས་གཞན་ནམ་ཕ་རོལ་ཏུ་གྱུར་པ་དེ་དག་གི་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་དང་ཐོབ་ཐང་ལ་གནོད་ཅིང་འཚེ་བར་བྱས་སོང་ཕྱིར། རང་གི་བདེ་སྐྱིད་ཀྱི་ཆེད་དུ་གཞན་གྱི་བདེ་སྐྱིད་ལ་རྡོག་བརྗིས་གཏོང་བ་དེ་འདྲ་མི་རུང་བ་སྟེ་སྤྱོད་པ་ཞི་བ་ཡིན་དགོས་པའི་དོན་དང་། ཅིག་ཤོས་ནི་སོ་སོའི་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་དང་ཐོབ་ཐང་རྩོད་པའི་ལས་བྱེད་སྒང་དུ། གཞན་ནམ་ཕ་རོལ་པོས(དབང་སྒྱུར་པ་ལྟ་བུ)ཐོབ་ཐང་རྩོད་མཁན་གྱི་མི་ལུས་དང་སྲོག་དབུགས་དང་རྒྱ་ནོར་གང་རུང་རྡུང་བ་དང་གཅོག་པ་དང་། འཕྲོག་པ་དང་སྲེག་པ་ལྟ་བུས་མཚོན། གནོད་པ་དང་འཚེ་བ་དང་གཅེས་པར་བྱས་ཀྱང་ཕྱིར་ཡ་ལན་མི་སྤྲོད་པ། དཔེར་ན། གཤེ་ཡང་སླར་མི་གཤེ་བ་དང་། ཁྲོས་ཀྱང་སླར་མི་ཁྲོ་བ། བརྡེགས་ཀྱང་སླར་མི་བརྡེག་པ། མཚང་བྲུས་ཀྱང་སླར་མཚང་མི་འབྲུ་བ་སྟེ་དགེ་སྦྱོང་གི་ཆོས་བཞི་ལ་གནས་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཡིན་དགོས་ཚོད། དེ་ནི་དཀའ་སྤྱད་མཐར་ཕྱིན་ཞིག་དང་བཟོད་པའི་ཕར་ཕྱིན་ཞིག རང་སྡུག་རང་འཁྱར་ཤ་སྟག་ཅིག་སྟེ། ཐ་ན་སྲོག་ལ་བབས་ཀྱང་སྡང་སེམས་མེད་པ་ཞིག་རེད། གཞན་དུ་ན“བཙོན་ཁང་འགེངས་པར་བྱེད་པའི་སྙིང་སྟོབས”སུ་འབོད་ཅིང་། རང་དབང་གི་ཕྱིར་དུ་མི་ཚེའི་སྐྱིད་སྡུག་དང་ཚེ་སྲོག་གཏའ་མར་བཞག་ནས་དབང་སྒྱུར་པ་ལ“ཁྱོད་ཚོའི་བཙོན་སྒོ་ཕྱེས་དང་། ང་ཚོ་ནང་ལ་འོང་གི་ཡིན”ཞེས་བཟོད་པའི་གོ་ཆ་བགོས་ཏེ་དཀའ་ཐུབ་སྤྱོད་པར་བརྩོན་པའོ།། དམིགས་ཡུལ་ནི་དགའ་བ་དང་བྱམས་བརྩེའི་སྙིང་སྟོབས་ཀྱིས་ཕ་རོལ་པོའི་རྒྱ་འབྲས་དྲང་བདེན་གྱི་བག་ཆགས་སད་པར་བྱ་བའོ།།

དཔེར་ན། བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ལ་སྤྱོད་ཚུལ་གན་དྷིས་མི་རྣམས་ལ་འདི་ལྟར་གདམས་པ། བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་པ་ནི་འཁོན་སེམས་མེད་པ་དང་། སྡང་ལ་བཟོད་པ། རྒོལ་ལ་

ཞི་བ། ཆད་པར་མི་འཇིགས། བཙོན་ལ་མི་རྒྱག ཕྱོགས་ཀྱང་མི་འཕྲོག ཁ་ལག་མི་འཇོང་། ལྷང་སྲིགས་མི་སྟོན། ལས་འགྲུལ་གྱི་རྣམས་སུ། བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་པ་རྣམས་ཀྱིས་པ་རོལ་ཕྱོགས་ཀྱི་དཔོན་ཡིན་ཀྱང་འཕྲལ་སྟོང་དང་ཏོལ་ཐུ་ཡུལ་དུ་མི་དམིགས་ཏེ། ལག་འཇོལ་ཐྲུང་རིགས་ཀྱན་ཀྱང་སྲུང་སྐྱོབ་དང་ཆོ་ཐར་དུ་གཏོང་བར་བྱའོ་ཞེས་གསུངས་རོ།། 囍

དེ་ལྟར། གན་ཏྲིས་གསུངས་པ། "འཚོ་མེད་ཞི་བ་དང་བདེན་པ་ཅི་དོན་གཅིག་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཡིན"ཟྱིར། "ཀྱན་ལ་གནས་པ་དང་། ཀྱན་ཏུ་ཁྱབ་པའི་བདེན་པ་དངོས་སུ་རྟོགས་པར་བྱེད་པ་ལ་ཤིན་ཏུ་ཕྱ་བའི་སྒོག་ཆགས་གཅིག་ཚུན་ཆད་ལ་རང་དང་འདྲ་བའི་དགའ་བ་བསྟེད་ཕྱུབ་པ་ཞིག་རེས་པར་དུ་དགོས"ལ། "འཚོ་མེད་ཞི་བ་ཅི་དགའ་བ་བསྟུ་བ་མེད་པ་སྟེ། བདག་གིས་ཏིན་ཏྲིའི་ཚོས་ཀྱི་གསུང་རབ་ལས་དང་། དམ་པའི་གསུང་རབ་ལས་དང་། ཀོ་རན་གསུང་རབ་ལས་བཏགས་ཐོང་ཡོད"ན། བདག་གིས་ཅི"དགའ་བ་ཅི་སྙིན་པ་ཅག་གཅིག་ལས་ལན་ལ་རེ་བ་མིན་ཞིང་། དགའ་བ་ཅི་དགོངས་ཡངས་ཅག་གཅིག་ལས་ཞེ་སྡང་དང་འཁོན་ལན་ལ་ཀེ་བ་མིན"པར་འདོད་དེ། "དགའ་བའི་ཚད་འཛལ་ཁྱེད་ཅི་དཀའ་ཕྱུབ་ལ་སྟེ་དཀའ་ཕྱུབ་ལ་དེའང་ཤེས་བཞིན་ཏུ་སྡུག་བསྔལ་བཟོད་པ་དེའོ"ཞེས་སེམས་ཅན་ཐམས་ཅད་སྡུག་བསྔལ་མེད་པའི་བདེ་བ་དང་མི་འབྲལ་བའི་དགའ་བ་ཚད་མེད་ཅམས་སུ་བཞེས་པ་དེ་ཅི་འཚོ་མེད་ཞི་བའི་སྟོང་པོ་ཡིན་པར་དགོངས་པ་དེ་བཞིན། "ཏཱ་པོ་སྟོད་པ་ཅི་དུད་འགྲོའི་ངང་ཚུལ་ཡིན་པ་ལྟར། འཚོ་མེད་ཞི་བར་གནས་པ་ཅི་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཀྱན་སྟོད་ཅིག་ཡིན"ཟྱིར། "བདག་གིས་རང་གི་ཟྱིར་དུ་ཏཱ་པོ་མི་སྟོད་པའི་དམ་བཅའ་བཞག་ཡོད"པ་དང་། "རང་རིགས་ཀྱི་དོན་དུ་བཙོན་དུ་བསྡད་དེ་སྡུག་བསྔལ་བཟོད་པ་ལའང་ཤིན་ཏུ་མོས་མས་ཡོད།" དེའི་སྐབས་ཀྱིས"མི་ཏྲའི་རང་བཞིན་ཅི་ཤིན་ཏུ་འདྲ་ཞིང་། ཕར་ཡིད་ཆེས་དང་བཙེ་སེམས་ཀྱིས་འབྲེལ་བ་ཐྲས་ན། ཚུར་དེ་ལས་བཅུ་ལྡན་ཀྱིས་ལྟག་པའི་ཡིད་ཆེས་དང་། སྟོང་ལྡན་ཀྱིས་མང་བའི་བཙེ་སེམས་ཡོང་བ་དེ་ལ་བདག་ཅི་འདས་ཤེས་བརྟན་པོ་ཡོད"པས་ན། "ཕབས་ལམ་འདི་ཅི་སྟོང་པོའི་ཆ་ནས་འཐམ་ཟྱིང་སྟེ་ཡི་དོན་དུ་ཡིན་

ཞེས་རིངས་ཏེགས་མེད་བར་སྣ་ཁྱས”བ་འདི་བདག་གི་སྨོད་པ་ཡིན་ནོ།།
གང་ཞིག་གིས་ཐབས་དེ་ཉིད་ལྟར་མའི་སྨོད་ཚུལ་ཞིག་ཏུ་འདོད་ན་ཅི་དེ་འདྲ་གཏན་
ནས་མ་ཡིན་ཏེ། “ས་མས་ཀྱི་སྙིང་སྟོབས་ཀྱིས་གདུག་རྩྭ་ཅན་གྱི་བསམ་བློ་ལ་དགག་བྱ་
གཏོང་བ་ཞིག་ཡིན”ཕྱིར། “དེ་ནི་ཕྱི་ཚོམ་ཅན་དང་། སྙིང་སྟོབས་དམན་པའི་མིའི་ཟློང་
དུ་མ་ཡིན་པར། བློ་སྟོབས་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱི་ཆེད་དུ་ཡིན”ལ། “སྙིང་སྟོབས་ཅན་གྱི་ཁྱད་
ཚོས་ཡིན་ནོ་ཞེས་བདག་གིས་ཡང་ཡང་གསལ་བར་སྨྲས་པ་ཡིན” རྒྱ་མཚན་ནི། “ཀྱི་
བང་མེ་མདའ་ལ་སོགས་པ་ནི་དཔའ་མེད་ཀྱི་ལྷར་མ་དག་གིས་ལག་ལེན་བྱེད་པ”ལས།
“དགའ་བས་ས་མས་ཀྱི་སྙིང་སྟོབས་རྒྱས་པའི་འཇིགས་པ་མེད་པའི་མི་བྱ་རྣམས་ཀྱིས་ནི་
དེ་སོགས་སྨྲོབ་བྱེད་དུ་མི་འཚང་བས་སོ།། ” གང་ལྟར། བདག་གིས“ཁོང་ཁྲོའི་ཚོས་ཀྱི་
ཚབ་ཏུ་བརྩེ་བའི་ཚོས་སྟོན་གྱི་ཡོད་པ་བང་། འཚེ་བའི་ཚབ་ཏུ་རང་ཉིད་བློས་བཏང་བ་
དགོས་པ་སྟོན་གྱི་ཡོད་པ། ཏ་ཡོའི་སྟོབས་ཀྱིས་གཉེན་པོར་ས་མས་ཀྱི་སྙིང་སྟོབས་
བསྟེན”དགོས་པ་བསྟན་པ་འདིའམ“འཚེ་མེད་ཞི་བ་ནི་གཏུམ་ཏྲག་མ་རྩངས་པ་དང་ངོ་
རྩལ་འཕབ་ཙོད་བྱེད་པ་ལས་ལྡ་ཐོས་རྒྱ་བ་མ་ཡིན་ལ། ཟླ་གས་སྟེ་འཁོན་ལན་སྒོག་པ་
དང་བསྟར་བས་ཀུར་བཙོན་ཆེན་པོ་དང་། ཁ་ཡོད་ལག་ཡོད་ཀྱིས་གཏུམ་ཏྲག་མ་རྩངས
པ་དང་ངོ་རྩལ་འཕབ་ཙོད་བྱེད་པ་དེ་ཡིན། བདག་གིས་སྙིང་སྟོབས་ས་མ་ཀུན་སྨོད་ཀྱི
སྟོབས་ཀྱིས་ལ་བརྟེན་ནས་ཀུན་སྨོད་ལས་ཟོག་པ་ལ་ངོ་རྩལ་བྱེད་པ་ཡིན་ཞིང་། ཐབས
ཀྱིས་ཅི་ཡོད་ཀྱིས་གཏུམ་ཏྲག་ཅན་ཀྱི་རལ་གྲི་རྩལ་བོར་བ་ཐོ་འདོད་ཡོད་པ་མ་གཏོགས
དེ་ལས་རྩོ་བའི་རལ་གྲི་བཅངས་ནས་དེ་དང་འཕབ་མོ་བྱེད་འདོད་མེད། ཁོ་ཚོའི་བསམ
ཡུལ་ལས་འདས་པ་ནི་བདག་གིས་མཚོན་ཆ་སྣང་དེ་འགོག་རྩལ་མི་བྱེད་པ་དེ་ཡིན།
བདག་གིས་ཏྲ་ཡོས་འགོག་རྩལ་གྱི་ཚབ་ལ་ས་མེས་ཀྱིས་འགོག་རྩལ་བྱས་པ་དེས་ཁོ་ཚོ
ཅི་དཀའ་གང་དཀའ་ལ་སྨོར་ངེས། ཁོ་ཚོ་ཐོག་མའི་དུས་སུ་ཡ་མཚན་པར་འགྱུར
ནའང་། མཇུག་མཐར་ཁོ་ཚོ་ཏུ་ཐུག་ནས་ང་ཚོའི་འདོད་མོས་ཁས་ལེན་པར་འགྱུར་རོ།།”
འཇམ་གྲིང་འདིའི“ཕྱོགས་གཅིག་ནི་བདེན་པ་དང་འཚེ་མེད་ཞི་བ་ཡིན་ལ། ཕྱོགས
གཞན་ཞིག་ནི་རྒྱུན་པ་དང་ཏྲ་ཡུལ་སྨོད་པ་རེད། འདི་གཉིས་བར་ལ་མཐུན་ཐབས

མེད”པ་ལྟར་སྣང་རབས།། རྣམ་ཤེག་ནི། “མི་བྱ་སྐེར་ཀྱི་རང་དབང་ཡིན་ཀྱང་རུང། མི་རིགས་ཤིག་གི་རང་དབང་ཡིན་ཀྱང་རུང། འཇམ་གྲིང་ཧྲིལ་པོའི་རང་དབང་གང་ཡིན་ཀྱང། མི་བྱ་གང་དེ་དང་མི་རིགས་གང་དེ་དང་འཇམ་གྲིང་གང་དེ་རྣམས་ངས་པར་དུ་འཆོ་མེད་ཁེ་བ་ལ་བརྟེན་ནས་གཤེ་རྣམས་དེར་འབྱོན་པ་གདོན་མི་ཟའོ”ཞེས་སོགས་རྒྱ་ཆེར་གསུངས་འདུག་སྟེ་ཏྲངས་པས་མི་ལང་བས་ཤེས་འདོད་དག་གིས་གཞན་དང་གཞན་ལ་གཟིགས་པར་ཞུའོ།།

གཉིས་པ་མི་བསྟན་པ་ཞེས་པ་ནི་གྲོང་དབང་དང་དབང་ཆ་དང་དབང་གྲགས་གང་རུང་ལ་མི་ལྟོས་པ་དང་མཐུན་པར་མི་འཇུག་པ་དང་རྟེས་སུ་འབྲང་བར་མི་བྱེད་པའི་བོན་ཏེ། གོང་དུ“མི་རྒྱུ་ན”བཤད་རྐབས་སུ། ཡིད་ཆེས་མེད་པ་དང། འདོད་པ་མེད་པ་དང། རྟེས་སུ་མི་འབྲང་བ་དང། བརྩི་འཚང་མི་བྱེད་པ་དང། དང་དུ་མི་ལེན་པ་དང། ཁས་མི་ལེན་པ་དང། གྱས་བཀུར་མི་བྱེད་པ་དང། བསྟི་སྟང་མི་བྱེད་པ་དང། བསྟེན་བཀུར་མི་བྱེད་པའི་བོན་འདུག་པར་བཤད་པ་ནང་བཞིན། བཙོ་ལྡང་སྟངས་མ་འདྲ་བ་མ་གཏོགས་དེའི་ཕྱོགས་མཚུངས་རེད། དེ་ནི་རྒྱ་ནག་རྐད་དུ不合作ཞེས་འགྱུར་འདུག་ལ། ཆོག་ཇི་བཞིན་བསྒྱུར་ན“མཉམ་ལས་མི་བྱེད་པ”འམ“མཉམ་འབྲེལ་མི་བྱེད་པ”ཞེས་སྟེ་འགྱུར། མི་ས་ཅར་བཀྲས་མའི་གོ་སྒྲོབས་ལ་བསམ་ན་ཁ་གསལ་གོ་སྐུ་དེ་ཉིད་ཕྱོར་བ་འཚམ་མོད། བསྡུ་སྟྲབས་མི་བདེ་བ་དང་བཙོ་བདེ་གཞུང་ལུགས་ཀྱི་རྐད་དུ་ཆགས་དཀའ་བར་སྐྱམ་ནས་བོད་ཀྱི་བརྡ་ཕྱོད་སྟངས་དབང་བཙན་པར་བྱས་པ་ཡིན།

མི་བསྟན་པ་ཞེས་པ་ནི་གྲོང་དབང་དང་དབང་ཆ་དང་དབང་གྲགས་གང་རུང་ལ་མི་བསྟན་པ་སྟེ་གཙོ་ཆེར་དབང་ཕྱུར་པ་དང་གྲོང་ལ་རྒྱབ་གཏོད་བྱེད་པ་དེ་རེད། གན་ཏྲི་ཝི་གསུང་གི་གོ་ངོན་དུ་འདི་ལྟར་ཡོད་དེ། དབྱིན་ཇི་ལི་དབང་ཕྱུར་པ་དེ་ཚོས་ངོན་ལ་ཕྱུགས་སུ་འདོད་ཆམ་དང་གྲེད་པ་ཐུས་ཤིང་ལ་དཔལ་ཡོན་ཡར་ཐོན་ཞེས་བཏགས་པ་སྟེ། དབེར་ན་དམིགས་བསལ་འགའ་ཞིག་གི་ཁེ་ཧན་མ་གཏོགས་མི་མང་པོའི་ལས་ཀ་འཚོར་བྱེད་ཀྱི་འཕྱུལ་ཆས་སྣ་ཚོགས་བཟོ་བ་དང། འཕན་མོ་གྲེལ་ཏེ་རང་གི་དབང་ཕྱུར་བརྟན་པོ་བཟོ་བྱེད་དང་མང་ཚོགས་རྣམས་མངའ་བོག་ཏུ་འཇུག་བྱེད་ཀྱི་

ཁྱིམས་ཁང་དང་ཁྱིམས་རྩོད་པས་ཁེངས་པ། སྒོན་ཐུས་བརྒྱ་དཔྱད་ཀྱིས་སེམས་ཅན་
ཁྱི་འབྲུམ་མང་པོ་ཚོ་ལྟར་གསོད་པ་དང་དཏལ་ཚོར་གསོག་སྒྲུབ་ཀྱི་ཐབས་ལམ་གལ་
ཆེན་དུ་ཕྱིར་པའི་སྒྲན་ཁང་དང་སྒྲན་པ་ལ་སོགས་པས་རྒྱ་གར་འདི་ཐུན་བཞིན་དབྱལ་
སྒང་གི་གནས་སུ་སྒང་འདུག་ཅིང་། ཁོ་ཚོས་ནམ་ཡང་རང་གི་ལུང་པ་བརླག་པར་མི་
བྱེད་ཀྱང་མངའ་འོག་བཙུག་པ་རྣམས་ཚོང་གི་ཆེད་དུ་ཉར་བར་བྱས་པ་གཅིག་པ་
གཅིག་མཚུངས་ལ། རྒྱ་གར་ཀྱི་མེས་པོ་དམ་པ་རྣམས་ཀྱིས་གློལ་བཏོད་པའི་ཡ་རབས་
ཚུལ་མཐུན་དང་འདོད་ཆུང་ཚོག་ཅེས་ཀྱི་སྨོད་བ།ང་དང་ཀུན་སྨོད་དམ་རྒྱ་གར་ཀྱི་
དཔལ་ཡོན་ཡར་ཐོན་གང་ཇི་སྟེད་ཅིག་ཁོ་ཚོས་རྩ་བརླག་གཏོང་བའི་ཉེན་ཆེ་བར་མ་
ཟད། རྒྱ་གར་འདི་སྔོན་མ་ནས་རྒྱལ་ཁབ་གཅིག་དང་། བསམ་བློ་གཅིག འཚོ་བ་སྐྱེལ་
ཤུར་གཅིག་ཡིན་མོད་ཀྱང་། དཔལ་ཁོ་ཚོས་ཁ་ཕྱལ་དབང་སྒྲུར་རམ་ཁག་བགོས་བདག་
སྐྱོང་ཡུན་རིང་དུ་བྱེད་པའི་བཟོ་འདུག་ལ། རྒྱ་གར་ཀྱི་མི་རྣམས་ཕྱ་ཕྱོ་རེད། ཆོངས་པ་
རེད། ཐུས་ལུས་རེད་ཅེས་རོགས་རམ་བྱེད་མདོག་ཁ་བོས་བྱན་གཡོག་ལྷར་སྨོམ་འདོད་
ཆེ་བའི་ཁར། སྲུ་ཞིག་གིས་ཁོང་ཚོའི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་མིག་ངན་བལྟས་པ་ཡིན་ནོ་ཁོང་ཚོས
དེ་དག་གི་མིག་འདོན་པར་བྱེད་པས་ན། དཔེ་ང་ཚོ་དབྱིན་ཡིག་དང་དབྱིན་ཇིའི་ཤེས
ཡོན་སྒྲོན་མཁན་ཚོའམ་རྒྱ་གར་འདི་དབྱིན་ཇིའི་དབང་སྒྲུར་འཛིག་མཁན་རྣམས
ཀྱིས་རྒྱ་གར་རང་གི་རང་རྒྱུད་གི་ཕྱིར་དུ་དཀའ་ལས་རྒྱ་པའི་དུས་ལ་སྒེའས་འདུག
སྟེ། “བོད་སྒྲོན་བྱེད་བཞིན་པའི་དངོས་པོ་དེ་ལ་མི་དགའ་བ་སྐྱེས་པ་ན། འདོར་འདོད་ཀྱི
བློ་ཞིག་ལྟན་སྐྱེས་གྱ་སྐྱེ་བ”ནང་བཞིན། ང་ཚོ་ལ་ཐོབ་ཐང་མ་རག་པ་དང་། “གལ་ཏེ
ཁྱེད་ཀྱིས་མ་སྒྲུབ་པ་ཡིན་ན། ང་ཚོ་ཁྱེད་ཀྱི་སྐྱན་ཞུ་འབྱལ་མཁན་བྱས་ནས་སྨོད་ཀྱི་མ
རེད། ང་ཚོ་སྐྱན་ཞུ་འབྱལ་མཁན་རང་དུ་བསྡད་པ་ཡིན་ན་ཁྱེད་རང་དཔོན་པོ་ཆགས
ནས་གནས་ཀྱི་རེད། ང་ཚོས་ཁྱེད་དང་མཉམ་དུ་འཕྲལ་བ་གང་ཡང་བྱེད་ཀྱི་མིན”ཞེས།
“གལ་ཏེ་ལས་ཀ་གང་ཞིག་ང་ལ་འདོད་པ་མེད་པ་དང་། ལས་ཀ་ངས་བྱ་རྒྱ་མིན་ན་དེར
བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་བེད་སྒྲོད་ཀྱི་ཡིན།” ཡང“ང་ཚོའི་འདོད་པ་མེད་པ་དེ་ཚོ་གལ་ཏེ
ཁྱེད་རང་གིས་གནང་བ་ཡིན་ན་ང་ཚོས་ཁྱེད་རང་ལ་རོགས་པ་བྱེད་ཀྱི་མིན། ང་ཚོའི

རོགས་པ་མེད་པར་ཁྱེད་རང་གོམ་པ་གང་ཡང་མདུན་སྐྱོད་བྱེད་ཐུབ་ཀྱི་མ་རེད།” རྒྱ་མཚན་དེའི་ཕྱིར། ང་ཚོས་བསྟུན་པ་མེད་པའི་ལས་བྱེད་རྒྱ་ཡིན་ལ། གཞན་དག་ལྟ་ཞོག ཐ་ན་ཁྱེད་ཚོའི་རྒྱ་འབྲས་དྲང་བདེན་མ་ཡིན་པའི་ཁྲིམས་ཀྱང་བརྩི་སྲུང་བྱ་རྒྱ་མིན། “གལ་ཏེ་ཁྲིམས་གང་ཞིག་རང་ཉིད་ལ་མ་དྲང་བ་ཤེས་བཞིན་དུ་བརྩི་བཀུར་ཞུ་བ་ནི་སྐྱེས་པ་མིན་རྟགས་ཤིག་ཡིན”ལ། “ཇི་སྲིད་དུ་དྲང་བདེན་མིན་པའི་ཁྲིམས་ལ་སྲུང་བརྩི་བྱ་དགོས་པའི་རྣམ་རྟོག་དེ་མ་དོར་བ་དེ་སྲིད་དུ་ང་ཚོ་བྲན་གཡོག་ལས་ཐར་ཐབས་མེད།” དེ་ཡང“ཁྲིམས་གང་ཞིག་རང་ལ་འདོད་པ་མེད་ཀྱང་དེ་གཞིར་འཛིན་དགོས་ཞེས་པའི་སློབ་སྟོན་དེ་ནི་སྐྱེས་པའི་ནུས་པ་དང་ལྡན་པ་རྣམས་ཀྱི་འགལ་ཟླར་གྱུར། ཆོས་དང་ཡང་འགལ་ཟླར་གྱུར། དེ་བཞིན་བྲན་གཡོག་གི་རྟགས་མཚན་ཡང་ཡིན། གཞུང་གིས་ང་ཚོར་དེའི་མདུན་དུ་སྒྲེན་མོར་གར་འཁྲབ་དགོས་ཞེས་ལབ་ན་ཅི། ང་ཚོས་འཁྲབ་ཀྱི་རེད་དམ། གལ་ཏེ་ང་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་པ་ཞིག་ཡིན་ན། ‘ཁྲིམས་འདི་ཁྱེད་རང་གི་ཁྱིམ་དུ་འཇོག་དགོས། ང་ནི་ཁྱེད་ཀྱི་མདུན་དུ་སྒྲེན་མོར་མི་འགྱུར་ལ། དེ་བཞིན་གར་ཡང་འཁྲབ་ཀྱི་མིན’ཞེས་བཤད”དགོས་པ་ལྟ་བུའོ།།

དེ་ཡང་། ཇི་ལྟར་མི་བསྟུན་པའམ་མཉམ་ལས་མི་བྱེད་པའི་ཚུལ་གན་རྒྱིས་དོན་ཚན19གསུངས་པ་བོད་འགྱུར 《རྒྱ་གར་རང་སྲིད་རང་སྐྱོང》དུ་ཡོད་པ་འདིར་དཀྱུས་གཅིག་ཏུ་འགོད་ན།囍

……སློང་བས་ཅི་ཡང་མི་ཐོབ། དེ་ནི་ང་ཚོ་རང་གིས་ལེན་དགོས་པ་ཡིན། དེ་ཚོ་ལེན་པར་ང་ཚོར་སྟོབས་ཤུགས་དགོས་པ་ཡིན། སྟོབས་ཤུགས་དེ་ནི་གཤམ་གསལ་དུ་འཁོད་པ་རྣམས་ལག་ལེན་བསྟར་མཁན་རྣམས་ལ་ཡོད་པ་ཡིན།囍

(1)གང་ཞིག་གིས་དབྱིན་ཇིའི་སྐད་ཡིག་དེ་ཉུ་ཐུག་ནས་བེད་སྤྱོད་བྱེད་པ།囍

(2)ཁྲིམས་རྩོད་པ་གང་ཞིག་ནས་རང་གི་ཁྲིམས་རྩོད་པའི་ལས་ཀ་མཚམས་འཇོག་བྱས་ནས་རང་ཁྱིམ་དུ་ལག་པས་འཐག་བཏག་སྟེ་གོས་བཟོ་བ།囍

(3)ཁྲིམས་རྩོད་པ་གང་ཞིག་ནས་རང་གི་ཡོན་ཏན་དེ་གཞན་ལ་སློབ་སྟོན་དང་གཞན་གྱི་མིག་ཕྱེ་ བ་ལ་བྱེད་པ།囍

(4)ཁྱིམས་རྩོད་པ་གང་ཞིག་རས་ཚོགས་པ་རང་ཁུལ་གྱི་འཕྲུག་རྩོད་དབྱས་སྒེ་མ་ཞུགས་པ་དང་། དེ་ལས་ལྷོག་སྟེ་ཁྱིམས་ཁང་དུ་མི་འགྲོ་བ་དང་། དེ་བཞིན་རང་གི་ཉམས་ཐྲོང་ཐོག་རས་གཞན་རྒྱས་ཁྱིམས་ཁང་དུ་མི་འགྲོ་ཆེད་སྟོན་སྟོད་བ།ཏཱ

(5)ཁྱིམས་རྩོད་པ་གང་ཞིག་རས་ཁྱིམས་རྩོད་ཀྱི་ལས་ཀ་དོར་བ་བཞིན་དུ་ཁྱིམས་དཔོན་གྱི་ལས་ཀ་ཡང་མི་བྱེད་པ།ཏཱ

(6)སྐད་པ་གང་ཞིག་རས་རང་གི་འཚོ་རྟེན་གྱི་ལས་དེ་སྒང་ས་པ་དང་། གཞན་ལ་ལུས་ཀྱི་སྐད་བཅོས་ལས་ལྡོག་པ་སེམས་ཀྱི་སྐད་བཅོས་བྱ་རྒྱུ་ཤེས་ཏེ་དེའི་རྐོར་ཉམས་ཞིབ་བྱས་རས་དེ་དག་འཕྲོད་བསྟེན་ཡག་པོ་ཡོང་བར་བྱེད་པ།ཏཱ

(7)སྐད་པ་གང་ཞིག་རས་རང་ཉིད་ཚོས་ལུགས་གང་ཡིན་ལ་མ་ལྟོས་པར་དབྱིན་ཇིའི་སྐད་རྩས་སྦྱོར་སྡེབ་ཁང་དུ་སྐྱོང་རྩེ་ཡ་ང་མེད་པར་བོག་ཆགས་ལ་དཀའ་ངལ་སྦྱང་པ་བརྒྱད་བཟོས་པའི་སྐད་ལས་ལུས་པོ་ཐང་པོ་བཟོ་རྒྱའི་ཚབ་ཏུ་ལུས་པ ོ་ནད་པ་རང་གནས་པར་བྱེད་པར་སེམས་པ།ཏཱ

(8)སྐད་པ་གང་ཞིག་རས་རང་ཉིད་ལག་པས་འཐག་བཏག་པ་དང་། ནད་པ་གང་ཞིག་ལ་ནད་དེའི་རྒྱུ་ངོ་མ་བཤད་རས་དེ་ཐག་རིང་དུ་གཏོང་རྒྱར་སྟོན་སྟོད་བྱེད་པ། ཕན་ཐོགས་མེད་པའི་སྐད་སྦྱང་དེ་ངན་པ་ལང་ཤོར་ཆགས་བཅུག་པར་མི་བྱེད་པ། ཕན་ཐོགས་མེད་པའི་སྐད་དེ་ཚོ་མ་བཟས་པར་གལ་ཏེ་ནད་པ་འཆི་བའི་དབང་དུ་བཏང་ནས་ཡང་འཐམ་ཟིན་འདི་མཚོན་མེད་དུ་མི་འགྱུར་བར་སེམས་པ། སྐད་པ་རང་ཉིད་རས་ནད་པར་ཤིན་ཏུ་བརྩེ་བའི་སྒོ་ནས་བྱས་ཡོད་སེམས་པར་བྱེད་པ།ཏཱ

(9)ཕྱུག་པོ་གང་ཞིག་རང་གི་ནོར་ལ་མི་ལྟོས་པར་དབང་ཚད་ལྡན་པ་ཇི་ཙམ་ཆེ་ཡང་འཇིགས་སྐང་མེད་པའི་ཐོག་རས་རང་གི་སེམས་ནང་ཡོད་པ་དེ་བཤད་པར་བྱེད་པ།ཏཱ

(10)ཕྱུག་པོ་གང་ཞིག་རང་གི་རྒྱ་ནོར་རྣམས་ལག་ཤེས་ཀྱི་འཐག་བོད་སྦྱོང་བ་རྒྱར་འགྲོ་ཐུན་གཏོང་བ་དང་། རང་ཉིད་རས་རང་ཡུལ་གྱི་དངོས་པོ་བོད་སྦྱོང་བྱེད་དེ་གཞན་ལ་ཡང་དེ་ལྟར་བྱེད་དགོས་པའི་སྒྲུལ་མ་གཏོང་བར་བྱེད་པ།ཏཱ

(11)རྒྱ་གར་བ་སྒྲ་ཡོངས་བཞིན་དུ་དཔྱ་འགྲོད་པ་དང་། བཤགས་པ། དེ་བཞིན་ནི་ངན་

གྱི་དུས་ཚོད་ཡིན་པར་ངོ་ཤེས་པར་བྱེད་པ།囍

(12)མི་གང་ཞིག་རྒྱ་གར་བ་གཞན་རྣམས་བཞིན་དུ་དབྱིན་ཇིར་སྐྱོན་འདོན་བྱ་རྒྱུ་དེ་དོན་མེད་ཡིན་པར་ཤེས་པ་དང་། ང་རང་ཚོའི་ནོར་འཁྲུལ་ལ་བརྟེན་ནས་དབྱིན་ཇི་རྣམས་རྒྱ་གར་དུ་ཡོང་བ་རེད། ང་ཚོའི་ནོར་འཁྲུལ་ལ་བརྟེན་ནས་ཁོང་ཚོ་འདིར་སྡོད་ཀྱི་ཡོད། ནམ་ཞིག་ང་རང་ཚོའི་ནོར་འཁྲུལ་རྣམས་མེད་པར་ཆགས་པ་ན། ཁོང་ཚོ་རྒྱ་གར་ནས་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་པའམ་འགྱུར་འགྲོ་རྒྱུ་ཡིན་པ་ཤེས་པར་བྱེད་པ།囍

(13)རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ་མྱ་ངན་གྱི་དུས་ཚོད་སྐབས་བག་མེད་བྱེད་མི་རུང་བ་དང་། ཇི་སྲིད་ང་ཚོ་བདེ་བ་མ་ཐོབ་པ་དེ་སྲིད་དུ་ང་ཚོ་བཙོན་ཁང་ནང་ངམ་ཡང་ན་རྒྱལ་ཁབ་ནས་སྤྱུགས་པ་དེ་འགྲིགས་པར་སེམས་པར་བྱེད་པ།囍

(14)མི་མང་ལ་སློབ་སྟོན་བྱེད་ཁུལ་གྱིས་རང་ཉིད་བཙོན་ཁང་དུ་མི་འགྲོ་བར་སྐྱོབ་པར་བྱེད་པ་དེ་རྨོངས་པ་ཁོ་ན་ཡིན་པ་རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ་སེམས་པ།囍

(15)རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ་སྐད་ཆ་བཤད་པ་ལས་ལག་ལེན་བསྟར་བ་དེ་ནུས་པ་ཆེ་བ་ཡོད་པར་ཤེས་པ་ དང་། རང་གི་སེམས་སུ་གང་ཡོད་པ་དེ་ཉིད་འཇིགས་སྣང་མེད་པའི་ཐོག་ནས་བཤད་པ་དང་། དེའི་མཐའ་འབྲས་ཇི་ལྟར་བྱུང་ཡང་བཟོད་པ། དེ་འདྲའི་ཐོག་ནས་ང་ཚོས་རང་གིས་བཤད་པའི་ཤུགས་རྐྱེན་དེ་གཞན་གྱི་སྟེང་དུ་འཇོག་ཐུབ་པར་སེམས་པ།囍

(16)རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ་ང་ཚོས་སྡུག་བསྔལ་བཟོད་པར་བྱེད་པའི་ཐོག་ནས་རང་ཉིད་གྲོལ་ཐུབ་པར་ཤེས་པ།囍

(17)རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ་དབྱིན་ཇིའི་དཔལ་ཡོན་ཡར་ཐོན་ལ་བསྐུལ་མ་གཏོང་བའི་ཉེས་པར་རང་ཉིད་མ་འཆི་བར་དུ་ཨན་དཱ་མཱན(Andamans)དུ་མི་ཚེ་སྐྱེལ་དགོས་བྱུང་ཡང་ཉེས་པ་དེ་ཆ ེན་པོ་མ་ཡིན་པར་སེམས་པ།囍

(18)རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ་རྒྱལ་ཁབ་སུ་གང་ཡང་སྡུག་བསྔལ་བཟོད་བསྲན་མ་བྱས་པར་ཡར་རྒྱས་ཕྱིན་མེད་པར་ཤེས་པ་དང་། གཡུལ་ས་ལ་ཡང་སྡུག་བསྔལ་དེ་ནི་ཚོད་བལྟ་བྱེད་རྒྱུ་དེ་ཡིན་པ་ལས་གཞན་གསོད་པར་བྱེད་པ་དེ་མིན། བདེན་པའི་ཡུ་

ཚུགས་ལ་མཆོན་ནས་ཡང་དེ་ལྟར་ཡིན་པ་རེད།囍

(19)རྒྱ་གར་བ་གཞན་བཞིན་དུ“རྣམ་ཤེས་ཁོང་ཚོས་བྱེད་པ་ན་ང་ཚོས་ཀྱང་བྱེད་ཀྱི་ཡིན།”ཞེས་པ་དེ་རི་ལས་ཀ་བྱེད་འདོད་མེད་པའི་གཡོ་ཐུལ་ཤེས་ཡིན་པར་ཤེས་པ་དང་། ང་ཚོར་འགྲིགས་པར་ཚོར་གྱི་ཡོད། དེར་བརྟེན་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན། རྣམ་ཤེས་ཀན་ལ་འགྲིགས་པར་ཚོར་བ་ནས་ཀཞན་གྱིས་བྱེད་ཀྱི་རེད་ཟེར་བ་འདི་རི་བདེན་པའི་ལམ་ཤེས་ཡིན་པ་རེད། གལ་ཏེ་ངས་ཟས་བཅུད་ཆེན་ཤེས་མཐོང་ནས་ནས་སྲོད་ཀྱི་མེད། གོང་དུ་བཀད་པ་གཞིར་བཟུང་འབད་རྩོལ་དང་སྡུག་བསྔལ་ལ་བཟོད་བགྱན་བྱེད་པ་གཏིས་ཟས་བཅུད་ཆེན་པོ་དེ་རེད། ཁོང་སྟེ་ཏུ་ཕྱུག་ནས་བྱེད་པའམ་སྡུག་བསྔལ་བཟོད་པ་དེ་བཙན་དབང་གིས་བསྒལ་བའི་ངལ་རྩོལ་ཤེས་ཡིན་པར་ས་མས་པ་བཅས། ཞེས་པ་དག་ལས་གན་ཏྲིའི་མི་བསྟན་པའི་ཐབས་ཅེས་ག་འདྲ་ཡིན་པ་ཅེས་རྟོགས་ཕྱིན་པའོ།། 囍 དེ་ལྟར། གན་ཏྲིས་རྒྱེད་པའི་ཐབས་མཆོག་སྟེ། རྗེས་གྲུབ་ཀྱི་མིང་ལ་མི་བསྟན་པའམ་ཞེ་བའི་ངོ་རྫོལ་དུ་བཏགས་པའི་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་ཡན་ལག་དེར་མང་ཚོགས་ཁྲི་འབྱམ་མང་པོ་གཅིག་རྗེས་གཏིས་མཐུད་དུ་ཞུགས་ཤིང་། གན་ཏྲིས“.....གལ་ཏེ་བཏྱིན་ཐིས་ཚ་ཁྲལ་མེད་པར་བཟོས་པ་དང་། བདུལ་བྱར་ས་རྣམས་མར་ཟློག་པ་དང་། རྒྱ་གར་པ་ཚོར་གོ་གནས་མཐོན་པོ་སྲུང་པ། བཏྱིན་ཐིའི་དམག་མི་ཕྱིར་འཛིན་བྱས་པ་ཐེ་ལྟར་ཡང་། ང་ཚོས་ཁོང་ཚོའི་འཕྲལ་ཆས་ཀྱིས་བཟོས་པའི་ཅ་ལག་རྣམས་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་མིན་ལ། བཏྱིན་ཐིའི་རྐང་ཡིག་ཀྱང་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་མིན། དེ་བཞིན་བཟོ་གྲ་དེ་ཚོ་ཡང་བེད་སྤྱོད་བྱེད་ཀྱི་མིན.....”ཞེས་ཏེ། མི་ས་རབ་ལ་མཁན་གྱིད་གཞུང་གིས་ཕྱལ་པའི་གོ་ཐོབ་དང་གཟེངས་རྒྱས་རྣམས་ཕྱིར་སྤྲད་ཅིང་། “རང་གི་ཏེས་སྤྱོད་ལ་སྤྲང་སྐྱོབ་ཀྱི་སྒང་དུ་ཚུལ་མིན་རྒྱུན་འཁྱོངས་བྱེད་པའི་ཁྱིད་གཞུང་དེ་ལ་ཁོ་བོས་ཀྱས་བཀྲར་དང་། བརྩེ་ཞེན་གང་ཡང་བྱེད་པ་མིན”ཞེས་ཕྱག་བྲིས་ཀྱང་གནང་བ་ནི། རང་དབང་ལ་དགའ་བའི་རྒྱ་གར་པ་ཀུན་ཀྱིས་ཀྱང་བཏྱིན་ཐིས་ཕྱལ་པའི་གོ་ཐོབ་དང་ གཟེངས་རྒྱས་རྣམས་བློས་བཏང་ཞིང་། བཏྱིན་ཐིའི་སྲོབ་ཕྲ་དང་ཁྱིམས་ཁང་ལྷང་ས། བཏྱིན་ཐིའི་དངོས་ཐུས་ཀྱི་བ་བཀག ཁྱིམ་སྐོར་དང་འདྲ་འཛོམས་རྒྱ་ཆེར་ཐབས།ལས་

མཚ�།དང་ཚོང་མཚམས་དང་སྦོར་མཚམས་བཞག། རྒྱ་འབྲས་མ་ཡིན་པའི་ཁྱད་མ་ཁྱར། ཁྱིམས་མ་བཅིས། ཐ་ན་ས་ས་བོའི་འཚོ་རྟེན་སྐྱེད་པའི་ལས་བསྐྱར་ཏེ་གྲོད་གཞུང་དང་མ་བསྟན་པ་ལས། དབྱིན་ཇིའི་མི་ས་ཅར་ཐེལ་མཁན་གྱི་དཔལ་འབྱོར་ལ་གྱོང་ཀྱད་ཆེན་པོ་བཟོས་པ་དཔེར་ན། 1922ལོའི་མི་བསྟན་པའི་ལས་འགྲུལ་ཕྱིར་ས་དང་པོའི་ནང་། གན་རྒྱིས་རང་ཡུལ་གྱི་ལག་ཅེས་ཐོན་སྐྱེད་གོང་ཏ་ཐེལ་ཕྱིར་བཏྱིན་ཇིའི་རས་གོས་མི་ཀྱ་བའི་དམ་བཅའ་མཇད་དེ། ལག་འཁོར་ལ་འཁལ་འཕག་བྱ་བའི་ལས་འགྲུལ་ཐེལ་པ་ན། བཏྱིན་ཇིའི་ནང་འདྲེན་འཁལ་འཕག་དངོས་ཐུས28%མར་ཆག་སོང་ལ། རྒྱ་གར་རང་སའི་འཁལ་འཕག་དངོས་ཐུས27%ཡར་འཕར་སོང་ཞེས་པ་ལྟ་བུའོ།།

འདི་ལྟར་ཁོ་བོས་གསལ་བར་བཀོད་པའི་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་སྒྲོད་པའི་སྟེང་པོ་སྟེ། འཚོ་མེད་ཞི་བ་དང་མི་བསྟན་པ་དེ་དག་ནི། ཇི་ལྟར་ཡུས་སྟོབས་ཀྱི་བཟང་ངན་ལ་མ་ལྟོས་པའི་སྐྱེས་པ་དང་བྱད་མེད་ཀྱན་ཧྲིས་སྐྱེ་ནས་ལ། ཐ་ན་ལོ་བཅུ་བཞི་ཅན་གྱི་ཕྱི་བཅས་པ་དང་ནད་པ་ཡིན་ཀྱང་ལས་སྣ་བོ་ཡིན་པ་དང་། ལས་དེ་ཚེ་ན་རྒྱལ་ཁམས་ཡོངས་ཀྱི་མི་བྱ་འབྲུམ་ཕྱག་མང་པོ་ཚོགས་ཏེ་སྐྱེ་བ་ཆོག་ལ་ཆུང་ན་མི་བྱ་གཅིག་ཅིར་རྒྱང་ངམ་ཁྱིམ་ཆང་ནས་ཀྱང་སྐྱེ་ཐུབ་པ་དེ་འདྲ་ཡིན་པ་གན་རྒྱིས་གསུངས་པའི་ལོ་རྒྱས་ཡོད་པ་མང་བ་གས་པར་དོགས་པས་མ་བཀོད་པ་དེ་བཞིན། ལས་དེ་མི་རྐང་ཅིག་ཐེངས་གཅིག་མ་ཡིན་པར་མི་ལོ་སྒྲུམ་ཆུ་ཡས་མས་ས་མ་དེ་ལས་རིང་བའི་དུས་ཚོད་དུ་ཡང་དང་བསྐྱར་དུ་རབ་དང་རིམ་པར་བྱས་བྱས་པ་དང་། སྒེལ་སྒེལ་པ་དང་། བསླངས་བསླངས་པ་ཞིག་སྟེ། དེ་ལྟ་དེ་ལྟའི་མཐའ་མ་ལ་དབྱིན་ཇིའི་མི་ས་ཅར་སྒེལ་མཁན་རྣམས་ཕྱིར་རང་ཡུལ་དུ་བསྐྱད་ཅིང་རྒྱ་གར་ལ་རང་དབང་རང་བཙན་ཐོབ་པའོ།། 囍

4. གན་རྒྱིའི་མི་ཆེའི་རིན་ཐང་།囍

ཁོ་བོའི་གོ་ཚུལ་ལྟར། གན་རྒྱིའི་མི་ཆེའི་རིན་ཐང་དེ་ཕྱོགས་གཉིས་རས་བཅད་རྒྱ་ཡིན། གཅིག་ཏུ་གན་རྒྱི་མི་ཚོས་དོན་ཉམས་སྣ་བཞེས་པའི་ཁྱད་དོན་པ་ཡིན་པའི་ངོས་རས་བང་། གཉིས་སྣ་གན་རྒྱི་མི་ཐོབ་ཐང་ཞེ་བས་རྩོད་པའི་དེད་དཔོན་ཡིན་པའི་ངོས་རས་ས།།

(1)ཆོས་དོན་ཉམས་སྲུ་བཞེས་པའི་སྒོང་དོན་པ་ཡིན་པ།囍

གན་རྒྱ་ཁོང་ཆོས་ལུགས་ཀྱི་བློ་སྦྱོང་ཟབ་མོ་ཡོད་རྣད་མཛོད་ཧོས་མ་ཐུང་ཡང། ཆོས་དོན་ཉམས་བཞེས་མཁན་དགེ་སྦྱོང་ལྟ་ཞིག་ཅི་ཡིན་ཚོད་སྣང། ཆོས་དོན་གང་ཞིག་སྒོང་དོན་དང་སྒྲེལ་མཁས་དང་ཆོས་དོན་གང་ཞིག་སྒོང་དོན་དང་ཆུ་ལ་ཆུ་བཞག་ལྟར་མཐུད་པ་ཅི་ཁོང་གི་དགེ་མཚན་དང་མཐུད་ཟློས་དང་རིན་ཐང་རེད་ལྟམ། ལྟ་མི་ངོ་བོ་བཏྲོར་མེད་ཀྱི་ལྟ་བས་ཕྱུག་ཅིང་འཚེ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་སྦྱོད་པས་མཐོས་པའི་གས་ཀྱོག་ལས་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་དེ་ཁ་ལ་བཤད་པ་ཅམ་དང་ས་ཅམ་ནས་ལ་ཟླུམ་པ་ཅམ་མ་ཡིན་པར། མི་ཆེའི་ངོས་ནས་དང། སྒྲ་ཚོགས་ཀྱི་ངོས་ནས་དང། ཁྱད་པར་དུ་ཆབ་ཀྱི་ངོས་ནས་འཇིག་རྟེན་ཐམས་ཅད་ལ་མིག་ལྟོས་དབེ་སྟོན་བཞག་ས་ཧོ་ཁྱད་མཚར་པོ་སྟེ། བོད་མིའི་ས་མས་ཁམས་ལྟར་ན། ཇི་ལྟར་ས་ངས་ཆུས་བྱང་ས་ཡིན་ཀྱང་ས་ངས་ཆུས་བྱང་ས་ཀྱི་མཐུད་པ་གང་ཞིག་ཆབ་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་རྩོད་པའི་ངོས་ནས་བསྟན་ས་བ་དང། ས་མས་ཅན་ཐམས་ཅད་ཀྱི་བདེ་དོན་གང་ཞིག་སྒྲ་ཚོགས་འཚོ་བའི་ངོས་ནས་རྩོགས་ས་བ་ནི་ས་ཆེན་ཕྱི་ལས་ཕལ་བའི་ཆུ་ཚད་ཀྱི་ཁ་ཏོན་ལྟར་ཏོང། དེ་དུས་ཆུ་གར་དུ་ཆོས་ལུགས་གྲུབ་མཐའ་རྣ་མོག་མོག་གི་སྒྲ་བཞིན་འདུག་ཀྱང། གན་རྒྱ་ཁོང(བོད་རྣམ་དུ)ཟླ་མ་མ་ཡིན། སྒྲལ་ཆུ་མ་ཡིན། དགེ་བའི་བཤེས་ཀྱང་མ་ཡིན་མོད། མི་ས་ཕས་དགེ་བའི་རང་བཞིན་ལ་ཀུན་ཏྲིས་གོ་བདེ་བའི་བདེན་པ་རྒྱ་བཏགས་ཏེ། ཆོས་དོན་ཁྱད་དོན་ལ་སྒྲར། ཁྱད་དོན་ཆོས་དོན་ལ་སྒྲར། སྒར་ཏེ་འབྱོར་བ་གང་དེའི་ཕྱིར་དུ་ཡུ་ཚུགས་མཐར་ཆུ་ལ་མཐུད་པ་ལ་ཆུ་ཏྲ་འབྱམ་མང་པོ་རྣམ་ས་འབྲར་ཏེ་ཁྱད་དོན་ཆུབས་ཆེན་ཟླུབ་པ་དེར་བོད་མི་ཆུམས་ཡིད་ཆེས་དཀའ་བའི་ཚོད་རེད། འོན་ཀྱང། ཐུང་བ་ཅི་ཐུང་བ་རང་ཡིན་ཏེ། ལྟ་མོ་ནས་འགྲོ་མིའི་དབལ་ཡོན་ཀྱི་མཀོ་ཁྲངས་ཡིན་ཐྱོང་བའི་ཆུ་གར་ཀྱི་ཞིང་ས་ལས་གན་ཇིའི་འཚེ་མེད་ཞེ་བའི་ཆབ་ཁྱིད་འཕབ་ཚོད་ཀྱི་ཐུད་ལྟར་ཀྱི་ཐུག་འབྲས་དེ་འདྲ་ཐུང་བ་ལ་ཆུ་ཏེ་མེད་པ་ག་ལ་ཡིན། ཆུ་དང་འབྲས་ཏྲའི་ཚུལ་དུ་ལྟའོ།།

ཚད་གཅིག་ནས་བཤད་ན། གན་ཇིའི་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཅི་ཆབ་ཁྱིད་འཕབ་ཚོད་ཀྱི་

ཐབས་ཤིག་ཏུ་མཐོང་མོད། ཁོང་གིས་དེ་ལྟར་མི་ལྟ་སྟེ་གང་དེ་ཉམས་བཞེས་དང་ལག་
ལེན་དང་སྒྲུབ་པ་ཉམས་ལེན་ཞིག་ཏུ་གཟིགས་ཀྱི་འདུག་ བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་སུ་སཾ་ཐུ་
ཏ་སྟེ་ལེགས་སྒྲར་གྱི་བརྡ་ལས་ཏྲངས་པའི་ས་ཏ་སྟེ་དགེ་བ་དང་ལེགས་པ་དང་བཏུ་ཤིས་
པའི་དོན་འགྲུར་བས་བདེན་པ་ཞེས་པའི་གོ་དོན་འདུས་པར་མ་ཟད། ཡ་ཏིམ་ལུ་སྟེ་
འཆོ་བ་མེད་པའི་དོན་ཡང་འདུས། བོད་ཀྱི་བཤད་སྦྱངས་ལྟར་ན། ཐེག་པ་ཅི་ཡང་མི་བྱ་
བ་དང་དགེ་བ་ཕྱན་སྲུམ་ཚོགས་པར་སྒྲུབ་པའི་ཚེས་དོན་དེ་གན་ཏྲིས་འགྲོ་མིའི་རང་
དབང་དང་ཐོབ་ཐང་རྩོད་པའི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་རྩོད་ཀྱི་སྒང་ལ་སྒྲུབ་པ་ཉམས་ལེན་
བྱས་སོང་བ་དང་། ཡང་བོད་ཀྱི་བཤད་སྦྱངས་ལྟར་ས་ཅན་ཐམས་ཅད་མ་རྒྱ་སྐོམ་
དགོས་པ་དེ་འདྲའི་བློ་ཡུལ་དུ་མི་ཞོང་བ་མ་གས་ཤང་། འགྲོ་བ་མི་རྣམས་ཀྱི་ཕན་
ཚུན་གཅིག་ལ་གཅིག་མ་ལྟོས་པར་འཚོ་བ་དཀའ་ཞིང་། གཅིག་ལ་གཅིག་ལྟོས་པའི་མི་
ཆེའི་ནང་ལ་ཕན་ཚུན་མཐའ་འཕྲེལ་གྱིས་གནས་པ་བདེན་པར་སོང་ཕྱིར་ཁོང་ཉིད་ཆབ་
སྲིད་ཀྱི་ལས་ལ་ཞུགས་པའི་རྒྱུ་མཚན་ཡོད་པ་དེ་བཞིན། མི་རྣམས་ཀྱི་ཕྱོ་ཀུ་དང་གཉིན་
ཉེ་ནང་ལྟར་རང་དབང་དང་འདྲ་མཉམ་དང་དགའ་བས་འཚོ་བ་ཚོས་ཉིད་ལགས་ན། ཕན་ཚུན་གཅོད་པ་དང་འཆོ་བར་བྱེད་པ་འོས་མ་ཡིན་པར་དགོངས་པ་གང་ཞིག་སྤྱོད་
ལམ་ནས་བསྟན་པ་དབེར་ན། བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་སྤྱོད་རྣམས། མི་རྣམས་བྱག་པོའི་
ལས་ལ་འཇུག་པ་མཐོང་ཕེངས་རེར། ཁོང་གིས“དཔའ་བོའི་མཚོན་ཆ”དུ་བསམ་པའི་
སྒྲུང་གནས་སམ་ཟས་བཅད་ཀྱི་མཐད་པས་སེམས་ཅན་གྱི་བྱག་པོའི་ལས་སྐོ་བཀག་
ཅིང་། སྐུ་ཆོ་ཀང་བོར་དེ་ལྟ་བུའི་ཟས་བཅད་ཀྱི་མཐད་པ་ཕེངས16ལ་བསྟན་པ་དང་། དབྱིན་ཇིའི་དབང་སྒྲུར་པ་དང་ཐོབ་ཐང་རྩོད་སྐང་བ། འཆོ་མེད་བདེན་པའི་ཕྱིར་བ་
བཙོན་ཁང་བ་འགྲོ་བ་ཅི་དགའ་བའི་མཚོག་ཏུ་ཐུར་ཞེས་སྐུ་ཆོ་ཀང་ལ་ཕེངས18བ་
བཙོན་ལ་བཞུགས་པ་དང་། ཕེངས5ལ་ཟློག་གསོད་ཀྱི་ཉེན་ཁ་ཐྱོང་ནའང་། ནད་སོགས་
ཀྱིས་མ་ཡིན་པར་གྲོགས་བྱ་སྒྲུན་ཞིག་གི་ལག་ཏུ་འཆི་དགོས་ན་མི་བདག་ལ་ཁོང་ཁྲོ་
འཐྱང་བ་ལྟ་ཚོག བདག་གི་གཞན་དོན་གྱི་བསམ་པ་དེ་ནས་ཇོགས་པ་ཡིན་ཞེས་ཚོས་ཀྱི་
ཉམས་ལེན་སྐུ་ཆོ་ཀཅིག་ལ་མཐད་པས་ན། འཐམ་ཟླིང་འཇུག་ཆེན་གཉིས་པའི་ཟླས

དཱུ་ཙེ་ལིར་ཀྱིས་གཙོས་བའི་འཇར་མན་ན་ཅོ་བས་ཝོ་ལན་དང་ཅེ་ཁེ་རྒྱལ་ཁབ་སོགས་
བཙོམ་ཏེ་ཡ་ཀྱ་བྱ་བ་རྣམས་དམར་གསོད་བཏང་དུས་སྲུ། ཁོང་གིས་དེ་དག་ལ་འཚེ་མེད་
བསྟན་མེད་ཀྱིས་ངོ་རྩོལ་ཐུས་འཕྲས་ཀྱི་བར་བསྟན་ཅིང། ཇི་ལྟར་ཚུར་ཆོལ་གྱིས་དབྱིན་
ཇི་བ་རྣམས་དང་དབྱིན་ཇིའི་དབང་ཁོངས་རྒྱལ་ཁབ་ཀུན་གྱིས་འཇར་མན་ན་ཅོ་བ་ལ་
དམག་རྒྱག་རྒྱའི་འབོད་སྐུལ་བཏང་དུས། ཁོང་གིས་དམག་རྒྱག་པ་ནི་བདེན་པ་ལས་
ཡོག་པ་སྟེ། ཏེ་ཙེ་ལིར་དང་མུ་སོ་ལི་ཏི(མུ་སོ་ལི་ཏི།(B ·Mussolini,墨索里尼,1883-
1945) དབྱི་ཐ་ལིའི་རྒྱལ་པོའི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྲིད་བློན་ཁྲི་ཐོག་ཡང40པ། སྐེར་གཙོད་པ།
ཐ་ཡི་སི་རིང་ལུགས་གསར་གཏོད་པ།)སོགས་ previous ལ་ཅན་དག་གིས་དབང་འདུལ་བྱེད་
སྐྱེང་འདོད་ནི་བཙན་བཟུང་བྱེད་ཚུགས་དང། འོན་ཀང་ཁྱོད་ཆོའི་བདེན་པའི་ཡུ་
ཚུགས་ནི་མ་ཉམས་པ་དགོས་ཞེས་གསུངས་པ་ལྟ་བུ་དང། ཡང་མུ་སོ་ལི་ཏིས་གྲོང་ཆེན་
ཡ་ཐྲེ་རི་ཁའི་རྒྱལ་ཁབ་ཡེ་ཅོ་ཡོ་ཡི་ཡ་ལ་བཙན་འཛུལ་བྱས་རྒྱབས་ཁོང་གིས། གཞན་ཀྱི་
གསོད་གཏུབ་ལ་བཟོད་པ་སྐོམ་པའི་ཕན་འབྲས་ནི་འཁྱག་འཛིང་བྱས་པའི་འབྲས་བུ་
ལས་ཆེ་བ་ཡོད་པའི་དོན་བསྟན་ཅིང། རྒྱལ་ཁབ་དེའི་སྲིད་གཞུང་གིས་བཙན་འཛུལ་པ་
ལ་མགོ་སྐྱོང་པ་ཐོས་པ་ན། ཟློག་ཏུ་མེད་པའི་མཐུག་འབྲས་དང་དུ་ལེན་རིགས་པ་ཡིན།
གྲེན་ཏུགས་ཚ་བོའི་དམར་གསོད་ཕྲེངས་ཤིག་གི་ལས་རོགས་སྲུ་མ་སོང་བ་དེ་བསྟགས་
པར་འོས་སོགས་གསུངས་ཤིང་དགེ་བ་ལ་ཏུ་ཏུ་གཞོལ་བའི་བཏུལ་ཞུགས་འཆང་ཞིང་
བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ལ་གནས་སོ།།
དེ་ཡང་ཁོང་གིས། གདུག་རྩུབ་ཅན་གྱི་དབང་སྐྱེར་པ་ཕྲ་བའི་མི་རྣམས་ལ་བདེན་པ་དང་
དགའ་བའི་བག་ཆགས་མ་ས་པ་མ་གཏོགས། ཆམ་ཞིག་བག་ཆགས་དེ་ངེས་པར་ས་ད
ངེས་སྲུ་འདོད་ཅིང། ཁོང་གིས། བདག་རེ་བ་ཟད་དུས་སྲུའང་འདི་ལྟར་བྱ། ལོ་རྒྱས
ག་དུས་ཡིན་ཀྱང་བདེན་པ་དང་དགའ་བ་ཉག་གཅིག་རྒྱལ་བ་ཡིན། ལོ་རྒྱས་སྲུ་བཀོད
པའི་རྗེ་ངན་བྱག་ཕྱལ་ཅན་དང་ལག་དམར་པ་རྣམས་རེ་ཞིག་འབྱན་ཀྱི་དོ་མེད་པ་ལྟར
སྣང་ནའང། མཐའ་མའི་ཚེ་ན་ལམ་པར་འགྱུར་བ་ཆོས་ཉིད་ཡིན་པ་དེ་རྣག་ཏུ་བྱ་ཀྱི
ཡོད་ཅེས་དང། འཇམ་གྲིང་འདིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཡོད་དོ་ཅོག་གི་འཕབ་ཆོད་བྱེད་སྟངས་ནི་

བསྒ་ཆོད་ཀྱི་ལས་ཏེ། རང་གིས་དགྲ་བོར་རྩོམ་པ་ལ་འཁོན་ལན་སྒྲོག་པ་ལས་མ་འདས། འཔམ་གྲིང་ཀུན་འཁོན་འཛིན་ཞེ་ནད་ལ་ཞེན་པ་ལོག་སྟེ་ཐར་ལམ་འཚོལ་གྱི་འདུག་ན། གནའ་བོའི་རྒྱལ་ཁབ་སྟེ་རྒྱ་གར་གྱི་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་སམ་ཟླར་ཟག་མི་གཏོར་བའི་གསར་བཟོ་འདིས་འཔམ་གྲིང་ལ་ཐར་ལམ་བསྟན་པ་ཡིན་ཞེས་བདག་གིས་ཁ་ཚོན་བཅད་དེ་སྟེ། བདག་ལ་མཚོན་ན་དུས་ཡུན་རིང་པོར་སྒྲུག་དགོས་ནའང། ཟག་གི་རྒྱ་མཚོ་བསྒྲིལ་ཏེ་ལོན་པའི་རང་དབང་ཅི་བདག་གི་རྒྱལ་ཁབ་ལ་དགོས་པ་མེད་དོ་ཞེས་འཐབ་ཚོད་སྐང་ལ་ནམ་ཡང་འཆོ་མེད་ཞི་བ་ཅམས་སྲུ་བཞེས་པ་སྟེ། དངོས་གནས“ཚོས་གྲིང་ཟླང་འབྲེལ”ལམ“གྲིད་ཚོས་ཟླང་འབྲེལ”ཀྱི་ལམ་བསྟན་ཅིང་སྒྲུབ་པ་ཅམས་ལེན་ལ་གཞོལ་བའོ།།

དེ་ལྟ་མོད་ཀྱི། གན་ཏྲིའི་ཆབ་གྲིད་ཀྱི་རིག་པའམ་བསམ་བློ་མ་རྟོགས་པ་དང་། བདང་ཆ་འཕྲོག་ལེན་དང་ཚོད་འཛིན་བྱེད་པ་མི་ཆབ་གྲིད་ཀྱི་གྲོག་སྟོང་བཟློད་གཞི་ཡིན་པར་སྟམ་པ་དང་། སྟབས་བསྟན་དོན་བྱེད་ཀྱི་དངོས་ཕན་རིང་ལུགས་མི་ཆབ་གྲིད་ཀྱི་ཆེས་མཐའི་ཙ་དོན་ཡིན་པར་རྩོམ་པ་སྟེ། གཡོ་སྒྲ་དང་གསང་སྒྲབ། ཕར་འབྲིད་ཚུར་ཟླ་ཞས་ཆེ་བའི་ཆབ་གྲིད་པ་དག་གིས“དང་པོ་ཁྱིམས་ཚོད་པ་ཡིན་ཞིང་ད་ལྟ་ངན་པའི་རྒྱུ་ཆར་ཐུར་པ་དགེ་སྦྱོང་གཅིར་བ་ཞིག་ཏུ་ཐལ་ནས་ཀྱང་ཁ་ཅིག་ལ་ཆ་ངོན་ཁ་ཤས་ཡོད་ཀྱི་ཡིན་ཏེ་ཁ་ཅིག་ལ་ཆ་ངོན་ཁ་ཤས་ཡོད་ཀྱི་ཡིན”(ཆུར་ཆེལ་གྱི་རྒྱང་ཆ་དོན་བསྡུར)ཅེས་དང་། “.....བལྟས་ཚོད་ཏུ་ཅི་འདྲའི་ཐ་མལ་སྒྲོན་གྱིས་མ་གོས་པ་ལྟ་བུ་ཞིག་ཏུ་སྣང་ནའང་། དོན་ལ་ཁོ་མི་གཡོ་ཐེལ་དང་འཕྲལ་ཅན་ཞིག་འདུག”(《གན་ཏྲི》 ཞེས་པའི་གླིག་བཟློག་ཏུ་འཁབ་ཚོག)ཅེས་བྱར་ཐ་དང་དམའ་འབེབས་བྱས་ཐྱོང་ལ། “གན་ཏྲི་ལྟ་བུའི་ཏུང་བསྟན་བྱེད་མཁན་དེ་འདྲ་ལྷོན་ཆད་ཀྱང་ཁྱུ་དང་ཁྱུ་བྱས་ནས་ཐུང་མོད། མཇུག་མཐར་བཐོ་ལྟ་ཡོར་བའི་འབྲས་བུ་མ་གཏོགས་མ་ལོན་པ་དེ་ཙམ་རེད། དེ་དག་མི་མི་དམངས་ལས་བློ་ལོག་པ་དང་། བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་ཀྱི་ངན་རོགས་པ་རེད”(ས་ཏ་ལེན་གྱི་རྒྱང་ཆ་དོན་བསྡུར)ཅེས་མ་ཏེས་ཁག་གཡོགས་ཕེབས་ཐྱོང་བ་དང་། “ཆབ་གྲིད་ཐད་གན་ཏྲི་ལ་ཅི་འདྲའི་གསར་བཟོ་ཆེ་

རབས།། ཁོ་རེ་ཆོས་ལུགས་དང་རིག་གནས་རྒྱུད་པ་ལྟར་གསོ་བྱ་འདོད་མཁན་ཞིག་ཡིན་ཕྱིར། སྒྲ་ཆོགས་ཐད་ལོག་ལྷོད་པ་ངེས་ཅན་ཞིག་རེད”M·N·རོའི་ཡི་རྒྱད་ཆ། (M·N·Roy,罗易,1887-1954) རྒྱ་གར་གྱི་གསར་བཟོ་པ་དང་། མཚན་ཉིད་རིག་པ་མཁན། ཆབ་སྲིད་གཞུང་ལུགས་མཁན། སྒྲ་ཆོགས་དོན་གཉིར་མཁན་རོ།། ཅོས་དགག་གཞག་བྱེད་མཁན་ཡང་ཐུང་ལྷོང་ཡོད་པ་རེད།ཆ

ཡིན་རབས།། ཕྱི་ཕྱིར་གདེང་འཛིག་མ་ཐོབ་རང་ཐོབ་སྟེ། “གན་ཏྲི་ཁོང་དཀོ་བཙན་རྒྱལ་རིང་ལུགས་པའི་ངན་རོགས་པ་མ་ཡིན། ཁོང་རེ་མི་དམངས་མང་ཚོགས་ལ་ལྷོད་ལྷོང་གནང་མཁས་དང་། ཏུས་རྒྱ་ཏུ་རང་ཉིད་ཀྱི་རོར་འཕྲལ་ཡོ་བསྐང་བྱེད་ཐུབ་མཁན། ཡོ་རྒྱས་འཕེལ་རྒྱས་ཀྱི་དགོས་མཁོ་དང་བསྟན་ཏེས་མཁན་ཞིག་ཡིན་ཕྱིར། མི་དམངས་མང་ཚོགས་ཀྱི་གཙོ་འཛིན་ཞིག་ཡིན”(S·A·ཏན་ཌི་ཡི་རྒྱད་ཆ། རྒྱ་གར་ཐུན་མོང་ཐོན་ལྷོད་ཚོགས་པའི་གཙོ་འཛིན།)ཞེས1969ལོར་གན་ཏྲི་འཕྲུངས་ནས་མི་ལོ་བརྒྱ་འཁོར་བར་རྗེས་ཏན་ཞུ་རྒྱབས། ཁོང་དང་ལྷ་ཐུབ་མི་མཐུན་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་དམར་ཕྱོགས་ཚོགས་པ་དག་གི་ཚོགས་གཙོས་ཀྱང་དེ་ལྷར་གདེང་འཛིག་བྱས་འདུག་ཅིང་། དེ་བས་ཀྱང་། “འཕགས་པ་གན་ཏྲིས་རང་གི་སྒྲན་ཟླ་དྲང་ཕྱར་གསུམ་པོ་གཉིད་ལས་བསྐངས་ཤིང་། དབྱིན་རྗེ་བཙན་རྒྱལ་ཆེན་མོ་གཡོ་འགྱུལ་བཟོས་སོང”(རའོ་མན་རའོ་ལན་གྱི་རྒྱད་ཆ། (Romain Rolland,罗曼·罗兰,1866-1944)ཐྭ་རན་སིའི་ཚོམ་མཁན་ཀྱགས་ཅན། 1915ལོར་ནའོ་པེལ་ཚོམ་རིག་གཟེངས་རྒྱགས་ཐོབ་པ། བརྩམས་ཚོས《ཆོས་ཆེན་དམ་པ་གསུམ་གྱི་རྣམ་ཐར》སོགས་འདུག)ཞེས་པ་ལྷར། གན་ཏྲིའི་ཆབ་ཁྲིད་འཐབ་ཚོད་ཀྱི་རིག་པའམ་འཆོ་མེད་ཞེ་བའི་ཐབས་ལམ་དེས་རྒྱ་གར་མི་རིགས་རང་བཙན་ལས་འགྲལ་ལ་ཡར་སྐྱལ་གྱི་དགེ་མཚན་ཀུས་པ་ཆེན་པོ་ཐོན་པ་དང་། ཀྱང་རེ་སོ་སྟེ་རྒྱ་གར་རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པ་དེ་ཚོགས་པ་ཅམ་ཆུང་ཞིག་ནས་མི་དམངས་ཀྱི་མོས་གྲས་དགའ་བས་ཐོབ་པའི་ཚོགས་པ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་ཆགས་པའི་རྒྱ་རྒྱན་བྱས་པ། དབྱིན་རྗེའི་དབང་སྐྱར་པ་ལ་ཆབ་ཁྲིད་གནོན་ཀྱགས་ལྷོད་པོ་ལྷད་མཐར་རྒྱ་གར་མི་རིགས་རང་བཙན་ལ་མཐུན་རྒྱན་གང་ལེགས་བསྐྱན་ཐྲོང་བ་བཙས་འཇམ་

སྒྲིང་ཧར་ནྱབ་ཀྱན་གྱིས།ཁས་མི་ལེན་རང་ལེན་ཆགས་འདུག་གོ།ཞེ

(2)ཐོབ་ཐང་ཞེ་བས་རྩོད་པའི་དེད་དཔོན་དུ་ཐྱར་པ།ཞེ

འཇམ་གྲིང་གི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་རྩོད་ཀྱི་རྒྱམ་པའི་ཆ་ནས་བཧད་ན། ཞེ་བས་འཐབ་རྩོད་ཏྲེད་པའི་སྒོལ་གྱི་མགོ་ཁྱངས་ཅི་གན་རྒྱིས།ཁོང་རང་གི་ལྷ་སྒྲོད་མཆོན་ཕྱིར་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་སུ་བཏགས་པའམ། ཡོངས་ཀྱགས་སུ་འཛེ་མེད་བསྟན་མེད་དུ་འབོད་པ་འདི་ལ་ཐུག་འདུག ཕྱི་ཕྲེར་ཀྱན་ལ་ཐོབ་ཐང་རྩོད་པའི་ཐབས་ཚུལ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཞིག་སྒོལ་བཏོད་པར་མཐད་པ་དེས་ཆུ་བོ་གང་ཇི་སྟེད་ཅི་གསོ་ཐར་ཐུས་ཧིང་། དེས་དེ་ཧེད་ནས་བཟུང་འཇམ་གྲིང་གི་མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་རྩོད་པའི་འཐབ་རྩོད་ཀྱི་ལས་གཞི་ལ་ཀྱགས་རྒྱུན་ཟབ་མོ་ཞོག་ཡོད་ཚུལ་སྟོང་།ཞེ

འདི་ལྟར་གན་རྒྱིའི་གསུང་བོན་དུ། འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་ལོ་རྒྱུས་ཡིག་ཆ་ལ་བལྟས་ན། མི་རྒྱམས་ཐོག་མ་ཉིད་ནས་ལན་ཚུན་འཁོན་འཛིན་བང། གསོད་གཏྲབ། འཐབ་རིས་ཀྱིས་བྱས་པའི་གནས་ཚུལ་མཐོང་དུ་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། འདི་ལྟར་འཛེ་བ་མེད་པ་བང་ཞེ་བ་ལ་གནས་པའི་ཚུལ་ཅི་མཐོང་དུ་མེད། གལ་སྲིད་ལོ་རྒྱུས་ལ་ཡོད་པ་དེ་ལྟར་དེ་ཁོ་ན་ཡིན་ན་ཅི་འགྲོ་བ་མི་རྒྱམས་ལྟ་མོ་ནས་རྒྱུད་ཆད་དེ་ཕྱི་མ་ཡོད་སྲིད་ཀྱི་མ་རེད། བདེན་པ་ཞིག་ལ། མི་རྒྱམས་ཅི་ལན་ཚུན་ཞེ་བདེ་བང། མཐའ་མཇུན། བྱམས་བཟོའི་ལེམས་ཀྱི་སྟྲོང་སྟོབས་ལ་བརྟེན་ནས་འཚོ་ཐུབ་པ་ཟླུང་ཡོད། ཁོ་བོའི་བདེན་པའི་སྟོབས་ཤུགས་ལེམས་ཀྱི་སྟྲོང་སྟོབས། ཡང་ན་ལེམས་ཀྱི་རང་སྒྲོང་འདི་ཅི་ཏག་ཏག་ལོ་རྒྱུས་སུ་བཙལ་ཀྱང་མཐོང་དུ་མེད་པའི་བདེན་པ་དེ་ཡིན་ཏེ། འཚོ་མེད་ཞེ་བའི་རང་བཞིན་ཅན་ཡིན་མོ།། ཞེས་བདེན་པ་བསྟན་འདུག་ནའང། “མེ་མདའི་ཁ་ལས་སྲིད་དབང་ཐོན”པར་སྨྲ་བ་དང། དམར་པོ་ཁྲག་གིས་རྒྱལ་ཁ་ལེན་པར་འདོད་པ། མི་བྱའི་ཐོབ་ཐང་དམ་ཏྲག་གིས་གཙོན་པར་ཏྲེད་པ། ཅིས་ཀྱང་ཏྲག་ཕོའི་ལས་ལ་ཇམ་ཇམ་གྱིས་འཇུག་པར་ཏྲེད་པའི་རིགས་ཀྱིས་ཅི་ཞི་བའི་འཐབ་རྩོད་གང་དེར་སྟོང་འཛོག་མི་ཏྲེད་ལས་ཆེ་མོད། འོན་ཀྱང། གན་རྒྱི་དང་གན་རྒྱི་ལ་ས་གས་པའི་སྐྱེས་བུ་ཆེན་པོ་རྣམས་ཀྱིས་ཅི་ཏག་ཏག་ཅམས་ལེན་དེ་དང། ཐབས་ལམ་དེ་དང། གཏན་ཚིགས་དེ་དང། ཡུ་ཚུགས་དེ་ལ་

བརྟེན་རས་ཞི་བའི་རྒྱལ་སར་འཕོད་ཅིང་འཇམ་གྲིང་ཡོངས་ལ་བདེན་པའི་མན་ངག་
བསྟན་སོང་།།

ཇི་སྐད་དུ་གན་ཏྲིས་གསུངས་པ། བདག་གིས་ཤེས་པ་ལྟར་ན། ང་ཚོའི་འཕགས་རྒྱུད་ལ་
འཇམ་གྲིང་ཡོངས་ཀྱིས་འདི་ལྟར་དོ་སྣང་བྱེད་དོན་དེ། རྒྱ་གར་གྱིས་རང་ཉིད་བཅིངས་
འགྲོལ་གྱི་ཕྱིར་དུ་འཕགས་བཞིན་པ་ལ་མ་ཡིན་ཏེ། ང་ཚོས་བཅིངས་འགྲོལ་རྒྱུད་ལེན་གྱི་
བྱེད་ཐབས་གང་དེ་ཐུན་མོང་མ་ཡིན་པ་ཞིག་དང་། ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ཟིན་ཐོར་བཀོད་པའི་མི་
རིགས་གང་གིས་ཀྱང་མ་བསྟེན་པའི་ཐབས་ཤེས་ཤིག་ཡིན་པའི་རྒྱུ་མཚན་གྱིས་རེད་
ཅེས་པ་ལྟར་ལགས་ཏེ། འཚེ་མེད་ཞི་བའི་ཐབས་ཤེས་དེས་གནའ་བོའི་ཤེས་རིག་གི་མཏོ་
ཁྲངས་སུ་ཆགས་པ་དང་། བོད་ཀྱི་ཁྱིམ་མཆོས་སུ་གནས་པའི་རྒྱ་གར་གང་དེ་ཟུངས་
ཁག་ཆེན་པོ་གཉིས་མ་དགོས་པ་དང་ཆེ་གྲོག་མང་པོ་ཤོར་མ་དགོས་པའི་ངང་ལ། མི་ཚེ་
ཉིས་བརྒྱ་མ་ཡོངས་ཙམ་ལ་དབང་སྒྱུར་པའི་དབྱིན་ཇིའི་དབང་འོག་ལས་ཐར་བར་བྱས་
པ་སྟེ་འཇམ་གྲིང་འདི་ལ་ང་མཚར་རྟོགས་པོ་ཆེ་བསྒྲུན་སོང་ངོ་།།

སྒྲོར་བཤད་ན། གན་ཏྲིས་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་སམ་འཚེ་མེད་ཞི་བས་ཐོབ་ཐང་རྩོད་
པའི་དུས་དེ་ཧི་ཏཱ་ཏཱ་རྒྱ་ནག་པས་གྲུང་ཁན་ཏང་མ་ཐྱན་མོང་ཐོན་སྒྲེད་ཚོགས་
པར་འབོད་པའི་དམར་ཕྱོགས་ཚོགས་པའི་ལྷ་གྲྭབ་ཀྱི་ཆུང་ཀུ་འཇམ་གྲིང་ཡོངས་ལ་
རྒྱས་པའི་ལོ་རབས་སུ་སྐབས་ཁེལ་འདུག་ དམར་ཕོའི་ལྷ་གྲྭབ་ཏུ་མར་ཁེ་སི་དང་ཡེན་ཀེ་
སིའི་འཇིག་རྟེན་ལྷ་ཚུལ་དང་རིག་གཞུང་རྒྱལ་མཚན་དུ་འཕྱར་བ་སྟེ། རྒྱོར་ལ་དབང་
བའི་ཐོན་སྒྲེད་དབང་ཆ་རུ་སྟོངས་སུ་ཐྱར་ཏེ། གླལ་རིམ་ལམ་ལུགས་མེད་པ་དང་། ཁྱོད་
གཞུང་མེད་པ་དེ་བཞིན་ཐྱན་མོང་ཐོན་སྒྲེད་ཀྱི་སྒྲོ་ཚོགས་ཤིག་བཟོ་བ་དང་། མ་འོངས་
མཐའ་མའི་དུས་སུ་གླལ་རིམ་སྒྲོ་ཚོགས་ཡོད་རྒྱ་གྲུང་ཁན་རིང་ལུགས་སམ་ཐྱན་མོང་
ཐོན་སྒྲེད་རིང་ལུགས་ཀྱི་གླལ་རིམ་མེད་པའི་སྒྲོ་ཚོགས་སུ་སྐྱེས་རྒྱ་ཡིན་པ་བློས་
བསྟངས་བྱས་ཤིང་། འདི་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་འབྱོར་མེད་པ་རྣམས་ཀ་ཅའ་ཀཱོན་དང་
དབྱལ་ཡོངས་ཀྱི་བཅིངས་པ་ལས་དགྲོལ་དགོས་པའི་བསམ་བློ་བསྟན་པ་གང་ཞིག ཕྱི་
ཕྱིར་ཆབ་སྲིད་པ་རྣམས་ཀྱིས་རིག་གཞུང་གང་དེ་བཟོ་བཅོས་བེད་སྤྱོད་དང་བཅས།

འབྱོར་མེད་ཀླལ་རིམ་མམ་བཟོ་པ་ཀླལ་རིམ་གྱིས་སྒྲིང་དབང་སྐེར་འཛིན་བྱེད་པ་ཡིན་
ལ་དེ་ཅི་སྨྱོ་ཚོགས་རིང་ལུགས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ལམ་ལུགས་ཡིན་ཟེར་ཏེ། སྒྲིང་དབང་གི་
བདག་པོ་ཅི་འབྱོར་མེད་ཀླལ་རིམ་ཡིན་ལ་དེའང་ཕྱན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་ཚོགས་པས་འགོ་
ཁྲིད་བྱེད་པ་དང་། འབྱོར་མེད་ཀླལ་རིམ་གྱིས་བྱ་བཀོ་གསར་བཟོ་ལ་བརྟེན་ནས་
འབྱོར་ལྡན་ཀླལ་རིམ་གྱི་དབང་སྐྱར་ལམ་ལུགས་ཆ་བཆག་བཏང་ནས་རང་ཉིད་ཀྱི་
དབང་སྐྱར་ལམ་ལུགས་འཛུགས་རྒྱ་ཡིན་པ་དང་། འབྱོར་མེད་པ་རྣམས་བཅིངས་པ་
ལས་བཀོལ་པ་དང་ཆབས་ཅིག་སྨྱོ་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་གསར་བཟོ་ལ་ངོ་རྩོལ་དང་། སྨྱོ་
ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་འཛུགས་སྐྲན་ལ་གཉོར་བཆག་བྱེད་མཁན་གྱི་དགྱེས་ཕྱུགས་ཀླལ་
རིམ་ཆར་བཅད་དེ། སྨྱོ་ཚོགས་རིང་ལུགས་ཀྱི་སྨྱོ་ལ་དབང་བའི་ལམ་ལུགས་བཙུགས་
ནས་རིམ་བཞིན་ཕྱན་མོང་ཐོན་སྐྱེད་རིང་ལུགས་མངོན་དུ་འགྱུར་བར་མཛད་རྒྱུན་
བསྐྱན་པ་ཡིན་སོགས་ཟེར་ནས། འཛམ་གླིང་ཡོ་རོབ་ནས་ཨེ་ཥ་ཡ་བར་དང་། ཨ་ཐྲེ་རི་
ཁ་ནས་ཨ་མེ་རི་ཁ་ལྷོ་ཕྱོགས་བར་དུ་དམར་པོའི་ལྷ་ཕྲྀན་ཀྱིས་ཡུགས་ཀཱི་ཏུ་ཁེབས་པ།
དངོས་ཀནས“མཆོ་བཞི་འཁྱོམ་ཞིང་གླིང་ལྷ་ཀཡོ”བར་བྱས་ཏེ“སྒྲིང་དབང་སྐེར་
འཛིན”ཀཱི་ཀི་ཁ་ཐུག་དབང་ཤེད་ཀྱིས་མ་ཁྱབ་པ་མེད་པའི་བཟོ་ལྷ་མངོན་ཐྱོང་བ་དེ་
བཞིན། རྒྱ་ཀར་དྭངར་ཐུག་པོའི་ལས་སྨྱོར་ལ་མོས་པའི་དམར་པོའི་ལྷ་ཕྲྀན་ཀྱི་དགྲང་
ཀྱུགས་རྒྱས་མོད། ཀན་ཏྲི་ཅི་མང་ཚོགས་དང་སྐྱན་ཕོག་ཀཱི་ཏུ་བཞུགས་ཏེ། འབྱོར་
ལྡན་འབྱོར་མེད་དང་མཚོ་དམའ་རབ་འབྲིང་ཐམས་ཅད་མ་ཉམ་ཉིད་དུ་གཟིགས་ཤིང་།
སྐྱིང་ན་མ་ཉམ་སྐྱིང་དང་སྐྱ་ན་མ་ཉམ་སྐྱ་གི་ཁྱད་བཟོད་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་
འཆོ་མེད་ཞི་བས་ཕོབ་ཐང་ཅོད་ཅིང“རྒྱལ་གྲས་བྱང་ཆུབ་སེམས་དཔའི་སྨྱོད་པ”སྨྱད་པ་
དེ་ལྟ་ན། མང་ཚོགས་ཀྱི་རྒྱབ་སྐྱོར་ཡོད་པའི་དབང་གིས་ཁོང་ཉིད་ཁོངས་ཞུགས་གནང་
ཞིང་དབྱ་ཁྲིད་མཐུད་པའི་ཀུང་རེ་སིའམ་རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པས་རྒྱ་གར་
ཡོངས་ལ་དབྱ་མཐུད་སྟ་འདྲེན་གྱི་ཏུས་པ་ཐོན་ཏེ། ཚོས་ལུགས་གྲྭབ་མཐའ་སྟ་ཚོགས་
ཕྱོགས་འགལ་དྲ་མ་སོང་བ་དང་། རྒྱ་ཀར་མི་གྲངས་མང་ཡང(རྐེབས་དེར་དྲང་ཕྱར་
གསུམ་དང་བྱེ་བ་ལྔ་སྟོག)ནང་འཐབ་ཏུ་མ་འཁྱུག་པ། དབང་སྐྱར་མི་གྲངས་ཀྱང་

ཡང(རྒྱལས་དེར་ཆིག་འབྲུམ་ལྔག)གསོད་གཏོད་ཏུ་མ་སྲུར་པ། གདུག་རྩུབ་ཏག་པོ་ཐྱོད་པའི་གཞན་དབང་དུ་མ་ཚུད་པ། དབེར་ན། རྒྱ་ནག་ནང་ལྔར“འབྱོར་མེད་ཀླལ་རིམ་གྱི་ཏག་པོའི་གསར་བརྗེ”བགྱར་ཏེ་རོ་ཡི་རི་རབ་བཙུགས། ཁྱག་གི་རྒྱ་མཚོ་བཀྲི་ལ། དམར་འཛིང་གིས་མི་འབོར་ས་ཡ་མང་པོའི་ཐོག་ཕྱོགས་པ་དེ་འདྲ་མ་ཐུང་བ་ནི“སེམས་དཔའ་ཆེན་པོ”གན་རྒྱིའི་སྒྲ་ཏིན་མ་ཡིན་ཞེས་སྒྲས་ཀྱང་བཟོད་མི་ནུས་པ་དེ་འདྲ་རེད།嘉

དེ་ལྟ་མོད་ཀྱི། ཁོང་གི་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་སམ་འཚེ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་ལས་འགྲུལ་ལ་ཟླར་ཕྱོགས་ནས་དང་། ཕྱོག་ཕྱོགས་ནས་དང་། དམའ་ཕྱོགས་ནས་ལྟ་བ་ནི་ཡོད་དང་ཡོད་ཀྱི། ཁྱད་པར་དུ་ཀ་དང་ཁྱག་དང་ཤི་བའི་རོ་དང་། བཅན་ཚུགས་དང་གཏམ་བྱག་དང་གྲགས་ཀྱིས་གན་རྒྱིའི་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ལས་འགྲུལ་དེ་ཨི་འབྱོར་མེད་ཀླལ་རིམ་གྱི་བྱག་པོའི་གསར་བརྗེ་ཡི་ཚོས་ཉིད་དང་རྩ་དོན། རང་བཞིན་བཅས་དང་འགལ་བ་སྟེ། རྒྱ་ཆེའི་མང་ཚོགས་སྒྲལ་བློང་སྟེབ་ལངས་ཀྱིས་གསར་བརྗེ་བྱེད་སྐད་དུ། ཐལ་བྱས་སོང་བ་བསྟད་དེ་འཚེ་མེད་ཞེ་བ་ཅམས་སུ་ལེན་པ་ཟེར་བ་ཨི་གཉོམ་ཆུང་རྒྱང་བསྟན་ཆེ་བའི་རྟགས་ཡིན་ལ། དེས་མང་ཚོགས་ཀྱི་ཏྲུར་བཙོན་ལེམས་ཀྱུགས་གཅོག་པར་བྱེད་པ་དང་། གསར་བརྗེའི་གོ་སྐབས་འཚོར་བར་བྱེད་པ། གསར་བརྗེའི་དུས་ཡུན་འགོར་འགྱངས་བྱེད་པ་སྟེ་འབྲར་མགོ་ཐོ་བ་དང་མེ་ནང་ཆུ་ཟླུགས་ལྟར་འགྱོ་བར་མ་ཟད། ལ་རོལ་དགྱ་བོའི་ཇི་ཀ་ཉམས་བསྐྱེད་པ་ལ་ཀྱོགས་བྱེད་པར་འགྱར་ཕྱིར། འཚེ་མེད་ཞེ་བའི་ཚུ་དོན་དེས་མང་ཚོགས་རང་བཞིན་ཀྱི་ལས་འགྲུལ་སྐྱེད་ཡུག་པར་བྱེད་ཅས་སོགས་དགག་པ་དང་ཁྲིགས་དམོད་བྱེད་མཁན་ཡང་བྱུང་བ་དེ་ལྟ་བུའོ།།

ཡིན་ནའང་། གན་རྒྱིའི་གཟུགས་སྐྱེའི་བཀོད་པ་བསྟས་པ་ནི་ཟླ་གཟུ་བོར་གནས་མཁན་དག་གིས་ཅི་ཏང་གཅམ་རེ་བཞད་འདུག་སྟེ། “ཁོང(འཕགས་པ་གན་རྒྱི)ཅི་འགྱོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་རྒྱུ་འབྲས་ཟླ་མིག་གི་མཐྱིན་ཚབ་པའོ”(མར་ཞེལ་གྱི་སྐད་ཆ། (G ·C ·Marshall, 马歇尔,1880-1959)ཡ་རིའི་དམག་དོན་མཁན་དང་ཆབ་སྲིད་མཁན། ཕྱི་འབྲེལ་

མཁན། འཕྲིག་ཆེན་གཉིས་པའི་རྗེས་སུ“མར་ཞེལ་ཡོ་རོབ་ཀྱམས་གསོ་འཚར་
གཞི”བཙོས་པས1953ལོར་ནས་པེལ་ཞི་བདེའི་གཟིར་ཁྲག་ཐོབ་པ།)ཞེས་དང་།
“འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་བརྩེ་ཆེན་ལ་ཡིད་ཆེས་མཁན་ཞིག་ཡིན་ཕྱིན། གན་ཧྲི་སྒྲ
གཅིགས་པ་དེར་ནམ་ཡང་སྐྱོ་གདུང་གིས་རོན་ཏེ་ཏ་བཀྲམ་པར་འཚུར་རོ”(G ·ཀི་ཏུལ
གྱི་སྐད་ཆ། (G ·Bidault,皮杜尔)ཆུ་རན་སིའི་ཆབ་སྲིད་མཁན་དང་། 1946.6-
1946.12བར་གྱི་སྲིད་འཛིན།)ཞེས་དང་། “ང་ཚོའི་ཕྱི་རབས་པ་རྣམས་ནི། འདི་ལྟ་བུའི
སྐེས་བུ་དངོས་སུ་བྱོན་པར་ཏན་པ་ཅམ་ཡང་མེད་ལས་ཆེ། .....ངས་བསམ་ན་གན
རྒྱའི་ལྟ་བ་ནི་ང་ལྟའི་དུས་སྐབས་འདིའི་ཆབ་སྲིད་པ་ཡོད་ཚད་ཀྱི་ལྟ་བ་ལས་ཁྱད་པར
དུ་འཕགས་འདུག ང་ཚོས་ཁོང་གི་སེམས་ཤུགས་ནང་བཞིན་ཏུར་བཙོན་བསྐྱེད་རིགས
པ་སྟེ། དམིགས་ཡུལ་དུ་སྐེབས་ཕྱིར་ཏན་སྟེད་པ་མ་ཡིན་པར། ཁྱོད་ཀྱིས་སྤྱན
ཆགས་སུ་ལྟ་བའི་སྟོབས་ཤུགས་དང་མནའ་འབྲེལ་མི་བྱེད་པ་ཏེ་ཡིན་འོས”(ཡེན་སི
ཏེན་གྱི་སྐད་ཆ།)ཞེས་བསྡགས་བརྗོད་ཆེན་པོ་གནང་མཁན་ཡོད་ཐྱོང་ཞིང་། ཁྱད་པར
དུ་ཁོང་གི་མཐར་རྣམ་སྐྱོང་མཁན་དག་གིས“མི་ལོ་སྟོང་གི་རྗེས་ནས་ཀྱང་། གང་དེས
ནམ་ཡང་ལྟ་ན་སྤྱག་པའི་འོད་གསལ་སྨོ་བར་བྱེད་པ་དང་། མི་རྣམས་ཀྱིས་འོད་བྲེར
སྟོང་དང་ལྡན་པ་འདི་སྔར་བཞིན་མཐོང་ངེས་པ་ཡིན། རྒྱ་མཚན་མི་གང་དེས་འགྲོ་བ་མི
རྣམས་ཀྱི་སེམས་ངལ་གསོ་བས་སོ།། འོད་གསལ་འདི་ཡི་དོན་སྒྲིང་མི་ལ་ལྟའི་ཁྱད
ཁོངས་ལས་རབ་ཏུ་བཟལ་ཞིང་ཧིན་ཏུ་འགོངས་ལ། གང་དེས་ཆོ་ལྷོག་དང་རྩ་བརྩན
ཀྱི་བདེན་པའི་ཚབ་མཐུ་དེ། ང་ཚོར་ཡང་དག་འཕྲལ་མེད་ཀྱི་ལམ་སྟོན་པ་དང་། ང་ཚོ
ལོག་ལམ་དུ་འཕྱན་པ་ལས་བཟློག་པའི་མཚོན་སྒྲབས་གནང་སྟེ། ང་ཚོའི་གནའ་ལྕོའི
རྒྱལ་ཁབ་འདི་རང་དབང་དུ་བཀོད་པར་དབྱ་འདྲེན་པ་ཡིན་མོ།། ”(རྒྱ་གར་རང་བཙན
ཐྲུང་རྗེས་ཀྱི་ལྷོད་ཟློན་དང་པོJ ·ནེ་རུའི་སྐད་ཆ།)ཞེས་གོང་བཀྲར་དང་རྗེས་སུ་ཡི་རང
ཚད་མེད་པ་ཐྲས་པར་མ་ཟད། 1947ལོའི་ཟླ8པའི་ཚེས15ཏིན་ཏེ་རྒྱ་གར་རང་བཙན་གྱི
ཏིན་མོར། ཁྲིམས་བཙོ་ལྷན་ཁང་གིས་ཀྱང་དམིགས་བསལ་ཆུང་བཞུགས་ཀྱིས“འདས
སོང་མི་ལོ30རིང་གི་ལམ་འཁྲིད་མཁན་དང་མཚན་ཏིད་རིག་པ་མཁན། རྒྱ་གར་རང་

དབང་གི་ལམ་སྟོན་སྒྲོན་མེ”ཞེས་ཁོང་ལ་བླ་མེད་གུས་སྨོན་ཞུས་པའོ།།
དེ་ལྟ་དེ་ལྟར། གན་དྷིའི་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་སམ་འཚེ་མེད་བསྟུན་མེད་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་རྩོད་བྱེད་སྟངས་ནི་སྤྱི་ཚོགས་ཆབ་སྲིད་མཚན་ཉིད་རིག་པའི་བརྗོད་གཞི་ཞིག་ཏུ་ཆགས་འདུག་པར་མ་ཟད། གན་དྷི་རིང་ལུགས་ཞེས་པ་ནི་ཞི་བདེ་རིང་ལུགས་སུ་གོ་ཡི་འདུག་པ་དང་། གང་དེ་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ཀྱི་ཆབ་སྲིད་ཐོབ་ཐང་རྩོད་པའི་མན་ངག་སྤྱི་མ་ཞིག་ཏུ་ཆགས་ཡོད་པ་སྣང་ལ་ཡོངས་ཁྱབ་ལྟ་བ་ཞིག་ཏུའང་ཆགས་ཡོད་པ་སྣང་།
དེའང་ཇི་སྐད་དུ་རྒྱ་གར་གྱི་སྙན་ངག་པ་ཆེན་པོ་ཐེ་ཀོར་གྱིས། མི་བུའི་རྟག་གཏན་གྱི་བདེ་སྐྱིད་ནི་དངོས་པོ་ཅི་ཙམ་ཐོབ་པ་དེ་མ་ཡིན་པར། རང་གི་ཚེ་སྲོག་ལས་རླབས་ཆེ་བའི་ལྟ་བའི་ཕྱིར་དུ་རང་ཉིད་བསྔོ་བ་གནང་རྒྱུ་དེ་ཡིན་པ་སྟེ། མེས་རྒྱལ་གྱི་ལྟ་བ་དང་། མི་རིགས་ཀྱི་ལྟ་བ། ལྟ་ཡི་ལྟ་བ་བཅས་སོ།། ལྟ་བ་འདི་དག་གིས་མིའི་རིགས་ལ་རང་གི་བདོག་པ་ཡོད་རྒྱ་འདོར་སླ་བར་བྱེད་ཅིང་དེ་ཡི་ཚེ་སྲོག་ཀྱང་ངོ་།། མིའི་རིགས་ཀྱིས་རླབས་ཆེན་གྱི་ལྟ་བ་གང་རུང་མ་རྙེད་པའི་སྔོན་ལ། ཁོ་ཚོ་ནི་བློ་ཡིད་ཕམ་པ་དང་སྙིང་རྗེ་སྐྱོ་པོ་ཞིག་ཡིན་ལས་ཆེ། རླབས་ཆེན་གྱི་ལྟ་བ་དེ་དག་གིས་གང་དེ་གང་ལ་རྒྱབ་རྟེན་བཅོལ་བའི་དངོས་ཟོག་གི་བཅིངས་པ་ལས་ཐར་བར་བྱེད་པའོ།། ཞེས་གསུངས་པ་བཞིན་རླབས་ཆེན་གྱི་ལྟ་བ་དེ་ནི་གན་དྷིའི་སྐུ་ཚེ་ལས་རྩོད་མེད་དུ་རྟོགས་ཤིང་། ཕྱི་ཕྱིར་འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ཀྱི་ཡོངས་ཁྱབ་ལྟ་བ་ཞིག་ཏུ་ཆགས་ནས་འདུག་ལ། ད་ལྟ་གན་དྷི་ཞེས་ཚེ་ཞི་བའི་ལྟ་བ་ཞིག་དང་ཞི་བའི་རིང་ལུགས་ཤིག་ལ་ངོས་འཛིན་གྱི་འདུག་ཕྱིར། ཁོང་ནི་ཐོབ་ཐང་ཞི་བས་རྩོད་པའི་དེད་དཔོན་དུ་གྱུར་འདུག་ཅེས་སྨྲས་པ་ཡིན་ནོ།།
(གསལ་བཤད། གོང་གསལ་གན་དྷིའི་སྐོར་གྱི་ལུང་དག་ནི《གན་དྷིའི་རང་རྣམ》རྒྱ་འགྱུར་མ་དང་། ན་ག་སངས་རྒྱས་བསྟན་དར་གྱིས་བསྒྱུར་པའི《རྒྱ་གར་རང་སྲིད་རང་སྐྱོང》ལྟ་ལུང་བློ་བཟང་ཕུན་ཚོགས་ཀྱིས་བསྒྱུར་པའི《བདག་ཉིད་ཆེན་པོ་གན་དྷིའི་རྣམ་ཐར་དང་གསུང་རྩོམ་གཅེས་བསྡུས》《གན་དྷི》ཞེས་པའི་གློག་བརྙན་བཅས་དང་འབྲེལ་ཡོད་ཀྱི་ཡིག་ཆ་ཁག་ལས་དྲངས་པའོ།།)

ཀན་ལྡན། འཆི་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་ལས་འགྲུལ།

འཆི་མེད་བསྟན་མེད་དེ་ལས་འགྲུལ་གྱི་དབང་དུ་བཏང་ན། གནས་རྒྱལ་དབྱ་ཁྲིད་དེ་ལྟ་རྟེས་ཕེངས་བཞི་ལ་ཐུང་ཚྱོང་བར་ཀྱཀས། འདིར་ཕྱིག་ལྷུར་མཚམས་ལྷོར་མདོར་བསྡུས་རེ་ཟྭིད་ན།

འཆི་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་ལས་རིན་དང་པོ། (1920ལོའི་བྱ9པ-1922ལོའི་བྱ2པ) འཇམ་ཕྲིང་འཁྱག་ཆེན་ཕེངས་དང་པོའི་ཤུགས་རྒྱེན་ལས། རྒྱ་གར་ལ་མི་རིགས་བཅིངས་འགྲོལ་ལས་འགྲུལ་རྒྱ་མཚོའི་རྩྭས་བཞིན་བསྟད་མར་ལངས། དབྱིན་ཇིས་མི་ས་ར་ལྷོ་བའི་དབང་ལྷུར་བརྒྱན་པོ་བཟོ་ཕྱིར། ཕྱོགས་གཅིག་ནས་ཁྲིམས་ཁྱིད་བཅོས་ལྷུར་ཀྱི་སྒྲ་གོན་ཟྭིད་ཅིང་། རྒྱ་གར་ཀྱི་སྐུ་ཏག་ཕེ་བའི་མཐོ་རིམ་མི་སྣ་རྣམས་ལ་ས་མས་གསོ་དང་བསྐྱེད་གཏོང་བ་དང་། ཕྱོགས་གཉིས་ཞིག་ནས་རའོ་ལ་ཕི(Rowlatt)བཅའ་ཁྲིམས(རའོ་ལ་ཕི་བཅའ་ཁྲིམས་ཞེས་པ་ནི་དབྱིན་ཇི་མི་ས་ར་ལྷེ་ལ་མཁན་དབང་འཛིན་ལས་ཁྲངས་ཀྱིས1919ལོའི་བྱ2པར་རྒྱ་གར་མི་རིགས་བཅིངས་འགྲོལ་ལས་འགྲུལ་ལ་ཏ་གཅོན་བྱ་ཕྱིར་ཁྲབ་བསྒྲགས་བྱས་པའི་ཁྲིམས་ཀྱི་ལས་ཀྱིད་མཁན་དབྱིན་ཇིའི་ཁྲིམས་དཔོན S·A ·རའོ་ལ་ཕི་ཞེས་པ་གཙོ་འགན་གྱིས་འཚར་ཟིན་བཟོས་པས་མིང་དེ་ལྟར་ཐོགས། ཁྲིམས་དེར་བཀོད་པའི་དོན་ཚན་གཙོ་བོ་ལ། འཛིན་བཟུང་འཁྱོལ་མཚན་མེད་པའི་གནས་ཚུལ་གྱི་སྒང་ལ། ཤེད་གཞུང་རྩ་སྐོག་གཏོང་བའི་དོགས་གཞི་ཡོད་པར་བསམ་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་མི་སྡུ་ཡིན་རྣང་ཁྲིམས་གཏུག་མ་བྱས་ཀྱང“ཐོན་འགོག་རང་བཞིན”གྱི་འཛིན་བཟུང་དང་ཐོག་བཀེར་བྱ་ཆོག་པ་དང་། འཛིན་བཟུང་བྱས་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་མི་སྡུ་ཡིན་རྣང་འདྲི་ཞིབ་མ་བྱས་ཀྱང་དུས་ཚད་མེད་དུ་བཀག་ཉར་བྱ་ཆོག་པ་དང་། འཛིན་བཟུང་ངམ་བཀག་ཉར་བྱས་པའི་རྒྱ་གར་གྱི་མི་ཡིས་ཁྲིམས་རྩོད་པ་དང་དཔང་མི། དག་འབྱེད་པ་གདན་ཞུ་བྱས་མི་ཆོག་པ་དང་། ཤེད་གཞུང་ཚ་སྐོག་གི་དོགས་གཞིའི་ཐོད་དོན་ལ་འདྲི་ཞིབ་བྱེད་ཁྱང་དུ། གཟུ་དཔང་ལྟར་ཚོགས་ལམ་ལྷགས་དགོས་མེད་བཟོས་ཏེ། དཔང་འཛིན་ལས་ཁྲངས་ཀྱི་ཁྲིམས་དཔོན་

གསུམ་ལྷན་བྱོས་ཀྱིས་དབྱད་མཚམས་བཅང་བ་དེ་མཐའ་མའི་འདྲི་གཅོད་དབྱད་
མཚམས་ཡིན་ལ། དབྱད་མཚམས་བཅང་བའི་རྒྱ་གར་གྱི་མི་ཡིས་གོང་གཏུག་བྱེད་མི་
ཚོག་པ་དང་། དབང་འཛིན་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་མང་ཚོགས་འདུ་འཛི�ས་ཀྱི་གཞི་ཁྱོན་ལ་
ཚོད་འཛིན་བྱེད་ཚོག་ལ། སྒྲི་ཚོགས་བདེ་སྲུང་གི་གེགས་སུ་ཐུར་བའི“ཉེས་ཅན་མི་སྡུ”ཡི་
རིགས་དམིགས་བཟུགས་སྣོད་གནས་སུ་གནས་བཅའ་བར་བཀའ་འབེབས་པའི་དབང་
ཆ་ཡོད་པ་དང་། བྱོང་ཁྲིར་ཀྱི་བདེ་འཇགས་མཁོ་ཆས་ཀ་སྣོན་རྒྱག་པ་དང་། ཉེན་རྩོག་པ་
ལ་མང་ཚོགས་འདུ་འཛིinsmas་དང་ཌམ་སྟོན་ཁྲིམ་སྒོར་བྱེད་པ་ཁ་ཐོར་གཏོང་བའི་དབང་
ཆ་ཡོད་པ་བཀོད་པ་སོགས་སོ།།)ཁྲབ་བསྒྲགས་ཀྱིས་ཏྲ་གཅོད་བྱས།1919ལོའི་
ཟླ4པའི་ཚེས13ཉིན། ཡམ་རིད་སར(Amritsar)དམར་གསོད་དོན་རྒྱུན(དབྱིན་ཇི་མི་
སེར་སྒེལ་མཁན་དབང་འཛིན་ལས་ཁུངས་ཀྱིས་རའོ་ལ་ཕི་བཅའ་ཁྲིམས་ཁྲབ་བསྒྲགས་
བྱས་རྗེས། གཞུང་ཕྱོགས་ཀྱིས་དོགས་གཞི་ཅན་ཀྱི་མི་སྡུ་རེད་སྐྱམ་པ་རྣམས་གང་ས་གང་
ལ་འཛིན་བཟུང་བཀག་ཉར་བྱས་པ་ན། རྒྱ་གར་མི་དམངས་ཀྱིས་ཆབ་ལྷོད་རང་དབང་
མེད་པ་ཆགས་པ་ལ་དམིགས་ནས་ངོ་རྩོལ་བྱེད་འགོ་བརྩམས། 1919ལོའི་ཟླ4པའི་
ཚེས10ཉིན་ཡམ་རིད་སར་བྱོང་ཁྲིར་ཀྱི་མི་འབོར་ཁྲི3ལྷག་བྱོང་ཁྲིར་ལྷོད་གཞུང་གི་སྒོ་
བྱང་དུ་འདུ་འཛིམས་བྱས་པ་ཉིན་རྩོག་པ་དང་སྐྱ་དམག་གིས་ཏྲ་གཅོད་བྱས་ཡིན།
ཟླ4པའི་ཚེས13ཉིན་མི་འབོར་དེ་ལས་ཀུང་མང་སྟེ་ཁྲི5ལྷག་ཡམ་རིད་སར་དུ་ཐང་ཆེན་
ཞིག་ཡོད་པ་དེར་འདུ་འཛིམས་ཀྱིས་ཞི་བའི་ངོ་རྩོལ་བྱས་པ་ན། དབྱིན་ཇིའི་དམག་
དཔུང་གི་དམག་སྒྲR·E·H·ཏར་ཟེར་བ་དེས་དམག་མི149ཁྲིད་དེ་མི་ཚོགས་འདུས་པ་
ཆེན་པོ་དེར་མེ་མདའ་ཆར་པ་འབབ་པ་བཞིན་འཕངས། བས་ཚས་ཀྱི་ཏྲངས་ཀ་ལ་
བཀད་སྒྲངས་མི་འདུ་སྟེ། དབྱིན་ཇི་གཞུང་ཕྱོགས་ཀྱི་སྒྲི་བསྒྲགས་ཏྲངས་ཀ་ལྷར་ན།
བས་པ་མི་འབོར379དང་། ཚས་པ་མི་འབོར1200ཡོད་ཅེས་དང་། གཤིན་དུར་པ་
རྣམས་ཀྱིས་བེམ་པོ500འདུག་ཅེས་དང་། ཏར་ཀྱིས200-300བར་བས་བཞག་ཅེས་
དང་། ཡང་མི་ཉིས་སྟོང་བས་པ་དང་། ལུམ་སྟོང་ལ་ཚས་སྒྲོན་བཏང་ཞེས་བཀད་
པའང་མཐོང་།)བྱུང་རྗེས། རྒྱ་གར་མི་དམངས་འཛིགས་ཏེ་ཞུམ་པ་ལྷ་ཞོག དབྱིན་རྩོལ་

འཕད་རྩོད་ལྡར་བས་ཀྱང་ཇ་ཏག་ཏུ་ཕྱིན། གན་ཁྲིས་དོན་རྒྱན་དེ་ལ་རྒྱན་བྱས་ཏེ། 1920ལོའི་བྱ9པར། འཛོ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་འཚར་གཞི་བཟོས། ཁོང་གིས་གསུངས་དོན། འཕད་རྩོད་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་མི་རྒྱ་གར་རང་སྒྲོང་བྱེད་རྒྱུ་དེ་ཡིན། “གལ་ཏེ་ཁྱོད་པ་ཡོད་ཚེ། བཙན་རྒྱལ་གྱི་རང་ཁོངས་ནས་རང་སྒྲོང་བྱ་རྒྱུ་ཡིན་པ་དང་། གལ་ཏེ་དགོས་པ་ཡོད་ཚེ་བཙན་རྒྱལ་དང་འབྲེལ་ཕག་བཅད་པའི་རྒྱ་གར་རང་ཁྱེད་རང་སྒྲོང་བྱ་རྒྱུ་དེ་ཡིན”ཞེས་གན་ཁྲིའི་དབུ་ཁྲིད་ལས་རྒྱ་གར་མི་དམངས་ཀྱིས་ལས་མཚམས་བཞག ཟློན་མཚམས་བཞག ཚོང་མཚམས་བཞག འདུ་འཛོམས་ཁྲོམ་ཤོར་རྒྱ་ཆེར་བྱས་ཤིང་དབྱིན་རྒྱལ་འཕད་རྩོད་ཥ་འོད་བརྗོས་ཏེ་ལ་བཞིན་འཕྲུར། 1922ལོའི་བྱ2པའི་ཚེས5ཏེན། རྒྱ་གར་བྱང་ཕྱོགས་ཀྱི་ཅ་རི་ཅ་ར་ཞེས་འབོད་པའི་སྡེ་ཀྱོང་དུ་ཞིང་པ2000ལྷག་གིས་ཏེན་རྩོག་པ22དང་བཅས་པའི་ཏེན་རྩོག་ཁང་ཞིག་མེར་སྐྱེ་བ་དེ། འཛོ་བ་མེད་པའི་འཕད་རྩོད་ཀྱི་ལས་དང་འགལ་ཕྱིར། གན་ཁྲིས་གསན་ཏེ་ཁ་ཞེ་གཏིས་མེད་ཀྱིས་བཀག་འགོག་བྱས།བྱ2པའི་ཚེས12ཏེན། རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པས་ཀྱོས་ཆོང་བཞག་ཅིང་མང་ཚོགས་ཀྱི“སྒོལ་འགལ”བྱ་སྒྲོད་ལ་སྲུན་འབྱིན་མཇད་ཀྱང་། བྱ3པའི་ཚེས10ཏེན། གན་ཁྲི་བཙོན་དུ་བཙུག་ཅིང་ལས་འགྱལ་ལ་ཡང་བའི་བྱ་གནོན་བྱས།ཞ

འཛོ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་ལས་རིན་གཏིས་པ། (1930ལོའི་བྱ3པ-1934ལོའི་བྱ4པ)དུས་རབས20པའི་ལོ་རབས20པའི་མཇུག་དང་ལོ་རབས30པའི་མགོ་ལ། མ་ཚུ་རིང་ལྷག་ཀྱི་འཇིག་རྟེན་ལ་དཔལ་འབྱོར་ཅམས་རྒྱད་ཕེབས་པའི་ཀུགས་རྒྱན་དེ་རྒྱ་གར་ལ་ཡང་བྱུང་། རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པས་གན་ཁྲིས་བྱོས་འགོ་བཀོན་པའི་མང་ཚོགས་རང་བཞིན་གྱི་མི་བསྟན་པའི་ལས་འགྱལ་སྒོང་རྒྱའི་ཕག་བཅད། རྒྱ་གར་རང་བཙན་ཁྱེད་རྒྱའི་རེ་བ་བཀོན། ལས་འགྱལ་དབྱ་ཁྲིད་ཀྱི་དབང་ཆ་གན་ཁྲི་ལ་སྤྲད། དབང་སྤྲད་པས་རྒྱ་གར་གྱི་མིས་ཟས་ཚ་གསོག་འདོན་ཚོང་སྤྲའ་མི་ཆོག་པའི་ཁྱིམས་ཤིག་བཟོས་ཡོད་པ་ལ་ངོ་རྩོལ་བྱ་རྒྱུ་དེ་གན་ཁྲིས་ལས་འགྱལ་གྱི་འགོ་རྩོམ་བྱེད་དུ་གཟིགས། 1930ལོའི་བྱ3པའི་ཚེས12ཏེན། གན་ཁྲིས་འཛོ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་ལས་

འགྲུལ་ལ་ཞུགས་མི་དོ་བཙོན་ཅན78ཀྱི་སྟེ་ཁྲིད་དེ་ཡཀ་མེ་ཏ་པ་ཏི་ཞེས་པའི་ས་ཆ་ནས་
བཙུམས་ཏེ་ཀུ་ཌ་རू་ཏིའི་ལྷོ་ཕྱོགས་ཀྱི་མཚོ་ཁའི་ཐྲོང་ཁྲེར་ཏན་ཏི་ཞེས་པའི་བར་ལ་
ཞབས་ཐང་དུ་བསྐྱོད། ལམ་ཐག་ཕྱི་ལི388བཞུད། ལམ་རྒྱུད་མང་ཚོགས་སྟོང་ཕྲག་མང་
པོ་ཞབས་ཕྱིར་འབྲངས། ཞབས་ཐང་ངོ་རྩོལ་ཏིན25རིང་ལ་མཆམས་མ་ཆད་པར་ཕྱིན།
བོད4པའི་ཚེས5ཏིན། ཏན་ཏི་མཚོ་ངོགས་སུ་འབྱོར་པ་ན་སྒྲ་ཕྱག་དངོས་ཀྱིས་ཚུ་ལ་ལྷར་
མོ་བཏྲབ་སྟེ་བཏོན། གང་དེར་ལོ་རྒྱས་སུ་ཟས་ཚུ་དཔྱང་སྐྱོད་དུ་འདོད། དབང་འཛིན་
པས་ཐོས་པ་ན་ཏ་ཀ་གཏོན་ཚད་མེད་བྱས།བོད5པའི་ཚེས5ཏིན། གན་རྒྱི་འཛིན་བཟུང་
བྱས།དེར་བརྟེན་རྒྱ་གར་རྒྱལ་ཡོངས་ཀྱི་ངོ་རྩོལ་འཕྲལ་ཆོད་དེ་གསར་བཟློའི་རྣམ་པར་
ཆགས་ཤིང་ས་གནས་ས་ས་ར་བཅིན་རྩོལ་ཀྱི་འོས་ལངས་བསྐངས། མཇུག་མཐར་མི་
འདོར་ཁྲི3འཛིན་བཟུང་ཐེབས། 1931ལོའི་བོད3པའི་ཚེས5ཏིན། གན་རྒྱི—ཤིར་ཁིན་ཀྱི་
ཀོས་དམ་ཚོད་ཡིག་བཞག་ འདི་ལ་རྒྱི་ལོའི་ཚོད་ཡིག་ཀྱང་རྡེར། ཕྱོགས་གཉིས་ཀྱིས་རྒྱང་
བསྐྱན་བྱས་པ་སྟེ། བཅིན་ཇི་མི་ས་ར་ཐེལ་མ།ཁན་དབང་རྒྱུར་པས་ཟས་ལ་གསོག་འདོན་
ཚོང་རྒྱུབ་མི་ཚོག་པའི་ཁྲིམས་དེ་ཕྱིས་མེད་བཙོ་རྒྱ་དང་། རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་
ཚོགས་པས་ལས་འགྲུལ་མཚམས་འཛིག་རྒྱ་ལ་ཀོས་འཆམ་ལྟུང་། ཞབས་ཐང་ངོ་རྩོལ་ཀྱི་
ལས་འགྲུལ་དེ་ཅི་ཞི་བ་ཏུང་བདེན་ཀྱིས་བཅན་པོ་དབང་ཡོད་ལས་རྒྱལ།ཁ་བླངས་པའི་
མིག་ལྟོས་དགེ་གཞི་ཞིག་ཏུ་ཀྱགས།囍
འཚེ་མེད་བསྐྱན་མེད་ཀྱི་ལས་རིབ་གསུམ་པ། (1940ལོའི་བོད10པ-1941ལོའི་
བོད12པ)འཛམ་གླིང་འཕྲུག་ཆེན་གཏེས་པ་ཐུང་རྗེས། བཅིན་ཇིའི་རྒྱ་གར་ཀྱི་རྒྱལ་ཚབ་
ཀྱིས་རྒྱ་གར་ཡང་དམག་འཕྲུག་ལ་གཞུག་རྒྱ་ཡིན་པ་རང་འདོད་ཀྱིས་ཁྱབ་བསྒྲགས་
བྱས།རྒྱ་གར་གྱི་ལས་རིགས་ཁག་ཡི་མ་རང་སྟེ་ཞིང་ཆེན་བདུན་གྱི་རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་
ཆེན་ཚོགས་པའི་ཕྱིད་གཞུང་རྩམས་ཀྱིས་ལྷ་རྗེས་སུ་ཙ་དགོངས་ཞུས་ཏེ་ངོ་རྩོལ་
བྱས།1940ལོའི་བོད10པའི་ཚེས13ཏིན། གན་རྒྱིས་མི་སྐེར་གྱིས་མི་བསྐྱན་པའི་ལས་
འགྲུལ་ཐྲོང་བའི་ཀོས་གཞི་བཏོན། ཅེ་གནས J ཅེ་རུ་ལ་ས་ཁགས་པར་དམིགས་བཙུགས་ཏེ་
མི་སྐེར་གྱི་ངོས་ནས་དམག་རྒྱག་འདོད་མེད་པའི་གཏམ་བཤད་ཁྲིམ་བསྒྲགས་གནང་

བར་སྐུལ། ཟླ11པའི་ནང་ལ། རྒྱ་གར་གྱི་ལས་རིགས་ཁག་གི་མི་ཁྲི3འཛིན་བཟུང་བྱས།འཐབ་རྩོད་ཀྱི་ལས་རིམ་ལ་ཡང་བསྐྱར་བར་ཆད་བཟོས།

འཚེ་མེད་བསྟུན་མེད་ཀྱི་ལས་རེབ་བཞི་པ། (1942ལོའི་ཟླ8པ-1944ལོའི་ཟླ5པ)ཞི་བདེ་རྒྱ་མཚོའི་དམག་འཁྲུག་བྱུང་རྗེས། དམག་འཁྲུག་གི་མེ་ལྕེ་རྒྱ་གར་དུ་མཆེད། རྒྱ་གར་མི་དམངས་ཀྱི་རང་བཙན་གྱི་འབོད་སྐད་མཐོ་རུ་ཕྱིན། ཆབ་སྲིད་ཛ་དྲག་གནས་སྟངས་ལས་བཟློག་པ་དང་དབང་སྒྱུར་སྲ་བརྟན་བཟོ་ཕྱིར། 1942ལོར་དབྱིན་ཇི་དབང་སྒྱུར་པས་གྲོས་འཆམ་འཆར་ཟིན་ཞིག་སྤེལ་ཀྱང་། རྒྱལ་དམངས་སྲིད་གཞུང་འཛུགས་དགོས་རྒྱུ་དང་རྒྱ་གར་པས་རྒྱལ་སྤུང་བདག་སྐྱོང་གནང་དགོས་རྒྱུ་ཞེས་པའི་རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པའི་འདོད་པ་མ་བསྐངས་ཕྱིར། དབྱིན་ཇི་རྒྱ་གར་ལས་ཕྱིར་འཐེན་བྱེད་དགོས་ཞེས་གན་རྒྱིས་བཏོན་པའི་གྲོས་ཆོད་འཆར་ཟིན་དེ་ལ་རྒྱ་གར་རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པ་ལས་གྲོས་འཆམ་བྱུང་། ཟླ8པའི་ཚེས9ཉིན་གྱི་ཞོགས་པར། དབྱིན་ཇི་མི་སེར་སྤེལ་མཁན་དབང་སྒྱུར་པས་གན་རྒྱི་དང་རྒྱ་གར་རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པའི་འགོ་ཁྲིད་རྣམས་གློ་བུར་དུ་འཛིན་བཟུང་བྱས།མི་འབོར་ཁྲི6ལྷག་བཙོན་དུ་ཚུད། རྒྱལ་དམངས་ཚོགས་ཆེན་ཚོགས་པ་བཀག 1944ལོའི་ཟླ5པའི་ཚེས6ཉིན། སྐུན་གཞིའི་རྐྱེན་ལས་གན་རྒྱི་བཙོན་གྲོལ་བཏང་། ཚེས24ཉིན། གན་རྒྱིས་དབྱིན་ཇི་མཐར་སྐྲོད་གཏོང་བའི་ལས་འགྱུལ་མཚམས་འཇོག་དགོས་པ་ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས།དེ་ལྟ་དེ་ལྟར། གན་རྒྱིས་དབུ་ཁྲིད་དེ་འཚེ་མེད་བསྟུན་མེད་ཀྱི་ལས་འགྱུལ་རབ་དང་རིམ་པ་སྤེལ་པ་ལས། མཇུག་མཐར་རྒྱ་གར་རང་བཙན་ཐོབ་ཅིང་དམངས་གཙོའི་ལམ་ལ་བགྲོད་པར་བྱས་པའོ།།

གང་ལྟར། གན་རྒྱིའི་འཚེ་མེད་བསྟུན་མེད་ཀྱི་ལས་འགྱུལ་གྱིས་རྒྱ་གར་དུ་རླབས་ཆེན་གྱི་རྒྱལ་ཁ་བླངས་པ་དེ་བཞིན་འཛམ་གླིང་ཡོངས་ལ་ཤུགས་རྐྱེན་ཆེན་པོ་ཐེབས་ཡོད་པར་བཤད་དེ། དུས་རབས་སྔོན་མའི་ནང་དུ་ཨ་རི་པ་མར་ཐིན་ལུ་སིར་ཁེན་གྱིས་སྣེ་ཁྲིད་པའི“སྤྱི་དམངས་ཐོབ་ཐང་ལས་འགྱུལ”དང་། ལྷོ་ཨ་ཧྲེ་རི་ཁའི་ཆོས་དཔོན་ཆེན་མོ་ཐྲོ་ཐྲོ་སོགས་ཀྱིས་དབུ་བརྩམས་པའི“རིགས་རྒྱུད་དབྱེ་འབྱེད་ངོ་རྒོལ”གྱི་ལས་འགྱུལ། དེ་

བཞིན་ཅེ་བྱེ་སྨོ་ལོ་ལྷ་བྱེའི་ཏ་ལྷེལ་སོགས་ཀྱིས་སྟེ་ཁྱིད་པའི“བདུན་བདུན་རྩ་འཛིན་ལས་འགྲུལ” ཞོ་ལན་གྱི་ལྷ་ལེ་སའ་སོགས་ཀྱིས་སྟེ་ཁྱིད་པའི“མཐུན་ཕྱོལ་བཟོ་ཚོགས་ལས་འགྲུལ” གཞན་ཡང། ངང་ཁུལ་གསར་བཟླ་དང་མདོག་ལྡན་གསར་བཟླ་རྒྱ་བཏགས་པའི་གསར་བཟླ་རབ་དང་རིམ་པར་ཐྱོང་བ་རྣམས་དང། ཐ་ན་འབར་མའི་དམག་གཞུང་ལ་ངོ་རྩོལ་དང་དམངས་གཙོ་དོན་གཏེར་མཁན་ལྷམ་ཡང་སན་སྲུཏ་བྱེ་སོགས་ལའང་འཚེ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་ལས་འགྲུལ་དང་གན་ཏྲིའི་ལྷ་ལྷོད་ཀྱིས་དངོས་བརྒྱུ་ཀྱགས་རྒྱུན་ཞོག་ཞོག་ཡོད་པ་ཡོངས་ལ་བྱགས་ཕྱིར། དཔྱད་འདོད་དག་གིས་གཞན་དང་གཞན་ལས་མཁྱེན་པར་མཛོད་ཅིག་ཅེས། མཚམས་ལྷོར་རེ་ཞིག་མཇུག་རྩོགས་པར་བྱས་པའོ།།

མཐའ་དོན་གསལ་བཤད།

ཡོད་ཚད་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ངོས་ནས་བསམ་བློ་གཏོང་དགོས་སྐྱམ།ཞུ
དེས་བབ་ཀྱི་དབང་དུ་བཏང་ན། ཡོད་ཚད་ཆབ་ཁྲིད་ཀྱི་ངོས་ནས་བསམ་བློ་གཏོང་དགོས་ཞེས་བཤད་ཀྱང་ཆོག དེ་ཡང་མི་བྱ་གཞི་ཏུང་བྱས་པའི་མི་ཚུལ་བསམ་བློ་དང་མི་ཚོས་དགོངས་བཞེས་ལས། མི་བྱའི་རང་དབང་དང། འདྲ་མཉམ། བྱང་སྟོམས། ཐོབ་ཐང། དམངས་གཙོ། ཆེས་ཐང། ཆེ་ཐྲོག་གང་ཡིན་དེ་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་རིགས། ཚོས་ལུགས། ས་ཁུལ་གྱི་དབྱེ་བ་མེད་པར་དཔལ་ཡོན་ཕྱི་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མིའི་རྒྱ་འབྲས་དང་དགོད་ཤེས་ཀྱིས་བཙོ་སྒྲུང་འོས་པ་དང་ངོས་འཛིན་གཅིག་པ་དང་ཡོངས་ལ་ཁྱབ་པའི་རིན་ཐང་གི་ངོས་ནས་བསམ་བློ་གཏོང་དགོས་ཞེས་པ་དེ་ཡིན།ཞུ
བསམ་བློ་དེ་ལྟར་བཏང་བ་ཡིན་ན། ཡོད་ཚད་ཆབ་ཁྲིད་དང་མ་འབྲེལ་བ་མེད་འདུག ཡོད་ཚད་ཆབ་ཁྲིད་དང་འབྲེལ་བ་དེ་ལྟར་ན། དེ་ལ་ཐབས་ཤེས་ཤིག་དང། ཁྱབ་ལྷང་ཞིག་དང། རྟེན་གཞི་ཞིག་ཅིས་ཀྱང་དགོས་འདུག དེ་ཅི་རྒྱ་གར་གྱི་གན་ཏྲིའི་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཡིན་པ་ཁོ་བོས་མ་ཤེས་གོང་ལ་ཀུན་གྱིས་རྟོགས་ཡོད་ཀྱང་ཁྱིད།ཞུ
ས་བཅད་འདིར་བཤད་པའི་མི་རྟོན་པའི་ཐོབ་ཐང་དང། བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་ཀྱི་ལྟ་བ།

འཆོ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་ལས་འགྲུལ་བཅས་ཀྱི་གཞི་གཅིག་ལ་ལྷོག་པ་ཐ་དད་དམ། དོན་
གཅིག་ལ་མིང་གི་རྣམ་གྲངས་ཡིན་པའི་བཤད་སྒྲར་དེ་འདྲ་བ་སྔ་མ་མཐོང་མོད། དོན་ལ་
བས་མ་ནས་ཁོ་བོས་དེ་ལྟར་སྐྱས་པ་ཡིན། གཟུ་ལྷམ་བྱས་པ་མ་ཡིན་པར་འདོད་ཅིང་
རང་གི་ཐོས་བས་མ་ཀྱི་འབྲས་བུ་རང་ཡིན་སྐྱེ་མོ།། འདི་ལྟར་ཆབ་ཏེ་ཚོབ་ཏེ་རིང་ཕ་
ཞིག་ཟིས་པ་ལ་བས་རྒྱ་གཅིག་ལས་མེད་དེ། ཤིན་ཏུ་གོ་བདེ་བར་བཤད་ནས་འཆོ་མེད་
ཞི་བ་དང་དངོས་མིང་ཆ་ཚང་ལ་འཆོ་མེད་བསྟན་མེད་ཅེས་པ་དེའོ།། རྒྱ་མཚན་རྡོ་ཐལ
མཐའ་གཡང་སྟང་གི་ཏེན་ཚབས་ཆེན་ཕོ་ཞིག་མཐོང་བས་ཡིན།菖
མཁྱེན་རྒྱ་ཡངས་རྟེར་བའི་རིགས་ཀྱིས། ཁོ་བོ“ལྟ་ལོག་པ”ཞིག་གི“ལབ་བརྗོལ”འབྱིན་
ཚད་ལ་ཐོས་འཛིན་གསེར་གྱི་བྱ་ག་མ་གཡར་ཀྱང་རྒྱང་གི ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་རྩོད་
པའི་ཐབས་དང་ཤེས་རབ་ལ་རྟེ་བདེན་པའི་ཡུལ་ཚུགས་ལས་མཆོག་ཏུ་ཐུར་པ་མེད་ཕྱིར།
གན་ཏྲིའི་ལྟ་སྒོང་ལ་རེ་ཅིས་ཀྱང་ཕྱགས་སྟང་དགོངས་བཞེས་ཡོད་པ་མཛོད་ཅིག་ཀྱི། རྒྱ
མཚན་རེ། གན་ཏྲི་ཁོང་རྒྱ་གར་གྱི“ལམ་སྟོན་སྒྲོན་མེ”ཡིན་པར་མ་ཟད། འཇམ་གྲིང
ཡོངས་ཀྱི“རྒྱ་འབྲས་ཀྱོ་མིག”ཏུ་བཞུགས་པས་སོ།། 菖
གལ་ཏེ། མི་ལོ་སྟོང་ཕྲག་གི་རིང་ལ་རྒྱ་གར་གྱི་ཆོས་ལུགས་རིག་གནས་ཆུངས་པའི་འབྲས
བུར། བོད་རྣམས་ཆོས་ཀྱི་ས་ལམ་མཐོན་པོར་གཤེགས་ཡོད་པར་ཆ་བཞག་ན། ཏ་རི
ཡང་བསྐར་རྒྱ་གར(གན་ཏྲི)གྱི་སྲིད་ལུགས་རིག་གནས་བྱངས་པའི་འབྲས་བུར། བོད
རྣམས་སྲིད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་རྩོད་པའི་ཏུས་ལ་བབས་འདུག ཡོད་ཚད་ཡོངས་ཁྱབ་རིན
ཐང་གི་ངོས་ནས་སོ།།
ཉི་མ་ལ་ཡ་མེད་ཆེ་རྒྱ་གར་དེ་ཚུ་རོལ་ཚུ་རོལ་གྱི་ཕྱུ་ཐུ་མིང་སྲིང་ཡིན་གྱི་རེད་དེ་ཆོས
ལུགས་མགོ་ཁྱངས་གཅིག་པས་བང། ཉི་མ་ལ་ཡ་ཡོད་པས་རྒྱ་གར་དེ་ཕ་རོལ་ཕ་རོལ
གྱི“ལྷ་སྟེགས”རྟེར་ཉེ་སྲིད་ལུགས་ཐ་བདད་ཆགས་པ་རེད། ཡོད་ཚད་ཆོས་ལུགས་ལྟ་ཐུབ
ཀྱིས་སོ།།
གནའ་དུས་བཞིན་རི་བོ་ཉི་མ་ལ་ཡ་དེ་ས་མས་ཀྱི་སྟིང་སྟོབས་ཀྱིས་བདེ་མོར་བསྟན་ཐུས
ན་རྡོ། བདེན་པའི་ཡུལ་ཚུགས་རྡོ་ཉེ་ས་ཉེ་ས་ན་ཡོད་དེ་སྲིད་ཀྱི་ལམ་སྟོན་ལག་སྟོབ་གཅིག

གིས་ལོན། ཡོད་ཚད་ཀྱེ་བ་ཀྱེ་བ་དང་ལེན་བྱེད་བདེ་བ་ལ་ཡང།囍
ཆོས་མགོ་རྒྱ་གར་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་སྒྲིད་མགོ་ཡང་རྒྱ་གར་ལ་གཏུག་དགོས་པ་འདི་བོད་
མིའི“ལས་དབང”གིས་བཀྲལ་ནི་ཅི་དགའ། ཡོད་ཚད་ཆབ་སྒྲིད་ཀྱི་ངོས་ནས་ས།།
ཡང་འདི་ལྟར་ཏེ། གན་རྒྱིའི་དུས་རྒྱབས་སྐུ་ཤི་རྒྱ་གར་དུ་ལྷར་བཞིན་ཆོས་ལུགས་ཐུབ་
མཐའ་མང་ཚུལ་དང། དབང་སྒྱུར་པས་རྒྱ་གར་པ་རྣམས“ཁ་ཏོ”དང། ཆོངས་རྒྱལ། ལྷན་
ནག ཟླས་ལུས”ཡིན་པར་འདོད་ཚུལ་དང། དེ་དག་གི་འཚེར་གཅོན་དང་དམ་ཏག
གཏུམ་ལྷོད་ནམ་ཡང་ཁོད་ཚུལ་བཅས་ཤི་སྒྲིའི་ཆ་ནས་ད་ལྟའི་བོད་དང་གཅིག་པ་
གཅིག་མཚུངས་རེད། མི་འདྲ་ས་ཤི། ལྷོས་ས་ལྷོས་འཛིག་ཏུ་རྒྱ་གར་ལ་ཆབ་སྒྲིད་ཆོགས
པ་ཕྱོགས་ཆེན་ཆགས་སོང་བ་དེ་འདྲ་བོད་དུ་མ་ཆགས་པ་དང། ལྷོས་ས་ལྷོས་འཛིག་ཏུ
རྒྱ་གར་གྱི་དབང་སྒྲུར་པ་ཤི་གནས་ལུགས་རྒྱ་འབྲས་ཆུང་ངར་ཡོད་པའི་ཏ་པ་དེ
འདྲ་བོད་དུ་མ་ཡིན་པ་དང། ཡང་ལྷོས་ས་ལྷོས་འཛིག་ཏུ་རྒྱ་གར་ཡུལ་གཞིས་སུ་བང
དབང་སྒྲིད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་རྩོད་ཤེས་ཀྱི་གན་རྒྱི་བྱོན་པ་དེ་འདྲ་བོད་ཀྱི་ཡུལ་གཞིས་སུ་མ
བྱོན་པ་དེ་སོགས་རེད། དེ་ལའང་རྒྱ་མཚན་མེད་པ་མ་ཡིན་ཏེ། རྒྱལ་སྒྲིའི་ཁོར་ཡུག་མི
འདྲ་བ་དང། དུས་བབ་འགྱུར་ལྡོག་མི་འདྲ་བ། ཕྱི་ནང་རྒྱུ་རྐྱེན་མི་འདྲ་བ་སོགས་དབྱེ
ཏུ་ཡོད་པ་ཤིན་ཏུ་མང་བའི་དབང་གིས་ཡིན་པ་དེ་བཞིན་ལ། གཙོ་ཆེ་བ་ནི་ཆབ་སྒྲིད
ལས་འགྲུལ་གྱི་བྱེད་པོ་ཡིན་བཞིན་གན་རྒྱིས་ཇི་ལྟར་སྒྲིད་དོན་བཤད་ཀྱང་ཇི་ལྟར་སྒྲིད
གཞུང་དགག་ཀྱང། ཐ་ན་བཙོན་དུ་བཞུགས་ནའང་སྒོག་དབྱུགས་འཕྲོག་པ་ལྟ་ཞོག
གསུང་དང་ཕྱག་རྒྱམ་གང་ཡིན་དུས་ཐོག་གས་ལམ་དུ་འགོད་པའི་ཐོབ་ཐང་མི་ཇི
བར་བཤད་དེ། མ་མཐའི་རྒྱ་འབྲས་བརྒྱ་བའི་ཆབ་སྒྲིད་ཁོར་ཡུག་ཅིག་ཡོད་པས་ས།།
མི་འདྲ་ས་ལ་ཁ་གཡར་ལེ་བདའ་མེད་པར། འདྲ་ས་ཆོས་ལུགས་རིག་གནས་ཀྱི་ཞིང་ས
ལེབ་ཞེང་གཅིག་པར་ཕྱུགས་གཞིགས་དང། ཁྱད་པར་དུ་ཡོད་ཚད་ཡོངས་ཁྱབ་རིན
ཐང་གི་ངོས་སམ་ཆབ་སྒྲིད་ཀྱི་ངོས་ནས་བསམ་བློ་བཏང་སྟེ། བློ་རིག་ཐབས་ཤེས་བཟོར
བ་ཡིན་ནི། རྣམ་པ་ཀུན་ཏུ་དེ་དང་གཅིག་མཚུངས་ཀྱི་འབྲས་བུ་ལོས་ལོན། རྒྱ་མཚན་རྒྱ
མི་འདྲ་ས་དེ་འདྲ་ས་ལས་ཐོན་པས་ས།།

བོད་དུ་གན་རྒྱི་འབྱོན་མིན་དང་། བདེན་པའི་ཡུལ་ཚུགས་ལ་རྟེན་གཞི་ཡོད་མེད། འཚེ་
མེད་བསྟན་མེད་ལ་འཐས་བྱ་འཚྭང་མིན་སོགས་ནི་མ་འོངས་ལྷང་བསྟན་ལ་ཐོགས་
རྒྱས་མེད་པ་ཞིག་མིན་ན་ཅི་སྟར་ཅེས། ཡིན་རྒྱ་ནི། ལྷང་བསྟན་དེ་བོད་མི་སོ་སོའི་
སེམས་ལ་ཡོད་དགོས་པས་ཏེ། ཁོ་བོ་རྣི་དེ་ལ་ཡིད་ཆེས་སོ།།
ཁོ་བོ་བློ་མི་བདེ་བ་ཞིག་ཡོད་དེ། གན་རྒྱིའི་ལྷ་ས་ཁྱོད་ནི་ཁྱེད་མཚན་ཉིད་
རིག་པའི་ཁོངས་གཏོགས་ཀྱི་གཞུང་ལུགས་ཆེན་པོ་ཞིག་རེད། གཞུང་ལུགས་ཆེན་པོ་དང་
གནས་ལུགས་ཆེན་པོ། ཁྱོད་སྐོ་ཆེན་པོ་ཡོད་པའི་ཐབས་ཤེས་རྒྱང་འབྲེལ་ཆེན་པོ་འདི་ཁོ་
བོས་རྒྱ་ནག་ནང་བཞིན་ཐབས་ཀྱི་ཆ་མ་གཏོགས་ཤེས་རབ་ཀྱི་ཆ་དོར་བ། གསལ་པོར་
བཤད་ན། འཚེ་མེད་བསྟན་མེད་དེ་ཁྱོད་པའི་ཆ་མ་གཏོགས་ལྷ་མི་ངོ་བོ་དབྱེར་མེད་དང་
མི་སེམས་དགེ་བའི་རང་བཞིན་གཅིག་མཚུངས་ཀྱི་ལྷ་བའི་ཆ་དཔྱོགས་པ། མདོར་ན་
ནན་རྒྱི་དྲམ་བྱ་ཀ་ཉིས་སྒྲ་ཀུབས་ཏེ་ཡ་གཅིག་མ་གཏོགས་མ་ཡིན་པ(ཡིན་ཡང་བོད་
ཁྱོད་ཀཏོང་ཐུབ་མེད་པ)དེ་འདྲ་མ་ཡིན་པར། ནན་རྒྱིའི་བསམ་བློའི་འཐུང་ཁུངས་དང་།
ལྷ་བ། ཁྱོད་པ། ལས་འགྱུལ། སྐུ་ཚེའི་རིན་ཐང་བཅས་རྒྱར་སོ་སོ་ནས་ཤིན་ཏུ་གཟབ
གཟབ་ཀྱིས་མཚམས་ཁྱོར་བྱེད་ཁུལ་བྱས་པ་ཡིན་མོད། འོན་ཀྱང་། ཆོས་ལུགས་ལྷ་ཐུབ
ཀྱིས་རེངས་པའི་ཀ་བཤད་ཆོས་པ་ཆོས་ཀང་འདི་ཕྱི་རོལ་པ་ལ་བཞེད་དེ་ལྷ་བ་ངན་པའི
མུ་ལ་སྟེགས་འཆའ་བར་སྣང་ན་ཅི་བྱ། འགྲོ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཡང་ཐུན་མོང་ཐོན་ཆྱེད
ལ་རེ་བའི་ཁེ་ཧན་རིང་ལུགས་པ་ཆོས་ཀང་འདི“བློ་ལོག”དང“ལོག་ཁྱོད”དུ་དབྱེད
མཚམས་བཅད་དེ་ཁྲི་མོན་དུ་བརྩངས་ན་ཅི་བྱ། ཆྱིང་ལྷོབས་སྐྱ་ལ་ཞོན་པའི་དཔའ་བོ
ཆོས་ཀང་འདི་གཉིམ་ཆུང་ངང་འཛིན་ཚོ་ངར་ཞན་པ་ཞེས་བསྟོགས་ན་ཅི་བྱ། ཁོ་བོར
འཇིགས་དོགས་ཡོད།།
ཁོ་བོ་ཞེ་འཚེར་བ་རེ། མཚམས་ཁྱོར་ཆུ་ཡང་ཉམས་ལེན་དཀའ་བའི་ཆབ་ཤིད་མཚན
ཉིད་རིག་པ་འདི་ཁོ་བོས་དཔྱིས་མ་ཕྱིན། གཉིང་མ་ལོན། མགོ་མ་ཆོས་པར་ཕོ་ངན་ཆོག
ལ་འོར་བཞད་དང་མོ་ངན་ཙམ་པ་ཉིས་འཐག་བ་གོས་ཆྱང་ན་རེ་ཞེ་འཚེར་བའི་གཞི
ཡིན་ལ། བོད་ལ་མཆོན་ན། ཤེས་རབ་ཀྱི་ཆ་ལ་བསྒྲབ་ཏུ་མེད་ཀྱང་ཐབས་ཀྱི་ཆ་ལ་རྣམ

དག་ཀྱར་བཙོན་ཁྱིས་བསླབ་ཏུ་ཡོད་པའི་རིག་པ་གསར་པ་འདི་ཁོ་བོའི་བསམ་སར་མ་
སོང་གསེག་སར་འགྲོ་བ་དང་། ཐ་ན་ཁོ་བོ“ངན་པ་གཏི་ཕྱག”གི་དབང་གིས་ལྷོག་ཕྱོགས་
ཀྱི་ནུས་པ་དེ་འདྲ་ཐོན་ན་རྒོ་དེ་བས་ཀྱང་ཞེ་འཚེར་བའི་གཞི་རེད་དོ།།
དགའ་བོས་པ་ཞིག་ལ། འཚེ་མེད་བསྟན་མེད་ཀྱི་ཐབས་ལ་ལྷོད་པའི་རྒྱས་རྒྱ་ལེ་འདི་
འགར་མཐོང་རྒྱ་ཡོད་འདུག ངེ་རྒྱ2006ལོའི་བླ་དང་པོ་ནས་བཟུང་ལྷུང་བ་སྟེ་ཁོ་བོའི་
ཤད་ཀྱིས་བཀད་ན་རྒྱན་ཕྱགས་སྒྲིག་ལྷོར་ཀྱི་ལས་འགྱལ་ནས་འགོ་བརྩམས་པ་ཡིན་པར་
འདོད། ཁྱད་པར་དུ་ས་བྱི་ཞི་བའི་གསར་བཟོ་ནས་བཟུང་། བོད་མདོ་དབུས་ཁམས་
གསུམ་ལ་རྒྱམ་པ་ཞི་བ་ཡིན་པའི་ཤད་འབོད་དང་། ཁྲོམ་ཤོར། རེ་ཕྱ། ཚོ་འདེབས་
མཚམས་འཛིག མར་མེ་ཁྲོམ་ཤོར། ལོ་གསར་དུས་སྟོན་མི་རབས་བ། ལྷུང་གནས་སྦྱང་བ་
སོགས་ཀྱི་གནས་ཚུལ་དོན་རྒྱུན་གཏན་ལ་ཕན་གང་ལྷུང་ཞིང་། ཐ་ན་ཏུ་ཕྱག་ངོ་ཆོལ་ཀྱི་རྒྱས་
སྟོན་ཕྱིར་རང་ལུས་གནམ་ཐག་ཚུར་ལྷེབ་དང་རང་སྒྲིག་བྱས་པའི་ཤྲི་གཡའ་བ་དེ་
འད�་ཚ་ལ་ཐོས་ཚུ་འདུག ངེ་དག་མི་བྱ་ཁྲེར་ཀྱི་རྒམ་པས་དང་། འདུས་ཚོགས་ཀྱི་
རྒམ་པས་དང་། ཁྱོན་ཡོངས་ཀྱི་རྒམ་པ་གང་རུང་གིས་འཛིན་གི་ཡོད་མོད། བམིགས་
ཡུལ་ཡོད་པ་དང་། འཚར་གཞི་ཡོད་པ། རྩ་འཛིགས་ཡོད་པའི་ལས་འགྱལ་མཚན་ཉིད་
ཚང་བ་ཞིག་ཏུ་རྟི་ཆགས་བཟོ་མི་འདུག ཡིན་ནའང་། ཐལ་མཐའི་རྒམ་འགྱར་སྟོན་
ཐུབས་ལ་ཥས་མ་གདོགས་གཞན་ལལ་ཆེ་བ་རྟི་བདེན་པའི་ཡུ་ཚུགས་སམ་འཚེ་མེད་
བསྟན་མེད་ཀྱི་སྒོར་པ་ཡིན་དང་ཡིན་ཏེ་བསྟོན་དུ་མེད་དོ།། ལངས་ཆེ་བ་རྟི། གན
རྒྱིའི“སྒྲལ་ཤུ”མ་བྱོན་པ་རེའོ།། 囍
གང་ལྟར་ཀྱང་། ང་རྒྱལ་དང་བཅས་ཏེ། ཁེངས་ཏྲོགས་དང་བཅས་ཏེ། གཟི་བརྗིད་དང་
བཅས་ཏེ་སྒྲ་ནུས་པ་ཞིག་རྟི། ཞིབ་ཏུ་བརྗོད་པར་ངལ་བའི་རྒྱ་ཆེན་སྐྱ་ཚོགས་ཀྱི་དབང་
གིས་རྟི་ང་ལྟ་བོད་མི་ལལ་ཆེ་བར་རང་དབང་དང་། དམངས་གཙོ་དང་། ཐོབ་ཐང་གིས
མཚོན་པའི་ཆབ་སྲིད་ཐོབ་ཐང་གི་བག་ཆགས་གང་དེ་ཟར་ཟིར་དུ་སད་འགོ་ཚུགས
ལྷུང་བའི་ཚུལ་དེ་རེད། དེའི་ཕྱིར། དུས་ཐོག་ཆར་པའི་ཚུལ་ཀྱིས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང
གི་རྒྱུན་ཤེས་ངོ་སྐྱོང་དང་། དེ་ལ་དེ་འཚམ་ཀྱི་ཐབས་ཤེས་མན་ངག་སྒྲོ་མ་རྒམས་སློབ་རྒྱ

ཐུང་ནས་མི། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་ཐམས་ཅད་དེ་ལ་དེ་ལྟར་དུ་བརྩི་བའི་བསྐལ་པ་ཞིག་
ཏེས་པར་དུ་ཧར་བ་གདོན་མི་ཟའོ།། རྒྱ་མཚན་ལ་གཉིས་ཏེ། གཅིག་མི་འཇིག་རྟེན་པའི་
མི་རྣམས་ཀྱི་མོས་འདུན་མཐོ་ཧོས་མི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་དེ་དག་ཡིན་པ་དང་། ཅིག
ཧོས་མི་འགྲོ་མེའི་ཆབ་སྲིད་ལམ་ལུགས་གང་ཡང་མི་བྱའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་དེ་དེ
བཞིན་དུ་བརྩི་འཇོག་ལ་འཕེལ་འགྱུར་ཐུང་དང་འཐུང་བཞིན། མ་འོངས་པ་ནའང
འཐུང་བར་འགྱུར་བས་སོ།།

མཇུག་བསྡུ་བ།

ཕྱི་ལ་བལྟས་ཏེ་བཧད་ན། དེང་དུས་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ཕྱིར་དུ་འཕབ་རྩོད་བྱེད་པ
གང་ཡང་ས་གནས་དེ་ཙམ་མ་ཡིན་པར་འཇམ་གླིང་ཕྱི་ཡི་གནད་དོན་ཞིག་ཏུ་ཆགས
འདུག བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཡང་དེ་བཞིན་འཇམ་གླིང་ཀུན་ཕྱིས་ཀེས་པའི་གནད་དོན
ཞིག་ཏུ་ཆགས་བཟོ་འདུག བོད་ཀྱི་གནད་དོན་ཞེས་ཀྱང་རྒྱང། བོད་ཀྱི་དཀའ་ཁོག་ཅེས
ཀྱང་བྱ། ལྟ་སའི་དོན་རྒྱུན་ཟིར་ཡང་འདུ། གང་ལྟར་བོད་དུ་ལྟགས་པའི་གནད་དོན
འདི་མི། དབང་སྟེམ་སྐེར་གཙོད་པས་བོད་དུ་གནད་དོན་མེད་མདོག་གིས་བོད་རྒྱས
ལེགས་པོ་ཆེན་པོའི་དུས་སྐབས་སུ་གནས་ཡོད་ཅེས་དང། བོད་རྒྱས་བརྟན་འཇགས
ལྷིང་ཆགས་སུ་ཡོད་ཅེས་བཧད་པ་ལྟ་བུ་གཏན་ནས་མ་ཡིན་པར། གནད་དོན་ལྟགས
འདུག་པ་གཞིར་བཞག་དང། གནད་དོན་དེ་ཡང་ཤིན་ཏུ་རབ་ཏུ་ཚབས་ཆེན་གྱི་ངང་ལ
ཡོད་པ་ཕྱི་གསལ་ནང་གསལ་རེད། ཡོངས་བྱགས་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་འདི། འཇམ་གླིང
དུ་མི་བས་ཁྱག་ཐུང་གྱི་འཐབ་ར་གསར་པ་ཞིག་ཏུ་མ་ཆགས་ཐོན་ལ། གནད་དོན་ཆེན
པོ་ཞིག་གི་ཚད་ནས་ངོས་འཛིན་བྱེད་མིན་གྱི་འཇམ་གླིང་ཆབ་སྲིད་པ་རྣམས་ཀྱི་བློ
གཤོག་ཆེ་མིན་ལ་རག་ལས་འདུག་ལ། བོད་ཀྱི་གནད་དོན་འདི་ལོ་རྒྱས་དང་གནས་བབ
དོན་དངོས་ཀྱི་ཆ་སོགས་ནས་བློས་མཚལ་བྱེད་རྒྱ་ཡོད་པར་མ་ཟད། བོད་མིའི་མང་མོས
ཆང་གཞིའི་སྟེང་ནས་ཐག་གཅོད་བྱེད་རྒྱ་ཡོད་པ་བཧད་མ་དགོས། གང་ལྟར་གནད་

དོན་ནི་ཐག་གཅོད་མི་བྱེད་རང་བྱེད་ཆགས་འདུག菖
ཡང་བོད་ཀྱི་གནད་དོན་འདི་མི་མངོན་པ་ནས་མངོན་པ་དང་། མི་གསལ་བ་ནས་གསལ་བ། མི་སྲིད་པ་ནས་སྲིད་པར་སོང་ཕྱིར། གྱོད་དོན་མ་བཟོས་པ་ལ་སྣང་འཇོག་མི་བྱེད་པའི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱིས་བལྟས་ནའང་། ད་ནི་བཤད་རྒྱུ་དང་གཏམ་རྒྱུ་གཉིས་ཀ་ཡོད་པའི་གྱོད་དོན་ཆེན་པོ་བཟོས་ཚར་འདུག་ཅིང་། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་བཤད་མཁན་དག་གི་བདེན་རྒྱབ་དྲང་གཟུགས་ལ་ཉམས་སད་ཚོད་བགམ་ཆེན་པོ་བྱས་ཡོད། བོད་རྣམས་ཀྱིས་གནད་དོན་འདི་མི་བུའི་རང་དབང་སྲོག་ཤིང་ཡིན་པའི་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་རྩ་དོན་དང་། གཉིས་ཕན་ཞི་བདེའི་ལམ་ནས་ཐག་ཆོད་པའི་སྨོན་འདུན་འཆང་གི་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། རང་གཞན་གཉིས་འཕུང་གི་ལམ་དུ་འཇུག་པའི་ཞེ་གནག་བསམ་གྱི་ཡོད་པ་མ་རེད། ཡིན་ནའང་། སྐེར་གཅོད་སྲིད་གཞུང་ནི་ནམ་ཡང་"ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་ནོར་འཁྲུལ་གྱི་ཕྱོགས་སུ་ལངས་འདུག" (ཨ་རིའི་སྲིད་འཛིན་ལས་ཐོག་ཨའོ་སྦ་མ་ཡི་གསུང)ཕྱིར། གྲོས་མོལ་དང་གཟུ་བཤད་གང་ཡང་སྣང་ལ་མ་ངེས་པའི་ཚུལ་དུ་བསྒྱུར་འགྲོ་བས། རེ་བ་ཆེན་པོ་རྒྱག་རྒྱུ་ཡོད་པ་མ་རེད། དེས་ན། རང་གིས་རང་ལ་ཡིད་ཆེས་ཀྱིས་ཁ་ནང་ལ་འཁོར་ཏེ་ཐབས་ཤེས་བསྐོར་བ་ནི་གཙོ་བོ་ལས་ཀྱི་རྒྱལ་པོ་རེད་འདོད།

ནང་ལ་བལྟས་ཏེ་བཤད་ན། བོད་རྣམས་ད་ལྟ་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་དཀྱོགས་མཚམས་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་གནས་འདུག དཀྱོགས་མཚམས་ཆེན་པོའི་སྒང་ལ་ལམ་གྱི་འདམ་ག་ཤེས་རྒྱུ་ནི་ཤིན་ཏུ་གལ་ཆེན་པོ་རེད། བོད་རྣམས་ཀྱིས་ལོ་རྒྱུས་དཀྱོགས་མཚམས་ཀྱི་འདམ་ག་མ་ཤེས་པར་ནོར་འཁྲུལ་གང་མང་བཟོས་འདུག་པ་འདས་སོང་ཕྱིར་དྲན་བྱས་པས་འཐུས། བོད་དུ་སྔོན་ཆད་ལོ་རྒྱུས་ཀྱི་མཐོ་ས་ནས་ཆབ་སྲིད་ཇུས་འགོད་བྱེད་མཁན་བྱོན་མྱོང་མེད། བྱོན་མ་བྱོན་དེའང་ཕུགས་དེད་ན་མང་མང་གི་བསམ་བློའི་ཆུ་ཚད་དང་མི་སྐེར་གྱི་གོ་རྟོགས་སད་མིན་ལ་རག་ལས་འདུག ད་ཚོད་དུ། བོད་དུ་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་ས་བོན་དེ་སྟེང་ནས་འོག་ཏུ་གསོལ་རས་གནང་བྱུང་བ་ནི་ངོ་མཚར་ཆེ་ལ། དེ་བཞིན་འོག་གི་འབྲས་བུ་ལ་དུས་ཐོག་གི་ཆུ་ལུད་དྲོད་གསུམ་འཛོམས་པ་ཆོས་ཉིད་ཀྱི་བདེན་པ་ཡིན་

ཕྱིར། ཅིས་ཀྱང་ཐལ་མཐའ་ལ་མི་ལྟང་བའི་འཇིན་གཏོང་ཁ་སྐྱར་བྱང་ཆུབ་པ་གནད་དུ་
ཆེ།ཞེས

བོད་ནང་དུ་མི་ས་མཁས་པ་བརྒྱ་ཡི་གསུང་བཤད་ལས་བླ་སྐྱལ་ཟྭེན་པོ་གཅིག་གི་ལྷེན་
གཏམ་བྱིན་ཆེ(མ་མཐར་ཡང་ཡ་མདོ་རྒྱ་དེ་འདྲ་རེད)བ་ཏངོས་ཡོད་གནས་ཚུལ་བང།
ཐབས་ཏེ་ཆོ་བའི་ངོས་ནས་བཤད་ན། འགལ་འདྲའི་གདོང་གཏུག་གི་དུས་སུ་བོད་ཀྱི“མི
ཡི་ལྟ”བཞུགས་ཚད་ལ་ཅིས་ཀྱང་ཤེས་རབ་བང་བློ་གྲོས་འཕྲུངས་པ་ཁ་ཚ་དགོས་གཏུག
གི་འགན་འཛིན་སོང་འདུག་ལ། གང་ཡང་གནད་ཆེན་བང་གཅན་འཕྲང་གི་རྒྱབས་སུ
ལྟག་ཏུ་བཟོད་ཤེས་བང་རིགས་ཤེས་ཆལ་དུ་འདོན་པ་གལ་འགངས་ཆེ་ཞེས་ཁོ་བོས་སྨྲ།
རང་ལ་བལྟས་ཏེ་བཤད་ན། འཇིགས་སྐྱག་གི་ཚོར་བས་གསར་བཟླ་ལ་ཞུགས་པའི
བཤད་སྟྲིང་མེད་སོང་བ་ལས། རྒྱ་འབྲས་བྱོ་མིག་གིས་ཀུན་ནས་མནར་བ་བཟོད་པ
བཀའ། རྒྱ་འབྲས་བྱོ་མིག་གིས་འཇིགས་སྐྱག་གི་མགོ་གཅོན་པ་ཅི་འཕག་འཚག་གི
བརྒྱད་རིམ་རིང་པོ་ཞིག་རེད། དེ་ལྟར། བམིགས་ས་རང་བབང་གི་རྒྱལ་ས་བང། ཐབས
ལམ་འཚོ་མེད་བསྟན་མེད་ཡིན་པ་ལ། ས་ཚོད་འཕར་ཕྲིང་གཅིག་གིས་རི་རྩེ་མི་སྟོགས
པས་ན་དོན་ཕན་ཆོགས་ཙག་ཅིག་ནས་རྩོམ་པ་བང། ཤད་ཅིག་དགོང་བསྐྱེད་གཅིག
གིས་ས་ངས་རྒྱས་མི་འགྲུབ་པས་ན་དུས་ཀ་ལེ་ཀ་ལེར་འབྱོན་པ་ཅི་ཐབས་རྩལ་དུ་མཐོང
ཡོད་པ་སྟེ། བཟོད་ཤེས་ཡིན་པ་ལྟམ་སྟེ་སྐྱ་བ་འདི་སོགས་ཅི་ཡི་ཀེ་ཙམ་ལས། ལག་ལེན
བང་བསྟར་པས་ཀུད་ཧོ་བ་རྒྱང་རྒྱང་བང། ཡི་ཀེ་ལ་སྐྱ་ལྟན་རྩེ་ལེན་གཅིག་གི་ཐན
ཐོགས་ཀྱང་མེད་པ་འདུ་བས། བས་མ་ཞིང་བས་མ་ན་རྒྱ་འབྲས་བྱོ་མིག་གི་ཟླ་ཀ་ཀཟེར
ཀཅོག་ཐབས་ཙམ་རེད།ཞེས

ཡིན་ནའང། ཐར་བལྟས་ཆོད་ལ། གསར་བཟླ་ལྷ་ཡོད་པ་ཞིག་ཕྱེད་རྒྱགས་མཐོང་ན།
དེང་དུས་ཀྱི་གསར་བཟླ་ཕྱེད་ལྷངས་རི་བང་པོ་ཞི་བ་བང། གཉིས་པ་ཞི་བ་ཡིན་ལ
གསུམ་པའང་ཞི་བ་རེད། བཤེར་ན་མེ་ཏོག་རྒྱ་ས་ཝེའི་གསར་བཟླ་བང། མེ་ཏོག་ཡ་འབྲུམ
གྱི་གསར་བཟླ་བང། མེ་ཏོག་ཡུལ་རྒྱན་གྱི་གསར་བཟླ་སྟེ་མེ་ཏོག་འཚང་བཞིན་གསར
བཟླ་ལ་ཞུགས་པའི་རྟམ་པ་ལྟ་བུ་རེད། གཞན་དག་གི་དཔྱད་འབྲས་སུ། འཐམ་ཐྲིང་མི

ལོ་ཉིས་བརྒྱའི་རིང་གི་ཆབ་སྲིད་འཐབ་རྩོད་མི་འདྲ་བ་སུམ་བརྒྱ་ལྷག་ལས། དྲག་པོའི་འཐབ་རྩོད་ལས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁ་ལོན་ཚད་ནི23%དང་། ཞི་བའི་འཐབ་རྩོད་ལས་ཀྱི་རྒྱལ་ཁ་ལོན་ཚད་ནི56%རེད་ཅེས་བསྡོམས་ཚིག་ཏུ་བཀོད་པ་ཐོས། བྱེ་བྲག་ཞིབ་འཇུག་གི་དོན་ལ་ཅིས་ཀྱང་ཡིད་ཆེས་དགོས་ངེས་རེད། རྒྱུ་མཚན་དེའི་ཕྱིར། ཁ་བཏགས་སམ་ཕྲེང་བའམ་མར་མེ་གང་རུང་ཞིག་གིས་མཚོན་ཏེ་འཚེ་མེད་ཞི་བས་གསར་བརྗེ་བྱེད་ནུས་ན་ནི། བོད་དུ་མིང་དོན་མཚུངས་པའི་ཞི་བའི་གསར་བརྗེ་ཞིག་ལོས་འཁྱོངས་སྙམ་པ་སྟེ། གང་ལྟར། ལོག་ལམ་དྲག་ཐལ་ལ་མི་འཕྱན་པ་གནད་དུ་ཆེ་ཞེས་པ་ནི་ཁོ་བོས་ཡང་བསྐྱར་བཤད་འདོད་པ་རྡོག་རྡོག་དེ་ཡིན་ཞིང་། རང་དབང་རྒྱས་པ་ལ་གོ་ཅུང་ཟད་ཆོད་པར་སྨོན་ནོ།།

ཟུར་བཀོད་དང་པོ།囍囍

ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་།

མཚན་ཉིད་རིག་པ་དང་མི་ཚུལ་ཚན་རིག་ལས། ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་ནི་ས་ཁོངས་དང་། ཆོས་ལུགས། རྒྱལ་ཁབ། མི་རིགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་མེད་པར་དཔལ་ཡོན་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འགྲོ་བ་མི་ཡོངས་ཀྱིས་རྒྱུ་འབྲས་བློ་མིག་དང་དཔྱོད་ཤེས་ཀྱི་ངོས་ནས་ངོས་འཛིན་གཅིག་པ་བྱུང་བའི་རིན་ཐང་དང་ལྟ་གྲུབ་དེ་དག་ལ་གོ་བ་ཡིན།囍

ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་གི་གོ་དོན་ནི།

1. མི་ཆོས་དགོངས་བཞེས་ཏེ། འཛམ་གླིང་མི་ཁྱིམ་གཅིག་ཏུ་གྲུབ་ཅིང་། མི་བུ་རེ་རེ་བཞིན་འགྲོ་མིའི་ཕུ་ནུ་ཡིན་པར་ལྟ་བའོ།།

2. མི་ཚུལ་བསམ་བློའམ་མི་བུ་གཞི་ཀང་ཡིན་པའི་བསམ་བློ་སྟེ། མི་བུ་ནི་དམིགས་ཡུལ་དུ་ལྟ་བ་མ་གཏོགས་ཐབས་སུ་མི་ལྟ་བའོ།།

3.རྒྱུ་འབྲས་དྲང་སྙོམས་ཏེ། མི་བུ་སོ་སོར་སོ་སོའི་ཤོག་སྡེའི་ཁྲོད་དུ་རྒྱུ་འབྲས་དྲང་གཞག་དང་སྤྱི་སྙོམས་རིས་མེད་ཀྱི་བགོ་སྐལ་འཐོབ་སྙེག་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པའོ།།

4. འདྲ་མཉམ་དང་རང་དབང་སྟེ། མི་བུ་སོ་སོ་ལྷན་སྐྱེས་སུ་འདྲ་མཉམ་དང་རང་དབང་ཡིན། འདྲ་མཉམ་དང་རང་དབང་གང་ཡང་མི་བུ་སོ་སོར་ལྷན་སྐྱེས་སུ་ཡོད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡིན་པ་མ་གཏོགས། རྒྱལ་ཁབ་དང་། གཙོ་བདག རྗེ་བོ། ཆོས་དཔོན་བླ་སྦྱལ་གང་རུང་གིས་གནང་སྤྱིན་བསྩལ་བ་ལས་བྱུང་བ་མིན། མི་བུ་ཞིག་ཡིན་ཚེ། རིགས་རྒྱུད་དང་། ཤ་མདོག དབུལ་ཕྱུག ཕོ་མོ། ཆོས་ལུགས། རྒྱལ་ཁབ། མི་རིགས་ཀྱི་དབྱེ་བ་མེད་པར། ཀུན་ལ་མི་བུའི་རྩིས་ཐང་གཅིག་མཚུངས་སུ་ཡོད་པ་ཡིན་ནོ།།

5.མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་གནམ་གྱིས་གནང་བ་སྟེ། མི་བུའི་གོ་ཐང་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་སྟེང་ལ་ཡོད། རྒྱལ་ཁབ་ཆགས་གནས་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་ནི་མི་བུ་ཡིན་པ་མ་གཏོགས། མི་བུ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཕྱིར་དུ་འཚོ་བ་མ་ཡིན། རྒྱལ་ཁབ་ལ་མི་བུ་སོ་སོའི་ལྷན་སྐྱེས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་པའི་འོས་འགན་ཡོད་པ་སྟེ། དཔེར་ན་འཚོ་གནས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་། འཇིགས་སྐྲག་མྱོང་མི་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་། ཕྲུ་གུ་སྐྱེ་བའི་ཐོབ་ཐང་། གནས་ཚུལ་ཤེས་རྟོགས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་། དབུལ་ཕོངས་མྱོང་མི་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་། བསམ་བློ་གཏོང་བའི་རང་དབང་། འདོད་མོས་སྟོན་པའི་རང་དབང་། འདུ་འཛོམས་ཁྲོམ་སྐོར་གྱི་རང་དབང་ལྟ་བུའོ།། འདི་ནི་རྒྱལ་ཁབ་ཆགས་གནས་ཀྱི་དམིགས་ཡུལ་ཡིན། གལ་ཏེ་སྲིད་གཞུང་གིས་དེ་དག་མི་འབྱོན་པ་ཡིན་ན། མི་དམངས་ཀྱིས་དུས་ཐོག་ཏུ་སྲིད་གཞུང་གང་དེ་བརྗེ་སྒྱུར་དང་མགོ་རྟིང་བཟློག་རིགས་པ་ཡིན་ནོ།།

6.མི་བུ་ཀུན་ལ་རྩིས་མཐོང་ཡོད་པ་སྟེ། རང་གིས་གང་ཞིག་མི་འདོད་པ་དེ་གཞན་ལ་བཙན་གྱིས་སྤྱོད་པ་མིན། རང་དབང་འཐོབ་སྙེག་བྱེད་པ་ནི་ངེས་པར་དུ་གཞན་ལ་བཙན་གནོད་མི་བྱེད་པའི་སོ་མཚམས་ལས་བརྒལ་བ་མིན་པའོ།།

7.དམངས་གཙོ་ཁྲིམས་སྐྱོང་ཡིན་པ་སྟེ། “མི་དམངས”ནི་ད་གཟོད་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི“བདག་པོ”ངོ་མ་ཡིན་ལ་སྲིད་གཞུང་ནི་ཞབས་ཞུ་པ་ལས་མ་འདས། སྲིད་འཛིན་པ་ལ་ནི་མི་དམངས་ཀྱིས་མངག་བཅོལ་གནང་བའི་དབང་ཆ་ཉི་ཚེ་བའམ་གནས་སྐབས་ཀྱི་དབང་

ཆ་ཡོད་པ་མ་གཏོགས། རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདག་པོ་ངོ་མ་མ་ཡིན། དབང་འཛིན་པས་ངེས་པར་དུ་ཀུན་གྱིས་ཁས་ལེན་པའི་ཁྲིམས་ལུགས་ཚད་གཞིར་བྱས་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་སྐྱོང་བ་ལས། མི་སྣེར་གྱི་འདོད་མིན་དབང་བཙན་པར་བྱས་ཏེ་ཚད་གཞི་གང་རུང་ཅི་འདོད་སྒྱུར་བཅོས་ཀྱིས་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་བདག་པོ་སྟེ། མི་དམངས་རྣམས་ཅི་བྱ་གཏོལ་མེད་བཟོ་མི་རུང་བའོ།།

8.སྣ་མང་ལ་བརྩི་འཇོག་ཡོད་པ་སྟེ། མི་བུ་རེ་རེ་དང་། གདུང་རྒྱུད་རེ་རེ། རིག་གནས་རེ་རེར་དེ་བཞིན་གྱི་ཁྱད་གཤིས་ཡོད་པ་ཡིན། གང་གང་ལས་ཡང་དག་ཡིན་རྒྱ་མེད་ཅིང་། གང་གང་ལས་ཁྱད་དུ་འཕགས་པའང་མེད། རེ་ཞིག་གང་སུ་དག་གཙོ་རྒྱུགས་སུ་གྱུར་པ་ཡོད་ནའང་། མི་མཐུན་པ་གཞན་དག་གི་འཚོ་གནས་དང་སྐད་སྒྲ་ལ་བརྩི་འཇོག་དང་གུ་ཡངས་ཡོད་འོས་པ་ཡིན་ནོ།།

9.རང་བྱུང་ལ་བརྩི་འཇོག་ཡོད་པ་སྟེ། སའི་གོ་ལ་ནི་གཅིག་ལས་མེད། འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ནི་སའི་གོ་ལའི་བུ་སྤུན་ཉམ་ཆུང་སྐོར་ཞིག་དང་འགྲོན་པོ་ཁག་ཅིག་ལས་མ་འདས། དེའི་ཕྱིར། སྣེར་སེམས་དང་སྟབས་བདེ་པོ་ཁོ་ན་ཙམ་གྱི་སླད་དུ་རང་བྱུང་ཁོར་ཡུག་ལ་གཏོར་བརླག་ཚད་མེད་བཟོས་ཏེ། མི་བུ་གཞན་དག་དང་། སྐྱེ་དངོས་གཞན་དག་མ་འོངས་བུ་རབས་ཚ་རྒྱུད་ཀྱི་འཚོ་གནས་ཡུལ་གཞིས་རྨེག་མེད་གཏོང་མི་རིགས་པ་ཡིན་ནོ།།

10.ཚེ་སྲོག་ལ་བརྩི་འཇོག་ཡོད་པ་སྟེ། ཚེ་སྲོག་ཐམས་ཅད་ཀྱི་འཚོ་གཞེས་རིན་ཐང་ལ་བརྩི་འཇོག་ཡོད་པ་དང་། འཚོ་གནས་ཀྱི་མཁོ་གལ་ཕུད། སྲོག་ལྡན་གཞན་དག་གི་འཚོ་གནས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ལ་བརྩི་འཇོག་ཡོད་འོས་ལ། མི་བྱེད་ཐུ་མེད་བྱུང་ནའང་སྲོག་ལྡན་གང་དེའི་འཆི་བའི་སྡུག་བསྔལ་དང་འཇིགས་སྐྲག་ཆུང་དུ་གཏོང་དགོས་པ་ཡིན་ནོ།།

11.“ཁེ་ཕན་རིང་ལུགས”པ་ལ་ནི་ཕན་ཚུན་གུ་ཡངས་སྒོམ་པ་སྟེ། གཞན་གྱི་ཁེ་དབང་ལ་རྡོག་བརྗིས་མི་གཏོང་བ་སྔོན་དུ་སོང་བ་ལས། མི་བུ་སོ་སོར་ཆེ་འདོད་ཆེ་འཚེངས་དང་ཆེ་ཧམ་ཆེ་ཁེངས་ཀྱི་སེམས་པ་ཡོད་རུང་བའི་ཁོག་རྒྱ་དགོས་པའོ།།

12.“རང་ཕན་རིང་ལུགས”པ་ལའང་ཕན་ཚུན་གུ་ཡངས་སྒོམ་པ་སྟེ། རང་གིས་གང་ཞིག་

འདོད་པ་དེ་གཞན་དག་གིས་ཀྱང་འདོད་པ་ཡིན་ཕྱིར། ཀུན་ཀྱང་ཚུལ་མཐུན་ལུགས་
མཐུན་གྱི་ཐེར་ས་མས་ས་བར་ཅར་རྒྱང་བའི་ཁོག་རྒྱ་དགོས་པའོ།།
གོང་གསལ་ཡོངས་ཁྱབ་རིན་ཐང་ནི་ཚོད་ཟིན་ཅན་ཞིག་ཡིན་འདུག་རབང་། ལན་ཚུན་
ཚོད་ལྟུབ་དང་དཔལ་ཡོན་མདུན་ལྟོད་ཀྱི་འགྲོས་དང་བསྡུན་རས། གཞི་ཙའི་སྒོག་ཏིང་
རྣམས་ཀྱིན་བཞིན་ཇི་གསལ་དང་ཇི་བརྡན་ཡིན་པར་ལྟ་ཡི་འདུག

རྒྱར་བཀོད་གཏིས་པ།ཆཆ
ཡོངས་ཁྱབ་གསལ་བསྟན་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་།潼
ཀ།ཅ།ལོའི་རྒྱ།ཀ།ཆོས།ཀ།ཀ།ཆཆ
ལྷན་བཙོད།ཆཆ
འགྲོ་བ་མིའི་ཁྱིམ་ཚང་ཁག་གི་ནང་མི་ཡོངས་ལ་རང་བཞིན་ཀྱིད་རས་ཡོད་པའི་ཆེ་
མཐོངས་དང་འདྲ་མཉམ། སྲས་ཀྱང་འཕྲོག་ཏུ་མི་རྣང་བའི་ཐོབ་ཐང་བཅས་ཀྱི་གནད་
དོན་རྩོགས་པར་བྱེད་པ་ནི། འཇམ་གྲིང་ནང་གི་རང་དབང་དང། ཏང་བདེན། ཞི་བདེ་
བཅས་ཀྱི་ཆར་གཞི་ལྟེ་བ་ཡིན།ཆཆ
འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་སྟོང་ཚུད་ཁྱད་གསོད་དང་། དམའ་འབེབས་བྱས་པ་ལ་བརྟེན་
རས་ཕྱ་ཕྲོའི་བྱེད་ལྡངས་ཤིག་ཐྱུང་ཡོད་པ་སྟེ། དེ་ནི་མིའི་རིགས་ཀྱི་བསམ་ཚུལ་བཟང་པོ་
དང་མི་མཐུན་པའི་གནས་ཚུལ་ཞིག་ཐྱུང་བ་རེད། འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་ལ་གཏམ་བཙོད་
དང་། དད་མོས་ཀྱི་རང་དབང་སྟུང་སྐྱོབ། དགོས་མཁོ་ལྟུབ་པའི་རང་དབང་བཅས་ལ་
ལོངས་སུ་ལྟད་ཚོག་པའི་འཇམ་གྲིང་ཞིག་འཐུད་ཐབས་དེ་ནི་ལྷིར་བཏང་མི་མང་ཡོངས་
ཀྱི་རེ་འདོད་ཆེ་ཅོས་ཅིག་ཏུ་ངོས་པ་རྒྱ་ཁྱབ་ཡོངས་སུ་ཏྲག་པ་ཡིན།ཆཆ
སྒེ་བོ་དག་གིས་ཉ་ཐུག་ཐབས་ཟུར་ཀྱིས་རྒྱན་པས་བཙན་དབང་དང་། གཅའ་གནོན་ལ་

ངོ་རྩོལ་སྐེར་ལངས་བྱེད་པའི་མཐའ་མའི་བྱ་ཐབས་ལག་བསྟར་མི་དགོས་པ་ཞིག་བྱེད་
ན། དེ་ནི་ཁྱིམས་ལུགས་ཏང་འཛིན་གྱི་སྒོ་ནས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ལ་སྲུང་བརྩི་བྱེད་
པ་དེ་རང་གལ་གནད་ཆེ་བ་ཡིན།菖
རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་དབར་མཇའ་མཐུན་གྱི་འབྲེལ་བ་ཡར་རྒྱས་གོང་འཕེལ་གཏོང་རྒྱུར་
འབད་བརྩོན་ཆེ་བསྐྱེད་དགོས་པ་དེ་ནི་ཉ་ཅང་གལ་གནད་ཆེ་བ་ཞིག་ཡིན།
མཁྱམ་སྒྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་མི་མང་རྣམས་ཀྱི་རང་དབང་རྒྱ་ཆེའི་ཐོག་ནས་སྒྲིག་ཡིག་གི་
གཞི་རྩའི་རང་དབང་དང། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང། འགྲོ་བ་མིའི་ཆེ་མཐོངས་དང་འོས་
མཐོངས། ཥོ་མོ་འཏུ་མཁྱམ་བཅས་ལ་བློ་མོས་གདེངས་འཁེལ་ཏིས་སྒྲི་ཚོགས་ཡར་རྒྱས་
གོང་འཕེལ་ལ་ཐུས་ཀྱགས་འདོན་པ་དང། འཚོ་བའི་གནས་ཚད་ལེགས་སྐྱ་གཏོང་རྒྱུར་
སེམས་ཐག་གཅོད་མར་བཅད་ཡོད།
འཕྲས་མིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཚོས་མཁྱམ་སྒྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་དང་མཁྱམ་མཐུན་ཏི་ཐོག་ནས་འགྲོ་
བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང། གཞི་རྩའི་རང་དབང་ལ་སྒྲི་ཡོངས་ནས་མོས་བཀུར་དང་བརྩི་
འཛིག་ཀྱགས་ཆེ་བྱེད་པའི་ལས་དོན་དེ་དག་ཁོང་ཚོ་རང་ཉིད་ནས་ལག་ལེན་ལེགས་
པར་བསྟར་རྒྱའི་ཁས་ལེན་བྱས་ཡོད།
གོང་གསལ་ཐོབ་ཐང་དང། རང་དབང་འདི་རྣམས་ཚང་མས་ཤེས་པར་བྱེད་པ་དེ་ནི།
ཁས་ལེན་བྱས་པའི་དོན་སྙིང་ལག་ལེན་མཐིལ་ཕྱིན་བསྟར་བའི་ཐབས་ཚུལ་གལ་གནད་
ཆེ་ཤོས་ཡིག་ཡིན།
གནས་ལུགས་འདི་ལྟར་ལ་སོང་བ་ཆ་ཚོགས་ཆེན་ནས་ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱ་རྒྱུར། མི་མང་
ཐམས་ཅད་དང། རྒྱལ་ཁབ་ཐམས་ཅད་ཀྱི་དོན་དུ་ཡོངས་ཁྱབ་གསལ་བསྒྲགས་འགྲོ་བ་
མིའི་ཐོབ་ཐང་འདི་བག་ཀྱན་གྱི་མིག་དཔེ་ལྟ་བུར་ཡོངས་སུ་འཛིན་པར་བྱེད་པའི
མཐའ་དོན་སྙིང་པོ་ནི་སྒྲེ་བོ་རེ་རེ་དང། སྒྲི་ཚོགས་ཀྱི་སྟེ་ཚན་རེ་རེ་ནས་གསལ་བསྒྲགས
འདི་དོན་ཡིད་ལ་བཅན་པོར་རྒྱན་དུ་བཟུང་སྟེ་ཐུང་འཁྱིད་དང། ཟློན་སྟོན་ལ་བརྟེན
ནས་ཐོབ་ཐང་དང། རང་དབང་འདི་དག་ལ་བརྩི་བཀུར་རྒྱ་ཆེར་བྱེད་པ་དང་འབྲེལ
རྒྱལ་ཁབ་ཁག་དང། རྒྱལ་སྒྲིའི་ཐོག་ཏུ་དེའི་གནས་ཚད་གོང་མཐོར་གཏོང་བ་དང། དེ་

དག་ཡོངས་སུ་ཁྱབ་པ་དང་། ཤེས་རྟོགས་དང་བརྩི་བཀུར་དངོས་སུ་འབྱུང་ཐབས་སུ་འཐུས་མིའི་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་གི་མི་མང་ཚོ་དང་། ཁོང་ཚོའི་ཁྲིམས་དབང་འོག་ཏུ་ཡོད་པའི་མངའ་ཁུལ་གྱི་མི་མང་བཅས་ཚང་མས་འདི་དོན་ལག་ལེན་བསྟར་རྒྱུར་འབད་བརྩོན་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།

དོན་ཚན་དང་པོ།

འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་རྒྱུད་ཡོངས་ལ་སྐྱེས་ཙམ་ཉིད་ནས་ཆེ་མཐོངས་དང་། ཐོབ་ཐང་གི་རང་དབང་འདྲ་མཉམ་དུ་ཡོད་ལ། ཁོང་ཚོར་རང་བྱུང་གི་བློ་རྩལ་དང་བསམ་ཚུལ་བཟང་པོ་འདོན་པའི་འོས་བབས་ཀྱང་ཡོད། དེ་བཞིན་ཕན་ཚུན་གཅིག་གིས་གཅིག་ལ་བུ་སྤུན་གྱི་འདུ་ཤེས་འཛིན་པའི་བྱ་སྤྱོད་ཀྱང་ལག་ལེན་བསྟར་དགོས་པ་ཡིན།

དོན་ཚན་གཉིས་པ།

སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་གསལ་བསྒྲགས་འདི་ནང་བཀོད་པའི་ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་སྟེ། མི་རིགས་དང་། ཤ་མདོག ཕོ་མོ། སྐད་ཡིག ཆོས་ལུགས། སྲིད་དོན་བཅས་སམ། འདོད་ཚུལ་གཞན་དག་དང་། རྒྱལ་ཁབ་དང་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་འབྱུང་ཁུངས། མཁར་དབང་། རིགས་རྒྱུད། དེ་མིན་གནས་ཚུལ་འདི་རིགས་གང་ཡང་རུང་བར་དབྱེ་འབྱེད་མེད་པའི་ཐོབ་དབང་ཡོད། ད་དུང་རྒྱལ་ཁབ་བམ། ས་གནས་གང་ཞིག་རང་བཙན་ཡིན་པ་དང་། ལྟ་རྟོག་འོག་ཏུ་གནས་པ། རང་སྲིད་རང་སྐྱོང་མ་ཡིན་པ། གཞན་དག་བདག་དབང་ཚད་འཛིན་ཡོད་པ་བཅས་ཇི་ལྟར་ཡང་དེ་དག་གི་སྐྱེ་བོ་གང་ཞིག་སྲིད་དོན་དང་། ཁྲིམས་དབང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་གནས་སྟངས་བཅས་ཀྱི་ཐོག་ཏུ་ཁྱད་པར་མི་དབྱེ་བ་ཡིན།

དོན་ཚན་གསུམ་པ།

སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་སྲོག་འཚོ་བ་དང་། རང་དབང་ལ་སྤྱོད་པ། ལུས་པོ་བདེ་སྤུང་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

དོན་ཚན་བཞི་པ།

སུ་ཡིན་རུང་ཚེ་གཡོག་དང་། བྲན་གཡོག་ཏུ་བཀོལ་བ་དང་། ཚེ་གཡོག་དང་བྲན་གཡོག་ཉོ་ཚོང་བཅས་ཀྱི་རིགས་རྣམས་ལག་ལེན་མི་ཆོག་པའི་བཀག་བསྡོམས་བྱས་ཡོད།

དོན་ཚན་ལྔ་པ།

སྲུ་ཡིན་རྒྱང་མནར་གཙོད་གཏོང་བ་དང་། ཡ་ང་སྟོང་ཟེ་བྱལ་ཞིང་མི་སྨྱོད་པ་ལས་འདས་པའམ། མ་རབས་ཀྱི་སྨྱོད་ཚུལ་བཅས་ཏེ། ཐོག་ཏེས་ཅན་གྱི་བྱ་སྨྱོད་འཛིན་པའི་རིགས་མི་ཚོག

དོན་ཚན་དྲུག་པ།

སྒྲ་བོ་རེ་རེར་ཁྱིམས་ཀྱི་མདུན་ས་གང་འདུ་ཞིག་ཏུའང་འགྲོ་བ་མི་ཞིག་ལ་ངོས་འཛིན་ཆ་འཛིག་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

དོན་ཚན་བདུན་པ།

སྒྲ་བོ་ཐམས་ཅད་ཁྱིམས་ཀྱི་མདུན་ས་འདུ་མཉམ་ཡིན་པ་དང་། ཁྱིམས་ཀྱི་ཐོག་ནས་བཟྱ་འཚེད་མེད་པར་འདུ་མཉམ་གྱི་རྒྱབ་གཏེར་སྒྲོང་སྒྲོབ་བྱེད་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། ཚང་མས་གསལ་བསྒྲགས་ཀྱི་སྟོང་ངོན་འདི་ལས་འགལ་བའི་དབྱེ་འབྱེད་ཀྱི་གནས་ཚུལ་ལ་ངོ་རྩོལ་གང་ཡང་བྱེད་པ་དང་། འདི་ལྟ་བུའི་དབྱེ་འབྱེད་ཀྱི་ངན་འགྲུལ་ལའང་ངོ་རྩོལ་གང་ཡང་བྱེད་པ་བཅས་ལ་རྒྱབ་གཏེར་བྱེད་དགོས་པའི་ཐོབ་དབང་འདུ་མཉམ་དུ་ཡོད།

དོན་ཚན་བཅུད་པ།

སྒྲ་བོ་རེ་རེར་ཆ་ཁྱིམས་སམ། ཁྱིམས་ཀྱི་ཐོག་ནས་སྒྲུབ་པའི་གཞི་ཆའི་ཐོབ་ཐང་རྩམས་བང་། ཕྱོགས་འགལ་གྱི་བྱ་སྨྱོད་རིགས་བྱུང་ཚེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་ཁྱིམས་ཁང་ཚད་ལྡན་ཞིག་ནས་ལན་རྒྱས་ལྡན་པའི་ཀུན་གསབ་ཡོང་དགོས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

དོན་ཚན་དགུ་པ།

སྲུ་ཡིན་ཡང་བཙན་ཕྱགས་ཀྱིས་འཛིན་བཟུང་བང་། དོ་དམ། ཡང་ན་ཕྱིར་འབྲུད་བྱེད་པ་བཅས་ཀྱི་མནར་གཙོད་ཆྱོང་དུ་བཅུག་མི་ཚོག

དོན་ཚན་བཅུ་པ།

སྒྲ་བོ་རེ་རེར་རང་དབང་ལྡན་ལ་བྱང་ཚུགས་ཆེ་བའི་ཁྱིམས་ཁང་ཞིག་ནས་གང་ལ་གཞན་ཀྱིས་ཁྱིམས་འགལ་ཏེས་སྒྲོན་གང་ཡང་བཙུགས་པ་དེ་དང་། གང་གི་ཐོབ་ཐང་

དང་འོས་འགན་སྐོར་ཐག་གཅོད་བྱེད་པ། དེ་ཡང་ཐོག་ལས་ལྷང་ཟླ་ཞིང་ཀུན་གྱིས་
གསལ་ཤེས་ཕྱབ་པ་བཟོ་དགོས་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་དབང་འདྲ་མཉམ་དུ་ཡོད།
དོན་ཚན་བཞུ་གཅིག་པ།
༧ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་ཁྱིམས་འགལ་ཉེས་སྐྱོན་བཞུགས་རིགས་ལ་གང་གི་བདེན་པ་དག་སྐྱེལ་
གྱི་འགན་ལེན་དང་འབྲེལ་ཡོངས་གྲགས་ཁྱིམས་ཞིབ་ཐོག་ནས་འགལ་འཛིལ་བྱས་ཉེས་
པ་འཕྲོད་མ་ཐུབ་བར་ཉེས་མེད་དུ་སྟོད་པའི་ཐོབ་ཕང་ཡོད།
༢ སྲུ་ཡིན་ཡང་བྱ་ངན་ལག་ལེན་བསྟར་བའི་དུས་སྐབས་སུ་རྒྱལ་ཁབ་བམ། རྒྱལ་ཐུའི་
ཁྱིམས་ལུགས་ཐོག་མ་གསལ་བའི་འགལ་ཉེས་སམ། ཡང་ན་བྱ་ཐོད་གང་ཡང་རུང་བ་
ཞིག་སྟེ། སྐྱོང་པོ་ཁྱིམས་འགལ་དོན་ཆུང་མ་གཏོགས་པའི་ཁྱིམས་འགལ་གྱི་གནས་ཚུལ་
ཅི་འདྲ་ཞིག་ཐུང་རུང་ཉེས་ཅན་དུ་ངོས་འཛིན་མི་བྱེད་པའི་ཁར། དེ་འབྲེལ་ཁྱིམས་
འགལ་གྱི་བྱ་ངན་ལག་ལེན་བསྟར་བའི་སྐབས་དེར་ཉེས་ཆད་ཇི་བཏང་དེ་ལས་ཕྱི་དུ་
གཏོང་བའི་རིགས་ཀྱང་མི་ཆོག瀘
དོན་ཚན་བཞུ་གཉིས་པ།囂
སྲུ་ཡིན་རུང་དབང་ཤེད་ཀྱིས་སྐེར་དོན་དང་། ནང་ཚང་། ཁང་ཁྱིམ། ཡིག་འཕྲུལ་འབྲེལ་
གཏུགས་བཅས་ལ་ཞེ་ཐུས་མི་ཆོག་པ་དང་། གཟི་མཐོངས་དང་མིང་དོན་ལ་གནོད་སྐྱོན་
གཏོང་བའི་རིགས་ཀྱང་མི་ཆོག སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་དེ་འདྲའི་ཞེ་ཐུས་སམ། གནོད་སྐྱོན་ཐུང་
རིགས་ལ་ཁྱིམས་ཐོག་ནས་བདེན་རྒྱབ་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཕང་ཡོད།瀘
དོན་ཚན་བཞུ་གསུམ་པ།囂
༧ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་རྒྱལ་ཁབ་སོ་སོའི་ས་མཚམས་ནང་ཁོངས་སུ་འཇིམས་འཕྲལ་བྱེད་པ་
དང་། གནས་སྟོང་ཀྱི་རང་དབང་ཐོབ་ཕང་ཡོད།囂
༢ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་རང་ཡུལ་ཞེ་བས་ཡུལ་ལུང་གང་འདྲ་ཞིག་ནས་ཕྱིར་ཐོན་བྱེད་པའམ།
ཡང་ན་རང་ཡུལ་དུ་ཕྱིར་ལོག་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཕང་ཡོད།瀘
དོན་ཚན་བཞུ་བཞི་པ།囂
༧ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་རང་ཉིད་གནོད་འཚེ་ལས་གཡོལ་ཆེད་རྒྱལ་ཁབ་གཞན་དག་གི་མངའ་

ཁོངས་སུ་སྐྱབས་འཚོལ་གྱི་འཚོ་བར་ལོངས་སུ་སྤྱོད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།
༢ ཐོབ་ཐང་འདི་ལ་བརྟེན་ནས་སྲིད་དོན་མ་ཡིན་པའི་ཁྲིམས་འགལ་ལམ། མཉམ་སྦྲེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་རྩ་དོན་དང་། བསྒྲུབ་བྱ་ཕྱོགས་འགལ་གྱི་བྱ་སྤྱོད་ལས་དངོས་སུ་བྱུང་བའི་རྩོད་གཞིའི་རིགས་ཞུ་གཏུགས་མི་ཆོག
དོན་ཚན་བཅོ་ལྔ་པ།
༡ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་རྒྱལ་ཁབ་ཅིག་ཡོད་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།
༢ སུ་གང་གིས་གང་ཞིག་གི་རྒྱལ་ཁབ་ཐོབ་ཐང་བཙན་ཤེད་ཀྱིས་འཕྲོག་པ་དང་། ཡང་ན་དེའི་རྒྱལ་ཁབ་བརྗེ་བསྒྱུར་གྱི་ཐོབ་ཐང་བཀག་འགོག་བྱེད་པའི་རིགས་མི་ཆོག
དོན་ཚན་བཅུ་དྲུག་པ།
༡ སྐྱེ་བོ་ཕོ་མོ་ན་ཚོད་ལོན་པ་རྣམས་ལ་རིགས་རུས་དང་། རྒྱལ་ཁབ། ཆོས་ལུགས་བཅས་ཀྱི་ཚད་འགོག་གང་ཡང་མེད་པར་ཆང་ས་རྒྱག་པ་དང་། ཁྲིམ་ཚང་འཛུགས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། ཁོང་ཚོར་ཆང་སའི་སྐོར་དང་། བཟའ་ཚང་བྱེད་པའི་རིང་། ཁ་བྲལ་དུ་འགྲོ་སྐབས་བཅས་སུ་འདྲ་མཉམ་གྱི་ཐོབ་ཐང་སྤྱོད་པའི་ཐོབ་དབང་ཡོད།
༢ བཟའ་མི་གཉིས་ཀས་རང་དབང་ཁས་ལེན་ཆ་ཚང་བྱེད་པ་ཁོ་ནའི་སྒོ་ནས་ཆང་ས་རྒྱག་དགོས་པ་ཡིན།
༣ ཁྲིམ་ཚང་ནི་རང་བཞིན་གྱི་གཞི་རྩ་ལྡན་པའི་སྡེ་ཚན་གཅིག་སྒྲིལ་གྱི་ཚོགས་པ་ཞིག་ཡིན་ཞིང་། དེ་ལ་ཚོགས་སྡེ་དང་། རྒྱལ་ཁབ་གཞུང་ནས་སྲུང་སྐྱོབ་བྱེད་དགོས་ཀྱི་ཐོབ་དབང་ཡོད།
དོན་ཚན་བཅུ་བདུན་པ།
༡ སུ་ཡིན་རུང་རང་གི་མཁར་དབང་ཇི་ཡོད་རང་ཉིད་ཁེར་རྐྱང་ནས་བདག་གཉེར་བྱེད་པ་དང་། གཞན་དག་དང་སྐྱིད་སྡུག་འདོད་སྒྲིལ་ཇི་བྱེད་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།
༢ སུ་གང་གིས་གང་ཞིག་གི་མཁར་དབང་བཙན་འཕྲོག་བྱེད་པའི་རིགས་མི་ཆོག
དོན་ཚན་བཅོ་བརྒྱད་པ།
སུ་ཡིན་ཡང་རུང་བསམ་བློ་དང་། དཔྱད་ཤེས། ཆོས་ལུགས་བཅས་ལ་རང་དབང་གི་

ཐོབ་ཐང་ཡོད། ཐོབ་ཐང་དེའི་ནང་ཆོས་ལུགས་སམ། དད་མོས་བསྒྱུར་ཆོག་པ་དང་། རང་ཉིད་ཁེར་རྒྱང་ངམ། གཞན་དག་མཉམ་སྦྲེལ་དང་སྤྱི་ཡོངས་སམ། ཡང་ན་སྐེར་ཁག་བཅས་ནས་ཆོས་དང་དད་མོས་སློབ་སྟོན་བྱེད་པ་དང་། ཉམས་སུ་ལེན་པ། ཆོས་སུ་སྤྱོད་པ། ཚུལ་ཁྲིམས་སྲུང་བ་བཅས་མངོན་གསལ་དུ་ལག་ལེན་ཆོག་པའི་རང་དབང་བཅས་ཀྱང་ཚུད་ཡོད།潼

དོན་ཚན་བཅུ་དགུ་པ།

སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་བསམ་བློ་གཏོང་བ་དང་། བསམ་ཚུལ་ཐད་བརྗོད་ཀྱི་རང་དབང་ལ་སྤྱོད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། ཐོབ་ཐང་དེའི་ནང་གཞན་གྱིས་ཐེ་བྱུས་བྲལ་བའི་མནོ་བསམ་གཏོང་བ་དང་། ས་མཚམས་ཀྱི་དབྱེ་འགོག་མེད་པར་གནད་དོན་གང་ཡང་རུང་བའི་སྒོ་ནས་གནས་ཚུལ་དང་བསམ་གཞི་སྤེལ་བའམ། འཚོལ་བ། ལེན་པ་བཅས་ཀྱི་རང་དབང་རྣམས་ཀྱང་ཚུད་ཡོད།

དོན་ཚན་ཉི་ཤུ་པ།

༡ ཚང་མར་གཞི་མཐུན་གྱི་སྒོ་ནས་འདུ་འཛོམས་བྱེད་པ་དང་། སྐྱིད་སྡུག་གསར་འཛུགས་ཀྱི་རང་དབང་ལ་སྤྱོད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

༢ སུ་ཡིན་ཡང་སྐྱིད་སྡུག་གཅིག་ཏུ་ཡུ་ཚུགས་མཐའ་ནན་གྱིས་བདག་ཉར་བྱེད་པའི་རིགས་མི་ཆོག

དོན་ཚན་ཉེར་གཅིག་པ།

༡ ཚང་མར་རང་ཉིད་ནས་ཐད་ཀར་རམ། ཡང་ན་རང་དབང་གིས་འདེམས་བསྐོས་འཐུས་མི་བརྒྱུད་དེ་རང་ཡུལ་གྱི་གཞུང་གི་ལས་དོན་ལ་དོ་འཁྲུར་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

༢ ཚང་མར་རང་གི་ཡུལ་ལུང་ནང་དུ་མི་མང་ལ་ཞབས་འདེགས་ཞུ་བའི་ཐོབ་ཐང་འདྲ་མཉམ་དུ་ཡོད།

༣ མི་མང་གི་འདོད་པ་ནི་གཞུང་གི་དབང་ཆའི་གཞི་རྩར་འཛིན་དགོས་པ་ཡིན་ཞིང་། འདོད་པ་དེ་ནི་དུས་སྐབས་སོ་སོར་འདེམས་བསྐོ་བྱེད་པའི་ཐོག་གསལ་བར་འདོན་

དགོས་པ་དང་། དེ་ཡང་ཡོངས་ཁྱབ་དང་འདྲ་མཉམ་གྱི་འོས་བསྡུའམ། གསང་བ་དང་། རང་དབང་ཅན་གྱི་འོས་བསྡུ་བྱེད་པ་ལ་བརྟེན་ནས་ལག་ལེན་བསྟར་དགོས་པ་ཡིན།

དོན་ཚན་ཉེར་གཉིས་པ།

སྐྱེ་བོ་སུ་ཡིན་རུང་རང་ཉིད་འཇིག་རྟེན་སྤྱི་ཚོགས་ཀྱི་ཆ་ཤས་ཤིག་ཡིན་པར་སོང་རང་ལ་སྤྱི་ཚོགས་བདེ་སྲུང་གི་བྱ་བ་སྒྲུབ་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ཅིང་། དེ་ནི་རྒྱལ་ཁབ་རེ་རེའི་སྒྲིག་འཛུགས་དང་། ཐོན་རྫས་འབྱུང་ཁུངས་ལ་བསྟུན་ཏེ་རྒྱལ་ཁབ་ཀྱི་འབད་བརྩོན་ནམ། ཡང་ན་རྒྱལ་སྤྱིའི་མཉམ་འབྲེལ་ལ་བརྟེན་པའི་སྒོ་ནས་རང་གི་གཤིས་སྤྱོད་འགོག་མེད་རྒྱས་ཐབས་དང་། རང་གི་ཆེ་མཐོངས་ཀྱི་སླད་དུ་ངེས་པར་དགོས་པའི་དཔལ་འབྱོར་དང་། སྤྱི་ཚོགས། རིག་གཞུང་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དོན་འཁེལ་ཡོང་བའི་ཐོབ་དབང་ཡོད་པ་དེ་ཡིན།

དོན་ཚན་ཉེར་གསུམ་པ།

༡ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་ལས་ཀ་བྱེད་པ་དང་། ལས་རིགས་འདོད་འདེམས་བྱེད་པ། དེ་ཡང་དྲང་ལ་འོས་ཤིང་འཚམས་པའི་གནས་སྟངས་དང་འབྲེལ་བའི་ལས་ཀ་བྱེད་པ། ལས་ཀ་མ་ཐོབ་པའི་གནས་ལས་སྐྱོབ་པ་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

༢ ཚང་མར་དབྱེ་འབྱེད་གང་ཡང་མེད་པའི་སྒོ་ནས་ལས་དོན་འདྲ་མཚུངས་ལ་གླ་ཕོགས་འདྲ་མཉམ་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

༣ ལས་དོན་བྱེད་པོ་ཚང་མར་འགྲོ་བ་མིའི་ཆེ་མཐོངས་ཀྱི་དངོས་དོན་དང་འཚམས་པར་རང་ཉིད་དང་། རང་གི་ནང་མིར་འོས་ཤིང་འདོད་མཐུན་གྱི་གླ་ཕོགས་འགན་ལེན་ཡོང་བའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་དང་། གལ་ཏེ་དགོས་ངེས་བྱུང་ན་སྤྱི་ཚོགས་སྲུང་སྐྱོབ་ཀྱི་དོན་གནད་གཞན་དག་ཐོག་ནས་ཀྱང་འཚོ་སྣོན་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།

༤ སུ་ཡིན་རུང་རང་གི་ཁེ་ཕན་སྲུང་སྐྱོབ་ཆེད་ཚོང་སྦྲེལ་མཉམ་ཚོགས་འཛུགས་པ་དང་། ཚོང་སྦྲེལ་ཚོགས་པའི་ཁོངས་སུ་གཞུག་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

དོན་ཚན་ཉེར་བཞི་པ།

སུ་ཡིན་རུང་ལས་ཀའི་དུས་ཚོད་ལུགས་དང་མཐུན་ཞིང་། དུས་སྐབས་སོ་སོར་གླ་ཕོགས་

ཅན་གྱི་དགྱར་ས་ཡོད་པས་མཆོན་ངལ་གས་རྒྱ་པ་དང་། ལྷོད་དལ་དུ་ལྷོད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

དོན་ཚན་ཀེར་ལྔ་པ།

༧ སྲུ་ཡིན་རྒྱང་རང་ཉིད་དང་། རང་གི་ནང་མི་བཅས་པར་ཟས་གོས་དང་། ལྷོད་ཁང་། སྐན་བཅོས། དེ་མིན་སྒྲོ་ཚོགས་ཞབས་འདེགས་ཀྱི་མཐུན་རྐྱེན་དགོས་རིས་བཅས་ལ་བརྟེན་ནས་ལུས་པོ་ཐང་ཞིང་། བདེ་ཐབས་འཕྲིགས་རིས་ཀྱི་འཚོ་བའི་གནས་སྟངས་ཤིག་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་པ་དང་། དེ་འབྲེལ་ལས་ཀ་མ་ཐོབ་པ་དང་། ནད་ཀྱིས་མནར་བ། དབང་པོ་ཡན་ལག་ཉམས་ཤིང་ལུས་ཀྱི་ནུས་སྟོབས་ཞོར་བ། བཟའ་བྱོན་པས་པའི་ཕོ་ཟླིང་དང་མོ་ཟླིང་། ཆས་འཁོགས་བཅས་ཀྱི་རྣམས་སམ། གཞན་དག་རང་གི་ནུས་པས་ལྷིང་མིན་གྱིས་རྐྱེན་པའི་འཚོ་ཐབས་ཐོག་དཀའ་ངལ་བྱུང་རྣམས་དེ་ལ་འཚོ་སྐྱོབ་བྱ་དགོས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

༢ ཡ་མ་དང་། བྱ་ཕྲུག་གི་གནས་སྟངས་ལ་དམིགས་བསལ་གྱི་ལྷ་ཆོག་དང་། རོགས་རམ་དགོས་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད་ཅིང་། ཆང་ས་བཏྲོབ་ནས་སམ། དེ་མིན་འབྲེལ་བ་བྱུང་བ་ལས་བཅས་པ་གང་ལྟར་ཡང་བྱ་ཕྲུག་ཡོངས་ལ་སྒྲོ་ཚོགས་ཀྱི་སྒྲང་སྐྱོབ་འདྲ་མཚུངས་དགོས་པའི་ཐོབ་དབང་ཡོད།

དོན་ཚན་ཀེར་བཞི་པ།

༧ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་ཤེས་ཡོན་སློབ་སྦྱོང་གི་ཐོབ་ཐང་ཡོད། མ་མཐའ་ལའང་སྟོན་འགྲོ་དང་གཞི་རིམ་ཤེས་ཡོན་སློབ་སྦྱོང་ཐོག་འགྲོ་སོང་གཏོང་མི་དགོས་པ་ཞིག་དགོས་པ་ཡིན་ལ། ལྷག་པར་སྟོན་འགྲོའི་ཤེས་ཡོན་སློབ་སྦྱོང་མེད་ན་གཏན་ནས་མི་འཐོབ། མང་ཆེ་བར་བཟོ་ལས་དང་། འཚོ་ཐབས་ལས་རིགས་ཀྱི་ཤེས་ཡོན་སློབ་སྦྱོང་ཐོབ་པ་བྱ་རྒྱ་དང་། འོས་བབས་ཀྱི་གཞི་རྩའི་ཐོག་ནས་ཚང་མར་མཐོ་རིམ་ཤེས་ཡོན་སློབ་སྦྱོང་འདྲ་མཉམ་དུ་ཐོབ་དགོས་པ་ཡིན།

༢ ཤེས་ཡོན་སློབ་སྦྱོང་རི་འགྲོ་བ་མི་ཡི་གཤིས་སྦྱོད་ཆ་གང་ས་ནས་ཡར་རྒྱས་གཏོང་བ་དང་། འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་དང་གཞི་རྩའི་རང་དབང་ལ་བརྩི་བཀུར་ཀྱི་ཤུགས་ནུས་

ཀྱང་ཆེ་བསྐྱེད་བྱེད་དགོས་པ་བཅས་སུ་དམིགས་པ་ཡིན། དེས་རྒྱལ་ཁབ་ཁག་དང་། རིགས་རུས། ཆོས་ཀྱི་ཚོགས་སྡེ་བཅས་ཚང་མའི་དབར་ལ་ཕན་ཚུན་ཤེས་རྟོགས་དང་། བློ་ཡངས་བཟོད་འཁྱར། མཛའ་གྲོགས་མཐུན་འབྲེལ་བཅས་པ་གོང་འཕེལ་གཏོང་དགོས་པ་དང་། ཞི་བདེ་ཡུན་གནས་ཀྱི་དོན་དུ་མཉམ་སྦྱེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་ལས་དོན་རྒྱ་བསྐྱེད་བྱེད་དགོས་པ་ཡིན།

༣ ཕ་མ་ཚོས་རང་གི་བུ་ཕྲུག་རྣམས་ལ་ཤེས་ཡོན་སློབ་སྦྱོང་གང་འདྲ་ཞིག་སྤྲོད་དགོས་འདོད་འདེམས་བྱེད་པའི་གཙོ་བོའི་ཐོབ་ཐང་དེ་ཡོད།

དོན་ཚན་ཉེར་བདུན་པ།

༡ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་སྡེ་ཚོགས་ཀྱི་རིག་གཞུང་འཚོ་བའི་ནང་རང་དབང་གིས་གཞུག་པ་དང་། རྩོམ་རིག་ལ་སྤྱོད་པ། ཚན་རིག་ཡར་ཐོན་དང་། དེའི་ཁེ་ཕན་མཉམ་སྤྱོད་བྱེད་པ་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

༢ སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་ཚན་རིག་དང་། ཡི་གེའི་རིག་གནས། རྩོམ་རིག་བཅས་གང་ཡང་རུང་བ་སྟེ། རྩོམ་པ་པོ་གང་གི་ཐོན་སྲེལ་ལས་བྱུང་བའི་སེམས་སྟོབས་དང་། དངོས་པོའི་ཁེ་ཕན་སྲུབ་སྐྱོབ་བྱེད་པའི་ཐོབ་ཐང་ཡོད།

དོན་ཚན་ཉེར་བརྒྱད་པ།

སྐྱེ་བོ་རེ་རེར་གསལ་བསྒྲགས་འདི་ནང་ཇི་བཀོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་། རང་དབང་ཁག་ཡོངས་སུ་སྒྲུབ་ཐུབ་པའི་སྤྱི་ཚོགས་དང་། རྒྱལ་སྤྱིའི་སྒྲིག་འཛུགས་ནང་གཞུག་རྒྱུའི་ཐོབ་དབང་ཡོད།

དོན་ཚན་ཉེར་དགུ་པ།

༡ སྐྱེ་བོ་རེ་རེས་སྡེ་ཚོགས་ཀྱི་ལས་འགན་འཁྱར་དགོས་པ་ཡིན་ཏེ། དེ་ཁོ་ནའི་ནང་དུ་རང་གི་གཤིས་སྤྱོད་ཆ་གང་ས་ནས་འགོག་མེད་ཡར་རྒྱས་འགྲོ་ཐུབ་པ་ཡིན།

༢ རང་གི་ཐོབ་ཐང་དང་། རང་དབང་རྣམས་ལོངས་སུ་སྤྱོད་སྐབས་སུ་སྐྱེ་བོ་རེ་རེས་མི་མང་དབང་གཙོའི་ཚོགས་སྡེ་ཞིག་ནང་མི་མང་གི་སྒྲིག་ལམ་དང་། སྤྱོད་བཟང་། སྤྱིར་བཏང་བདེ་ཐབས་བཅས་སུ་དགོས་ངེས་དང་། དེ་མིན་ཐོབ་ཐང་དང་། རང་དབང་

རྣམས་ཁས་ལེན་དང་བརྩི་བཀུར་བྱེད་པར་སྲུང་འདོམས་ཆེད་དུ་ཁྲིམས་ལུགས་ཁོ་ནའི་ཐོག་ནས་ཇི་ལྟར་གཏན་འབེབས་རྒྱས་དཔྱད་ཟིན་རིགས་དེ་རང་ལག་ལེན་བསྟར་དགོས་པ་ཡིན།

༣ ཐོབ་ཐང་དང་། རང་དབང་འདི་དག་མཉམ་སྦྱེལ་རྒྱལ་ཚོགས་ཀྱི་རྩ་དོན་དང་དམིགས་ཡུལ་ཕྱོགས་འགལ་གྱིས་ལོངས་སུ་སྤྱོད་པའི་རིགས་གཏན་ནས་མི་ཆོག དོན་ཚན་སུམ་ཅུ་པ།

རྒྱལ་ཁབ་བམ། ཚོགས་པ། མི་སྣེར་གང་འདྲ་ཞིག་གི་ཆེད་དུའང་འདི་ནང་ཞིབ་བཀོད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་རང་དབང་བསྟོར་བཤིག་གཏོང་བའི་དམིགས་ཡུལ་བཟུང་སྟེ་ལས་དོན་གང་ཡང་ལག་ལེན་བསྟར་བ་དང་། ལས་འགུལ་གང་རུང་ལ་གཞུག་རྒྱུའི་ཐོབ་ཐང་ཅི་རིགས་ཡོད་པའི་གོ་དོན་བརྗོད་བྱ་གང་ཡང་གསལ་བསྒྲགས་འདིའི་ནང་བཀོད་མེད་པ་བཅས་སོ།།

［སྤྲགས་དཔྱད་མཆིད་གསོལ། ཁོ་བོ་སྐད་ཡིག་རིགས་གཞན་ལ་བློ་མིག་ལྡོངས་ཕྱིར། འགྱུར་གྱི་བུ་ཡིག་གང་ཡང་རྒྱ་ནག་གི་ཡི་གེ་དང་ཕ་ངོ་མ་ངོ་སྤྲད་དེ་ལྟ། དེ་ནི་ཐབས་རྟུགས་པའི་ལས་ཤིག་དང་ཐ་ན་སྐྱོན་མཚང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཀྱང་ཡིན་ལས་ཆེ་མོད། ད་ནི་ལྷུགས་པ་བརྗོད་འདོད་ཁོག་བཙོས་ཀྱི་རྗེས་སུ་སོང་བས་ཐབས་ཡོད་པ་མ་རེད། འདིར《ཡོངས་ཁྱབ་གསལ་བསྒྲགས་འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང》ཞེས་འགྱུར་བ་དང་། གཞན་དུ《འགྲོ་བ་མིའི་ཐོབ་ཐང་ཡོངས་ཁྱབ་གསལ་བསྒྲགས》སུ་འགྱུར་བ། ཁོ་བོས《འཛམ་གླིང་མི་བུའི་ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྒྲགས》 སུ་བསྒྱུར་པ་འདིའང་རྒྱ་ཡིག་དང་མིང་བསྡུར་ཚིག་གཤིབ་ཀྱིས་བརྟག་དགོས་བྱུང་ཞིང་། དེ་ལྟར་དབུ་ཞབས་ཡན་ལག་སྤུ་རིས་བཅད་དེ་བརྟགས་པ་ན། བོད་འགྱུར་མ་འདི་གང་དེའི་ལྗིད་ཚད་དང་། དོན་སྙིང་། ཁྱབ་རྒྱ་རང་བཞིན་ལ་གཞིགས་པའི་རྗོད་ཚིག་ཚད་ལྡན་ཞིག་ཏུ་མཐོང་མ་སོང་སྟེ། དཔེར་ན། ཡོངས་གྲགས་སུ་རྒྱུ་ནོར་དང་རིན་ཐང་དང་། མཚན་སྙན་དང་དམངས་གཙོ་དང་གནས་སྤོ་དག་ཏུ་འགྱུར་བ་རིམ་བཞིན་མཁར་དབང་དང་འོས་མཐོངས་དང་གཟི་

མཐོངས་དང་མི་མང་དབང་གཙོའི་ཚོགས་སྡེ་དང་འཁྲིམས་འགྲུལ་དུ་བསྡུར་འདུག་པ་
དང་། ང་ཚོའི་བར་དུ་ཕྱིས་ཐང་དང་རྒྱ་འབྲས་དང་འདོད་མོས་དང་སྐེར་གཏིས་དང་
ཐྲིག་ལྷོལ་དག་ཏུ་འགྱུར་པ་རིམ་བཞིན་ཆེ་མཐོངས་དང་དགུད་ཀེས་དང་འདོད་པ་དང་
གཏིས་ལྷོད་དང་ཐྲིག་འཇུགས་སུ་བསྡུར་འདུག་པ་དང་། གཞན་ཡང་མི་བྱ་སོ་སོའམ་སྐྱེ
བོ་རེ་རེ་ཞེས་བའི་མིང་རིས་པ་ཅན་དེ་ཁོ་ན་སྐྱེ་བོ་རེ་རེ་དང་། སྐྱེ་བོ་ཐམས་ཅད་དང་སུ
ཡིན་ཡང་དང་སུ་ཡིན་རུང་དང་། ཚང་མ་ཞེས་ཡིད་ལ་གང་བྱན་བྱན་དུ་བསྡུར་འདུག
ལྟག་པར་དུ་གོ་དཀའ་བ་དང་ཆོག་གིས་གནད་མ་ཐོན་པའང་ཅི་རིགས་ཡོད་པར
འདོད་དེ། དཔེར་ན། དོན་ཚན་དང་པོའི་ཆོག་དང་པོ་དེ“འགྲོ་བ་མི་རྣམས་ལྟན་སྐྱེས་སུ
རང་དབང་ཡིན། ཕྱིས་ཐང་དང་ཐོབ་ཐང་གང་ཡང་འདྲ་མཉམ་ཡིན”ཞེས་སམ“མི་བྱ
སོ་སོ་ལྟན་སྐྱེས་སུ་རང་དབང་ཡིན། ཕྱིས་ཐང་དང་ཐོབ་ཐང་ཐོག་ཚང་མ་འདྲ་མཉམ
ཡིན”ཞེས་འགྱུར་དགོས་པ་གང་དེ་འདིར“འགྲོ་བ་མིའི་རིགས་རྒྱུད་ཡོངས་ལ་སྐྱེས་ཙམ
ཉིད་ནས་ཆེ་མཐོངས་དང་། ཐོབ་ཐང་གི་རང་དབང་འདྲ་མཉམ་དུ་ཡོད་ལ”ཞེས་གོ
དགའ་བ་ཙམ་དུ་མ་ཟད་འགྱུར་རྟོར་བ་ཡོད་འདུག་པ་ལྟ་བྱས་མཚོན་ཞིང་། ཡི
གེ་མ་དག་པ་དང་སྦྱད་རྟོར་བ་ལུགས་རེ་འདུག་པའང་བཤད་མ་དགོས།囍
མ་གཞི་ནས་འཛམ་གླིང་དམངས་གཙོའི་སྲིད་གཞུང་དག་གི་ཁྲིམས་ཀྱི་གཞི་འཛིན
ས་འམ་ཁྲིམས་ཆུར་ལྷུར་འདུག་པར་མ་ཟད། གལ་འགངས་ཆེ་ལ་ལྷོད་ཐོ་ཡངས་པ། མི
བྱ་སོ་སོར་རིས་གསལ་ཡོད་དགོས་པའི་གསལ་བཤད་ཀྱིད་ཀྱང་དེ་ལྟར་ར་མགོ
ལུག་སྦྱར་དང་། ཁལ་མངོན་ཟླ་བཅོས། འགྲོ་ཐབས་འདུག་ཐབས་ཀྱས་ཡོད་ན། གཞན
དག་ཅི་ལྟ་ལྷོས་ཀྱང་ཅི་དགོས་ཏེ། ལས་ལ་ས་ཆོད་ཡོད་མེད་འདི་ཡིས་ཀྱང་མི་རྟོགས
སམ། བོད་གཞིས་པ་རྣམས་ལ་ནི《མཁྱམ་འཕྲེལ་རྒྱལ་ཆོགས་ཀྱི་ཆུ་འཛིན》 ཁྱབ
བསྡུགས་ཀྱས་པ་ནས་བརྒྱས་པའི་མི་ལོ64ཡི་དུས་ཡུན་དང་། 《འཛམ་གླིང་མི་བྱའི
ཐོབ་ཐང་གསལ་བསྡུགས》 འདི་ཁྱབ་བསྡུགས་ཀྱས་པ་ནས་བརྒྱས་པའི་མི་ལོ61གི
དུས་ཡུན་དང་། 《མི་ས་རང་སྲོལ་ཡུལ་རྒྱལ་ཁབ་དང་མི་དམངས་ལ་འབོགས་པའི་རང
བཙན་གསལ་བསྡུགས》 ཁྱབ་བསྡུགས་ཀྱས་པ་ནས་བརྒྱས་པའི་མི་ལོ49ཡི་དུས་ཡུན་

དང་། 《རྒྱལ་སྤྱིའི་ཁྲིམས་ལུགས་རྩ་དོན་གསལ་བསྒྲགས》 ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས་པ་ནས་བརྩིས་པའི་མི་ལོ39ཡི་དུས་ཡུན་དང་། 《རང་བྱུང་ཐོན་ཁུངས་ཡུན་གཏན་མངའ་དབང་ཐད་ཀྱི་གསལ་བསྒྲགས》 ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས་པ་ནས་བརྩིས་པའི་མི་ལོ47གྱི་དུས་ཡུན་དང་། 《སྤྱི་དམངས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་དང་ཆབ་སྲིད་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཐད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆིངས》 ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས་པ་ནས་བརྩིས་པའི་མི་ལོ43གྱི་དུས་ཡུན་དང་། 《དཔལ་འབྱོར་དང་སྤྱི་ཚོགས། རིག་གནས་བཅས་ཀྱི་ཐོབ་ཐང་ཐད་ཀྱི་རྒྱལ་སྤྱིའི་སྤྱི་ཆིངས》 ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས་པ་ནས་བརྩིས་པའི་མི་ལོ43གྱི་དུས་ཡུན་དང་། 《མི་དམངས་དང་མི་རིགས་ཀྱི་རང་ཐག་རང་གཅོད་ཐད་ཀྱི་གྲོས་ཆོད》 ཁྱབ་བསྒྲགས་བྱས་པ་ནས་བརྩིས་པའི་མི་ལོ57གྱི་དུས་ཡུན་ནང་ལ། ཡིག་ཆ་གལ་ཆེན་དེ་དག་གི་འགྲེལ་བརྗོད་ལྟ་ཞོག མ་ཡིག་ཇི་བཞིན་འགྱུར་བའང་མཐོང་ཆོས་སུ་གྱུར་མྱོང་མེད་ལ། ཁོ་བོས་གསལ་བསྒྲགས་འདི་ཉིད་ཀྱི་བོད་འགྱུར་མ་མིག་ལ་མཐོང་བའང་ན་ནིང་དོ་ཚིགས་སུ་ཡིན། ཚུལ་འདི་ལས་ནི། བོད་ཀྱི་སྲིད་དོན་པ་དང་མཁས་པ། ཡོན་ཏན་པ་བཅས་ཀྱི་སྐུ་རུ་བཞེངས་པ་རྣམས་ཀྱིས་མདོ་དོན་ཤུགས་རྒྱག་ས་དེ་གང་ཡིན་པའང་ངོས་ཟིན་གྱི་མེད་ཚོད་དུ་སྣང་། ཆོས་ལ་དགའ་བས་ཡིན་ནམ། ཆོས་ཀྱི་གནོན་ཤུགས་ཆེ་བས་ཡིན་ནམ།

ཁོ་བོས་རང་ལ་ཐོས་བསམ་ཆུང་བ་དང་དུས་ཚོད་ཐུང་བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་པ་དང་། ལྷག་དོན་གསལ་བསྒྲགས་གང་འདི་སྒྱུར་མཁན་གྱི་དབང་གྲགས་ཆེ་བ་རྒྱ་མཚན་དུ་བྱས་ཏེ། ད་ཐེངས་སྒྱུག་རྩེས་མ་རེག་པར་བརྒྱུད་འགོད་བྱས་པ་ཡིན་ལ། འདི་སོགས་ཁུངས་ཐུབ་ཚད་ལྡན་གཞུང་ཡིག་ལྟར་བསྒྱུར་ནས“ཞལ་འདོན”དུ་བརྩམས་ཏེ་ཀུན་ཁྱབ་སྒྲོག་སྤེལ་གྱི་རེ་བ་མི་ཆུང་ཕྱིར། མཁྱེན་སྤྱན་ཡངས་པ་ཀུན་ལ་ཡང་ཡང་སྐུལ་བ་ཡིན་ཏེ། རྒྱ་མཚན་ནི། འཛམ་གླིང་སྤྱི་ཁྱབ་ཡིག་ཆའི་དགོངས་དོན་ཅིས་ཀྱང་ཤེས་དགོས་རྒྱ་དང་། ས་བོན་ལ་དུས་ཐོག་གི་ཆུ་ལུད་དྲོད་གསུམ་འཛོམས་དགོས་པས་སོ།།

འདི་ནི་དཔེ་དེབ་ཆ་ཚང་ཡིན།